

Glasnik

Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini

ISSN 1512-6609

3-4

Sarajevo

mart-april 2021.

VOL. LXXXIII • Str. 189-392

U ovom broju pišu:

Amela Dedić • Mustafā Ahmed ez-Zerkā • Enes Karić
• Orhan Bajraktarević • Asmir Crnkić

| Sadržaj

Povodi

195-200 **Amela Dedić** • Povodom Svjetskog dana planete

Hadis

201-212 **Mustafā Ahmed ez-Zerkā** • Novo razumijevanje hadisa:
„Ko me vidi u snu, zaista me je vidio...“

Eseji

213-228 **Enes Karić** • 'Alī 'Abdurāziq i pokušaj zasnivanja
sekularne hermeneutike Kur'āna i islama (2)

Pogledi

229-238 **Prof. dr. Orhan Bajraktarević** • Arkun i Džabiri: dvije kritike uma
(Prilog afirmaciji djela Muhammeda Abida Džabirija i Muhammeda
Arkuna kod nas)

Dijalozi

239-250 Nova historija Poslanika islama, a.s.
Dijalog između Hamze Yusufa i Juana Colea

Naši uglednici

251-258 **Mr. sci Asmir Crnkić** • Fejzulah Čavkić (1890-1944)

Službeni dio

261-282 Aktivnosti Vijeća muftija

283-359 Aktivnosti Rijaseta

361-391 Dekreti

فهرست

مناسبات

٢٠٠-١٩٥ آملة ديديتش • بمناسبة اليوم العالمي لكوكب الأرض

حديث

٢١٢-٢٠١ مصطفى أحمد الزرقاء • فهم جديد للحديث (من رأي في المنام فقد رأي حقاً فإن الشيطان لا يتمثل بي)

مقالات

٢٢٨-٢١٣ أنس كاريتش • علي عبد الرازق ومحاولته لإقامة التفسير العلماني للقرآن والإسلام (٢)

نظرات

٢٣٨-٢٢٩ أورخان بيرقتارفيتش • محمد أركون ومحمد الجابري: فقدان للعقل

حوارات

٢٥٠-٢٣٩ تاريخ جديد لرسول الله صلى الله عليه وسلم • حوار بين حمزة يوسف وخوان كول

وجهاء قومنا

٢٥٨-٢٥١ أسمير تسرنكيتش • فيزوله تشافكيتش

رسميات

لجنة المفتين للمشيخة الإسلامية	٢٨٢-٢٦١
نشاطات الرئاسة	٣٥٩-٢٨٣
قرارات التوظيف والعزل عن الوظيفة	٣٩١-٣٦١

| Contents

Occasions

195-200 **Amela Dedic** • On The Occasion of World Planet D

Hadith

201-212 **Mustafā Ahmed ez-Zerkā** • New understanding of the hadith:
“Whoever sees me in a dream, has really seen me ...”

Essays

213-228 **Enes Karic** • ‘Alī ‘Abd al-Rāziq and the Attempt to Establish the
Secular Hermeneutics of Qur’ān and Islām (2)

Views

229-238 **Orhan Bajraktarevic** • Mohammed Arkoun and Mohammed ‘Ābed
Al-Jābirī: Two Critiques of the Mind

Dialogues

239-250 The New History of the Prophet of Islam, ‘a. s.
Dialogue between Hamza Yusuf and Juan Cole

Our dignitaries

251-258 **Asmir Crnkic** • Fejzulah Cavkic

The Official Part

261-282 Activities of the Council of Muftis

283-359 The Activities of Riyasat

361-391 Decrees

Povodom Svjetskog dana planete

Amela Dedić

magistrica islamskih studija
ameladedic93@hotmail.com

Sažetak

Predmet rada je prikazivanje bitnosti ekologije u Svetim tekstovima islama. Spomenut ću u tekstu neke hadise koji ukazuju na očuvanje prirode i okoline kao jedinstveni islamski model življenja. S obzirom da se 22. april obilježava kao Svjetski dan planete Zemlje, želim ukazati na značaj koji ekološka svijest, kao dio društvene svijesti, ima u uspostavljanju ravnoteže čovjeka i okoline.

Ključne riječi: ekologija, čistoća, islam, hadis.

Uvod

Međunarodni Dan planete Zemlje prvi put je obilježen 22. aprila 1970. godine u SAD-u. Ovaj datum je službeno prihvaćen kao Dan planete Zemlje na konferenciji UN-a o životnoj sredini 1992. u Rio de Ženeiru. Od tada se 22. april obilježava svake godine širom svijeta različitim manifestacijama i akcijama. Zašto obilježavamo Dan planete Zemlje? Onečišćenjem okoliša, nesavjesnom potrošnjom prirodnih resursa i odbijanjem reciklažnih djelatnosti ljudi su postali najveći protivnici planete Zemlje. Obilježavanjem

*ovog datuma želi se upozoriti na važnost poštivanja zakona prirode i očuvanja planete koja je naš dom.*¹

Religija od početka čovječanstva pa kroz cjelokupni životni vijek zauzima posebnu ulogu u formiranju stavova, ponašanja i stila života svojih sljedbenika. Uzimajući u obzir da islam na različite načine promovira čistoću i drži je preduvjetom čak i za obavljanje ibadeta, trebalo bi muslimanske zajednice širom svijeta pa tako i u Bosni i Hercegovini biti najljepši primjer urednog i lijepog stila života i odnosa prema prirodi. Međutim, jesmo li zaista uzorna i primjerna zajednica drugima i jesmo li toga svjesni? Ako je suditi po gomilama smeća - papira, plastike, najlona, stakla, granja, korova posvuda razbacanog, onda zasigurno nismo!

O ekologiji

Savremeno doba suočava se s mnogobrojnim transglobalnim problemima a među najvažnije ubrajamo: ekološka kriza prouzrokovana sve većim zagađenjem voda, zraka, tla i globalnim zagrijavanjem koje dovodi do promjene klime a koja ugrožava opstanak flore i faune. Svi ovi pobrojani problemi rezultat su nedostatka vjere, etike, duhovnih vrijednosti i pretjeranog konzumerizma.

Riječ ekologija je nastala od *oikos* – kuća, dom + *logos* – riječ, govor, odnosno, to je zapravo nauka o odnosu organizma prema okolini, o njegovom smještaju i pojavljivanju u prostoru; nauka o načinu života, nauka koja se suočava s problemima životnog okoliša.² Ekologija stremi ka tome da nađe rješenja brojnim problemima okoline koji nas sve više zatrpavaju. Svi ti problemi su rezultat ljudskog nemara i bahatosti.

Pojedinci koji imaju svijesti i savjest i nevladine organizacije sve više alarmiraju na problem zaštite voda i Zemlje, a čiji vapaji skoro i ne dopiru do onih kojima su upućeni.³

1 <https://www.zzjzfbih.ba/2014/04/22/>, (pristupljeno: 13.04.2021.)

2 Klaić, Bratoljub, *Rječnik stranih riječi*, Školska knjiga, Zagreb, 2007, str. 354.

3 Vojić, "Ekologija sa islamskog aspekta", <https://akos.ba/ekologija-sa-islamskog-aspekta/>, (pristupljeno: 10.04.2021.)

Ekologija u islamu

S islamske strane gledišta, terminološki ovu nauku nazivamo *fikhu-l-bie*, što bi značilo razumijevanje prirode (okoline) ili islamsko ekološko pravo. Riječ *fikh* znači razumijevanje, a označava nauku koja se bavi pravnim odnosima prema Stvoritelju - *ibadat* i prema ljudima - *muamelat*. Riječ *bietun* označava: povratak, spuštanje, svraćanje, nastanjivanje u mjestu, uvođenje, pripremanje.⁴

Veoma bitna karakteristika islama je, da je to religija koja posvećuje jednaku pažnju i ovom i budućem svijetu, ahiretu. Islam kroz ajete i hadise ukazuje muslimanima na bitnost i duhovne i fizičke čistoće i podstiče ih i poziva da rade na uspostavi što bolje civilizacije radi obojsvjetskih i onosvjetskih benefita.

Islam je vjera koja se temelji na duhovnoj i tjelesnoj čistoći - *taharetu* i stalno promiče u Svetim tekstovima svojim sljedbenicima da uređuju i drže čistim svoja tijela, odjeću, kuće, dvorišta i okolinu. U tom pogledu Muhammed, s.a.v.s., kaže: „Islam je čista vjera pa budite i vi čisti! U Džennet može ući samo onaj ko je čist!“ (Taberani u Evsatu) „Uljepšajte svoja dvorišta i bašte oko kuća.“ (Taberani - hasen) „Prati i čisto držati posude te čistiti dvorište, donosi bogatstvo na oba svijeta.“ (Hati-bi-Bagdadi u Historiji Bagdada - sahih) „Čistoća je polovina vjerovanja.“ (Muslim)

Spomenuti hadisi daju težinu čistoći i urednosti. Živjeti islamskim stilom života znači savim pravilno i prirodno živjeti uz puno poštovanje prirodnog reda i poretka kao Božijeg zakona namijenjenog sveukupnom obziru stvorenih svjetova. Krajnje je vrijeme da čovjek počne razmišljati o ispravnosti življenja, jedinoj alternativni opstanka čovječanstva i života uopće, na Zemlji. Čovjek kao mikrokosmos bi prvenstveno trebao poraditi na odgoju duše jer je duša zbir svih obzira božanske osobnosti, da sačuva red u sebi jer je red u sebi garancija reda u životnom okruženju a taj red je jedino moguć vraćanjem moralnim univerzalnim vrijednostima življenja. Kada ljudska civilizacija izgubi moral i na scenu nastupi nedostatak svijesti o ekologiji, tada nastaje kaos u kome se njeni temelji

4 Es-Serdžani, Ragib, *Zaštita okoliša sa aspekta islama*, Avlija, Rožaje, 2012, str. 24.

ruše. Onaj ko je neuredan u svom mikrokosmosu, taj se svojom neurednošću očituje i u pojavnom svijetu.

Ekologija je dužnost jer se čuvanjem prirode i njenog prirodnog stanja i poretka odaje priznanje Allahu kao Stvoritelju, a muslimani se trebaju osjećati najpozvanijim protagonistima ekoloških stremljenja. Budući da je tako, nastojanje da se uskladi sopstveni život sukladno Božijoj volji je najveći doprinos ekologiji jer živjeti sukladno Božijoj volji znači živjeti u skladu s prirodom. Zapravo, trud uložen na planu zaživljenja sveopćeg reda, sukladno Božijoj volji, je najveći doprinos ekologiji planetarnih razmjera i najodličniji islamski stil življenja.⁵ Čovjek koji je otuđen od ekologije je zapravo otuđen i od duhovnosti.

Na kraju, navodim hadis koji trebamo imati na umu svaki put kada u hodu vidimo papirić na putu ili bilo gdje na javnoj površini: „Ukloni s puta sve što smeta muslimanima!“ (Muslim, Ibn Madže - sahih). Hadis je izrečen u imperativnom tonu, savremeni čovjek treba razumjeti i prihvatiti činjenicu da “on pripada prirodi, a ne priroda njemu”, te da u konačnici prestane s neekološkim djelovanjem

Može li Islamska zajednica reducirati problem neekološkog djelovanja muslimana?

Islamska zajednica u BiH može doprinijeti razvijanju i podizanju dugoročne svijesti o ekologiji i ekološkom djelovanju muslimana putem izdavaštva, jer je ekološko opismenjavanje i jačanje kolektivne svijesti o ekologiji i kolektivne odgovornosti od krucijalnog značaja za zelenu budućnost. Svi medžlisi bi trebali donijeti “proglas” o ekološkim aktivnostima pred mubarek-mjesec ramazan. Imami u ovim aktivnostima zauzimaju bitnu ulogu. Naime, na hutbama bi se trebalo više govoriti o fizičkoj čistoći, urednom slaganju obuće na policama u džamijama, ispravnom parkiranju na parkinzima, jer se dešava da se drugi ezijete, naročito petkom zbog nepropisnog parkiranja automobila.

U vezi s navedenim, Medžlis Islamske zajednice Zenica i Odjel za brak i porodicu MIZ Zenica, pozvali su sve džematlije da u danima pred dolazak mubarek-ramazana, prvog vikenda u mjesecu aprilu svi izađu

⁵ Mustafić, Smajo, “Islam i ekologija”, <https://mizgracanica.ba/islam-i-ekologija/>, (pristupljeno: 12.04.2021.)

urediti cjelokupno mezarje u svom džematu i kabure rahmetlija, te da očiste dvorišta i hareme oko džamija i uklone otpatke i smeće pokraj puteva. Tom prilikom imami su održali hutbe u kojima su naročito ukazali na ovaj segment čistoće. Krajnje vrijeme je da u našem društvu zaživi kultura opominjanja.

U većini džemata MIZ Zenica u subotu i nedjelju, 10. i 11. aprila organizirana je akcija čišćenja i uređenja harema, kaburistana, dvorišta, avlija, puteva i sl. Akcije čišćenja organizirane su u sljedećim džematima: Janjići, Poljice, Kočeva, Ričice, Tišina, Sopotnica, Gorica, Lokvine, Dobriljeno, Lokvine Luke, Trgovišće, N. Zenica, Puhovac, Pehare, Babići, Seoci, Klopče, Bistrica, Blatuša, B. Rijeka-Ensar, Gnjusi, Gradišće, Grm, Oahovica-Kovačevići, Pojske, Pepelari, Sejmen, Starina, T. Glava, Tetovo, Babino, Drugavci, Kolići, Lučani, Lašva, Pojske.⁶ Ovim akcijama sakupljeno je oko 500 vreća smeća.

Zaključak

Iako navedeni hadisi na različite načine promiču bitnost očuvanja životne sredine kao puta priznavanja božanskog stvaranja i štovanja Njega kao Jedinog stvoritelja svih svjetova, sljedbenici islama kao da ne vide i ne upijaju božanske riječi koje je i Njegov Miljenik svojim riječima istakao na poseban način naglašavajući bitnost reda u svemu. Muslimanske zajednice su u dubokom drijemežu, dok priroda glasno "vapi" protestirajući zemljotresima, poplavama protiv ljudskog nemara. Žalosno je da sljedbenici islama na sav mah bacaju otpatke u rijeke i na javne površine iako se za islam kaže da je religija čistoće i discipline. Kako je moguće da su naše ulice, putevi, rijeke zatrpane otpacima uzimajući u obzir da je za sve obrede u islamu potrebna fizička čistoća? Jesu li muslimani Bošnjaci svedeni na izvršitelje islamskih dužnosti bez trunke svijesti i razmišljanja?

Islamska zajednica u BiH može reducirati neekološka djelovanja muslimana putem izdavaštva, gdje će se kroz tekstove promicati važnost

6 Anonymous „Krajnje je vrijeme da u našem društvu zaživi kultura opominjanja“, <https://mizzenica.ba/akcija-uredjenje-mezarja-harema-dvorista-i-avlija-krajnje-je-vrijeme-da-u-nasem-drustvu-zazivi-kultura-opominjanja/>, (pristupljeno:15.04.2021.)

zelene budućnosti i fizičke čistoće, te u saradnji s imamima organizirati i ekološke akcije.

أملة ديديتش

بمناسبة اليوم العالمي لكوكب الأرض

تتناول المقالة مسألة حماية البيئة وفقا لما ورد في كتاب الله من النصوص المتصلة بالموضوع. وفي المقالة أيضا بعض الأحاديث النبوية التي تشير إلى أهمية الحفاظ على ما يحيط بالإنسان من الطبيعة كنموذج إسلامي فريد للعيشة. وبمناسبة اليوم ٢٢ من أبريل، وهو اليوم العالمي للكوكب الأرضي، تشير المؤلفة إلى ما للوعي البيئي - كجزء من الوعي الاجتماعي العام - من التأثير في إقامة التوازن بين الإنسان والبيئة.

Amela Dedic

On The Occasion of World Planet Day

Summary

The subject of this paper is to present the importance of ecology in the Holy Texts of Islam. The article also mentions some hadiths that indicate the preservation of nature and the environment as a unique Islamic model of living. The author, on the occasion of April 22 – the World Earth Day, points out the importance that environmental awareness, as part of social consciousness, has in establishing a balance between man and his environment.

Novo razumijevanje hadisa Ko me vidi u snu, zaista me je vidio...¹

Mustafā Ahmed ez-Zerkā

Sažetak

Ovaj članak bavi se tumačenjem hadisa: „Ko me vidi u snu, zaista me je vidio, jer se šejtan ne može prikazati u mom liku.“ Njegov autor je Mustafā Ahmed ez-Zerkā (1904-1999), znameniti sirijski pravnik reformatorskog usmjerenja. On je u djelo pod naslovom „Intelekt i fikh u razumijevanju hadisa“ - *Al-'Aqlu wa-l-fikhu fī fahmi-l-ḥadīti-n-nabawī* sabrao nekoliko članaka u kojima pruža svoje i kritičko tumačenje određenih hadisa. Prevedeni članak jedno je od poglavlja u spomenutom djelu.

Mustafā Ahmed ez-Zerkā u ovom članku zastupa i argumentira tumačenje prema kojem se razmatrani hadis odnosi isključivo na ashabe, odnosno one koji su znali kako je Poslanik, s.a.v.s., izgledao. Razlog zbog kojeg je ovo tumačenje bilo rijetko u komentarima hadisa, shodno njegovim riječima, treba tražiti u davanju primata emocijama prema Poslaniku, s.a.v.s., nad naučnim i objektivnim pristupom njegovoj zaostavštini. Autor ne negira značaj snoviđenja svojstvenim dobrim ljudima, ali smatra da to pitanje nije u vezi s porukom analiziranog hadisa.

I

Još od najranije faze mog izučavanja islama i učenja pred vrlim učiteljima, susreo sam se s ovim hadisom. Tada su naši učitelji bili jedini izvor

¹ Mustafā Ahmed ez-Zerkā, *Al-'Aqluwa-l-fiqhuḥfifahmi-l-ḥadīti-n-nabawī*, Dāru-l-kalam-Ad-Dāru-š-šāmiyyah, Damask-Bejrut, 1423/2002., str. 17-34.

iz kojeg smo crpili znanje. Kada smo stasali u mladiće i počeli podrobno proučavati islamsko pravo i njegove propise, počeo sam razmišljati o potrebi dubljeg proučavanja ovog hadisa, kako s aspekta karakteristika niz(ov)a prenosilaca tako i s aspekta značenja - *riwāyatan wa dirāyatan*, s ciljem iznalaženja sklada između njega i mišljenja muslimanskih pravnika da se propisi ne mogu ustanovljavati posredstvom viđenja Poslanika, s.a.v.s., u snu.

Moja zainteresiranost za ovaj hadis rasla je kada god bi neko ko se prikloni nekom džematu ili boravi u jednom od Dva časna harema u svojim godišnjim istupima obznanio da je usnio Poslanika, s.a.v.s., koji mu je, navodno, u snu nešto rekao i naložio da to prenese drugima. Ovakve i slične tvrdnje svojstvene su ljudima koji zloupotrebljavaju vjerske osjećaje muslimanskih masa.

Istina je da tvrdnje onih koji kažu da su u snu vidjeli Poslanika, s.a.v.s., ne predstavljaju problem ako se sagledavaju kritički, jer nije teško objasniti ljudima da postoji mogućnost da su oni koji ih iznose lašci i da se na njih ne treba osvrutati. Kao što su se učenjaci kritički osvrtnali i filtrirali apokrifne hadise, upozoravali da se oni ne prenose i ukazivali na one koji su ih krivotvorili tako u svakom vremenu postoje oni koji ukazuju na laži onih koji tvrde da su vidjeli Poslanika, s.a.v.s., u snu i prenose njegov govor. Štaviše, lakše je slagati kada je u pitanju viđenje u snu Poslanika, s.a.v.s., nego falsificirati hadis.

Optužbe za laž koje su iznijeli učenjaci protiv onih koji iznose ovakve tvrdnje dovoljne su kao upozorenje. Međutim, bez obzira na to, muslimanske mase koje ne čitaju i ne slušaju ova upozorenja prihvataju ovakve tvrdnje. Koliko puta smo mogli čuti učenike sufijskih šejhova kako kažu da čine određeno djelo zbog toga što su im njihovi šejhovi kazali da su u snu vidjeli Poslanika, s.a.v.s., koji im je naredio da čine to djelo. To, naravno, ne znači da šejh/učitelj laže, odnosno da nije vidio u snu ono što tvrdi da je vidio. Međutim, viđenje Poslanika, s.a.v.s., u snu ostaje podložno zloupotrebi i služi u svrhu obmanjivanja lahkovjernih masa, a nameće se i pitanje: Ako neko i (misli da je) vidi(o) Poslanika, s.a.v.s., u snu, kakav status ima to viđenje iz perspektive Šerijata.

II

Nakon što nam je Allah podario dovoljno znanja da možemo izaći izvan okvira potpunog oslanjanja na ono što smo slušali od naših vrljih učitelja te se samostalno referirati na djela i konsultirati temeljne izvore, duboko uranjamo u njih i proučavamo ih, odlučio sam na naučno utemeljen način pristupiti hadisu o viđenju Poslanika, s.a.v.s., u snu.

Želio sam prvenstveno istražiti njegov sened i vjerodostojnost. Da sam utvrdio da je riječ o hadisu slabe vjerodostojnosti, ne bih se više njime bavio. Međutim, došao sam do zaključka da je hadis vjerodostojan i da je prenesen posredstvom nekoliko znamenitih ashaba u nekoliko različitih verzija međusobno sličnih, uglavnom bez značajne razlike u značenju. Ovaj hadis zabilježili su „Dva učitelja“ - *Aš-Šayhān*, El-Buhārī i Muslim, i drugi.

U daljem istraživanju došao sam do saznanja da se hadiski stručnjaci, poput Ibn Hadžera, slažu s muslimanskim pravnicima u tome da se pravni propisi ne ustanovljavaju posredstvom viđenja Poslanika, s.a.v.s., u snu, kao i u tome da ono što Poslanik, s.a.v.s., u snu naredi ili zabrani treba usporediti s principima i pravilima Šerijata koje su ustanovili pravnici. Ako se ustanovi da je ono što je Poslanik, s.a.v.s., nekome kazao da čini u skladu s tim principima i pravilima, onda to može činiti, a u suprotnom, nije mu dozvoljeno to činiti.

Shvatio sam da se ključni problem u razumijevanju ovog hadisa ogleda u uspostavljanju sklada između spomenutog mišljenja pravnika i značenja ovog vjerodostojnog hadisa. Naime, temeljno pitanje je: Kako viđenje Poslanika, s.a.v.s., može biti ravno njegovom viđenju na javi, s jedne, a da je onaj ko ga vidi dužan ono što mu Poslanik, s.a.v.s., u tom snu naredi ili zabrani podvrgnuti fikshskoj cenzuri - *ar-raqābatu l-fiqhiyyah*, s druge strane?!

Nakon određenog vremena našao sam kakvo-takvo obrazloženje s kojim sam bio zadovoljan, a to je da nas Uzvišeni Allah nije zadužio naredbama i zabranama koje dobijemo u snu, bez obzira na to kakav je san, već propisima, naredbama i zabranama iz Tekstova – Kur’ana i Sunneta. Na ovaj način se ne odbacuje razmatrani, vjerodostojan hadis, dok se, s

druge strane, odbacuje da je san šerijatski način ustanovljavanja propisa, naredbi i zabrana.

Kod ovakvog tumačenja možemo zastati i s njim se zadovoljiti. Međutim, čovjek je radoznao, pa sam nastavio tragati za dubljim razumijevanjem ovog hadisa. Upravio sam svoje napore ka analizi brojnih njegovih verzija i tumačenja, koja su dali hadiski učenjaci, a o saznanjima do kojih sam došao govorit ću u nastavku.

III

U „Poglavlju o onome ko u snu vidi Vjerovjesnika, s.a.v.s.“, El-Buhārī navodi četiri hadisa vezana za razmatranu temu, a ti hadisi su: 1. Od Ebū Hurejre prenosi se da je Poslanik, s.a.v.s., kazao: „Ko me vidi u snu, vidjet će me i na javi; šejtan se ne može prikazati u mom liku“; 2. Od Enesa b. Mālīka prenosi se da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: „Ko me vidi u snu, zaista me je vidio, jer šejtan ne može izgledati kao ja...“; 3. Ebū Katāde prenosi da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: „Ko me vidi u snu, vidio je istinu“; 4. Od Ebū Se'īda el-Hudrīja prenosi se da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: „Ko me vidi u snu, vidio je istinu, jer se šejtan ne može pokazati u mom liku.“

Muslim, također, bilježi nekoliko verzija ovog hadisa. Kada je u pitanju verzija od Ebū Hurejre, Muslim navodi dvoumljenje oko teksta hadisa, a u toj verziji stoji da je Ebū Hurejre kazao: „Allahov Poslanik, s.a.v.s., je rekao: ‘Ko me vidi u snu, vidjet će me i na javi’, ili [je rekao] ‘kao da me vidio na javi, jer se šejtan ne prikazuje u mom liku.’“

Da nije verzije u kojoj je preneseno dvoumljenje, moglo bi se kazati da hadis koji se prenosi od Ebū Hurejre nema veze s našom temom, budući da se verzija ovog hadisa prema kojoj će Poslanika, s.a.v.s., vidjeti na javi onaj ko ga vidi u snu može razumijeti na način da će ga vidjeti na javi oni ashabi koji iz određenih razloga nisu mogli učiniti Hidžru u Medinu ukoliko ga vide u snu, kako se u komentarima hadisa navodi.²

2 Mustafā Ahmed ez-Zerkā u ovom dijelu rada izostavlja verziju koja se prenosi od Ebū Hurejre a u kojoj se bez dvoumljenja tvrdi da je Poslanik, s.a.v.s., kazao: „Ko me vidi u snu, stvarno me je vidio, jer se šejtan ne može prikazati u mom liku“ (Muslim, br. 2266.) Argumentirano se može tvrditi da je verzija prema kojoj je Poslanik, s.a.v.s., kazao da će ga na javi vidjeti onaj ko ga vidi u snu greška jednog od prenosilaca hadisa (op. prev.).

Dvoumljenje Ebū Hurejre³ između „vidjet će me i na javi“ i „kao da me je vidio na javi“ jasno ukazuje na to da ovaj hadis odnosno verzija hadisa ne izlazi iz okvira naše teme, već da je samo jedna od verzija hadisa kojim se bavimo. Muslim navodi i verziju ovog hadisa od Džābira na ovaj način: „Ko me vidi u snu, taj me je, zaista, vidio, jer šejtanu ne priliči da ima moj izgled.“ On navodi još jednu verziju ovog hadisa od Džābira, a u toj verziji stoji: „Ko me vidi u snu, zaista me je vidio, jer šejtanu ne priliči da se prikazuje u mom liku.“

Et-Tirmizī bilježi hadis u kojem stoji da je ‘Abdullāh [b. Mes‘ūd] prenio da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: „Ko me vidi u snu, zaista me je vidio, jer šejtan ne može izgledati kao ja.“ Nakon što je naveo ovaj hadis Et-Tirmizī kaže: „O ovom pitanju hadisi su preneseni od Ebū Hurejre, Ebū Katāde, Ibn ‘Abbāsa, Ebū Se‘īda [el-Hudrīja], Džābira [b. ‘Abdullāha], Enesa [b. Mālika], Ebū Mālika el-Ešdže‘ija, a on od svog oca [Tārika b. Ešjema el-Ešdže‘ija], Ebū Bekre i Ebū Džuhajfe. On dodaje da je hadis koji je naveo *ḥasan-ṣaḥīḥ*.

U *Musnadu* Ahmeda b. Hanbela navodi se verzija koja se prenosi od ‘Abdullāha b. Mes‘ūda na sljedeći način: „Ko me vidi u snu, zaista me je vidio, jer šejtanu ne priliči da izgleda kao ja.“

IV

Islamski učenjaci su naširoko tumačili ovaj hadis i posvetili mu značajan broj stranica u svojim komentarima. Načelno, po pitanju tumačenja ovog hadisa, oni se mogu podijeliti u dvije grupe.

Prvu grupu čine oni koji zagovaraju oprezniji pristup – *fariqu-l-mutahaḥfiẓīn*, tj. oni koji smatraju da se ovaj hadis ne odnosi na sve koji (misle da) su vidjeli Poslanika, s.a.v.s., u snu, već samo na one koji su ga vidjeli shodno njegovom poznatom izgledu. Ovi učenjaci svoj stav temeljena verziji hadisa u kojoj stoji: „Šejtan se ne prikazuje u mom liku“, i kažu da je njegov poznati izgled zapravo izgled koji korespondira onome što je u vjerodostojnim hadisima preneseno o njegovim fizičkim svojstvima. Ukoliko to nije slučaj, kao, naprimjer, kada ga neko vidi kao

3 Postoji mogućnost da su se, zapravo, neki drugi prenosioci dvoumili (op. prev.).

bijelokosog čovjeka, onda ne može tvrditi da je u tom snu vidio Poslanika, s.a.v.s.

Ibn Hadžer u prilog ovom mišljenju navodi predanje koje bilježi El-Hākīm [en-Nejsābūrī] posredstvom ‘Āsima b. Kulejba, koji je prenio da mu je njegov otac kazao: „Rekao sam Ibn ‘Abbāsu: ‘Sanjao sam Vjerovjesnika, s.a.v.s.’ ‘Opiši mi ga’, rekao je. Tada sam spomenuo El-Hasana, sina Alijinog [unuka Poslanika, s.a.v.s.], i usporedio ga s Poslanikom, s.a.v.s., na šta je Ibn ‘Abbās rekao: ‘Zaista si ga vidio.’“ Ibn Hadžer kaže da je niz prenosilaca ovog hadisa dobre vjerodostojnosti - *ḥasan*.

Na čelu ove grupe učenjaka su Muhammed b. Sīrīn i El-Kādī ‘Ijād. Ovi učenjaci ne ograničavaju razmatrani hadis na određeno vrijeme niti određene ljude; jedini uvjet koji oni postavljaju jeste da je viđenje Poslanika, s.a.v.s., u snu u skladu sa svojstvima kojima je opisan u vjerodostojnim hadisima.

U tom smislu, Ibn Hadžer u *Fatḥu-l-Bārīju* navodi da je El-Kādī ‘Ijād kazao: „Postoji vjerovatnoća da je značenje hadisa da je Poslanika, s.a.v.s., vidio samo onaj ko ga vidi onakvog kakav je on, zaista, bio, a ne u stanju koje je suprotno njegovom [pravom] stanju. Ukoliko je on viđen u drukčijem stanju u odnosu na njegovo pravo stanje, riječ je o snu koji ima simboličko značenje - *ru’yā ta’bīr*, a ne o onom koji ima doslovno značenje - *ru’yā ḥaqīqah*, jer postoje snovi koje treba doslovno tumačiti i oni koje treba simbolički tumačiti.“

Druga grupa učenjaka zagovara stav da se ovaj hadis odnosi na sve one koji su vidjeli Poslanika, s.a.v.s., u snu, bez obzira da li su ga vidjeli onakvog kakvim je opisan u vjerodostojnim hadisima ili ne. Na čelu ove grupe su El-Māzīrī i En-Nevevī. En-Nevevī je stav El-Kādī ‘Ijāda propratio sljedećim komentarom „Mišljenje koje zastupa El-Kādī ‘Ijād nije ispravno - *ḍa’īf*. Ispravno je da je zaista vidio Poslanika, s.a.v.s., onaj ko ga vidi u snu, bez obzira da li ga je vidio u skladu s njegovim poznatim svojstvima ili ne, što je mišljenje koje zastupa i El-Māzīrī.“ Ibn Hadžer, pak, ne zastupa takvo mišljenje i slaže se sa El-Kādī ‘Ijādom. On kaže: „Mišljenje koje je odbacio Učitelj/Aš-Šayḥ [En-Nevevī] zastupa i Muhammed b. Sīrīn, imam tumača snova, kako je prethodno naznačeno, a ono što je kazao El-Kādī [‘Ijād] odražava uravnoteženi pristup.“

V

Nakon dugo razmišljanja zaključio sam da se ovaj hadis odnosi isključivo na period kada su Poslanik, s.a.v.s., i njegovi plemeniti ashabi živjeli i da nije punovažan za kasnije periode i one koji su živjeli nakon ashaba. Prema tome, odredba koja se spominje u ovom hadisu prestaje važiti smrću posljednjeg ashaba odnosno osobe koja je bila savremenik Poslanika, s.a.v.s., i vidjela ga makar jednom. Nakon smrti svih onih koji su znali kako je izgledao Poslanik, s.a.v.s., na osnovu toga što su ga vidjeli za njegova života, prestaje važiti ova odredba, tj. ona se ne odnosi na one koji su živjeli nakon generacije ashaba i koji su u snu vidjeli osobu koju njihova svijest poima kao Poslanika, s.a.v.s., ili koja im se predstavi kao Poslanik, s.a.v.s., ili im, pak, neko drugi u snu kaže da je ta osoba Poslanik, s.a.v.s. San u kojem neko iz generacija nakon ashaba vidi osobu za koju mu se kaže da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., ima isti status kao i svaki drugi san.

Razlog tome je to što se u svim verzijama razmatranog hadisa koje smo naveli kaže: „Ko me vidi...“ ili „Ko me vidi u snu...“, gdje se spojena lična zamjenica za prvo lice jednine - *ḍamīru-l-mutakallim/yāu-l-mutakallim* odnosi na Poslanika, s.a.v.s., samog i njegov fizički izgled. U njegovoj pravoj fizičkoj formi može ga vidjeti samo onaj kome je njegov stvarni izgled poznat, a to su njegovi plemeniti ashabi koji su s njim živjeli ili ga makar jednom u životu vidjeli. Što se tiče onoga ko ga nije vidio i ne zna kako je izgledao, on i ne može kazati da je vidio Poslanika, s.a.v.s., jer kako ga može vidjeti ako ni ne zna kako je izgledao?! Razlog zbog kojeg misle da su vidjeli Poslanika, s.a.v.s., je to što im je rečeno da su vidjeli Poslanika, s.a.v.s., ili što im se osoba koju su vidjeli predstavila kao Poslanik, s.a.v.s., ili, pak, što je osoba koju su vidjeli u njihovoj svijesti Poslanik, s.a.v.s. Ovakav san spada u običan san u kojem se šejtan može prikazati u liku neke osobe i došaptavati čovjeku kako bi on pomislio da je zaista vidio Poslanika, s.a.v.s. Na ovakvu vrstu sna ne odnosi se razmatrani hadis u kojem se Poslanik, s.a.v.s., obraćao svojim plemenitim drugovima koji su ga lično poznavali kazavši: „Ko me vidi...“ ili „Ko me vidi u snu...“.

Pored toga, obrazloženje koje se navodi u hadisu, shodno jednoj njegovoj verziji, jeste: „jer se šejtan ne prikazuje u mom liku.“ Prema verziji koju bilježi Muslim, a koja se prenosi od Džābira b. ‘Abdullāha, Poslanikovo, s.a.v.s., obrazloženje bilo je: „jer šejtanu ne priliči da se prikazuje u mom liku.“ Ako razmotrimo obrazloženje dato u tekstu hadisa i izraze koji se u njemu navode („da izgleda kao ja“, „da se prikazuje u mom liku“), značenje hadisa postaje jasnije i ovi izrazi dodatno podupiru mišljenje da se hadis odnosi isključivo na onoga ko Poslanika, s.a.v.s., u snu vidi u njegovom pravom obliku za koji je prethodno znao. Na to ukazuje spojena lična zamjenica za prvo lice jednine: „ko me vidi“ - *raānī* i „da izgleda kao ja“ - *an yatamattala bī*. Verzija koju je zabilježio Muslim posredstvom Džābira, prema kojoj je Poslanik, s.a.v.s., kazao: „...jer šejtanu ne priliči da se prikazuje u mom liku - *fti šūratī*“, kategorička je indicija da hadis ima naznačeno značenje i isključuje mogućnost bilo kakvog drukčijeg tumačenja. Jer, da li može znati kako je Allahov Poslanik, s.a.v.s., zaista izgledao iko osim onoga ko ga je sreo?

Već smo kazali da su se hadiski učenjaci po pitanju tumačenja ovog hadisa podijelili u dvije grupe: oni koji zauzimaju oprezniji pristup i oni koji smatraju da se on odnosi na sve koji su u snu navodno vidjeli Poslanika, s.a.v.s., ne postavljajući za to nikakve uvjete - *al-mutawassī‘ūna wa-l-mu‘ammimūn*. Što se tiče potonje grupe, koja drži da se ovaj hadis odnosi na svakoga ko u snu vidi osobu za koju mu je u snu rečeno da je Poslanik, s.a.v.s., pa čak i kada izgled i svojstva te osobe ne korespondiraju onome što je preneseno o Poslanikovom, s.a.v.s., izgledu i svojstvima u vjerodostojnim hadisima (a u ovoj grupi su i oni koje ubrajamo u najznanije učenjake u fikhu i hadisu, poput En-Nevevija), ona je značajno odstupila od namjeravanog značenja i udaljila se od naučne metode u analizi teksta i njegovog dubokog i pronicljivog razumijevanja. Čini se da su ovu grupu učenjaka nadvladale jake emocije proizašle iz ljubavi prema Poslaniku, s.a.v.s., u tolikoj mjeri da su im prepriječile put spoznavanju namjeravanog značenja hadisa. Zbog toga Ibn Hadžer nije podržao njihovo mišljenje, kako je već naznačeno.

Što se tiče prvospomenute grupe, koja zauzima oprezniji stav, ona drži da se hadis ne odnosi samo na ashabe, ali postavlja uvjet da se u

snu prikaže osoba koja ima izgled i svojstva kojima je Poslanik, s.a.v.s., opisan u hadiskim zbirkama i njegovim životopisima. Ova grupa je bolje razumijevala ovaj hadis i bila bliža njegovom namjeravanom značenju u odnosu na drugu grupu, ali je i ona bila pod utjecajem emocija, zbog čega je ostala uskraćena za pravo značenje izraza koji potiču od najelokventnijeg govornika, onoga kojem je podaren jezgrovit govor, s.a.v.s.

Učenjaci koji pripadaju ovoj grupi, premda potcrtavaju da viđena osoba za koju se pretpostavlja da je Poslanik, s.a.v.s., mora imati njegova svojstva koja se navode u vjerodostojnim hadisima, nisu trebali zanemariti činjenicu da se (opća)svojstva ljudskih organa, kao što su crnina očiju, boja tena i kose, oblik glave i visina, pojavljuju u različitim nijansama. Posljedično tome, nije ispravno da iko kaže da je vidio nekoga u snu u njegovom pravom liku ukoliko prethodno nije znao kako on izgleda. U svjetlu kazanog treba razumijevati i Poslanikove, s.a.v.s., riječi: „...jer šejtan ne može izgledati kao ja“, ili: „...jer se šejtan ne prikazuje u mom liku.“

Na ovakvo razumijevanje hadisa uputio me je Uzvišeni Allah, a ovo je jedan od rijetkih hadisa ponovažnih samo za određeno vrijeme i određene ljude. Ako sam ispravno razumio hadis, a nadam se da jesam, to je zato što me je Allah, koji je izvor dobrote i uspijeha, na to uputio. Ako sam pogriješio, grešku pripisujem sebi i tražim oprost od Uzvišenog Allaha i halal od Njegovog Poslanika, imama upute Muhammeda, s.a.v.s.

Pod pretpostavkom da je tumačenje koje sam ponudio ispravno, njime se zatvaraju vrata pred lašcima i obmanjivačima koji s vremena na vrijeme obznaneda su vidjeli Poslanika, s.a.v.s., u snu te da je im je on nešto rekao i stavio im u obavezu da svoj san prenesu drugima.

Ovim ne poričemo da postoje dobri i iskreni ljudi koji smatraju da su u snu vidjeli Poslanika, s.a.v.s., u liku koji može odgovarati ili ne odgovarati onome što je u knjigama o tome zabilježeno. Međutim, takvo viđenje ne potpada pod odredbu o kojoj ovaj hadis govori, već predstavlja san podložan tumačenju i kritičkoj procjeni kao i svaki drugi san.

VI

Postavljeno mi je pitanje: Ako je takvo razumijevanje hadisa ispravno i ako je njegovo važenje ograničeno samo na ashabe koji su znali kako je Poslanik, s.a.v.s., izgledao, šta je sa lijepim snoviđenjima za koje iz vjerodostojnih hadisa znamo da su istiniti? Hadis koji Et-Tirmizī bilježi a shodno kojem je lijepo snoviđenje radosna vijest od Allaha, te hadis koji isti učenjak bilježi posredstvom ‘Ubāde b. es-Sāmita a u kojem stoji: „Snoviđenje vjernika je četrdeset šesti dio vjerovjesništva“, opravdavaju pitanje koje mi je upućeno.

Moj odgovor je da moja tvrdnja da se ovaj hadis odnosi samo na ashabe koji su znali kako je Poslanik, s.a.v.s., izgledao i da, prema tome, ne obuhvata naredne generacijene podrazumijeva da je svako viđenje Poslanika, s.a.v.s., u snu nakon generacije ashaba lažno niti da spada u zbrkane snove koji su od šejtana. Ono što ovim svojim tumačenjem želim kazati jeste da san onoga ko misli da je vidio Poslanika, s.a.v.s., u snu i ne zna kako je on izgledao nema posebnost o kojoj govori razmatrani hadis, već je san kao i svi drugi snovi. On može biti dobar, ali to nužno ne mora biti slučaj, budući da onaj ko sanja ne može kazati da je vidio Poslanika, s.a.v.s., u njegovom pravom liku, jer mu pravi lik nije ni poznat.

Poznato je da se dobri snovi kreću u orbiti onoga ko sanja a ne onoga što se sanja. Ako je onaj ko sanja od onih čiji su snovi dobri (a to su dobri i Allaha svjesni ljudi, oni koji su skrušeni, Allaha stalno spominju i za Njega su srčano vezani), onda će njegovi snovi biti lijepi i dobri, bez obzira da li je u njima vidio Poslanika, s.a.v.s., ili nešto drugo. Dobri snovi nisu nužno snovi u kojima je viđen Poslanik, s.a.v.s., već mogu biti i oni u kojima je viđeno nešto drugo. Takvi snovi upućuju na ono što će se desiti. Ako u takvim snovima vidi Poslanika, s.a.v.s., onda su oni dobri, ali ne zato što je vidio Poslanika, s.a.v.s., već zato što onaj za koga se vežu spada među one kojima su svojstvena lijepa snoviđenja.

Ako onaj ko sanja ne spada među one kojima su svojstvena dobra snoviđenja, njegov san, pa makar u njemu vidio Poslanika, s.a.v.s., shodno onome što mu se učinilo ili što mu je rečeno, običan je san. San u kojem je neko navodno vidio Poslanika, s.a.v.s., nema vrijednost o kojoj razmatrani hadis govori jer se ovaj hadis, kako je već u nekoliko navrata

naznačeno, odnosi samo na one koji su znali kako je Poslanik, s.a.v.s., izgledao, tj. na ashabe. Samo njihovo viđenje Poslanika, s.a.v.s., u snu jednako je njegovom viđenju na javi.

Uzvišeni Allah najbolje zna i On je Taj koji upućuje na ono što je ispravno. Gospodaru naš, nemoj nas kazniti ako zaboravimo ili nešto nehotice učinimo. Neka su mir i spas Muhammedu, Poslaniku upute i Vođi onih koji su svjesni Allaha, njegovoj porodici i njegovim ashabama.

Napomena

Napisao sam ovu studiju prije oko deset godina i izlagao je na jednoj naučnoj konferenciji, da bih je, u konačnici, objavio u „Časopisu Fakulteta za Šerijat i islamske nauke“ - *Mağallatu Kulliyyati-š-šarīati wa-d-dirāsāti-l-islāmiyyah*, Dubai, Ujedinjeni Arapski Emirati. Nakon toga sam je prilagodio nekolicini drugih studija kako bih je skupa s ovim studijama objavio u knjizi pod naslovom: *Intelekt i fikh u razumijevanju hadisa - Al-‘Aqlu w-l-fiqhu fi fahmi-l-ḥadīti n-nabawī*.

Tokom ovog perioda često sam se pitao zašto ovakvo tumačenje nije naumpalo nijednom prijašnjem učenjaku i kako je moguće da im je svima promaklo, uprkos tome što na njega upućuju postojane i jasne indicije iz teksta hadisa, što me nagnalo da kažem: Kod ovih učenjaka naučni kriterij nadvladala je vjernička emocija prema Poslaniku, s.a.v.s., u pogledu tumačenja ovog hadisa.

U konačnici, i to nakon što sam ovu i nekoliko drugih studija dostavio izdavaču, slučajno sam naišao na jasan tekst koji potvrđuje da je ovo mišljenje zastupano i od učenjaka, i to u knjizi *Al-Qawānīnu-l-fiqhiyyah* Ibn Džuzejja el-Mālikīja. Naime, u XIII poglavlju ove knjige on govori o snoviđenjima, gdje navodi da su snoviđenja „jedna od formi koje, shodno Allahovoj volji, reprezentiraju značenje, upravo kao što ga i izrazi reprezentiraju“. On, zatim, pojašnjava vrste snova te ukazuje na one snove koji su podložni tumačenju i one koji nisu, a potom konstatira:

„Napomena: Rekao je [Poslanik], s.a.v.s.: ‘Ko me vidi u snu, zaista me je vidio, jer šejtan ne može izgledati kao ja.’ Učenjaci kažu: ‘Ovaj hadis odnosi se isključivo na ashabe, koji su vidjeli Poslanika, s.a.v.s., i čuvali sjećanje na njega, i to ako je oblik u kojem su ga vidjeli ekvivalentan

| Mustafā Ahmed ez-Zerkā
| Novo razumijevanje hadisa: „Ko me vidi u snu, zaista me je vidio...“

njegovom, s.a.v.s., stvarnom izgledu“ - *Al-Qawānīnu-l-fiqhiyyah*, Dāru-l-fikr, str. 379.

Kada sam ovo pročitao, imao sam osjećaj kao da sam pronašao riznice blaga. Zahvalio sam se Allahu što me je uputio na ovakvo promišljeno razumijevanje ovog hadisa i postao još sigurniji da je ono ispravno.

Prijevod s arapskog i sažetak:

Fadilj Maljoki

'Alī 'Abdurāziq i pokušaj zasnivanja sekularne hermeneutike Kur'āna i islama

Drugi dio

Enes Karić

redovni profesor tefsira na fakultetu islamskih nauka u sarajevu
eneskarić@yahoo.com

Sažetak

Ovaj esej bavi se prikazom glavnih ideja djela *Islam i načela/temelji vlasti - al-Islāmu wa uṣūlu-l-ḥukmi* autora 'Alīja 'Abdurāziqa (1887-1966). Djelo je objavljeno u Kairu 1925. godine i izazvalo je kontraverzne rasprave i sporenja diljem tradicionalnih muslimanskih zemalja, a posebno u arapskom svijetu. Iako je 'Alī 'Abdurāziq bio 'ālim i ugledni svršenic Univerziteta al-Azhar, u ovom djelu on je iznio tvrdnje da *ḥalīfa* i *ḥilāfat* nemaju utemeljenje ni u Kur'ānu ni u Sunnatu te se ne mogu smatrati zauvijek datim oblicima vladavine u islamu. 'Alī 'Abdurāziq smatra da su *ḥalīfa* i *ḥilāfat* nastali tokom povijesti i nemaju nikakva sveta obilježja. Smatrao je da ukidanje ḥalīfe 1924. godine ne treba doživljavati kao tragediju. Prema njemu, dužnost je muslimana da tragaju za novim i savremenijim oblicima svog političkog i državnog organiziranja. U ovom eseju mi dajemo i nekoliko kritičkih osvrtā na ove 'Abdurāziqove poglede.

Ključne riječi: islām, Kur'ān, Sunnat, poslanstvo, ḥalīfa, ḥilāfat, vladavina, vlast, muslimani, ulū-l-amr...

V Al-Azharova kritika 'Abdurāziqovih pogleda

Razumljivo je da su nekonvencionalni pogledi 'Alija 'Abdurāziqa, kao i njegovo rezolutno nijekanje da institucija *hilāfata* ima vjersko utemeljenje u glavnim vrelima islama, pobudili vrlo žestoke kritike u Kairu, Egiptu i drugim zemljama tadašnjeg arapskog i muslimanskog svijeta. Treba imati u vidu da se rasprava o 'Abdurāziqovoj knjizi odvijala u vrijeme jednog općeg šoka u tradicionalnim zemljama islama, u doba kada je Mušafa Kamāl-paša Ataturk (1881-1938) došao na vlast u Turskoj i ukinuo instituciju ḥalife 1924. godine. Upravo nakon 1925. godine dolazi do kritike ovog 'Abdurāziqova djela. Kritičke tekstove i knjige pisali su mnogi tako da se pred istraživače postavlja zadaća stroge selekcije onog najvažnijeg što se javlja u raspravama o djelu *al-Islāmu wa uṣūlu-l-ḥukmi*.

Muḥammad 'Immārah (1931-2020) u svome preglednom djelu *al-Islāmu wa uṣūlu-l-ḥukmi li 'Alī 'Abdirrāziq: dirāsah wa waṭā'iq*,¹ na temelju dokumenata tvrdi da je kolegij 'uleme sa Univerziteta al-Azhar uputio nekoliko "optužbi" - *tuham* - تُهْمٌ na račun 'Alija 'Abdurāziqa, od kojih izdvajamo sljedeće:

1. U svojim tumačenjima prikazao je Šerijat kao čisto duhovnu stvar koja nema nikakve veze s vlašću i primjenom u ovosvjetskim stvarima.

جَعَلَ الشَّرِيْعَةَ الْإِسْلَامِيَّةَ شَرِيْعَةً رُوْحِيَّةً مَحْضَةً لَا عِلَاقَةَ لَهَا
بِالْحُكْمِ وَ التَّنْفِيْذِ فِي أُمُوْرِ الدُّنْيَا .

2. Smatrao je da je dužnost Božijeg Poslanika, a.s., bila samo da obznani Šerijat, lišen vlasti i praktične primjene.

أَنَّ مَهْمَةَ النَّبِيِّ صَلَّى عَلَیْهِ وَسَلَّمَ كَانَتْ بِلَاغًا لِلشَّرِيْعَةِ مُجَرَّدًا عَنِ الْحُكْمِ وَ التَّنْفِيْذِ .

3. Nijekao je konsenzus drugova Božijeg Poslanika o nužnosti postojanja položaja imama - predvodnika Zajednice, kao i to da Zajednica mora imati onoga ko joj daje naloge o vjeri i ovom svijetu.

إِنْكَارُ إِجْمَاعِ الصَّخَابَةِ عَلَیْ وَجُوْبِ نَصْبِ الْإِمَامِ ، وَ عَلَیْ أَنَّهُ لَا بُدَّ لِلْأُمَّةِ مِمَّنْ يَقُوْمُ
بِأَمْرِهَا فِي الدِّیْنِ وَ الدُّنْيَا .

4. Poricao je da je sudstvo jedna šerijatska dužnost.

إِنْكَارُ أَنَّ الْقَضَاءَ وَظِيْفَةً شَرَعِيَّةً .

1 Vidi: Muḥammad 'Immārah, *Al-Islāmu wa uṣūlu-l-ḥukmi li 'Alī 'Abdirrāziq: dirāsah wa waṭā'iq*, Bayrut, 2000.

5. Tvrdio je da vladavina (vlast) Abū Bakra, kao ni Pravovjernih ḥalīfa nakon njega, nije bila vjerska vlast.

أَنَّ حُكُومَةَ أَبِي بَكْرٍ وَ الْخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ مِنْ بَعْدِهِ كَانَتْ لَا دِينِيَّةً .

Kako se iz ovih al-Azharovih saopćenja vidi, ključne tvrdnje koje al-Azhar osporava u knjizi ‘Alīja ‘Abdurāziqa jesu one u kojima se ovaj autor zalaže za uspostavljanje ‘sekularne vasti’ kod muslimana. Prema tradicionalnim profesorima sa al-Azhara, ‘Alī ‘Abdurāziq posmatra Šerijat kao jedan skup moralnih načela i čudorednih naputaka, a ne zakonskih normi, dispozicija i sankcija. Kako smo vidjeli iz nekoliko ‘Abdurāziqovih tvrdnji, on smatra da se država i vlast mogu i trebaju i kod muslimana organizirati i uspostavljati na svjetovnim načelima, dok sama vjera pokriva područje morala, čudoređa, obredoslovlja i tome slično.

Jedan drugi autor, Muḥammad Ḍiyā’uddīn ar-Rayyis, koji se bavio utemeljenjem političke teorije u islamu - *an-naẓariyyatu-s-siyāsīyyatu li-l-islām*, napisao je djelo pod naslovom:

الْإِسْلَامُ وَ الْخِلَافَةُ فِي الْعَصْرِ الْحَدِيثِ: نَفَذُ كِتَابِ الْإِسْلَامِ وَ أُصُولِ الْحُكْمِ

“Islām i ḥilāfat u savremenom dobu: kritika knjige Islām i principi vlasti“, u kojem se, kako se vidi iz samog naslova, kritički osvrće na djelo ‘Alīja ‘Abdurāziqa. Ar-Rayyis u ovoj knjizi pokazuje da je ‘Alī ‘Abdurāziq svoju knjigu završio već 1915/16, a ne 1925, kad je objavljena. To znači, smatra ar-Rayyis, da je ‘Abdurāziqova knjiga bila u funkciji nekog plana ili agende političke partije pod imenom Partija slobodnih [ili liberalnih] konstitucionalista (حزب الأحرار الدستوريين)² kojoj je bila bliska sva ugledna kairska porodica ‘Abdurāziq.³

Naravno, Partija slobodnih konstitucionalista imala je dobre odnose sa kraljem Fu’ādom (vladao od 1922. do 1936), list te partije *as-Siyāsa - Politika*, čiji je urednik bio Muḥammad Ḥusayn Haykal (1888-1956), hvalio je kralja Fu’āda kao onoga “koji podržava ustav, pomaže nauku i naučnike i osnažuje temelje slobode u svojoj zemlji“.⁴

...مَلِكًا دُسْتُورِيًّا يَنْصُرُ الْعِلْمَ وَ الْعُلَمَاءَ وَ يُؤَيِّدُ فِي بَلَدِهِ مَبَادِيءَ الْحُرِّيَّةِ .

2 Literatura na engleskom jeziku ovu partiju imenuje kao *The Constitutionalist Liberal's Party*. Usp. Souad T. Ali, *A Religion, Not a State*, p. 63.

3 Usp. ‘Ammār ‘Alī Ḥasan, *Taqdīm* (تقديم - Uvod), isto, 36-38.

4 Prema: ‘Ammāru ‘Alīju Ḥasanu, 38.

Indirektno, ovim riječima sekularni intelektualac Muḥammad Ḥusayn Haykal nastoji odvratiti kralja Fu’āda od eventualnih želja da baš on bude izabran za ḥalīfu nakon što je Ataturk ukinuo tu instituciju 1924. godine na zasjedanju Velike narodne skupštine Republike Turske u Ankari. Međutim, slijedimo li argumentaciju koju donosi ‘Ammār ‘Alī Ḥasan, kralj Fu’ād je itekako želio da ga proglaše ḥalīfom nakon 1924. godine. To se vidi po inicijativama koje su dolazile sa Univerziteta al-Azhar koji je “žestoko napao Ataturka” (فَالْأَزْهَرُ حَمَلَ بِشِدَّةٍ عَلَى أَتَاتُورِكَ) zbog ukidanja ḥalīfe, štaviše, al-Azhar je “pozvao na sazivanje [sveislamskog] kongresa i savjetovanja radi pretresanja ovog pitanja, a proširili su se glasovi koji pozivaju da kralj Fu’ād bude ḥalīfa muslimanima...”⁵

فَالْأَزْهَرُ ... دَعَا إِلَى عَقْدِ مَأْتَمَرٍ لِيَبْحَثَ هَذِهِ الْمَسْأَلَةَ ، وَ تَعَالَتْ أَصْوَاتٌ
تُنَادِي بِأَنْ يَكُونَ الْمَلِكُ فُوَادَ خَلِيفَةً لِلْمُسْلِمِينَ ...

Prema spomenutom ar-Rayyisu, egipatski kralj Fu’ād nije bio zainteresiran za položaj ḥalīfe i za to nije “iskazao nikakvu želju” - *lam yazhar ayya ragbatin fi-l-ḥilāfah*.⁶ Navodno je kralj Fu’ād nekom prilikom rekao uglednom političkom pregaocu u Egiptu, Sa‘du Zaglūluu (1859-1927):

...كَيْفَ أَقُوْمُ بِالْوَجِبِ نَحْوَ جَمِيعِ الْمُسْلِمِيْنَ مَعَ أَنَّ حَمْلِي ثَقِيْلٌ
بِالنَّسْبَةِ لِمِصْرَ وَحَدَهَا ...

“Kako da preuzmem vršiti tu dužnost prema svim muslimanima kad mi je i ovo breme teško prema Egiptu samom...”⁷

Bilo kako bilo, sveislamska konferencija, koja je organizirana u Kai-ru 1925. godine, a iza koje je stajao autoritet Univerziteta al-Azhar, raspravljala je o ponovnom uspostavljanju ḥalīfe. U literaturi o islamu na engleskom jeziku ovaj je događaj označen sintagmom “the Caliphate Conference”. Ovaj događaj, kao i sveukupnu raspravu o *ḥalīfi* i *ḥilāfatu*, treba posmatrati u kontekstu mnogih interesa: arapskih, kolonijalno-britanskih, indijsko-muslimanskih, a naročito treba imati u vidu razvoj wahābijskog pokreta i rađanje države Āl Sa‘ūd u Nedždu, kao i u samome Hidžāzu - *al-Ḥiğāz*. Autorica Souad T. Ali zaključuje da se Kairska konferencija o ḥilāfatu sazvala da bi

5 Prema: ‘Ammāru ‘Aliju Ḥasanu, 36.

6 Prema: ‘Ammāru ‘Aliju Ḥasanu, 38.

7 Prema: ‘Ammāru ‘Aliju Ḥasanu, 38.

“... to vote on the Muslim kings as caliph of all Muslims to fill the vacuum created by the Turkish regime’s abolishment of the seat of the caliphate.”⁸
“...glasala o muslimanskim kraljevima kao ḥalīfi svih muslimana kako bi se popunila praznina nastala kad je turski režim ukinuo sjedište [položaj] ḥalīfata.“

Nepotrebno je spominjati da ‘Abdurāziqova knjiga *al-Islāmu wa uṣūlu-l-ḥukmi* nije bila jedina koja se pojavila od 1925. godine naovamo o temi ḥalīfe i ḥilāfata. Politička scena se oko pitanja ḥalīfe i ḥilāfata zakomplicirala u tradicionalnim zemljama islama. I sami Britanci su kao kolonizatori jedno vrijeme smatrali da bi kralj Fu’ād mogao biti ḥalīfa (navodno, time bi se izišlo ususret arapskim osjećanjima i snažnim aspiracijama spram ovog položaja i titule). Međutim, to što ‘Abdurāziqovu knjigu izdvaja od drugih knjiga, brošura, poslanica i rasprava o ovoj tada vrućoj temi jeste njegovo rezolutno zagovaranje stava da ḥalīfa nema vjersko važenje niti značenje. Autorica Souad T. Ali ovim riječima sažima glavnu poruku Abdurāziqove knjige:

“Usred ovih priprema [za rješavanje pitanja upražnjenog mjesta ḥalīfe], ‘Alī ‘Abdurāziq je objavio svoju knjigu koja je pokušala pokazati da ni ‘Sveti Kur’ān’ niti ‘Poslanikov Sunnat’ nisu uspostavili specifičnu formu koju jedna muslimanska vlast treba poprimiti. On [‘Abdurāziq] je posve odlučno ustvrdio da je izbor vlasti i političkog sistema prepušten samim muslimanima da o tome odluče, te odatle slijedi njegovo [‘Abdurāziqovo] odbacivanje pokušaja da neki politički autoritet prometne u vjerski simbol.”⁹

8 Souad T. Ali, *A Religion Not a State*, p. 50.

9 Souad T. Ali, *A Religion, Not a State*, pp. 49-50. “In the midst of these preparations, ‘Abd al-Rāziq published his book that tried to show that neither “the Holy Quran” nor the “Prophet’s Sunna” laid down the specific form that a Muslim government should take. He asserted quite strongly that the choice of government and of political system had been left to the Muslims themselves to decide on, thus his rejection of attempts to turn a political authority into a religious symbol.”

VI Muḥammad Baḥīṭ al-Muṭī'ī, Muḥammad Rašīd Riḍā i Sa'd Zaglūl - kritika i odbacivanje 'Abdurāziqovih pogleda

Muḥammad Baḥīṭ al-Muṭī'ī (1854-1935) je bio veliki muftija Egipta (1914-1921), također, bio je rektor Univerziteta al-Azhar i predstavnik tradicionalnog i konzervativnog kruga kairske uleme. Suprotstavljao se reformama al-Azharu koje je predlagao Muḥammad 'Abduhū (1849-1905). Neposredno nakon pojave 'Abdurāziqove knjige, Muḥammad Baḥīṭ al-Muṭī'ī je napisao opsežno djelo *Bit islama i principi vladavine - Ḥaḳīqatu-l-islām wa uṣūlu-l-ḥukmī* u kojem žestoko, i na jedan općenit način, osporava 'Abdurāziqove poglede.

Muftija Muḥammad Baḥīṭ al-Muṭī'ī je uvjeren da 'Alī 'Abdurāziq nije autor knjige *al-Islāmu wa uṣūlu-l-ḥukmī*, "samo se pripisuje da je njezin autor šayḥ 'Alī 'Abdurāziq" - *nusiba ta'līfuhū ila-š-šayḥ 'alī 'abdirāziq*.¹¹ Potom muftija al-Muṭī'ī kaže:

...بَلْ كُلُّ مَا قَالَهُ فِي هَذَا الْكِتَابِ ... إِنَّكَارَ مَخْضٍ لِمَا أَجْمَعَ عَلَيْهِ الْمُسْلِمُونَ
أَوْ نَصَّ عَلَيْهِ صَرِيحًا فِي الْكِتَابِ الْعَرِيزِ أَوْ السُّنَّةِ النَّبَوِيَّةِ ...

"Sve što ['Alī 'Abdurāziq] tvrdi u ovoj knjizi jeste prosto nijekanje onoga o čemu su se konsenzualno složili muslimani ili onoga što je izričito navedeno u Časnoj Knjizi [Kur'ānu] i Poslaničkom Sunnatu..."¹²

Al-Muṭī'ī kaže da je zapanjen samom činjenicom da se jedna ovakva knjiga uopće pojavila, njezinom autoru on negira sve zaredom: "status, vjeru i pozvanost" - *makānatahū wa dīnahū wa waḳāfatahū* da se poduhvati ove teme,¹³ štaviše al-Muṭī'ī smatra da je 'Abdurāziqova knjiga:

...كُفِّرَ صَرِيحٌ يَجِبُ عَلَى قَائِلِهِ أَنْ يَتُوبَ مِنْهُ، لِيَرْجِعَ إِلَى حَظِيرَةِ الْإِسْلَامِ ...

"jasno nevjerništvo i njezin autor se treba zbog nje pokajati [doći tobe] kako bi se vratio u okrilje islama..."¹⁴

10 'Ammār 'Alī Ḥasan navodi da je ovo djelo štampano u Selefijskoj štampariji (u Kairu?), bez godine izdanja. Usp. 'Ammār 'Alī Ḥasan, 39.

11 Usp. 'Ammār 'Alī Ḥasan, 39.

12 Navedeno prema: 'Ammāru 'Aliju Ḥasanu, 39.

13 Prema: 'Ammāru 'Aliju Ḥasanu, 39.

14 Prema: 'Ammāru 'Aliju Ḥasanu, 39.

Muftija al-Muṭīṭi iznova tvrdi da ova knjiga nije ‘Abdurāziqova, “već je na nju samo stavljeno njegovo ime i samo mu je pripisana“ - *waḍa‘a ismahū ‘alayhi faqaṭ fa huwa mansūbun ilayhi faqaṭ*.¹⁵

Također, vrlo je dugačak popis ružnih epiteta kojima al-Muṭīṭi opisuje ‘Alīja ‘Abdurāziqa: dijete - *aṭ-ṭifl* - الطُّفْلُ, glupak - *al-ablah* - الْأَبْلَهُ , onaj koji je začorio - *a‘mā-l-baṣīrah* - أَعْمَى الْبَصِيرَةِ , onaj koji podriva opću sigurnost - *al-‘ābiṭ bi-l-amni-l-‘ām* - الْعَابِثُ بِأَمْنِ الْعَامِ , sijač nereda po zemlji - *as-sāṭi fī-l-arḍi bi-l-fasād* - السَّاعِي فِي الْأَرْضِ بِالْفَسَادِ , onaj koji vrijeđa kraljeve - *aṭ-ṭā’inu fī-l-mulūki* - الْمُؤَدِّبُ فِي الْمُلُوكِ , neprijatelj i ustanik protiv muslimanskog ummeta - *al-mu’tadī ‘alā-l-ummah* - الْمُعْتَدِي عَلَى الْأُمَّةِ , silnik - *az-ẓālim* - الظَّالِمُ , inadžija - *al-mu‘ānid* - الْمُعَانِدُ , lažov - *al-kādib* - الْكَادِبُ , ateista - *al-mulḥid* - الْمُلْحِدُ , nevjernik - *al-kāfir* - الْكَافِرُ , grijешnik - *al-fāsiq* - الْفَاسِقُ ...¹⁶

Na ovom mjestu al-Muṭīṭi, za svaki slučaj, dodaje sljedeće upozorenje:

كُلُّ مَنْ يَتَّقُ إِلَى جَانِبِ عَبْدِ الرَّاقِ بِأَنَّهُ شَيْعِيٌّ، وَ اشْتِرَاكِيٌّ، وَ مُلْجِدٌ .

“Svako ko stane na ‘Abdurāziqovu stranu jeste komunist, socijalista i ateist...”¹⁷

Prema analizama ‘Ammāra ‘Alīja Ḥasana, al-Muṭīṭi potom prelazi na jednu općenitu odbranu sistema *ḥilāfata*, tvrdi da je to “najpotpunija vrsta vladavine“ - *bi annahā akmalu anwā‘i-l-ḥukūmāti*, te potom romantično i slavodobitno dodaje da je ḥilāfat

...السُّبْحُ الْمُخَيِّفُ الَّذِي لَوْ رَأَهُ أَشْجَعُ رَجُلٍ فِي أُرُوبَا، وَ لَوْ فِي مَنَامِهِ،
لَقَامَ فَرَعًا يَرْتَجِفُ قَلْبُهُ...

“zastrašujuća pojava koja, kad bi je vidio i onaj najhrabriji čovjek u Evropi, makar to bilo u snu, skakao bi prestrašen, uzdrhtalog srca...”¹⁸

Pa ipak, po ocjenama koje o al-Muṭīṭi daje ‘Ammār ‘Alī Ḥasan, muftija al-Muṭīṭi u njoj nudi samo apologiju jednoj idealiziranoj

15 Prema: ‘Ammāru ‘Alīju Ḥasanu, 39.

16 Prema: ‘Ammāru ‘Alīju Ḥasanu, 40.

17 Prema: ‘Ammāru ‘Alīju Ḥasanu, 40.

18 Navedeno prema: ‘Ammāru ‘Alīju Ḥasanu, 40.

slici sistema ḥilāfata, bez dokaza tvrdi da “sam Kur'ān Časni ḥilāfat stavlja u dužnost“ - *bi anna-l-qur'āna-l-karīma huwa lladī awḡabahā*.¹⁹

Nepotrebno je ovdje spominjati i mnoge druge knjige, brošure i rasprave koje su se pojavile nakon 1924. godine (i Atatürkovo ukidanje *ḥilāfata*) i koje na apologetski način pristupaju temi *ḥalīfe* i *ḥilāfata*. Ta apologetska literatura je dostupna i ona, u bitnome, nije osporila zahtjev 'Alija 'Abdurāziqa da se tradicionalna muslimanska društva, a pogotovo države, nalaze posred prijeko potrebe da za sistem *ḥilāfata* moraju pronalaziti djelotvorne savremene nadomještaje. Ukratko kazano, 'Alī 'Abdurāziq je smatrao da se institucija *ḥilāfata* ne može reformirati, ona je naprosto potrošena.

Oni koji odobravaju glavna teorijska 'Abdurāziqova polazišta oslanjaju se na Kur'ān i pozive Božije Riječi ljudima da se savjetuju - *aš-šūrā* - الشورى,²⁰ kao i to da oni koji rukovode općim stvarima trebaju biti mnogi ljudi, a ne jedan jedini čovjek! Oni navode da Kur'ān spominje (4: 59) ljude u množini (to jest: *أُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ* - *ulī-l-amri minkum* - [pokoravajte se] *onima koji [kao vaši predstavnici] između vas upravljaju...*). Ovdje se, u Kur'ānu, ne kaže: *أُولِي الْأَمْرِ عَلَيْكُمْ* - *ulī-l-amri 'alaykum* - [pokoravajte se] *onima koji nad vama upravljaju...*).²¹

Sa svoje strane je Muḥammad Rašid Riḏā (1865-1935) objavio svoju recenziju ovog 'Abdurāziqova djela, uradio je to kao urednik *al-Manāra*.²² Članku je dao naslov *al-Islāmu wa uṣūlu-l-ḥukmi*, što je, zapravo, naslov same 'Abdurāziqove knjige. Riḏā upozorava da je autor ove knjige šerijatski sudac - *qāḏin šar'īyy* i da je 'ālim sa al-Azhara - *azhariyy*.²³ Prema Rašidu Riḏāu, sama 'Abdurāziqova knjiga predstavlja

...هَذَا لِحُكْمِ الْإِسْلَامِ وَ شَرْعِهِ مِنْ أَسَاسِهِ وَ تَفْرِيقِ لِحِمَايَتِهِ وَ إِبَاحَةِ مُطَلَقَتِهِ
لِعَصِيَانِ اللَّهِ وَ رِسْوَلِهِ فِي جَمِيعِ الْأَحْكَامِ الشَّرْعِيَّةِ الدُّنْيَوِيَّةِ مِنْ أَحْكَامِ شَخْصِيَّةِ
وَ سِيَاسِيَّةِ وَ مَدَنِيَّةِ وَ جَنَائِزَةٍ وَ تَجْهِيلِ لِلْمُسْلِمِينَ كَافَّةً .

“rušenje vlasti islāma i njegova zakona iz samoga temelja, cijepanje zajednice

19 Usp. 'Ammār'Alī Ḥasan, 40.

20 Kur'ān, *Savjetovanje/aš-Šūrā*, 42:38.

21 Ovu umjesnu primjedbu naveli smo prema: 'Ammāru 'Aliju Ḥasanu, 40.

22 Prema 'Ammāru 'Aliju Ḥasanu (str. 41.), Muḥammad Rašid Riḏā je svoju recenziju objavio u časopisu *Maḡallatu-l-Manār*, godište 26.

23 Prema 'Ammāru 'Aliju Ḥasanu, 41.

islama i apsolutno dopuštenje griješenja spram Boga i Njegova Poslanika u svim ovosvjetskim šerijatskim propisima: personalnim, političkim, građanskim, krivičnim, kao i zaglupljivanje svih muslimana.“²⁴

Rašīd Riḏā ne ide tako daleko kao vrhovni muftija al-Muṭī‘ī, on ne smatra ‘Abdurāziqa nevjernikom, “o ličnosti autora nećemo reći ništa, neka mu Veličanstveni Bog sudi“ - *lā naqūlu fī šaḥṣi šaḥībihi šay’an fa ḥisābuhū ‘alā ‘llāhi ta’ālā!* Ali Riḏā, za svaki slučaj, apelira na Univerzitet al-Azhar

...إِلَّا أَنَّهُ طَالَ بِ مَشِيخَةِ الْأَزْهَرِ أَلَّا تَسْكُتَ عَنْهُ ... وَ تُعَلِّنَ حُكْمَ الْإِسْلَامِ
فِي كِتَابِهِ ... حَتَّى لَا يَقُولَ هُوَ وَ أَنْصَارُهُ إِنَّ سُكُوتَهُمْ عَنْهُ إِجَارَةٌ لَهُ أَوْ عَجْزٌ
عَنِ الرَّدِّ عَلَيْهِ ...

“da ne šuti o ‘Abdurāziqu, te da objavi propis islāma o njegovoj knjizi kako nebi on i oni koji ga podržavaju rekli kako šutnja ljudi sa al-Azharu znači odobravanje te knjige ili, pak, nemoć da joj se oponira...“²⁵

Sa’d Zaglūl (1859-1927), inače premijer Egipta tokom nekoliko mjeseci 1924. godine, dao je vrlo negativne ocjene ‘Abdurāziqove knjige. Kako Zaglūl kaže, dok je čitao tu knjigu prvo se čudio tome kako jedan vjerski učenjak - *‘ālim dīniyy* može na takav način pisati o toj temi, a drugo, Zaglūl smatra, kao čovjek koji je pročitao mnogo od orijentalista i inih autora koji su napadali islam, da je uočio kako je ‘Alī ‘Abdurāziq žestinom svoga izraza nadmašio čak i njih!²⁶

...فَعَجِبْتُ أَوْلًا كَيْفَ يَكْتُبُ عَالِمٌ دِينِيَّ بِهَذَا الْأَسْلُوبِ فِي مِثْلِ هَذَا الْمَوْضُوعِ ...
وَ قَدْ قَرَأْتُ كَثِيرًا لِلْمُسْتَشْرِقِينَ وَ لِسِوَاهُمْ فَمَا وَجَدْتُ مِمَّنْ طَعَنَ مِنْهُمْ فِي الْإِسْلَامِ
حِدَةً كَهَذِهِ الْحِدَّةِ فِي التَّعْبِيرِ عَلَى نَحْوِ مَا كَتَبَ الشَّيْخُ عَلِيٌّ عَبْدُ الرَّزَاقِ ...

Ako se kritike pogleda ‘Alija ‘Abdurāziqa izrečene od strane vrhovnog muftije al-Muṭī‘ija i Rašīda Riḏāa mogu smatrati ulemanskim odgovorima spram jednog netradicionalnog djela, krtitiku Sa’d a Zaglūla treba shvatiti i na političkom planu, to jest na polju žestoke borbe u Egiptu

24 Prema ‘Ammāru ‘Aliju Ḥasanu, 41.

25 Prema ‘Ammāru ‘Aliju Ḥasanu, 41.

26 Prema ‘Ammāru ‘Aliju Ḥasanu, 42.

između dvije tada utjecajne stranke, Partije al-Wafd (دُفْوَالُ بُزْج) i Partije liberalnih konstitucionalista (نَیْرُوتِ سُدَلَا رَارْحَآلُ بُزْج). Sa'd Zaglūl je bio lider al-Wafd partije koja je svojim glavnim konkurentom smatrala grupaciju intelektualaca okupljenih oko Partije liberalnih konstitucionalista. Treba imati u vidu da su politički pogledi, kao i predmoderna politička pregrupisanja, već u vremenima druge polovine devetnaestog stoljeća umnogome utjecala na tumačenje Kur'āna i islama, kao i same islamske tradicije. To jasno vidimo kod Ğamāluddīna al-Afgānīja (1839-1897) i Muḥammada 'Abduhūa (1849-1905), koji su u važnim etapama svoga života bili kritički opredijeljeni spram 'Abdulḥamīda Drugog (1842-1918) koji je bio ḥalīfa u periodu 1876-1909.

Posebno se Ğamāluddīn al-Afgānī, kao jedan od muslimanskih reformatora, može smatrati jednim od muslimanskih reformatora koji su utjecali na 'Alī 'Abdurāziqa. Ako se pregledaju Al-Afgānījevi *Sabrani radovi*,²⁷ uočavamo mnoga kritički intonirana mjesta prema stanju u kojem se našao ḥilāfat u XVIII i XIX stoljeću. Naprimjer, Al-Afgānī kaže:

مَنْ عَجَزَ عَنْ إِصْلَاحِ نَفْسِهِ كَيْفَ يَكُونُ مُصْلِحًا لِغَيْرِهِ

“Ko sebe ne može popraviti (reformirati) kako od njega očekivati da popravi (reformira) druge?!”²⁸

Ili pak:

أَتَيْتُ لِأَسْتَمِيحَ جَلَالَتِكَ أَنْ تُقِيلَنِي مِنْ بَيْعَتِي لَكَ ، لِأَنِّي رَجَعْتُ عَنْهَا ... نَعَمْ ... بَايَعْتُكَ بِالْخِلَافَةِ ، وَ الْخَلِيفَةُ لَا يَصْلُحُ أَنْ يَكُونَ غَيْرَ صَادِقِ الْوَعْدِ . يَدَّ جَلَالَتِكَ الْحُلِّ وَ الْعَقْدُ ، وَ بِإِمْكَانِكَ أَنْ لَا تَعْدَ ، وَ إِذَا وَعَدْتَ وَجَبَ عَلَيْكَ الْوَقَاءُ...

“Došao sam da tražim od tebe da me razriješiš lojalnosti koju sam ti kao ḥalīfi dao, jer tu lojalnost sam povukao. ... Da... dao sam Ti prisegu za ḥilāfat. Ali, ḥalīfi ne dolikuje da ne ispunjava obećanja. U Tvojjoj ruci je, o Veličanstvo, da donosiš odluke, i vlastan si da ne obećavaš! Ali, kad obećaš, moraš ispuniti obećanje...”²⁹

27 Usp. Džemaluddin (Ğamāluddīn) al-Afgānī, *Al-A'mālu-l-kāmilah li Ğamāluddīn al-Afgānī* (الأعمال الكاملة)، priredio Muḥammad 'Imarah, Kairo, 1966.

28 Usp. *Al-A'mālu-l-kāmilah li Ğamāluddīn al-Afgānī* (248), (الأعمال الكاملة لجمال الدين الأفغاني).

29 *Al-A'mālu-l-kāmilah li Ğamāluddīn al-Afgānī* (248), (الأعمال الكاملة لجمال الدين الأفغاني).

Iz ovoga navoda vidimo da je ‘Alī ‘Abdurāziq imao odakle naučiti kritički misliti o instituciji ḥalīfe i ḥilāfata.

VII Aṭ-Ṭāhir ibn ‘Āšūr i al-Ḥiḍr Ḥusayn - umjerenije kritike ‘Alīja ‘Abdurāziqa

Tunižanski faqīh Muḥammad aṭ-Ṭāhir ibn ‘Āšūr (1879-1973) također je objelodanio svoju kritiku knjige *al-Islāmu wa uṣūlu-l-ḥukmi*. Tim povodom on je napisao i djelo *Naučna kritika knjige ‘Islām i principi vlasti’ - Naqḍun ‘ilmīyyun li kitābi-l-islām wa uṣūlu-l-ḥukmi* – نَقْدُ عِلْمِيٍّ لِكِتَابِ الْإِسْلَامِ وَ أُصُولِ الْحُكْمِ.

Ibn ‘Āšūrovo djelo pojavilo se u Kairu samo godinu dana (1926) nakon objavljivanja ‘Abdurāziqove knjige.

Ibn ‘Āšūr se ne bavi ličnošću ‘Alīja ‘Abdurāziqa, ne upućuje mu teške riječi kojim bi ga diskvalificirao na vjerskom ili moralnom planu. Naprotiv, i sam aṭ-Ṭāhir ibn ‘Āšūr smatra da institucija ḥalīfe i ḥilāfata nemaju svoje izvorište u Bogu, te u tom smislu kaže: “Niko od uleme muslimana nije ustvrdio da ḥalīfa svoju moć crpi od Svevišnjega Boga.”³⁰

لَمْ يَقُلْ أَحَدٌ مِنْ عُلَمَاءِ الْمُسْلِمِينَ أَنَّ الْخَلِيفَةَ يَسْتَمِدُّ قُوَّتَهُ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى ...

Pa ipak, prema aṭ-Ṭāhiru ibn ‘Āšūru, to ne znači da ḥalīfa i ḥilāfat nisu muslimanske institucije, kao što tvrdi ‘Alī ‘Abdurāziq. One to jesu, jer iza njih stoji autoritet Muslimanske zajednice ili Ummata, smatra aṭ-Ṭāhir ibn ‘Āšūr. Na tragu toga on kaže da se ḥilāfat uspostavlja (povjerava nekome) na jedan od dva načina: Bilo prisegom - *al-bay‘ah* ḥalīfi od ljudi Ummata koji donose odluke i rješenja, ili, pak, ugovorom - *al-‘ahd*, to jest povjerenjem, obavezom datim onome kome je Ummat dao prisegu smatrajući ga podesnom osobom za tu dužnost.³¹

... أَنَّ الْخِلَافَةَ لَا تَنْتَعِدُ إِلَّا بِأَحَدٍ أَمْرَيْنِ: إِمَّا الْبَيْعَةَ مِنْ أَهْلِ الْحَلِّ وَالْعَقْدِ مِنَ الْأُمَّةِ، وَإِمَّا الْعَهْدَ لِمَنْ بَايَعْتَهُ الْأُمَّةُ لِمَنْ يَرَاهُ صَالِحًا ...

Posve jasno se vidi, tvrdi Ibn ‘Āšūr, da oba postupka uspostavljanja ḥalīfe “pripadaju Ummetu“ - *rāgi‘un li-l-ummati* - رَاجِعٌ لِلْأُمَّةِ. Ovim Ibn ‘Āšūr želi afirmirati pogled i mišljenje da je institucija ḥalīfe, zapravo, jedna ummetska ustanova. Naravno, iako Ibn ‘Āšūr tvrdi da ḥalīfa nije Bogom

30 Aṭ-Ṭāhir ibn ‘Āšūr, *Naqḍ ‘ilmī li kitābi-l-islām wa uṣūlu-l-ḥukmi*, Kairo, 1344/1926., š. 4. Usp. također, ‘Ammār ‘Alī Ḥasan, 45.

31 Aṭ-Ṭāhir ibn ‘Āšūr, š. 4. Usp. također, ‘Ammār ‘Alī Ḥasan, 45.

dāt položaj, ipak u vladanju ḥalifu obavezuju vjerezakonski propisi. U tom smislu Ibn 'Āšūr tvrdi:

فَإِذَا بُوِيعَ فَقَدْ وَجَبَ لَهُ مَا جَعَلَهُ اللَّهُ مِنَ الْحُقُوقِ الَّتِي هِيَ الْقُوَّةُ الْمَبْنِيَّةُ
فِي شَرْعِ اللَّهِ تَعَالَى، لِأَنَّ اللَّهَ حَدَدَ قُوَّةَ الْخَلِيفَةِ، وَجَعَلَهَا لِخِدْمَةِ مَصْلَحَةِ الْأُمَّةِ،
وَجَعَلَ إِخْتِيَارَ وَلِيِّ أَمْرِهَا بِيَدِ الْأُمَّةِ ...

“Kada se ḥalīfi dā prisega, dužan je poštovati od Boga određena prava koja su, zapravo, [onā ḥalīfina] moć utemeljena na vjerezakonu Svevišnjeg Boga. Jer, Bog je ograničio moć ḥalife, i učinio je da služi interesima Ummeta, i odredio da izbor onoga koji zastupa Ummet bude u ovlasti Ummeta...”³²

Prema tome, Ibn 'Āšūr u svojoj raspravi sa 'Alī 'Abdurāziqom stavlja naglasak na Muslimanskoj zajednici ili Ummatu (الْأُمَّةُ), kao i na odgovornost samoga Ummata za izbor ḥalife. Ipak, primjećuje se da Ibn 'Āšūr na povijest ḥalife i ḥilāfata gleda idealizirano. Za razliku od njega, 'Alī 'Abdurāziq smatra da se vlast ḥalife i ḥilāfata, uglavnom, preuzimala, vršila i odvijala silom i okrutnom borbom, na puki vlastodržački način. Drugim riječima, malo toga je bilo što je Ummat mogao ḥalīfi nametnuti kao ograničenja njegove vlasti.

Ibn 'Āšūr na Ummat gleda kao na jednog općeg zastupnika - *al-wakīl* - الْوَكِيلُ koji se brine za vjeru islam, dok na ḥalifu gleda kao na zastupnika interesa Ummata - *wakīlu-l-wakīl* - الْوَكِيلُ الْوَكِيلِ.

Jedan drugi Tunižanin, šayḥ al-Ḥiḍr Ḥusayn (1876-1958) napisao je svoju raspravu o 'Abdurāziqovoj knjizi. On 'Abdurāziqu zamjera sljedeće:

- Način kako koristi izvore (إِسْتِخْدَامُ الْمَوَاقِفِ لِلْمَصَادِرِ),
- Rabi termine i izraze izvan njihova konteksta (يَقْطَعُ الْعِبَارَاتِ مِنْ سِيَاقِهَا),
- Daje tim izrazima značenje u novom kontekstu (وَ يُعِيدُ تَوْظِيْفَهَا فِي سِيَاقٍ جَدِيدٍ),
- Koristi značenje riječi prema svojoj namjeri (يُرْمِي إِلَى خِدْمَةِ الْمَعْنَى الَّتِي (قَصْدُهُ),

³² Aṭ-Ṭāhir ibn 'Āšūr, *Naqd 'ilmī li kitābi-l-islām wa uṣūlu-l-ḥukmi*, š. 4. Usp. također, 'Ammār 'Alī Ḥasan, 45.

- e. Cilj mu je da ospori tezu o izvornosti ḥilāfata u islamu (... تَفْنِيدُ مَسْأَلَةٍ... أَصَالَةِ الْخِلَافَةِ فِي الْإِسْلَامِ)...³³

Şayḥ al-Ḥiḍr Ḥusayn iznosi još nekoliko optužbi na račun ‘Alī ‘Abdurāziqa, kao npr. da on poziva “pozapadnjačenju, a ne reformi i obnovi” (عَلَى تَغْرِيْبٍ وَ لَيْسَ عَلَى تَجْدِيدٍ), zatim da je opčinjen “sjajem zapadnjačkog života” (بِرُخْرَفِ الْحَيَاةِ الْإِفْرَنْجِيَّةِ) itd. Od šayḥa al-Ḥiḍra Ḥusayna očekivalo se da se više bavi samim sadržajem ‘Abdurāziqove knjige. Stječe se dojam da je ostao na ravni načelnih stavova i izjava.

VIII Muḥammad Ḥusayn Haykal i Ṭāhā Ḥusayn - odbrana ‘Abdurāziqovih pogleda

Kao što je bilo za očekivati, javili su se mnogi koji su branili poglede ‘Alīja ‘Abdurāziqa. Ovdje ukratko ukazujemo upravo na takve angažmane Muḥammada Ḥusayna Haykala (1888-1956) i Ṭāhā Ḥusayna (1889-1973). Sam Haykal objavio je knjigu “Islamska vlast” - *al-Ḥukūmatu-l-islāmīyatu*, napisanu, nesumnjivo, pod utjecajem široke rasprave o pogledima ‘Alīja ‘Abdurāziqa. Haykal tvrdi da sama “bit islama” - *kawnu-l-islām* - كَوْنُ الْإِسْلَامِ, odnosno “temeljni [islamski] principi koji se tiču našega života” (الْقَوَاعِدُ الْأَسَاسِيَّةُ لِشُؤْنِ حَيَاتِنَا) ne nude pojedinosti, “niti su se bavili bilo kojim detaljiziranjem osnova na kojima počiva država”.³⁴

لَمْ تَتَنَاوَلْ أَيَّ تَفْصِيلٍ فِي الْأَسَاسِ الَّذِي تَقُومُ عَلَيْهِ الدَّوْلَةُ ...

Također, na istom pravcu argumentacije Haykal tvrdi da ti temeljni principi islama “na izravan način nisu izložili niti jedan sistem vladavine”.³⁵

... وَ لَمْ تَتَعَرَّضْ لِنِظَامِ الْحُكْمِ تَعَرُّضًا مُبَاشِرًا ...

Na ovom mjestu Haykal daje svoj vlastiti doprinos savremenoj političkoj teoriji islama. Naime, prema interpretaciji koju nudi ‘Ammār ‘Alī Ḥasan, Haykal “polazi od toga da se u prvom utemeljiteljskom tekstu

33 Navedeno prema: ‘Ammāru ‘Alīju Ḥasanu, 47.

34 Haykal, Muḥammad Ḥusayn, *al-Ḥukūmatu-l-islāmīyatu*, izd. Maktabat-u-l-usrah, Kairo, 1996., š. 29. Usp. ‘Ammār ‘Alī Ḥasan, 57.

35 Haykal, Muḥammad Ḥusayn, š. 29.

islama, a to je Časni Kur'ān, ne navodi bilo koje objašnjenje sistema vladavine...³⁶

... وَ تَأْسِيسًا عَلَى عَدَمِ وُرُودِ أَيِّ شَيْءٍ فِي النَّصِّ الْأَوَّلِ الْمُؤَسَّسِ لِلْإِسْلَامِ
وَ هُوَ الْقُرْآنُ الْكَرِيمُ يُقْصَلُ فِي تَبْيَانِ نِظَامِ الْحُكْمِ ...

Štaviše, Haykal čita ranu povijest islama, ili doba Četverice prvih pravovjernih ħalifa, kao jedno moralom prožeto vrijeme. U vrijeme ove slavne Četverice ħalifa, osnovana je “duhovna imperija” - *al-imbarātūrīyyatur-rūḥīyyatu* koja je poslije, za vrijeme dinastija Emevija i 'Abbāsija prešla u “političku imperiju” - *al-imbarātūrīyyatu-s-siyāsīyyatu*.³⁷

فَاتْتَقَلَ مِنَ الْإِمْبَرَاطُورِيَّةِ الرُّوحِيَّةِ فِي عَهْدِ الْخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ إِلَى الْإِمْبَرَاطُورِيَّةِ السِّيَاسِيَّةِ
فِي زَمَنِ الْأُمَوِيَّةِ وَالْعَبَّاسِيَّةِ ...

Kao da Haykal na ovom mjestu potkrepljuje teze 'Alīja 'Abdurāziqa o vjerskim i moralnim, a ne političkim i vladateljskim, osnovama islama. Dakako, potrebno je natkučiti se na stranice drugih Haykalovih djela na kojima on šire razrađuje svoju političku teoriju.

Kad su posrijedi pogledi koje je iznio Ṭāhā Ḥusayn, sve to u kontekstu žestokih rasprava o knjizi 'Alīja 'Abdurāziqa, potrebno je reći da je slavni autor *Dana* protestirao protiv al-Azhara i njegova isključivanja 'Alīja 'Abdurāziqa iz reda uleme. Ṭāhā Ḥusayn kaže:

لَقَدْ تَأَلَّبَ رِجَالٌ فِي الْأَزْهَرِ - وَ الْأَزْهَرُ شَيْءٌ وَ الدِّينُ شَيْءٌ آخَرَ - عَلَى الرَّجُلِ
فَأَخْرَجُوهُ مِنْ زُمْرَتِهِمْ. أَفَلَيْسَ هَذَا خَلِيفًا بِأَنْ يَهْتَأَ بِهِ عَلِيٌّ؟

“Udružiše se ljudi sa al-Azara - a baška al-Azhar, baška vjera - protiv ovog čovjeka i isključiše ga iz visokog društva uleme. Pa zar to nije dostatno da s tim 'Alī bude zadovoljan?”³⁸

U reakciji al-Azhara Ṭāhā Ḥusayn vidi ahli-s-sunnatsku islamsku ortodoksiju (الْمَذْهَبُ السُّنِّيُّ) (الأَثَرُودُ كَسِيَّةُ الْإِسْلَامِيَّةِ), koja je po naravi “konzervativna” (الْمُحَافِظُ), kako to kaže 'Ammār 'Alī Ḥasan (š. 44). Ṭāhā Ḥusayn u svome novinskom članku izričito tvrdi da “ḥilāfat nije temelj od temelja islama...”³⁹

فَالْخِلَافَةُ لَيْسَتْ أَضَلَّ مِنْ أَصُولِ الْإِسْلَامِ ...

Ovo je glavno što Ṭāhā Ḥusayn poručuje al-Azharu. On tvrdi da su, praktički, u potezima al-Azhara protiv 'Alīja 'Abdurāziqa vidljivi “tragovi

36 'Ammār'Alī Ḥasan, 58.

37 Haykal, isto, š. 32. Također: 'Ammār 'Alī Ḥasan, š. 58.

38 Usp. Ṭāhā Ḥusayn, *Ġaridah siyāsīyyah*, br. 4., august, Kairo, 1925. Navedeno prema: 'Ammār 'Alī Ḥasan, š. 43.

39 Navedeno prema: 'Ammār 'Alīju Ḥasanu, š. 44.

tiranije“ (آثَارُ الْإِسْتِبْدَادِ) koju je još kediv (hediv) ‘Abbās Drugi (vladao u periodu 1892-1914) uveo svojom tiranskom vladavinom, smatra Ṭāhā Ḥusayn. Za svaki slučaj, Ṭāhā Ḥusayn u svojoj odbrani ‘Alija ‘Abdurāziqa tvrdi da “tiranija ne priliči dobu [kralja] Fu’āda koji je inaugurirao ustav [Egipta].“⁴⁰

...الْإِسْتِبْدَادُ لَا يَلِيْقُ بِعَصْرِ فُؤَادِ مُصَدِّرِ الدُّسْتُورِ ...

Spominjenjem ustava u vezi s kraljem Fu’ādom Prvim, Ṭāhā Ḥusayn želi izraziti ne samo svoju podršku ‘Aliju Abdurāziqu već i istaknuti svoje simpatije prema Partiji konstitucionalista. Njegine pristaše hvalile su kralja Fu’āda Prvog, jer je upravo on inaugurirao ustav - *ad-dustūr*, a to se smatralo savremenim, modernim i evropskim, odnosno smatralo se reformatorskim i tvrdilo da upravo takvu reformu potrebuje islam. U ovim ideološkim i kulturalnim borbama u Egiptu u trećem desetljeću dvadesetog stoljeća, Ṭāhā Ḥusayn sebe je vidio na strani, kako se govorilo, progresa, napretka, reforme i modernosti.

Recimo na kraju ovog eseja o ‘Aliju ‘Abdurāziqu (i njegovoj knjizi *al-Islāmu wa uṣūlu-l-ḥukmi*) da su se rasprave o temi “za i protiv ḥalife i ḥilāfata“ nastavile sve do Drugog svjetskog rata. Međutim, nakon 1945. godine ova tema je uveliko sišla sa sveučilišne i teorijske scene, a tradiciionalni muslimanski svijet stupio je, prije ili kasnije, u vremena socijalističkih revolucija, u periode vladavine vojnih hunti ili su se, pak, u nekim zemljama stabilizirale kraljevine - Maroko, Jordan, Saudijska Arabija. Gledano jednim općim pogledom, od 1945. do 1975. godine rasprave o ḥalifi i ḥilāfatu umnogome su prestale biti dio savremenog tafsīra. Muslimanski komentatori islama, Kur’āna i islamske tradicije podržali su osnivanje Organizacije islamske konferencije (مُنْظَمَةُ الْمَأَمَرِ) (الْإِسْلَامِيّ),⁴¹ koja je utemeljena 25. septembra 1969. godine na zasjedanju u Rabatu (Maroko), nakon paljenja Džamije al-Aqṣā 21. augusta iste godine. Organizaciji islamske konferencije⁴² pristupile su sve većinske muslimanske zemlje, na nju se umnogome gledalo kao na jedan savremeni

40 Prema: ‘Ammāru ‘Aliju Ḥasanu, š. 44. (Kralj Fu’ād I vladao je Egiptom od 1922. do 1936. godine. Poznat je kao prvi ‘moderni kralj’ Egipta).

41 Na engleskom: *Organisation of the Islamic Conference*.

42 Organizacija islamske konferencije je 28. juna 2011. godine promijenila svoje ime u Organizaciju islamske saradnje (مُنْظَمَةُ التَّعَاوُنِ الْإِسْلَامِيّ), engl. *Organisation of the Islamic Cooperation*.

način sveislamskog i svemuslimanskog organiziranja. Neki su Organizaciju islamske konferencije, u godinama neposredno nakon njezina utemeljenja, tumačili kao efikasan i doličan supstitut ḥalife i ḥilāfata. Ali, to je tema za neku drugu priliku.

أنس كاريتش

علي عبد الرازق ومحاولته لإقامة التفسير العلماني للقرآن والإسلام

تتناول هذه المقالة عرض الأفكار الأساسية لكتاب علي عبد الرازق (1887-1966م) بعنوان الإسلام وأصول الحكم. نشر الكتاب بالقاهرة عام 1925م وأثار مناقشات ومنازعات متناقضة على انتشار بلاد المسلمين ولا سيما في العالم العربي. ومع أن علي عبد الرازق كان عالما وخريجا ذا صيت من جامعة الأزهر إلا أنه قدم في هذا الكتاب قولاً بأن الخليفة والخلافة لا أساس لهما، لا في القرآن ولا في السنة، فلا يمكن اعتبارهما نموذجين دائمين لتنظيم الحكم والسلطة في الإسلام. ويرى علي عبد الرازق أن الخليفة والخلافة نشئا عبر التاريخ فليس فيهما شيء من معالم القداسة. ومما رأى كذلك أن ما تم عام 1924م من إسقاط الخليفة لا يجب استقباله استقبال المأساة. وحسب ما رآه فمن واجب المسلمين أن يبحثوا عن أشكال جديدة حديثة لتنظيمهم السياسي والدولي. وقد أعطى المؤلف في هذه المقالة عددا من لمحاته المنتقدة على ما ذكر من مواقف علي عبد الرازق.

Enes Karić

'Alī 'Abd al-Rāziq and the Attempt to Establish the Secular Hermeneutics of Qur'ān and Islām

Summary

This essay presents the main ideas of the work "Islām and the Principles / Foundations of Government" (Al-Islāmu wa uṣūlu 'l-ḥukm) by 'Alī 'Abd al-Rāziq (1887-1966). The work was published in Cairo in 1925 and has provoked controversial debate and disputes throughout traditional Muslim countries, and especially in the Arab world. Although 'Alī 'Abd al-Rāziq was a 'ālim and a distinguished graduate of Al-Azhar University, in this work he argued that caliph (khalīfah) and caliphate (khalīfah) have no foundation in either the Qur'ān or the Sunnah and cannot be considered forever given forms of rule in Islām. 'Alī 'Abd al-Rāziq believes that caliph and caliphate originated throughout history and have no sacred features. He felt that the abolition of caliph in 1924 should not be seen as a tragedy. According to him, it is the duty of Muslims to search for new and more modern forms of their political and state organization. In this essay, the author also gives several critical reviews of these 'Alī 'Abd al-Rāziq's views.

Arkun i Džabiri: dvije kritike uma Prilog afirmaciji djela Muhammeda Abida Džabirija i Muhammeda Arkuna kod nas

Prof. dr. Orhan Bajraktarević

katedra islamske filozofije na fin-u
orhan.bajraktarevic@gmail.com

Sažetak

Dva djela o povijesti, razvoju i genezi arapsko-islamske tradicije i kulture, o njenoj dekonstrukciji i rekonstrukciji, o novom značaju religije, politike, prava i etike u savremenosti - *Kritika arapskog uma* i *Ka kritici islamskog uma* predstavljaju velike doprinose novim sagledavanjima i novim razumijevanjima stanja i položaja savremenog čovjeka u svijetu, u povijesti, u društvu i kulturi, u religiji, u islamu klasičnog i modernog doba. Stoga skrećemo pažnju na veliki značaj ovih djela unutar muslimanskog svijeta i na činjenicu njihove istovremene pojave iz pera dvojice, zasigurno, ponajvećih mislilaca savremenog doba koji dolaze iz evropsko-mediteranskog i arapsko-muslimanskog kulturološkog kruga, Arkuna i Džabirija.

Ključne riječi: tradicija i savremenost, um, islamski um, arapski um, kritika, vjerska misao, kultura, prva formacija islama, čitanje čitanja, epistemologija.

Uvod

U istoj godini, 1984, pojavljuju se dva velika filozofska, kulturološka, sociološko-politička i književna djela na temu novog čitanja i nove interpretacije, analize i kritike arapske i islamske povijesti, društva, tradicije,

religije i kulture kao kritike „povijesti uma“, odnosno kritike „dva uma“ - arapskog i islamskog: knjiga Muhammeda Abida Džabirija, Marokanca (1935-2010), *Geneza arapskog uma* kao prvi dio velike trilogije *Kritika arapskog uma* i knjiga Muhammeda Arkuna, Alžirca (1928-2010), pod naslovom *Ka kritici islamskog uma*. Ova činjenica istovremene pojave dva velika djela arapske i muslimanske savremenosti je od prvorazredne važnosti za savremeni muslimanski svijet i ona izražava i simbolizira sve ono što nazivamo vrijeme obnove vjerske i nacionalne svijesti muslimanskog čovjeka danas i vrijeme nove kritike kao novog razvoja savremenog arapskog i muslimanskog društva i kulture u cjelini.

Obnova vjerske misli

Istina je, međutim, da je Sadik Dželal el-Azm (1934-2016), sirijski profesor evropske filozofije na univerzitetu u Damasku, nekoliko godina prije toga izdao djelo *Kritika vjerske misli* (1969). Idejni stavovi ovoga djela proizlaze iz raznolikih društvenih i političkih ideologija i kultura muslimanskog Mediterana a temeljne postavke ovog djela prosekularne orijentacije bile su vrlo radikalne naspram povijesti muslimanskih tradicija i kultura. Ovdje je dovoljno još spomenuti neobičnost historicizma Abdullaha el-Urvija (r. 1933), Marokanca, historičara i filozofa koji preferira evropske humanističke vrijednosti i insistira, na tragu Džabirija, na „hermeneutičko-spoznajnom raskidu“ s povijesnim i društvenim strukturama svekolikog arapskog naslijeđa.

Dakle, pojava ovih djela sredinom osamdesetih godina prošlog stoljeća nosila je u sebi mnogo više od samog argumenta da postoji savremeno angažirana arapska kritička misao i kultura i da unutar te misli postoje velika vrata koja ukazuju na ogroman značaj novog sagledavanja povijesti islama i tradicija muslimanskih naroda i kultura unutar modernog doba.

Čitalac ovih djela odmah uočava izuzetan istraživački i teorijski napor koji je doveo do pojave ovih djela, i *Geneze arapskog uma* i *Ka kritici islamskog uma*. Oba djela iziskivala su godine i godine istraživačkog rada i uvida u ogromno naslijeđe islamskih tekstova svih orijentacija i

usmjerenja, odnosno u sve ono što nazivamo historijskom produkcijom arapsko-islamskog uma i muslimanske tradicije i kulture uopće.

Teško da postoje dva savremena istraživača arapsko-islamske literature koji se ne bi složili oko toga da i Džabiri i Arkun imaju skoro jednu te istu temu, „analogan jezik“ i jednu te istu oblast širih filozofskih i naučnih istraživanja te da svaki od njih, svaki na svoj način, daje i postiže fascinantna i šokantna tumačenja, analize i zaključke kao rezultate radikalnog kritičkog pristupa islamskoj tradicionalnoj misli, njenim povijesnim formama i likovima iskazivanja, njenim društvenim modelima i kontekstima samoispoljavanja. Svaki od njih vlastito djelo uključuje u određene društveno-kulturološke modele kritičko-teorijske prakse i povijesnog iskustva i svaki od njih formira kritičku strategiju vlastite spoznajno-teorijske i religiozno-vjerske misli.

Um i njegova kritika

Ako se kritičko iskustvo povijesti na evropskom Zapadu shvata kao jedna umna praksa i običajnost koju proizvode kulturološke i političke tradicije, ona praksa koju, još od evropskih pokreta humanizma i renesanse preferiraju, kako filozofski i sociološki sistemi mišljenja i vjerovanja tako i kulturološki, umjetnički i politički antisistem i mišljenja i nevjerovanja, to iskustvo se unutar arapskog i muslimanskog svijeta drukčije shvata i razumijeva. Tu se kritika u početku pokazuje kao svojevrsna teorija umjetnosti, kao vid estetike, u lijepom licu pojačanog iskazivanja pojedinih rubnih aspekata običajnosti i naslijeđa e da bi se ista ta kritika odjedanput pojavila kao sredstvo dekonstrukcije i destrukcije, rušenja novonastalog i odbacivanja one afirmativne, razvojne i stvaralačke dimenzije sebe same. Tako se kritika unutar arapskog mentaliteta i arapske intelektualne memorije skoro da izjednačava sa usudom destrukcije ako već nije sama po sebi vjerska hereza i sumnjiva inovacija - *bid'at*. To posebno dolazi do izražaja tada kada je ona neposredno vezana za doktrinu i praksu religije, za vjeru i vjerovanje, za islam, ako proizlazi iz kompleksnih pitanja nastanka, povijesnog razvoja i položaja religije i teologije unutar savremenog doba, ako je, dakle, u pitanju njena geneza kao svojevrsna „tiranija vjersko-religioznog i teološkog uma“.

Pojava ovakva dva djela u istoj godini, ove dvije studije o kritici i reinterpretaciji svekolike tradicije i predaje u islamu i kod Arapa kao „kritici uma“, predstavlja više od jedne povijesne činjenice i slučajnosti našeg vremena: sva velika pitanja savremenog muslimanskog svijeta pokrenuta su kroz ova djela.

Ova djela o povijesti, razvoju i genezi arapsko-islamske tradicije i kulture, o njenoj dekonstrukciji i rekonstrukciji, o novom značaju religije, politike, prava i etike u savremenosti, dakle, i *Geneze arapskog uma* i *Ka kritici islamskog uma*, predstavljaju velike doprinose novim sagledavanjima i novim razumijevanjima stanja i položaja savremenog čovjeka u svijetu, u povijesti, u društvu i kulturi, u religiji, u islamu modernog doba. Stoga skrećemo pažnju na veliki značaj ovih djela unutar muslimanskog svijeta i činjenicu njihove istovremene pojave iz pera dvojice, zasigurno, ponajvećih mislilaca evropsko-mediteranskog kulturološkog kruga, Arkuna i Džabirija.

Iz obje knjige izbija izuzetan stvaralački napor i energija, veliko oduševljenje analizama i komparacijama, novim stavovima i zaključcima, sposobnost i briga autora oko centralnog pojma ovih studija, šireg pojma povijesne i hermeneutičko-epistemološke analize tekstova tradicije i kritike uma unutar pojedinih povijesno-kulturoloških modela, također se odmah pokazuje i veliko oduševljenje za pojedina pitanja unutar samih djela pogotovu kada je riječ o filozofsko-teološkoj dekonstrukciji i reutemeljenjima arapske i islamske tradicije i predaje čiji značaj se danas umanjuje. Oba djela karakteriziraju i posebnosti metodskih i metodoloških pretpostavki i usmjerenja kao jedan prefilozofski zadatak stvaralačko-kritičkog mišljenja koje slijedi.

Kritika arapskog uma

Um i njegove granice sami po sebi iskazuju sve dimenzije kritike i samokritike ovih djela. No, prije temeljnih riječi i termina koji karakteriziraju ova djela u područjima arapskog i islamskog uma, potrebno je utvrditi razlike u modelima i formama kritičkih obrada svakog od ovih djela. U Džabirijevom djelu nailazimo na univerzalan, aksiomatski postavljen, ogroman teorijski napor, odnosno susrećemo veliki stvaralački napor u

postavljanju početnih premisa djela koje kao takve zauzimaju pozicije nužnosti e da bi se onda kroz filozofsko-logičke dokaze i dokazivanja stiglo do rezultata i ciljeva koje je djelo, *Geneza arapskog uma*, samo sebi postavilo.

U isto vrijeme vidimo da Muhammed Arkun uključuje i predstavlja vrlo jasna istraživanja koja proizlaze iz područja društveno-humanističkih nauka, iz filozofije i politike, iz fundamentalnog prava, vojne teorije i rata, iz društva i kulture kao takve. Međutim, ova razlika kod Arkuna, smatramo, ne utječe na onaj duh kritike kao pitanje koje stoji iza ovih djela: kako razumijevati islam između naslijeđa i globalizacije?

Džabiri iskazuje jedno snažno nastojanje, snažno stvaralačko stremljenje koje ruši brojne teorijske idole i uspostavlja nove poglede i nove paradigme unutar povijesti islamske misli. Ovdje prije svega mislimo na forme realizacije islamske misli u periodu njene prveformacije - *asr tedvin*.¹ Tu su nastale bitne podjele unutar razvoja arapske kulture tako da je ovo doba prve formacije temeljnih tekstova islama kao početna tačka u formiranju primarnih modela arapske misli:

- silogizma/analogije - *kijas*,
- spoznajnog otkrića/nadahnuća - *kešf*,
- filozofskog argumenta - *burhan*.

Ovi kulturološki modeli koje uspostavlja Džabiri odredili su kasniji razvoj svakog islamskog teksta i svakog islamskog nastojanja oko razumijevanja povijesti i tradicije u islamu a posebno u sferama visoke kulture, umjetnosti i književnosti.

S druge strane nalazimo da se Arkun, u početku svojih istraživanja, ograničava na ponovna čitanja klasičnih tekstova povijesti islama: na Kur'an prije svega i njegovo medinsko iskustvo objave, na pitanje hilafeta, na fundamentalna pitanja religije, na fundamentalno pravo, na položaj filozofije u okvirima islamske povijesti i savremenih islamskih istraživanja, na objektivni, realno-povijesni um i pokret evropskog prosvjetiteljstva, humanizma i renesanse i sl.²

1 M. A. Džabiri, *Takwina-l-aqala-l-arabi*, Bayrut, 1984, str. 7-8.

2 M. Arkoun, *Pour unecitique de la raison islamique*, Paris, 1984, p. 162; M. Arkoun, *Nahveal-akla-l-islami*, Bayrut, 2002.

Uprkos svojoj okrenutosti klasičnim tekstovima u istraživanjima i određivanjima islamskog uma, Arkun ograničava cilj svojih istraživanja a on leži u razumijevanjima same prirode temeljnog djelatnog faktora povijesti kojeg on promatra kao racionalistički i kao iracionalistički u isto vrijeme i u istoj mjeri. On prati i utjecaje klasičnih djela i tekstova u raznolikim sferama društvene misli i mišljenja u cjelini, one filozofske, društvene i političke misli koja proizvodi islamsku povijest i kulturu kao takvu.

I ovo je ona tačka susreta Arkuna i Džabirija jer obojica stoje pred poviješću i bitnim vremenom koje ukida vlastite horizonte prošlosti, sadašnjosti i budućnosti. Ta povijest i to vrijeme obuhvata i proizvodi arapsko-islamski um i njegove bitne figure i modele; instrumenti i modeli arapskog uma djelatni su na ovaj način - od samog svog nastanka do danas.³

Kritika islamskog uma

Arkun govori o tri izrazite faze unutar povijesti formiranja islamskog uma:

1. klasični period - faza nastanka i početka,
2. skolastički period - faza puke tradicije, ponavljanja, imitiranja, običajnosti, posvećenosti,
3. savremeni i moderni period - to je faza koju danas nazivamo renesansa, prosvjetiteljstvo, doba kritike i revolucije

Ovi povijesni periodi se međusobno uslovljavaju, prepliću i utječu jedan na drugog unutar povijesnog pojma formiranja islamskog uma koji nikad nije dat unaprijed, nije statičan i nepromjenljiv, nego zadat i dinamičan: ovi periodi su neprekidno na vidjelu, na djelu, oni ostavljaju velike posljedice na društvo, na kulturu, na religiju i religiozno u islamu. Tako nastaju pojedine strukture islamskog uma koje se, izvan dogmatskih i muzeiziranih formi, protežu na one date ali i zadate forme antropološkog, terminološkog, lingvističkog i svakog drugog imenovanja i izricanja a naspram i protiv političke vlasti koja stoji uvijek tu negdje iza: sam um tada, kao prosvjetiteljski, prelazi u neum i mit, i obratno,

3 Ibid, p. 305

u okvirima nečega što Arkun naziva "razvoj i proizvodnje društava i kultura Knjige".⁴

Ovakva struktura Arkunovog djela dovodi ga u neposrednu vezu sa djelom Džabirija koji i sam djeluje angažirano i fundamentalno, međutim, ne na način Arkuna koji zahtijeva i postavlja velike društvene projekte intelektualne obnove muslimanskog mišljenja i njegove nove primjene.

Džabiri, s druge strane, kroz naočare savremene epistemologije ime- nuje i stvara nove kulturološke modele kao forme kritike arapskog uma i njegove tradicije, onog uma koji nastaje još u periodu prve formacije islama u trećem stoljeću po Hidžri - *asr tedvin*. Taj um zahtijeva reformu, reformulaciju, rekonstrukciju. U tom smislu on smatra da su veliki teo- rijski doprinosi muslimanskih mislilaca bazirani i zasnovani na jednom od tri sistema spoznaje:

- a. jasnoj i razgovjetnoj spoznaji - *bejan*, pravna analogija,
- b. introspekcijskoj spoznaji - *irfan*, sufijska spoznaja, „sufijski spo- znajni udar“ - *kešfsufti*,
- c. filozofsko-ontološkoj spoznaji - *burhan*, racionalno-logička argu- mentacija i prosuđivanje.

U mjeri u kojoj je ova strukturalistička projekcija predstavljala novi model društvenog sistema produkcije arapskog uma, i u mjeri u kojoj je otvorila i pokrenula nova pitanja preko novih postavki i novih dilema, mi vidimo da se Džabiri usmjerava ka modelima visoke kulture gdje se, u nizu brojnih pitanja, postavlja i jedno novo pitanje: „da li je moguće razmatranje arapskog racionaliteta i arapskog uma a bez razmatranja onog iracionalnog, mitskog i neumnog?“⁵

U ovom slučaju jasno je da Arkun ima sasvim drugi pristup iako i da- lje stoji činjenica da se brojni nivoi društvenog sistema produkcije arap- sko-islamskog uma međusobno podudaraju.⁶ Upravo stoga Muhammed Arkun, nakon iskustva visoke evropske literature i francuskog jezika na kojem je pisao i ovo djelo, svoja interesovanja usmjerava ka oblastima društvenih istraživanja i novih čitanja tekstova klasične kulture islama:

4 Ibid, p. 11-12.

5 M. A. Džabiri, *Takwina-l-aqla-l-arabi*, Bayrut, 1984, str. 7-8.

6 M. Arkoun, *Pour unecitique de la raison islamique*, Paris, 1984, p. 74

- a. biografijama Muhammeda, alejhi-s-selam, i hazreti Alije, biografijama koje se smještaju u područja svetog, mitskog i povijesnog,
- b. društvu i religiji te ulozi religije u povijesnim kontekstima društvene egzistencije,
- c. simbolu i značenju,
- d. imaginaciji/mitologiji i povijesti,
- e. politici između svetosti i svjetovnosti.

A kritiku islamskog uma vidi kroz svojevrsnu islamsku epistemologiju i to:

- a. sinkretičnost mitološkog i povijesnog,
- b. beskompromisno predstavljanje ključnih islamskih vrijednosti, počevši sa Kur'anom i sunnetom Muhammeda, alejhi-s-selam,
- c. teološku uvjerenost o prednosti vjernika nad nevjernikom, muslimana nad nemuslimanom,
- d. ograničenost uloge uma u stvarima idžtihada i interpretacije Teksta Objave,
- e. svetost jezika i odbrani svetosti značenja koja donosi Božija objava,
- f. uvjerenost u svaku neuporedivost svetog.

Zajednički elementi dvije kritike

Iz prethodnog na vidjelo izlaze neke zajedničke karakteristike oba djela:

- a. značaj epitemologije kao teorije nauke i naučne interpretacije čovjeka i njegova svijeta,
- b. novo čitanje islamske teorijske produkcije i velikih djela klasične kulture islama,
- c. Džabirijev cilj kritike arapskog uma: nastanak novog formativnog/reformativnog perioda, tj. novi povratak prvog formativnog perioda islama i novih čitanja temeljnih tekstova islama; zahtjev za dekonstrukcijom i destrukcijom postojećih filozofskih, pravnih, teoloških i političkih modela zatečene tradicije; primjenu

spoznajnog „epistemološkog prekida“ sa strukturama muslimanske prošlosti,

- d. Arkunov cilj kritike islamskog uma: društvenim i povijesnim metodama približiti islamska kulturološka, naučna, filozofska, prosvjetiteljsko-obrazovna i svaka druga tumačenja i razumijevanja muslimanske savremenosti velikim istraživačkim evropskim akademskim i društvenim centrima kako bi se na nov način, u duhu vremena, razumijevala i branila Božija objava, sveto, istina i povijest te omogućio nastanak novih primijenjenih nauka islama.
- e. Kritika nije radi kritike same, nego radi razotkrivanja „izgubljenog islamsko-arapskog identiteta“ u savremenosti i odbacivanje svega onog što je u tom kulturnom i duhovnom naslijeđu mrtvo i muzeizirano. Cilj je dakle: pročišćavanje područja životnog svijeta današnjeg čovjeka kako bi taj svijet oživio u svoj svojoj autentičnosti a taj trenutak, ipak, nije tako daleko⁷

Novi kritički odnos naspram tradicije u cjelini.

Zaključak

Muhammed Arkun, Alžirac sa Sorbone, jedan je od najutjecajnijih mislilaca i historičara savremenog muslimanskog svijeta. Temeljnou idejom o kritici islamskog uma kao pretpostavke svake reforme i svake obnove u islamu modernog doba značajno je promijenio naučno, religiozno i kulturološko razumijevanje islama, islamske tradicije i samih muslimana u savremenosti. On odbacuje tradicionalni pojam apsolutnog uma i uvodi pojmove historičnosti, egzaktnosti, empirije. Na taj način Arkun reaktivira prosvjetiteljstvo i dekonstruira postmoderni mit o prosvjetiteljstvu. Ta pozicija uma omogućava rekonstrukciju islamske povijesti i tradicije te otvara novu stvaralačku misao o jedinstvu savremenog svijeta.

Muhammed Abid Džabiri svojim projektom o „tri kritike arapskog uma“ uspostavlja novu povijest Arapa i muslimana te umjesto dosadašnje povijesti razlika u mišljenju, ukazuje na povijest stvaralačke i kreativne misli, umjesto tradicionalnog razumijevanja tradicije, uvodi pojam epistemološkog prekida i reaktualiziranje i reformuliranje pojma

⁷ M. A. Džabiri, *Takwina-l-aqal-arabi*, Bayrut, 1984, str. 188.

prve formacije islama u savremenosti. Iza kritike uma kriju se modeli kritike tradicije i raskida s njom.

Oba djela, i *Kritika arapskog uma* i *Kritika islamskog uma*, su na istom fonu, na fonu kritike, hermeneutike, epistemologije, spoznajnog preki-da; ostvarila su i presudne utjecaje na pojavu brojnih autora i brojnih djela muslimanske savremenosti. Ta djela su dovela i do pojave brojnih akademskih i drugih pokreta za novom razradom islama i islamske mi-sli a time i novom pozicijom arapskog i muslimanskog čovjeka unutar savremenog svijeta.

أورخان بيرقنارفيتش

محمد أركون ومحمد الجابري: نقدان للعقل

تتناول المقالة المفكرين، محمد أركون ومحمد الجابري، والذان كانا يكتبان عن تاريخ وتطور وتكوين التقاليد والثقافة العربية الإسلامية وعن تحليلهما وإعادة إنشائهما ثم عن الأهمية الجديدة لكل من الدين والسياسة والحقوق والأخلاق في الزمن الحالي. إن كتابيهما «نقد العقل العربي» و«نقد العقل الإسلامي» يمثلان مساهمة كبيرة لألوان جديدة من التبصر والفهم لأحوال وأوضاع الإنسان المعاصر في العالم والتاريخ والمجتمع والثقافة والدين والإسلام في الأزمنة القديمة والحديثة.

Orhan Bajraktarevic

Mohammed Arkoun and Mohammed 'Ābed Al-Jābirī: Two Critiques of the Mind

Summary

The article talks about these two authors who write about the history, development and genesis of the Arab-Islamic tradition and culture, about its deconstruction and re-construction, about the new significance of religion, politics, law and ethics in modern times. Their works: *Critique of the Arab Mind* and *Critique of the Islamic Mind* represent great contributions to new views and new understandings of the state and position of modern man in the world, in history, in society and culture, in religion, in Islam of classical and modern times.

Nova historija Poslanika islama, a.s.

Dijalog između Hamze
Yusufa i Juana Colea¹

Mogu li oni koji rade na polju moderne akademske historijske metode doprinijeti novim načinima promatranja drevne tradicije? Mi zasigurno mislimo da mogu. U ovom zanimljivom razgovoru između svjetski poznatog autora i historičara dr. Juana Colea i Hamze Yusufa, predsjednika Zejtuna koledža, predsjednik Yusuf opisuje svoje otkroviteljsko iskustvo čitanja nedavnog djela dr. Colea Muhammeda „Poslanik mira usred sukoba imperija“, kao jedno otkriće koje je kontekstualiziralo poslaničku biografiju usred rasplamsale bitke između dvije regionalne supersile, Istočnog rimskog i Sasanidskog carstva. Njihov razgovor ne pojašnjava samo implikacije poslaničke biografije - sira promatranjem historijskih izvješća o njoj kroz prizmu onog što dr. Cole naziva jednim „svjetskim ratom“, već također predstavlja i susret između dvaju (nekada i suprotstavljenih) tradicija učenosti - jedne koja ograničava dokaze na potvrđene pisane zapise i druge koja ih također pronalazi u Objavi, ovjerenoj usmenoj predaji te neprekinutom lancu autoriteta. Njihov je razgovor uređen radi jasnoće.

¹ Objavljeno u časopisu *Renovatio*, 24. marta, 2021. godine, žurnalu Zaytuna koledža, Berkeley, Sjedinjene Američke Države. <https://renovatio.zaytuna.edu/article/a-new-history-of-the-prophet-of-islam>

O sagovornicima

Juan Cole

Autor knjige *Muhammed: Poslanik mira usred sukoba imperija*, Kupola, 2020, Sarajevo, prijevod M. Kovač, je Richard P. Mitchell Collegiate profesor historije na Univerzitetu Michigan.

Hamza Yusuf

Američki muslimanski učenjak i jedan od vodećih zagovornika klasičnog učenja islama i predsjednik Zaytuna koledža u Berkeley, SAD.

Hamza Yusuf: Dakle, da počnemo. Pročitao sam Vašu knjigu, a proveo sam mnogo vremena s literaturom iz oblasti *sire*, koju volim. Ogromna je količina te literature. Mnogo nje je, zapravo, prilično problematično, kao što to i sami znate. *Sira* je bila najmanje rigorozna od svih islamskih nauka pa se tako mnogo stvari uvuklo u *siru* po kojoj su ljudi s neprijateljskim odnosom prema islamu veoma dobro kopali da bi tu religiju predstavili s jednom mračnijom stranom. Ali, postoji jedna normativna *sira* koju sam ja volio i podučavao. A kada sam pročitao Vašu knjigu, to je zaista bilo poput otkrovenja. Gledao sam na *siru* na jedan određen način, ali kad sam pročitao Vašu knjigu, osjetio sam kao da ste u nju unijeli fascinantni opseg o kojem zaista prije nisam razmišljao. I mislim da je najznačajniji dio Vaše knjige taj kako ste kontekstualizirali poslaničku

biografiju u izvanrednu globalnu scenu koja se odvijala u to vrijeme. Možda biste mogli govoriti malo o tome.

Juan Cole: Sigurno. Dakle, *sira* literatura, literatura o biografiji Poslanika je uveliko - *in extenso* nastala u abbasijskom razdoblju, dugo vremena nakon Poslanikove smrti - klasična djela su nastala od 132 do 300 godina nakon njegove smrti. Međutim, ona su jednoglasna da je poslanik Muhammed putovao na trgovačka putovanja, posebno kao mlađi čovjek, gore u Istočno rimsko carstvo, a znamo iz historije da je Iranska carevina - Sasanidska imperija okupirala Jemen vjerovatno početkom 570-tih godina, kada je Muhammed bio dječčacić ili dijete koje je tek prohodalo. Mekka i Medina, odnosno Hidžaz, gdje je on odrastao i imao svoju poslaničku karijeru, bili su okruženi ovim dvjema carevinama, Istočnom rimskom - Bizantinskom i Iranskom.

Velika stvar dogodila se 603. godine, Poslanik je tada bio u svojim tridesetim godinama, kada su dvije carevine zaratile. Bio je to brutalni rat koji je trajao dvadeset i šest godina. Ja ga nazivam „svjetskim ratom“. Vodio se u središnjoj Aziji, na Balkanu, na Bliskom istoku, te u Siriji i Palestini. I Egipat je bio zahvaćen. Iranci su, veći dio tog razdoblja, postizali pobjedu za pobjedom protiv Istočnih Rimljana, čiji je glavni grad bio Konstantinopolj, a koji je držao pod svojom vlašću većinu onog što danas nazivamo Bliskim istokom. Držali su Siriju, Palestinu, Transjordan, Egipat, Tunis, ali su im Iranci oduzeli veći dio toga.

Sve se to događalo u isto vrijeme u kojem je Poslanik svojim savremenincima recitirao Kur'an. Sura Er-Rum, poglavlje o Bizantincima, eksplicitno spominje ove događaje, govoreći da su Bizantinci pobijedeni u obližnjoj pokrajini, ali da će se nakon nekoliko godina povratiti. U suri se, u konačnici, predviđa pobjeda bizantijskog cara protiv Iranaca, koja se karakterizira kao „Božija pobjeda“. Dakle, mislim da je ovo pomalo nalik stihu u Starom zavjetu kada je iranski kralj Kir spasio Židove od progonstva, pa Bog Biblije odobrava Kira. I mislim da je ovaj ajet u Kur'anu pomalo sličan - da će Bog biti sretan i da će se vjernici radovati pobjedi bizantinskog kralja.

Yusuf: Dobro. Kir je bio čovjek koji nije znao za Boga, prema Bibliji, ali ga je Bog iskoristio. Jedna od stvari koja me je oduševila u toj

kontekstualizaciji i ratu jeste činjenica da je Poslanik, a.s., bio duboko pogođen ratom na isti način na koji je cijeli svijet bio pogođen kada su se desili Prvi i Drugi svjetski ratovi, unatoč činjenici da se većina toga desila na evropskoj pozornici: Bliski Istok je bio pogođen njime, Indija je bila njime pogođena, također i sjeverna Afrika. Mislim da naša tradicija to nije shvatila onoliko ozbiljno koliko bi trebala, što postaje veoma jasno čitajući Vašu knjigu.

Jedna od fascinantnih stvari za mene je bila ideja o Herakliju, kao Herkulesu, koji je doveden iz Libije da izvrši svojevršno „čišćenje“. On je poput generala Granta, koji dolazi nakon što nekoliko nesposobnih bizantskih generala, jedan za drugim, nisu bili u stanju zaustaviti taj napad. Međutim, on je doveden s libijskim plaćenicima i fascinirajuće je kako potom postaje jedna tako važna ličnost u području Levanta ili Šama.

Cole: Da. Heraklijeva porodica je porijeklom bila armenska, vjerovatno, ali su u kasnoj rimskoj birokraciji visoko napredovali. Oca su poslali za konzula Kartage, današnjeg Tunisa. Heraklije je tamo bio sa svojim ocem. A stvari u carevini nisu uopće išle dobro. Jedan avanturistički general Foka izvršio je državni udar i preuzeo vlast. Njegov puč je bio jedan od razloga zbog kojeg su Iranci izvršili invaziju, jer su imali prijateljske odnose sa starim carem kojeg je Foka ubio – a ubio je također i njegovu porodicu – a Iranci su nastupili kao branitelji stare rimske dinastije.

Mislim da je jedan od Fokinih rođaka, kojem se on zgadio, bio taj koji je pisao Heraklijevom ocu u Kartagi sljedeće: „Hoćeš li, molim te, doći i izvršiti udar i preuzeti vlast?“ Ali starac to nije želio učiniti, nego je poslao svog tridesetpetogodišnjeg sina s brodovima. A pošto su bili u sjevernoj Africi i imali su amaziške vojnike, on je zauzeo Konstantinopolj. To je jedan od rijetkih slučajeva da je Konstantinopolj bio zauzet nakon što je postao glavni grad pod vlašću Rimljana – sljedeći put bit će to vjerovatno osmansko osvojenje 1453. godine. Kakogod, on ga je zauzeo i sebe proglasio novim carem. Međutim, on nije imao ništa više sreće od svog prethodnika koji se borio protiv Iranaca nakon petnaestak godina.

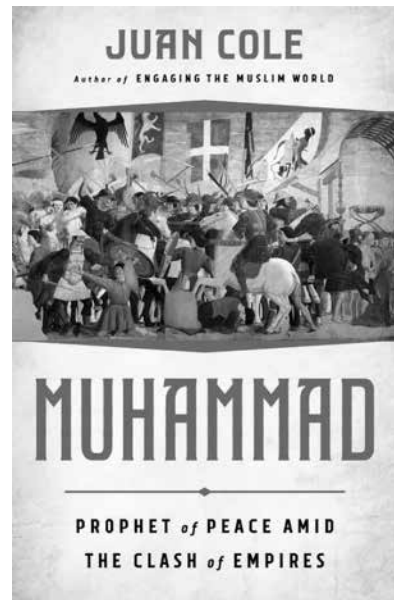
I tako, kao što kažete, da ste bili u Mekki i Medini u ovom dobu, što biste vidjeli? Budući da su Iranci bili u Jemenu, mogli su doći na sjever u bilo kojem trenutku. Iranci su također bili u Transjordanu i Siriji tako

da su u svako doba mogli doći na jug. A ljudi u Hidžazu su, po svim izvješćima, cijenili svoju nezavisnost. Govorili su da su akefalni, odnosno bez vođe: nisu imali kralja niti centralnu vlast. Stoga su se vjerovatno prilično bojali da će „Kralj kraljeva“, iranski car, zauzeti njihovu teritoriju. I naravno, trgovina je tokom ovog rata bila prekinuta. Ako ste zbog trgovine običavali putovati do Damaska, sada je odjednom Damask bio u iranskim rukama. To nisu bili isti ljudi s kojima ste imali posla. Da li su vam i dalje namjeravali dati dozvolu da dođete i trgujete?

Prema tome, ja mislim da su se stvari znatno promijenile. Osjećalo se to u zraku. Vjerujem da su neka apokaliptičnija poglavlja Kur'ana iz ovog perioda. Kada Kur'an govori o tome kako će zvijezde popadati, mora se uzdignuti i divlje životinje skupiti, mislim da su to sve načini govora o tome kako je svijet bio u jednoj takvoj turbulenciji.

Yusuf: Da. I druga stvar koju ste iznijeli, koja mi se učinila zaista fascinirajućom, a koja opet baca svjetlo na nešto o čemu doista nisam razmišljao, jeste činjenica da su Židovi veoma intenzivno podržavali Perzijance. A sve to, budući da su Bizantinci oskrnavili njihove sinagoge, spriječili im da posjećuju ono što su oni smatrali svojim svetištem i nisu prema njima bili naročito ljubazni kao prema suvjernicima unutar abrahamskog obora, već su ih smatrali ubicama Krista, što je bio uobičajeni izraz u evropskoj historiji. Bilo je mnogo židovskih progona. Tako su Židovi gledali na Irance, unatoč činjenici da su bili pagani, kao i na Kira koji će se pojaviti i još jednom ih spasiti od ovih brutalnih tirana.

Ja mislim da je Poslanik, a.s., na Židove gledao kao na narod Knjige i monoteiste. (Da sam ikad preveo Kur'an, preveo bih *ehlu-l-kitab* kao

Juan Cole, *Muhammed: Poslanik mira usred sukoba imperija*

„narod bibliosa“, jer kao što znate Biblija je „knjiga“ na grčkom jeziku – biblios – a oni su bili narod Biblije.) Mislim da ih je on doživljavao kao prirodne saveznike protiv pagana u Mekki koji su ga progonili. Dakle, bilo mi je zaista fascinantno da je neprijateljski odnos kojeg su neki Židovi u Medini imali protiv njega imao veze s ovim ratom. O tome nikad nisam razmišljao.

Cole: Da. Ja mislim da je odnos Poslanika i rane zajednice sa Židovima bio veoma kompleksan. S jedne strane, čini mi se jasnim, iz Kur’ana i Medinskog ustava, da se Poslanik nadao uspostavi jedne abrahamske umme, nacije monoteista, svojevrsnog saveza kršćana, židova i ranih muslimana, protiv pagana u Mekki koji su bili prilično agresivni i koji bi – da su mogli – zauzeli Medinu i poubijali muslimane. On se nadao da bi mogao uspostaviti takvo jedno savezništvo, jednu alijansu monoteističkih vjera. I neko vrijeme, čini se, da je bio uspio ili djelomično uspio u toj nadi. Ali, kako je vrijeme prolazilo, kroz kasnija poglavlja Kur’ana postaje jasno da je jedan dio židovske zajednice stao na stranu pagana.

I mislim da ste u potpunosti u pravu da su, imajući u vidu ono što znamo o njenoj geopolitici, pagani vjerovatno bili potaknuti na ove napade na rane muslimane od strane iranskih generala u Jemenu. A neki od Židova su se i pridružili njima. Ne mislim da su to bili svi, jer još uvijek imamo kasne kur’anske ajete koji govore s visokim poštovanjem prema Židovima. Ali i govore u suri El-Ma’ida - Trpeza da su najbliži po prisnosti ranim muslimanima bili kršćani. A to ima smisla – to je bila neka vrsta geopolitičkog naginjanja prema Carevini. Najveći neprijatelji (te Rimske carevine) bili su Židovi...

Yusuf: I mnogobošci, politeisti.

Cole: Obje grupe su vjerovatno bili u savezništvu s Iranom.

Yusuf: Jedni s drugima, da. To mi je veoma osvjetljavajući uvid. Kao što inače znamo, prema Ibn Ishaku, Poslanik, a.s., bi zapravo išao u Midraš i sretao se s rabinima radi rasprava. Također se susretao s kršćanima iz različitih delegacija, od kojih je ona iz Nedžrana bila najpoznatija, kada ih je zapravo ugostio unutar mesdžida, džamije u Medini. Poznato nam

je da su Židovi živjeli u Medini ili barem oko Medine, vjerovatno sve do osmog stoljeća.

Postoji jedna muslimanska pripovijest da je Omer protjerao sve Židove - to se nalazi u vjerodostojnoj zbirci. Ali, za vrijeme vladavine halife Osmana, Sofija - Safija, Židovka, supruga Poslanikova, bila je optužena da je prikrivena ili kryptožidovka. Optužba se temeljila na činjenici da je ona posjećivala svoje židovske rođake na Šabat. Osman je želio odbaciti ovu optužbu pa je otišao njoj izravno i upitao je o tome a ona je kazala: „Oni su moja rodbina i to je najbolji dan za mene da ih posjetim jer su toga dana u svojim domovima.“ Dakle, to znači da je u Osmanovo doba još uvijek bilo Židova, u najmanju ruku oko Medine. A neki kažu da se Omerov *dželā'* - izgon zapravo desio samo iz Haremejna, jer postoje različita mišljenja o značenju termina el-Džezira el-Arebijja (Arabijski poluotok). Zbog hadisa koji kaže: „Dvije religije ne mogu koegzistirati na Arabijskom poluotoku“, postoji veoma čvrst stav da se Omerov izgon Židova odnosi samo na Haremejn, to jest Mekku i Medinu, te da je on to tako shvatio. Dakle, on ih ne bi protjerivao s cijelog Poluotoka.

Cole: Da, to bi imalo smisla.

Yusuf: A postoji mnogo stvari u *siri* i historiji islama na koje se treba ponovno vratiti. Naprimjer, kada sam čitao knjigu Barakata Ahmada *Židovi i Muhammed*, imao sam neku vrstu nadahnuća, sličnog onom kojeg sam imao čitajući Vašu knjigu o preuveličavanjima oko „masakra“. Nažalost, mnogo godina prije nego što sam pročitao Ahmadovu knjigu, dao sam intervju za PBS serijal o životu poslanika Muhammeda. Upitan sam o Hajberu i dao sam neku vrstu standardnog normativnog odgovora, kojeg ne bih dao sada, znajući ono što znam. Nakon što sam pročitao Barakatu knjigu, čitao sam opovrgavanje te knjige od M. J. Kistera², koje je također bilo prosvjetljujuće, jer sam uvidio neke od njenih nedostataka. Uvidio sam u njemu jedan izvanredan resurs, briljantnog istraživača.

Cole: Da. Veoma, veoma učen čovjek.

2 M. J. Kister, "The Massacre of the Banu Qurayza: A Re-examination of a Tradition," *Jerusalem Studies in Arabic and Islam* 8 (1986): 61-96.

Yusuf: I pisao sam njegovom studentu, Michaelu Leckeru, koji je također napisao neke interesantne knjige. Ne slažem se s Kisterom u vezi s nekim njegovim argumenatima, ali sveukupno, mislim da je prilično tragično kako su ove stvari dospjele u literaturu iz oblasti *sire* i *tefsira* te kako su bile umnožene ili preslikane. A kada se zapravo vratite da provjerite izvješće o tom masakru, ono govori da su svi ti Židovi bili držani u kući Umm Haram. Pomislio sam „Kolika je bila ta kuća?“ Zato sam pitao svog prijatelja šejha Abdullaha Alkadija, koji je vjerovatno najučenija osoba koju sam ikada sreo u oblasti *sire* Poslanika, a.s. Upitao sam ga: „Koliko je moglo stati ljudi u kuću Umm Haram?“ On je kazao: „Najviše deset.“ Pa ipak, literatura govori da je smaknuto od tri stotine do devet stotina židovskih muškaraca. To je ogromna razlika i nepodudaranje! I navodi se da su svi oni ubijeni na pijaci u toku jednog dana od strane dvojice ljudi. Što sam više razmišljao o tome, to je zvučalo sve više i više neuvjerljivo. Šta Vi mislite o tome?

Cole: Dakle, ja sam neka vrsta vjernika u kur'ansku siru - *siru kur'aniju*. Smatram da bi Kur'an, ukoliko je nešto bilo zaista važno, to vjerovatno spomenuo. Ne mogu dokazati da se određene stvari nisu desile, ali meni se čini da Kur'an doista spominje podosta prilično važnih događaja. Spominje Hidžru i skrivanje u pećini. Ima nekih ljudi koji kažu da nema mnogo historije u Kur'anu, međutim, ja vjerujem da je zapravo ima prilično mnogo tako da mi je vrlo teško povjerovati da o jednom tako velikom incidentu poput tog, da se desio, ne bi bilo nijednog ajeta. A ajeti koji zaista postoje...

Yusuf: Postoji jedan, u suri El-Ahzab.

Cole: Da. Ali ono što on govori jeste da su se oni borili te da su potom bili zarobljeni. Sve to je obrnuto, odnosno, drukčije.

Yusuf: A neki su bili ubijeni, to zaista govori.

Cole: Kaže to, ali kaže oni su bili ubijeni u borbi. Ne kaže da su bili zarobljeni pa onda ubijeni. U Kur'anu, poglavlje El-Ahzab - *Udruženi neprijatelji* (33: 26), se napominje: *On je srušio njihove pomagače među sljedbenicima Knjige iz njihovih utvrda i ulio strah u srca njihova tako da ste jednu grupu njih pobili, a drugu grupu zarobili.*

Yusuf: To bi se definitivno moglo shvatiti na taj način.

Cole: Da. Stoga, ja za ovo, tj. Masakr, ne nalazim kur'ansku osnovu. U Kur'anu postoji drugi ajet koji govori o načinu postupanja s ratnim zarobljenicima, jer su oni zarobili mnogo ratnih zarobljenika, a to je jedan logistički problem. Kako ćete ih nahraniti? Kako ćete ih držati vezanim? Dakle, Kur'an kaže: *Pustite ih ili ih otkupite*. To je način kako da postupate s ratnim zarobljenicima.

Yusuf: Da, ali postoji argument za drugo tumačenje – jer im Poslanik, a.s., prema dominantnom mišljenju, nije zapravo presudio. Presudio im je Sa'd ibn Muaz, a on im je presudio prema Tori, prema kojoj su oni počinili svojevrstu izdaju. Ali opet, oni koji su presuđeni bi morali biti vođstvo i ljudi koji su bili izravno uključeni, a ne ostali ljudi. Dakle, ovaj incident definitivno treba temeljito preispitati i ponovno provjeriti.

Druga zaista važna stvar koju ste Vi učinili, po mom mišljenju, jeste da na ajete koji se čine da su o Faraonu i Mojsiju gledate kao na parabole, a koji bi trebali biti primijenjeni na trenutne krize. A ovo potvrđuje moju vlastitu procjenu o Kur'anu, da je on arhetipski. On konstantno operira s arhetipima tako da ima trajnu ili perenijalnu moć da može biti prilagođen bilo kojem vremenu i mjestu u kojem se nalazite. I stoga zaista cijenim što na neke od ovih ajeta gledate u potpuno drukčijem svjetlu.

Cole: Pa, hvala Vam. I da, ja mislim da postoji jedna tendencija da se Kur'an čita na jedan veoma pojednostavljen, pozitivistički način. Mislim da je to jedan izuzetno bogat tekst. Zašto je Kur'an pun ovih priča o prošlosti, i arabljanskoj i biblijskoj prošlosti? To je zato što su ovo priče koje su bile značajne za Poslanikovu publiku. I mislim da Kur'an pokušava postići poentu koristeći ove ličnosti na jedan simboličan način. Naprimjer, postoji ajet u kojem Bog naređuje Mojsiju da se Faraonu obraća nježno - *lejġinen*. Je li to doista samo u slučaju Mojsija i Faraona? Ili je riječ o protivljenju s kojim se rana muslimanska zajednica suočila u Mekki i ispravnom načinu odgovora na izrugivanje, zlostavljanje i slično? Dakle, ja mislim da su mnoge ove priče simbolične. One su duboke, kao što kažete, one imaju odjek u savremenim situacijama. Tako postoji jedan kršćanski tekst u kojem se gorko žali jer su Iranci, kada su zauzeli

Palestinu, pobili mnogo muškaraca, porobili žene te pokušali podijeliti lokalnu zajednicu okrećući jedne protiv drugih. A postoji jedan ajet u Kur'anu koji upravo govori to o Faraonu pa sam pomislio: „Pa zar nije Husrev II, agresivni iranski car koji je pokrenuo ovaj užasni rat, svojevrsni faraon svog doba, te da li možda to pomalo ne upozorava na njega?“

Yusuf: Želim Vas pitati o knjizi *Lica Muhammeda* vašeg kolege dr. Johna Tolana, koja mi se učinila fascinantnom. Jedna od stvari na koju on ukazuje jeste taj izvanredni crno-bijeli pogled koji Zapad ima o poslaniku Muhammedu, a.s. Bilo je vremena kada se na njega gledalo kao na nekog kršćanskog heretika, vremena kada su o njemu izrečene grozne stvari, kada je vladalo mišljenje da je islam jedna antihristovska sila.

Zatim, postojala su druga vremena kada se na Poslanika gledalo kao na reformatora i kao nekog od koga treba učiti. To se pokazuje malo kasnije, kada su Evropljani na njega gledali kao na onoga ko uklanja praznovjerje u religiji. Za mnoge mislioce prosvjetiteljstva, kršćanstvo je bilo toliko preplavljeno praznovjernim praksama i vjerovanjima da su otkrili kako mogu koristiti islam kao protuprimjer, a neki su kazali, poput Henrya Stubbea,³ da bismo možda, umjesto ocrnjavanja ili napadanja ove religije, trebali od nje učiti. Kao historičar, možete li ovo prokomentirati?

Cole: Naravno. Pa, kao što kažete, imidž poslanika Muhammeda se uveliko mijenjao tokom vremena. Kada je Evropa bila duboko religiozna, na njega se gledalo kao na heretika i osuđivan je. Ali potom su mu se u vrijeme prosvjetiteljstva neki mislioci počeli diviti. Mislim da je to činio Bonaparta, naprimjer.

Yusuf: Imate pravo. Očito je Bonaparta, kada se susreo s pjesnikom Goetheom, bio veoma uznemiren što je Goethe preveo Voltaireovu dramu o Poslaniku, te je počeo Goetheu hvaliti Poslanika.

Cole: Da, tako je. A sam Goethe je napisao, naravno, *Istočno-zapadni divan*, jednu zbirku njemačke poezije oponašajući Hafiza, koja govori

3 Henry Stubbe (u. 1676) je bio engleske liječnik i pisac.

lijepo stvari o islamu. I tako, kao što ste ranije spomenuli, Goethe je možda Voltairea preveo kao način napada kršćanskog mračnjaštva, ali kada je počeo govoriti o samom islamu, bio je pun hvale.

Sredinom 19. stoljeća bila je jedna žena abolicionistica u Sjedinjenim Državama, Lydia Maria Child, bila je izuzetno poznata u svoje vrijeme. Pisala je romane i imala jedan edukativni dječiji magazin. Bila je to u to vrijeme publikacija poput serije Ulica Sezam. Tokom 1850-tih godina napisala je svjetsku historiju s nekim odjeljcima o islamu. A kao predratna (Američki građanski rat) žena abolicionistica, neka vrsta transcendentalistice, ona govori veoma lijepo stvari o islamu. Kaže da je Poslanik pozivao na oslobođanje robova - kao dobro djelo te da je poboljšao stanje žena. To je samo jedan mali odlomak, ali je pun hvale islamskih učenja. Eh sad, ne očekujete da nađete tako nešto u većinski evangeličkoj Americi iz 1850-tih godina, ali je ona bila spremna to učiniti. Ona jeste bila napadana – premda ne u vezi s ovim. Cijeli Jug je otkazao pretplate na njen magazin i uništio joj karijeru zbog njenog stava protiv ropstva! Dakle jesu, postojale su ove različite slike, imidži Muhammedovi.

A tu je bio i slavni Thomas Carlyle, koji je smatrao da je glupo tvrditi da je Muhammed nekakva vrsta varalice, lažnog čovjeka. On je govorio da lažni čovjek nije u stanju čak ni kuću sagraditi – ona bi se srušila – a da ne govorimo o civilizaciji! A kako je vrijeme prolazilo i kako je Zapad saznavao više o Muhammedu i islamu – Britanci su bili u Indiji dvije stotine godina i znali su mnogo o islamu u Indiji i tako dalje – postojalo je mnogo ljudi, posebno onih kojima se nije sviđala ideja o Trojstvu, koji su kazali: „Pazite, Muhammed je propovijedao o jednom Bogu.“ Nije nužno da su željeli preći na islam, ali su se znali diviti nečemu za što se Muhammed zalagao.

Yusuf: Da, ja sam ponovo objavio poetski komentar Edwina Arnolda o devedeset i devet imena, *Biseri vjere*, vjerovatno to znate. Našao sam ga slučajno u jednoj knjižari. Bila je to jedna stara knjiga iz 1882. godine. Samo sam je izvukao da pogledam. I doista čudno, bio je to Arnoldov potpisani primjerak njegovoj majci s natpisom: „Majci autora uz najdublje poštovanje“ jedan izrazito viktorijanski način obraćanja majci! Međutim, knjiga me toliko dojmila da sam počeo čitati o njemu. On je

u jedanaestom izdanju *Enciklopedije Britanice*, bio je jedan od velikih uglednika Engleske iz kasnog 19. stoljeća. Njegova prva knjiga, *Svjetlo Azije* bila je poetska historija Bude.

Cole: Da, da. Znam i za tu knjigu.

Jusuf: A potom je napisao *Bisere vjere*. U uvodu, on kaže: „Mi smo ovog velikog čovjeka isuviše dugo klevetali, a on zajedno sa svojim sestričkim vjerama mora igrati svoju ulogu u pripremi čovječanstva za taj daleki događaj“, misleći na Sudnji dan. Dakle, prilično fascinirajuće.

Preveo i priredio
Mirnes Kovač

تاريخ جديد لرسول الله صلى الله عليه وسلم

حوار بين حمزة يوسف وخوان كول

من خلال هذا الحوار المثير والذي جرى بين المفكر والمؤرخ المشهور على مستوى العالم الدكتور خوان كول (Juan Cole) ورئيس معهد الزيتونة السيد حمزة يوسف وصف الرئيس يوسف تجربته مع قراءة كتاب جديد للدكتور خوان بعنوان «محمد - رسول السلام وسط صراع الإمبراطوريات» كإكتشاف وضع سيرة الرسول صلى الله عليه وسلم في سياق صراع عنيف بين القوتين العظميين آنذاك وهما الإمبراطورية الرومانية والإمبراطورية الساسانية.

The New History of the Prophet of Islam, 'a. s. Dialogue between Hamza Yusuf and Juan Cole

Summary

In this interesting conversation between the world-famous author and historian dr. Juan Cole and Hamza Yusuf, president of Zaytuna College, President Yusuf describes his revealing experience of reading the recent work of Dr. Cole: Muhammad - The Messenger of Peace in the Midst of the Conflict of Empires, as a revelation that contextualized the prophetic biography in the midst of a fiery battle between the two then regional superpowers - the Eastern Roman and Sassanid empires.

Fejzulah Čavkić (1890-1944)

Mr. sci Asmir Crnkić

bzk preporod bosanska krupa
acrnkić@gmail.com

Sažetak

Period Kraljevine SHS je vrijeme najveće razgradnje Bosne i Hercegovine a za Bošnjake je bio posebno težak. To je vrijeme njihovog biološkog, ekonomskog i kulturnog satiranja. Zbog takvih iskušenja mnogi Bošnjaci bili su primorani seliti u Tursku. Međutim, značajan broj bošnjačke intelektualne elite je ostao u domovini i aktivno se nastavio boriti u oblikovanju političke, društvene i kulturne stvarnosti Bošnjaka u novonastalim okolnostima. U tom vremenu obezglavljenosti, velike nepravde i siromaštva diljem naše domovine postojali si ljudi koji se nisu bojali dići svoj glas protiv nasilja, koji su zahtijevali da se poštuju prava svih ljudi, te nesebično pomagali obespravljeni i siromašne. Ovaj kratki osvrt posvećujem Fejzulahu Čavkiću učitelju, kulturnom djelatniku i humanisti iz Bosanske Krupe, koji je kroz svoj javni angažman ostao zapamćen upravo po tim dubokim etičkim principima.

Ključne riječi: Fejzulah Čavkić, Bosanska Krupa, pravda, dobročinstvo.

Uvod

Svakog petka u bosanskim džamijama tokom džuma-namaza, hatib završava hutbu sa veličanstvenim kur'anskim ajetom: *Allah zahtjeva da se svačije pravo poštuje, dobro čini i da se bližnjima udjeljuje, a razvrat i sve što je odvratno i nasilje zabranjuje; da pouku primite, On vas savjetuje!* (En-Nahl, 90)

Kao što vidimo, nakon pravde koja mora biti zadovoljena, odmah nam se naređuje dobročinstvo.

I dobro činite, Allah zaista voli one koji dobra djela čine. (El-Bekare, 195)

Isto tako iz Kur'ana ali i hadisa poslanika Muhammeda, a.s., saznajemo da velika nagrada čeka one kojima je namjera bila iskrena i koji su dobro činili u ime Boga.

Mi doista nećemo dopustiti da propadne nagrada onome koji je dobra djela činio. (El-Kehf, 30)

Istražujući lokalnu historiju Bosanske Krupe za potrebe knjige *Bosanska Krupa u vrijeme austrougarske uprave*¹ naišao sam na mnoštvo pisanih tragova o jednom našem dobrom prethodniku koji je cijeli život posvetio šireći nauku i čineći dobro drugima. Riječ je o Fejzulahu Čavkiću, čovjeku koji je krajem 19. i u prvim decenijama 20. stoljeća u Bosanskoj Krupi puno učinio na polju prosvjetiteljstva, kulture i humanitarnog rada. Kad se uzme vrijeme u kojem je živio, odnosno politička i ekonomska iskušenja kroz koja je naš narod tada prolazio, njegov način života i duboki tragovi dobra zaslužuju svaki respekt. *I reci: „Trudite se! Allah će trud vaš vidjeti, a i Poslanik Njegov, i vjernici...“* (Et-Tevba, 105)

Fejzulah Čavkić je rođen 1890. godine u Čavkićima kod Bihaća. Iz njegove vakufname, koja je registrirana u GH biblioteci 1934. Godine, vidimo da mu se otac zvao Mehmed.

Ime Fejzulah je arapskog porijekla a znači „Božija milost“. Skraćeni oblik ovog imena je Fejzo. Osnovno obrazovanje stekao je u rodnom mjestu a učiteljsku školu je okončao u Sarajevu. Iz Sarajeva se vratio u svoju Krajinu gdje je radio kao učitelj. Kako je zabilježeno, većinu radnog vijeka proveo je u Bosanskoj Krupi. Tu je bio angažiran i kao povjerenik a potom i kao predsjednik Gajreta. Gajret je preteča današnje BZK Preporod.

¹ Autori: Asmir Crnkčić i Mirza Ahmetbašić, *Bosanska Krupa u vrijeme austrougarske uprave – opći pregled*, izdavač: JU „Arhiv Unsko-sanskog kantona“, Bihać, 2020.

Foto: Mjesni odbor Gajreta u Bosanskoj Krupi - drugi slijeva
Fejzulah Čavkić (sjedi), u sredini Murat Šuvalić (stoji)

To je vrijeme kada je u Bosanskoj Krupi bilo više angažiranih intelektualaca među kojima su se isticali: Murat Šuvalić, Husein Šehić, Murat Hajrović, Ibrahim Džafčić, i dr. Neki od njih su blisko saradivali i s reisu-l-ulemom Džemaludin-ef. Čauševićem, koji je također iz Bosanske Krupe.

Fejzulah Čavkić je umeđuratnom periodu kratko vrijeme radio kao učitelj u osnovnoj školi u Bužimu. Saradivao je s mnogim listovima i časopisima koji su izlazili u austrougarskom periodu i periodu između dva svjetska rata. U *Sarajevskom listu* od 1904. do 1909. godine objavio je nekoliko poučnih pripovjedaka i priča za djecu. Kao vanjski saradnik pisao je i za *Gajret*, *Bosnischer Bote*, *Biser*, *Kalendar Bošnjak*, *Behar*, *Novi Behar*, *Islamski svijet* i *Islamski glas*. Listajući te stare listove i časopise pronašao

sam neke od Čavkićevih radova: Taksirat², Na Bajram³, Za sevdahom⁴, Na uranku⁵, Biserbegovica⁶ i dr.

Zabilježio je i romansu „Hata Dizdareva“. Pjesma je nastala na području Bužima a govori o lijepoj Hati koja je vodeći kolo ljepotom opčinila sve koji su je gledali. Hata igrajući kolo gubi hamajliju koju pronalazi Hasan (ar. Lijepi) te tako postaje njen izabranik. Pjesma svojom formom podsjeća na pjesme o epskim junacima. Ispjevana je desetercem, sastoji se od 68 stihova.⁷

Pjesmu „Svoja usta medena“ čuo je od Hadžere-hanumice Bišćević pjesmu „Ljuto me je glava bolila“ čuo je u Krupi od mlinara Mehe Sivića.⁸

Zanimale su ga i privredne teme jer je kroz njih opisivao život običnog čovjeka te kroz savjete pokušavao popraviti ukupno ekonomsko-socijalno stanje naših građana koji su u vrijeme Kraljevine bili izloženi pauperizaciji - masovnom osiromašenju i brutalnom ekonomskom satiranju od strane vlasti tadašnjeg sistema. S tom namjerom nastali su njegovi radovi u *Novom Beharu: Čišćenje sjemena*⁹, O separatorustapu¹⁰ i Zaoravanje strništa.¹¹

Jasno je da je svako novo stečeno znanje a koje je moglo pomoći običnom seljaku – težaku, htio što prije s njim podijeliti. Bio je pčelar i aktivno je promovirao pčelarstvo. Vrlo ozbiljan tekst „O naprednom pčelarstvu“ napisao je u kalendaru *Islamski svijet*.¹² Tri godine kasnije u *Islamskom glas* je također iznio kvalitetnu analizu utjecaja meda na zdravlje gdje konstatira da je med pored ishrane lijek za rane, kraste, opekotine i čireve na ljudskom tijelu.¹³ Bilježio je razne događaje i dženaze viđenijih ljudi objavljujući njihove biografije.

2 Čavkić Fejzulah: Taksirat, *Kalendar Bošnjak*, 01.01.1910, str. 45-47.

3 Čavkić Fejzulah: Na Bajram (crtice iz Bihačke okoline), *Kalendar Bošnjak*, 01.01.1911, str. 79-81, Podistim naslovom „Na Bajram“ objavio je još jednu priču iz Bosanske Krupe: *Novi Behar*, br. 19-20, 1932/33, str. 273-274.

4 Čavkić Fejzulah: Za sevdahom, *Biser*, br. 7, 1912/13. god. str. 138.

5 Čavkić Fejzulah: Na uranku, *Biser*, br. 3-4, 1918, str. 53-54.

6 Čavkić Fejzulah: Biserbegovica, *Gajret*, br. 9, 1924, str. 142-143.

7 Čavkić Fejzulah: Hata Dizdareva, *Islamski svijet*, br. 63, 1933, str. 5

8 Čavkić Fejzulah: *Islamski glas*, br. 22, 04. mart. 1936, str. 6.

9 Čavkić Fejzulah: Čišćenje sjemena, *Novi Behar*, br. 23, 1928/29, str. 354-356.

10 Čavkić Fejzulah: O separatorustapu, *Novi Behar*, br.19-20, 1928/29, str. 311-312.

11 Čavkić Fejzulah: Zaoravanje strništa, *Novi Behar*, br.11, 1928/29, str. 165-166.

12 Čavkić Fejzulah: Napredno pčelarstvo, *Islamski svijet*, kalendar za 1352. h.g. 1933/4, str. 146.

13 Čavkić Fejzulah: Med, *Islamski glas*, br. 22, 04. mart 1936, str. 12-13.

U objavljenom prilogu „Šta se radi u nas u Krajini“¹⁴ opisuje običaje Krajišnika prilikom obrade zemlje, tadašnjem teškom socio-ekonomskom stanju, nedostatku školskih objekata, kulturnom zaostatku, lošoj infrastrukturi. Prilog završava apelom vlastima da se pomogne našem selu i seljacima.

Iz jednog novinarskog članka iz 1933. godine saznali smo da se 23. juna iste godine „kulturni radnik i učitelj u penziji te član Vakufskog povjerenstva Fejzo Čavkić obratio roditeljima i učenicima u Krupskom mektebu tokom polaganja završnog ispita“¹⁵ što govori o njegovom visokom ugledu koji je uživao u Bosanskoj Krupi.

Kroz svoje žurnalističke priloge u tadašnjim listovima ukazivao je na potrebu unapređenja standarda u obrazovanju. Tako 1934. godine piše o stanju mekteba u Bosanskoj Otoci.¹⁶

Foto: Fejzulah Čavkić je svoj ovodunjalučki život proveo u Bosanskoj Krupi (panorama iz 1934. godine)

14 Čavkić Fejzulah: Šta se radi u nas u Krajini, *Islamski svijet*, br. 59, 27. oktobar 1933, str.7.

15 Husein Šehić: „Ispiti na dvogodišnjem mektebu u Bosanskoj Krupi“, *Islamski svijet*, br. 43. 30. juni 1933, str. 4.

16 Čavkić Fejzulah: *Islamski svijet*, br. 81, 1934. str. 4.

Znao je u *Islamskom svijetu* prenijeti i hutbe bosansko-krupskih imama koje su ga se posebno dojmile kao što je hutba Smajil-ef. Mujakića imama Pazardžik džamije¹⁷ iz mjeseca maja 1934. godine gdje se preporučuje rad i štednja odnosno osuđuje lijenost i rasipništvo.

Sa Salih-ef. Novkinićem preveo je i objavio poučnu priču a istoka Hatemi Tai.¹⁸

Godine 1934. uvakufio je imovinu koja se sastojala od šest komada akcija Privilegovane agrarne banke A.D. u Beogradu po 500 dinara za potrebe vakufa džemata u rodnim Čavkićima. Kako je navedeno u vakufnami, prihod od uvakufljenih akcija trebao se davati imamu džamije džemata Čavkići-Založje kod Bihaća a koji je zauzvrat imao obavezu održati vazu-nasihat svakog mjeseca, najmanje dva puta i to petkom poslije džuma-namaza te na kraju spomenuti vakifa sa hajir-dovom.¹⁹

Na njegovu inicijativu 1935. godine počela je izgradnja mekteba s imamskim stanom u istom džematu.

Direktnog potomstva nije imao ali se prema svojim učenicima, siromašnoj djeci te ratnoj siročadi, odnosio kao rođeni otac. Često je znao obući siročad a prakticirao je organizirati u svom domu i o svom trošku kolektivno obrezivanje djece iz siromašnih porodica te uz to upriličio mevlud i ručak. U znak zahvalnosti jedan njegov bivši učenik napisao je dirljiv i emotivan tekst „O plemenitosti učitelja Fejzulaha Čavkića“.²⁰

Potrebe siromašnih bile su mu preokupacija. Znao je saosjećati s boli drugih što je dokaz njegovih islamskih svjetonazorskih i etičkih principa.

Život je izgubio tokom bombardiranja Bosanske Krupe pred kraj Drugog svjetskog rata

I zadnje ovodunjalučke trenutke života proveo je skrbeći za siromašne. Stradao je 1944. od posljedica zračnog napada na Bosansku Krupu upravo dok je s ulice u sklonište sklanjao siročad i djecu izbjeglica. Navodno je pokopan u haremu jedne od bosanskokrupskih džamija. Pretpostavljam da se radi o haremu džamije Gornja Mahala pored koje je

17 Današnja Gradska džamija u Bosanskoj Krupi

18 Čavkić F. I Novkinić S.: *Behar*, br. 17, str. 269.

19 Vakufnama na bosanskom, 1934. III, red. br. 327 (994), str. 283. (Popis vakufnama Zejnila Fajića) Ista je registrirana u Sreskom šerijatskom sudu u Bihaću pod r. br. R 240/934 od 12. novembra 1934. god.

20 *Islamski svijet*, br. 56, 06. septembar 1933., str. 3.

postojao veći mezaristan gdje su sahranjivani krupski kapetani, ulema i istaknuti građani Bosanske Krupe. U tom mezarju sahranjen je i njegov prijatelj Murat Šuvalić, istaknuti bosanskokrupski pisac, pripovjedač i publicista. Nažalost, ta džamija je stradala tokom Drugog svjetskog rata a komunistička vlast se potrudila da se nikad ne obnovi. Ostaci džamije i mezarje su srušeni sa zemljom a na toj lokaciji je izgrađen sadašnji Dom zdravlja Bosanska Krupa.

Zaključak

Fejzullah Čavkić je davno preselio na bolji svijet. Božijom voljom nije imao potomstva a zahvaljujući komunističkoj oholosti i bestidnosti ne zna mu se ni za mezar. Međutim sjećanje na Fejzu Čavkića kao učitelja, predsjednika Gajreta, pripovjedača, prikupljača narodnog blaga, humanistu i skrbnika ratne siročadi je i dalje živo. Jer, Allah neće dozvoliti da trud njegovih iskrenih robova bude zaboravljen niti će taj trud biti uzalud. *Mi doista nećemo dopustiti da propadne nagrada onome koji je dobra djela činio.* (El-Kehf, 30)

Izvori

- *Kur'an s prijevodom* Besima Korkuta, El-Kalem, Sarajevo, 2012.
- *Kalendar Bošnjak*, 01.01.1910.
- *Kalendar Bošnjak*, 01.01.1911.
- *Biser*, br.7, 1912/13.
- *Biser*, br.3-4, 1918.
- *Novi Behar*, br.11, 1928/29.
- *Novi Behar*, br. 19-20, 1928/29.
- *Novi Behar*, br. 23, 1928/29.
- *Novi Behar*, br. 19-20,1932/33.
- *Islamski svijet*, br.43, 30. juni 1933.
- *Islamski svijet*, br. 56, 06. septembar 1933.
- *Islamski svijet*, br. 59, 27. oktobar 1933.
- *Islamski svijet*, br. 63. 1933.
- *Islamski svijet*, kalendar za 1352. h. g.1933/4.
- *Islamski svijet*, br. 81, 1934.

- *Islamski glas*, br. 22, 04. mart. 1936.
- *Preporod* br. 12, od 15. juna 1973.
- Popis vakufnama Zejnila Fajića, *Anali GHB*, knjiga V-VI, Sarajevo, 1978.
- Arhivske fotografije BZK Preporod Bosanska Krupa
-

أسمير تسرنكيتش

فيزولاه تشافكيتش

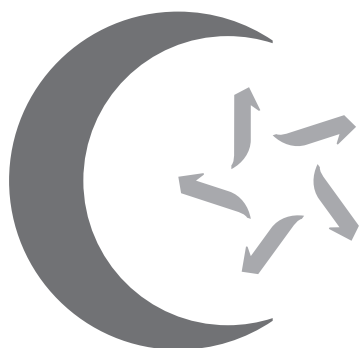
كان عهد مملكة الصرب والكروات والسلوفينيين - والتي عُرفت لاحقًا بمملكة يوغوسلافيا - فترة أشد التحليل لبلاد البوسنة والهرسك وبالتالي كان صعبا للغاية للشبانقة من سكانها. إنها فترة سحقهم البيولوجي والاقتصادي والثقافي الكامل. وفي تلك الظروف المكتظة بالإذلال والظلم والفقر على انتشار البوسنة والهرسك وُجد رجال كانوا لا يخافون من أن يرفعوا أصواتهم ضد الظلم وهم يطلبون احترام الحقوق الإنسانية للجميع ويقدمون مساعداتهم الكريمة للمحرومين من الحقوق والفقراء. وهذه لمحة قصيرة إلى السيد فيزولاه تشافكيتش وهو معلم وعامل ثقافي وشخصية إنسانية من مدينة بوسانسكا كروبا ظل بفضل نشاطه العام محفوظا في أذهان الناس بتلك المبادئ الأخلاقية العميقة.

Asmir Crnkic

Fejzulah Cavkic

Summary

The period of the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes was the time of the greatest disintegration of Bosnia-Herzegovina and was especially difficult for Bosniaks. It was a time of their biological, economic and cultural attempted extinction. In that time of beheadedness, great injustice and poverty throughout Bosnia, there were people who were not afraid to raise their voice against violence, who demanded that the rights of all people be respected, and selflessly helped the disenfranchised and the poor. This is a brief review of Fejzulah Cavkic - a teacher, cultural worker and humanist from Bosanska Krupa who, through his public engagement, remained remembered precisely for these deeply ethical principles.

Službeni dio

Aktivnosti Vijeća muftija

Broj: 04-1-12-2/21

Datum: 27. redžeb 1442. h. g.

11. mart 2021. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj dvadeset i osmoj redovnoj sjednici održanoj u Goraždu dana 27. redžeba 1442. h.g., odnosno 11. marta 2021. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Adem Turbić, sin Nurije, iz Vučkovaca može, za potrebe džemata Vučkovci Donji, Medžlis IZ Gradačac, uvakufiti svoj suvlasnički dio u udjelu 1/3 zemljišne parcele označene kao k.č. br. 2994 zv. „BAŠČA“, kuća i zgrada površine 47 m², dvorište površine 500 m² i voćnjak 3. klase površine 1426 m², ukupne površine 1973 m², upisane u p.l. br. 2462 i zk. ul br. 2895 K.O. VUČKOVCI, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Gradačac – Vakuf džemata Vučkovci Donji.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis IZ Gradačac i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-13-2/21

Datum: 27. redžeb 1442. h. g.

11. mart 2021. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj dvadeset i osmoj re-

dovnoj sjednici održanoj u Goraždu dana 27. redžeba 1442. h.g., odnosno 11. marta 2021. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Munira Grbo, kći Salima, iz Sarajeva može, za potrebe izgradnje mekteba, Medžlis IZ Kaljina, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 246 zv. „NJIVA“, površine 219 m², oranica/njiva 7. klase upisane u list nepokretnosti 60/1 K.O. Meljine, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Kaljina – Vakuf mekteba Meljine.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifi izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis IZ Kaljina i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-14-2/21

Datum: 27. redžeb 1442. h. g.

11. mart 2021. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj dvadeset i osmoj redovnoj sjednici održanoj u Goraždu dana 27. redžeba 1442. h.g., odnosno 11. marta 2021. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se naknadna saglasnost da Dijana Mujanić rođ. Tatarević, kći Sulje, iz Prijedora može, za potrebe džemata Zecovi, Medžlis IZ Prijedor, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 453/1 zv. „OGRADA ZOBIS“, njiva 6. klase ukupne površine 1609 m² upisane u pl. br. 403 K.O. Zecovi uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Prijedor – Vakuf džemata Zecovi.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifi izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis IZ Prijedor i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-15-2/21

Datum: 27. redžeb 1442. h. g.

11. mart 2021. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj dvadeset i osmoj redovnoj sjednici održanoj u Goraždu dana 27. redžeba 1442. h.g., odnosno 11. marta 2021. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Mehmed Šehić, sin Jusufa, iz Liješnice, Asim Bradarić, sin Mustafe, iz Liješnice, Asim Bradarić, sin Mustafe, iz Liješnice, Faruk Bradarić, sin Muharema, iz Liješnice, Šemsudin Bradarić, sin Alije, iz Liješnice, Šekib Bradarić, sin Ahmeta, iz Liješnice i Munib Bradarić, sin Mehe, iz Liješnice mogu, za potrebe proširenja mezarja džemata Liješnica, Medžlis IZ Maglaj, uvakufiti svoje suvlasničke dijelove u udjelu 1/7 zemljišne parcele označene kao k.č. br. 332/3 zv. „Kotlina“, groblje/mezarje ukupne površine 360m² upisane u pl. br. 965 K.O. Liješnica, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Maglaj– Vakuf džemata Liješnica.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifima izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis IZ Maglaj i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-16-2/21

Datum: 27. redžeb 1442. h. g.

11. mart 2021. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj dvadeset i osmoj redovnoj sjednici održanoj u Goraždu dana 27. redžeba 1442. h.g., odnosno 11. marta 2021. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Zekija Ramić rođ. Junuzović, kći Šabana, iz Tuzle može, za potrebe džemata Ratkovići, Medžlis IZ Čelić, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 2472 zv. „Okučnica“, dvorište površine 200 m²

i stambena zgrada površine 63 m² upisane u z.k. uložak br. 1630 K.O. Brčko 1, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Čelić – Vakuf džemata Ratkovići.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifi izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis IZ Čelić i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-17-2/21

Datum: 27. redžeb 1442. h. g.
11. mart 2021. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj dvadeset i osmoj redovnoj sjednici održanoj u Goraždu dana 27. redžeba 1442. h.g., odnosno 11. marta 2021. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Sakib Fatić, sin Ahmeta, iz Srebrenika može, za potrebe džemata Centar Srebrenik, Medžlis IZ Srebrenik, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 899/2 zv. „Krojačka radnja“, dvorište površine 22 m² upisane u pl. br. 255 K.O. Srebrenik Grad, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Srebrenik– Vakuf džemata Centar Srebrenik.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis IZ Srebrenik i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-18-2/21

Datum: 27. redžeb 1442. h. g.
11. mart 2021. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj dvadeset i osmoj redovnoj sjednici održanoj u Goraždu dana 27. redžeba 1442. h.g., odnosno 11. marta 2021. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Emir Sušić, sin Rasima, iz Bihaća može, za potrebe mezarja džemata Vikići, Medžlis IZ Bihać, uvakufiti svoje zemljišne parcele označene kao k.č. br. 644/2 zv. „HRUST“, oranica/njiva 7. klase, površine 3361 m² i k.č. br. 645/2 zv. „HRUST“, pašnjak 4. klase, površine 39 m², što ukupno iznosi 3400 m², upisane u p.l. br. 593 KO Izačić, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Bihać – Vakuf džemata Vikići.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis IZ Bihać i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-19-2/21

Datum: 27. redžeb 1442. h. g.

11. mart 2021. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj dvadeset i osmoj redovnoj sjednici održanoj u Goraždu dana 27. redžeba 1442. h.g., odnosno 11. marta 2021. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Remzo Krajnić, sin Bege, iz Zavidovića može, za potrebe džemata Krivaja, Medžlis IZ Zavidovići, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 1636/1 zv. „ZADŽAMIJA“, voćnjak 5. klase, površine 631 m², upisane u p.l. br. 556 KO Krivaja, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Zavidovići – Vakuf džemata Krivaja.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis IZ Zavidovići i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-20-2/21

Datum: 27. redžeb 1442. h. g.

11. mart 2021. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj dvadeset i osmoj redovnoj sjednici održanoj u Goraždu dana 27. redžeba 1442.h.g., odnosno 11. marta 2021. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Subhija Alić, kći Omera, iz Zavidovića, Fatima Bajrić, kći Omera, iz Zavidovića i Senija Starčević, kći Omera, iz Zavidovića mogu, za potrebe džemata Krivaja, Medžlis IZ Zavidovići, uvakufiti svoje suvlasničke dijelove u udjelu 1/3 zemljišne parcele označene kao k.č. br. 1633 zv. „Bašča“, pašnjak 4. klase, površine 657 m2, upisane u p.l. br. 129 K.O. Krivaja, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Zavidovići – Vakuf džemata Krivaja.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifima izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis IZ Zavidovići i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-21-2/21

Datum: 27. redžeb 1442. h. g.

11. mart 2021. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj dvadeset i osmoj redovnoj sjednici održanoj u Goraždu dana 27. redžeba 1442.h.g., odnosno 11. marta 2021. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Agan Kurtalić, sin Ahmeta, iz Zavidovića može, za potrebe džemata Pašin Konak, Medžlis IZ Zavidovići, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 180/3 zv. „Glavica“, oranica/njiva 5. klase, površine 434 m2, upisane u p.l. br. 1659 K.O. Hajdarevići, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Zavidovići – Vakuf džemata Pašin Konak.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis IZ Zavidovići i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-22-2/21

Datum: 27. redžeb 1442. h. g.

11. mart 2021. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj dvadeset i osmoj redovnoj sjednici održanoj u Goraždu dana 27. redžeba 1442.h.g., odnosno 11. marta 2021. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Medina Hodžić rođ. Omić, kći Saliha, iz Lukavca i Šaha Damadžić rođ. Omić, kći Saliha, iz Lukavca mogu, za potrebe formiranja mezarja džemata Gornje Poljice-Pustoline, Medžlis IZ Puračić, uvakufiti svoje suvlasničke dijelove u udjelu $\frac{1}{2}$ zemljišnih parcela označenih kao k.č. br. 741/3 zv. „Strane“, oranica/njiva 6. klase, površine 1640 m², k.č. 741/4 zv. „Strane“, oranica/njiva 6. klase, površine 1525 m² i $\frac{1}{3}$ vlasništva nad pristupnim putem, označenog kao k.č. 741/5, zv. „Prilazni put“, upisane u p.l. br. 1476 KO Poljice I, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Puračić – Vakuf džemata Gornje Poljice-Pustoline.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifama izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis IZ Puračić i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-23-2/21

Datum: 27. redžeb 1442. h. g.

11. mart 2021. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj dvadeset i osmoj redovnoj sjednici održanoj u Goražd udana 27. redžeba 1442.h.g., odnosno 11. marta 2021. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Muhamed Selimović sin Omera, iz Zvornika i Medina Kostjerevac rođ. Selimović kći Omera iz Zvornika mogu, za potrebe izgradnje mekteba Bajrići, džemata Gornje Novo selo, Medžlis IZ Zvornik, uvakufiti svoje suvlasničke dijelove u udjelu 1/2 zemljišne parcele označene kao k.č. br. 1694/3 zv. „Bašča“, voćnjak 3. klase, površine 114 m², upisane u p.l. br. 2391 K.O. Kamenica, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Zvornik – Vakuf džemata Gornje Novo selo.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifima izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis IZ Zvornik i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-24-2/21

Datum: 27. redžeb 1442. h. g.

11. mart 2021. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj dvadeset i osmoj redovnoj sjednici održanoj u Goraždu dana 27. redžeba 1442.h.g., odnosno 11. marta 2021. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Vejsil Hasić, sin Latifa, iz Kiseljaka može, za potrebe proširenja postojećeg mezarja, džemata Bukovica, Medžlis IZ Kiseljak, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 3246/2 zv. „BARA“, oranica/njiva 6. klase, površine 756 m², upisane u p.l. i zk. ul. br. 323 KO Mratinići, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Kiseljak – Vakuf džemata Bukovica.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis IZ Kiseljak i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-25-2/21

Datum: 27. redžeb 1442. h. g.

11. mart 2021. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj dvadeset i osmoj redovnoj sjednici održanoj u Goraždu dana 27. redžeba 1442.h.g., odnosno 11. marta 2021. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Muharem Jahić, sin Mustafe, iz Međide Gornje može, za potrebe džemata Međida Gornja, Medžlis IZ Gradačac, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 2094 zv. „PLJEVIĆI“, voćnjak 3. klase, površine 2458 m², upisane u p.l. br. 882 i z.k ul. br. 1620 K.O. GORNJA MEĐIDA, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Gradačac – Vakuf džemata Međida Gornja.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis IZ Gradačac i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-26-2/21

Datum: 27. redžeb 1442. h. g.

11. mart 2021. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj dvadeset i osmoj redovnoj sjednici održanoj u Goraždu dana 27. redžeba 1442.h.g., odnosno 11. marta 2021. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Ismet Demirović, sin Muhe, iz Konjica može, za potrebe džamije u džematu Nevizdraci, Medžlis IZ Konjic, uvakufiti zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 245 zv. „Ravni Gradac“, voćnjak 1. klase površine 113 m² upisane u zk. ul. i pl. br. 126 K.O. Gradac, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Konjic – Vakuf džemata Nevizdraci.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis IZ Konjic i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-27-2/21

Datum: 27. redžeb 1442. h. g.

11. mart 2021. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj dvadeset i osmoj redovnoj sjednici održanoj u Goraždu dana 27. redžeba 1442.h.g., odnosno 11. marta 2021. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Nusret Kurdić, sin Salke, iz Drinčića može, za potrebe mezarja, Medžlis IZ Tešanj, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 306/3 zv. „BRDO“, oranica/njiva 5. klase površine 1153 m² upisane u pl. br. 672 K.O. Bobare, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Tešanj – Vakuf džemata Bobare-Drinčići.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis IZ Tešanj i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-28-2/21

Datum: 27. redžeb 1442. h. g.

11. mart 2021. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj dvadeset i osmoj redovnoj sjednici održanoj u Goraždu dana 27. redžeba 1442.h.g., odnosno 11. marta 2021. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se naknadna saglasnost da Emrah Konkić, sin Mensura, iz Tuzle može, za potrebe izgradnje džamije u naselju Gospić, Medžlis IZ Tuzla, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 340/6 zv. „Lužić“, livada 2. klase, površine 1014 m², upisane u p.l. br. 2878 i zk. ul. br. 181 K.O. Simin Han, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Tuzla – Vakuf džemata Gospić.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis IZ Tuzla i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-29-2/21

Datum: 27. redžeb 1442. h. g.

11. mart 2021. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj dvadeset osmoj redovnoj sjednici održanoj u Goraždu dana 27. redžeba 1442. h.g., odnosno 11. marta 2021. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Sabahudin Avdić, sin Aziza iz Gračanice može, za potrebe izgradnje džamije u naselju „KORIĆA HAN“ Medžlis IZ Gračanica, uvakufiti zemljišne parcele koje je kupio od Alić Zuhdije označene kao k.č. br. 5153/1 zv. „Brdo“, kuća i zgrada površine 101 m² i dvorište površine 190 m² upisane u zk. ul. br. 1570 K.O. Gračanica i zemljišne parcele koje je kupio od Džafić Izudina označene kao k.č. 5153/2 zv. „Brdo“, kuća i zgrada površine 128 m² i dvorište površine 66 m² upisane u zk. ul. br. 5280 K.O. Gračanica, uz uvjet da

se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Gračanica – Vakuf džemata Lipa.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis IZ Gračanica i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-30-2/21

Datum: 27. redžeb 1442. h. g.

11. mart 2021. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj dvadeset i osmoj redovnoj sjednici održanoj u Goraždu dana 27. redžeba 1442.h.g., odnosno 11. marta 2021. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se naknadna saglasnost da Husić Almedin, sin Hašima, iz Živinica može, za potrebe izgradnje mekteba u naselju Vrnojevići, džemat Djedino, Medžlis IZ Živinice, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 315 zv. „Lučica“, oranica/njiva 3. klase ukupne površine 731 m2 upisane u pl. br. 247 K.O. Vrnojevići uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Živinice – Vakuf džemata Djedino.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis IZ Živinice i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-31-2/21

Datum: 27. redžeb 1442. h. g.

11. mart 2021. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj dvadeset i osmoj

redovnoj sjednici održanoj u Goraždu dana 27. redžeba 1442.h.g., odnosno 11. marta 2021. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Hidajet Mujić, sin Hazima, iz Pridjela i Zurijete Mujić, kći Mehmeda, iz Pridjela mogu, za potrebe džemata Pridjel Gornji, Medžlis IZ Doboju, uvakufiti zemljišnu parcelu koju bi kupili od Smajlović Muje, označenu kao k.č. br. 1282/1 zv. „Bašča“, njiva 5. klase, površine 1052 m2, upisane u list nepokretnosti br. 427/4 K.O. Pridjel, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Doboju – Vakuf džemata Pridjel Gornji.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifima izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis IZ Doboju i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-32-2/21

Datum: 27. redžeb 1442. h. g.

11. mart 2021. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj dvadeset i osmoj redovnoj sjednici održanoj u Goraždu dana 27. redžeba 1442.h.g., odnosno 11. marta 2021. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Hanka Vehabović rođ. Sejdinović, kći Muhameda, iz Doboja može, za potrebe džamije u džematu Brijesnica Velika, Medžlis IZ Doboju, uvakufiti svoje zemljišne parcele označene kao k.č. br. 1218 zv. „SELIŠTE“, voćnjak 3. klase površine 2578 m2 i k.č. 1219, zv.„SELIŠTE“ oranica/njiva 6. klase, površine 2258 m2, upisane u kku br. 1679 i zk. ul. br. 2135 K.O.Velika Brijesnica, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Doboju – Vakuf džemata Brijesnica Velika.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifi izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis IZ Doboj i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-33-2/21

Datum: 27. redžeb 1442. h. g.

11. mart 2021. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj dvadeset i osmoj redovnoj sjednici održanoj u Goraždu dana 27. redžeba 1442.h.g., odnosno 11. marta 2021. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Zuhdija Zulić, sin Ibrahima, iz Duljaca može, za potrebe izgradnje parking prostora džemata Duljci, Medžlis IZ Bihać, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 4-152/2 zv. „DULJCI-LANAC“, oranica/njiva 6. klase, površine 680 m², upisane u p.l. br. 919 K.O. Orašac, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Bihać – Vakuf džemata Duljci.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis IZ Bihać i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-34-2/21

Datum: 27. redžeb 1442. h. g.

11. mart 2021. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj dvadeset i osmoj redovnoj sjednici održanoj u Goraždu dana 27. redžeba 1442.h.g., odnosno 11. marta 2021. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Mujo Karavdić, sin Smajila, iz Ilijaša može, za potrebe legalizacije izgrađene džamije sa munarom, džemata Gajevi-Ivančići, Medžlis

IZ Sarajevo, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 508 zv. „OKUĆNICA“, stambena zgrada, površine 47 m² i dvorište površine 354 m², ukupne površine 401 m² upisane u zk. ul 307 K.O. HOMOR, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Sarajevo – Vakuf džemata Gajevi-Ivančići.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis IZ Sarajevo i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-35-2/21

Datum: 27. redžeb 1442. h. g.

11. mart 2021. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj dvadeset i osmoj redovnoj sjednici održanoj u Goraždu dana 27. redžeba 1442.h.g., odnosno 11. marta 2021. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Ibrahim Čelam, sin Reufa, iz Travnika može, za potrebe džemata Jezerci, Medžlis IZ Travnik, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 868 zv. „Strančica“, voćnjak 3. klase, površine 803 m² upisana u p.l. br. 78 K.O. Jezerci, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Travnik – Vakuf džemata Jezerci.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis IZ Travnik i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-36-2/21

Datum: 27. redžeb 1442. h. g.

11. mart 2021. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj dvadeset i osmoj redovnoj sjednici održanoj u Goraždu dana 27. redžeba 1442.h.g., odnosno 11. marta 2021. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Šahbaz Sinanović, sin Hasana, iz Srebrenika i Anela Sinanović, kći Hasana, iz Srebrenika mogu, za potrebe proširenja mezarja, džemat Babunovići, Medžlis IZ Srebrenik, uvakufiti svoje suvlasničke dijelove u udjelu 1/2 zemljišne parcele označene kao k.č. br. 812/2 zv. „BUNAR“, oranica/njiva 4. klase, površine 158 m², upisane u p.l. 1319 K.O. Babunovići, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Srebrenik – Vakuf džemata Babunovići.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifima izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis IZ Srebrenik i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-37-2/21

Datum: 27. redžeb 1442. h. g.

11. mart 2021. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj dvadeset i osmoj redovnoj sjednici održanoj u Goraždu dana 27. redžeba 1442.h.g., odnosno 11. marta 2021. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Sadik Alić, sin Muharema, iz Konjica može, za potrebe džemata Lisičići, Medžlis IZ Konjic, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 955 zv. „Kosa“, oranica/njiva 6. klase, površine 1234 m² i pašnjak 4. klase 698 m², upisana u p.l. br. 605 i zk. ul. br. 623 K.O. Lisičići, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Konjic – Vakuf džemata Lisičići.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis IZ Konjic i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-38-2/21

Datum: 27. redžeb 1442. h. g.

11. mart 2021. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj dvadeset i osmoj redovnoj sjednici održanoj u Goraždu dana 27. redžeba 1442.h.g., odnosno 11. marta 2021. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Adis Terzić, sin Derviša, iz Travnika može, za potrebe džemata Bandol, Medžlis IZ Travnik, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 573 zv. „POD DŽAMIJA“, oranica/njiva 4. klase, površine 3286 m² upisana u p.l. br. 350 K.O. Mosor, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Travnik – Vakuf džemata Bandol.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis IZ Travnik i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-39-2/21

Datum: 27. redžeb 1442. h. g.

11. mart 2021. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj dvadeset i osmoj redovnoj sjednici održanoj u Goraždu dana 27. redžeba 1442.h.g., odnosno 11. marta 2021. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Halima Ganija, kći Muje, iz Kiseljaka može, za potrebe proširenja postojećeg mezarja te za parking prostor, džemata Kiseljak, Medžlis IZ Kiseljak, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 914 zv. „Brodac“, livada 3. klase, površine 2789 m2 upisane u p.l. i zk. ul. br. 99, K.O. Palež, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Kiseljak – Vakuf džemata Kiseljak.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifi izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis IZ Kiseljak i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-40-2/21

Datum: 27. redžeb 1442. h. g.

11. mart 2021. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj dvadeset i osmoj redovnoj sjednici održanoj u Goraždudana 27. redžeba 1442.h.g., odnosno 11. marta 2021. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Aza Fejzovski rođ. Beganović može, za potrebe džemata Gornje Poljice-Pustoline, Medžlis IZ Puračić, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 814/1 zv. „Tuk“, oranica/njiva 7. klase, površine 2880 m2 upisana u p.l. br. 1021 K.O. Poljice I, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Puračić – Vakuf džemata Gornje Poljice-Pustoline.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifi izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis IZ Puračić i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-41-2/21

Datum: 27. redžeb 1442. h. g.

11. mart 2021. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj dvadeset i osmoj redovnoj sjednici održanoj u Goraždu dana 27. redžeba 1442.h.g., odnosno 11. marta 2021. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Edrija Haračić, kći Mehmeda, iz Teočaka može u svoje ime, u ime majke Halilović Belkise i ime brata Halilović Enesa, za potrebe džamije u džematu Bilalići-Uzunovići, Medžlis IZ Teočak, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 2753/2 zv. „Prosjeka“, oranica/njiva 5. klase, površine 5929 m2 upisane u p.l. br. 4142 K.O. Teočak, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Teočak – Vakuf džemata Bilalići-Uzunovići.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifima izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis IZ Teočak i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-42-2/21

Datum: 27. redžeb 1442. h. g.

11. mart 2021. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj dvadeset i osmoj redovnoj sjednici održanoj u Goraždu dana 27. redžeba 1442.h.g., odnosno 11. marta 2021. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Ikbal Memić, sin Sakiba, iz Zvornika, Idriz ef. Memić, sin Ahmeta, iz Zvornika i Fatima Ibrahimbegović, kći Ahmeta, iz Zvornika mogu uvakufiti svoje suvlasničke dijelove u udjelu 1/5, Samira Ibišević, kći Saliha, iz Zvornika, Mevludina Hamzabegović, kći Saliha, iz Zvornika i Samela Hrnjić, kći Saliha, iz Zvornika mogu, uvakufiti svoje suvlasničke dijelove u udjelu 2/15, za potrebe džamije u džematu Ravne, Medžlis IZ Zvornik, zemljišne par-

cele označene kao k.č. br. 4362 zv. „Lugovi“, livada 3. klase, površine 3193 m2 i k.č. br. 5607 zv. „Mešanov do“ površine 591 m2, upisane u p.l. br. 839 K.O. Kamenica, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Zvornik – Vakuf džemata Ravne.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifima izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis IZ Zvornik i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-44-2/21

Datum: 27. redžeb 1442. h. g.

11. mart 2021. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj dvadeset i osmoj redovnoj sjednici održanoj u Goraždu dana 27. redžeba 1442.h.g., odnosno 11. marta 2021. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se naknadna saglasnost da Zahida Salihović, kći Mehe, iz Biljače može, za potrebe džemata Voljavica, Medžlis IZ Bratunac, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 162 podbroj 9 zv. „Palučak“, njiva 5. klase, površine 510 m2 upisane u p.l. br. 198/2 K.O. Biljača, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Bratunac – Vakuf džemata Voljavica.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifi izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis IZ Bratunac i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-45-2/21

Datum: 27. redžeb 1442. h. g.

11. mart 2021. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj dvadeset i osmoj redovnoj sjednici održanoj u Goraždu dana 27. redžeba 1442.h.g., odnosno 11. marta 2021. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

Z A K L J U Č A K

Daje se saglasnost da Bedim Ravkić, sin Hasana, iz Gračanice može, za potrebe mezarja, džemata Gornja Orahovica II, Medžlis IZ Gračanica, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 328/1 zv. „Kosica“, površine 1123 m², upisane u p.l br. 652 i zk. ul. br. 3111 K.O. ORAHOVICA GORNJA, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Gračanica – Vakuf džemata Gornja Orahovica II.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis IZ Gračanica i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-46-2/21

Datum: 27. redžeb 1442. h. g.

11. mart 2021. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj dvadeset i osmoj redovnoj sjednici održanoj u Goraždu dana 27. redžeba 1442.h.g., odnosno 11. marta 2021. godine, razmatrajući prijedlog Vakufske direkcije o transformaciji dijela vakufske nekretnine označene kao k.č. broj 2569/1, Groblje, u površini od 4 m² upisane u Pl broj 1644, KO Gračanica, donijelo sljedeći

Z A K L J U Č A K

Odgđa se davanje saglasnosti Medžlisu IZ Gračanica da izvrši transformaciju/zamjenu dijela vakufske nekretnine označene kao k.č. broj 2569/1, Groblje, u površini od 4 m² upisane u Pl broj 1644, KO Gračanica za dio nekretnine u vlasništvu Klepić Asima označene kao k.č. broj 2569/3, Javor u površini od 4 m², upisane u PL broj 1644, KO Gračanica.

Zadužuju se Vakufska direkcija i Medžlis IZ Gračanica da traže dodatne mogućnosti povrata ili obeštećenja kompletne uzurpirane vakufske imovine u ovom predmetu.

Za provođenje ovog zaključka obavezuju se Medžlis IZ Gračanica i Vakufska direkcija.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-47-2/21

Datum: 27. redžeb 1442. h. g.

11. mart 2021. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj dvadeset i osmoj redovnoj sjednici održanoj u Goraždudana 27. redžeba 1442.h.g., odnosno 11. marta 2021. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost za transformaciju dijela kapitala Fonda „Bošnjaci“ na način da se dio novčanih sredstava deponovanih u Bosna Bank Internatinal d.d. Sarajevo, u iznosu od 142.300,00 KM, može utrošiti u kupovinu nekretnine-poslovnog prostora u vlasništvu Adisa Oprašića, koji se nalazi u ul. Hamdije Kreševljakovića br. 40, Sarajevo, upisan u knjigu položenih ugovora broj 065-0-NAR-20-081 628, KPU poduložak broj 15876, broj parcele 15876/1, KPU Centar, ukupne površine od 46 m².

Zadužuje se Fond „Bošnjaci“ da Vakufskoj direkciji dostavi izvještaj nakon realizacije predmetne kupovine.

Za provođenje ovog zaključka zadužuju se Fond „Bošnjaci“ i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 02-03-2-319-3/21

Datum: 13. redžeb 1442. god. po H.

25. februar 2021. godine

Na temelju odredbe člana 17. i člana 34. Pravilnika o organizaciji i radu Rijaseta, Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na 36. redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 13. redžeba 1442. god. po H., odnosno 25. februara 2021. godine, donio je sljedeću:

ODLUKU

o ustanovljenju Tezkiretname – programa institucionalnog obilježavanja datuma rođenja ličnosti značajnih za islam, muslimane i Islamsku zajednicu u Bosni i Hercegovini

Član 1.

(Predmet Odluke)

Ovom Odlukom utvrđuju se obaveze, kategorije i forme institucionalnog obilježavanja godišnjica rođenja ličnosti od značaja za islam, muslimane i Islamsku zajednicu u Bosni i Hercegovini (u daljem tekstu: ličnosti) koje su djelovale u periodu poslije 1878. godine.

Ovom Odlukom se ne ograničava mogućnost niti umanjuje potreba savremenih interpretiranja zasluga i institucionalnog sjećanja na druge ličnosti koje su rođene i djelovale prije datuma iz stava 1.

Član 2.

(Mjesto primjene)

Organizacione jedinice, organi, ustanove, privredna društva, udruženja Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini i dijaspori (u daljem tekstu: organi službe) provode protokolarne i organizacijske aktivnosti institucionalnog obilježavanja godišnjica.

Član 3. (Kategorije)

Ličnosti se razvrstaju prema sljedećim kategorijama:

1. I kategorija: Ličnosti čije se godišnjice obilježavaju na nivou cijele Islamske zajednice;
2. II kategorija: Ličnosti čije se godišnjice obilježavaju na nivou Rijaseta, muftijstava, obrazovnih i naučnih ustanova IZ;
3. III kategorija: Ličnosti čije se godišnjice obilježavaju na nivou medžlisa.

Član 4. (Ličnosti iz I kategorije)

Ličnosti iz I kategorije imaju najširi i opći značaj za islam, muslimane i Islamsku zajednicu u cjelini, čija je snaga doprinosa, posvećenost ustanovama vjere i tradicije, tumačenju i razumijevanju islama ili islamskom obrazovanju ili kulturno-povijesnom etabliranju i napretku muslimana i Islamske zajednice takvih dosega da ima opći značaj i da obavezuje na institucionalno obilježavanje godišnjica njihovog rođenja na nivou cijele Islamske zajednice.

Ovoj kategoriji pripadaju reisu-l-uleme, alimi i imami koji su svojim djelima i svojim žrtvama obilježili kretanja u faktičkom životu i duhovnoj povijesti islama, muslimana i Islamske zajednice, čiji je doprinos u odbrani i afirmaciji vriednosti vjere, prava vjernika i ustanova vjerskog zajedništva, u dostojanstvenom i djelotvornom suočavanju sa raznovrsnim pritiscima, u oslobađajućem širenju starih i otkrivanju novih horizonata razumijevanja i življenja islama, afirmaciji islamske misli, kulture, te općenito muslimanskog identiteta, trajna baština i nezaobilazni element tradicije i identiteta muslimana.

Ličnosti iz ove kategorije su razvrstane u dvije grupe: a) ličnosti iz Islamske zajednice, b) ličnosti koje nisu radile u Islamskoj zajednici.

a) Ličnosti iz Islamske zajednice:

1. Reisu-l-ulema Mustafa Hilmi-ef. Hadžiomerović,
2. Reisu-l-ulema Mehmed Teufik-ef. Azabagić,
3. Muftija Ali Fehmi-ef. Džabić,
4. Reisu-l-ulema Džemaludin-ef. Čaušević,
5. Reisu-l-ulema hafiz Ibrahim-ef. Maglajlić,
6. Muhamed Seid-ef. Serdarević,
7. Mehmed-ef. Handžić,
8. Husein-ef. Đozo,
9. Dr. Ahmed-ef. Smajlović,
10. Šehid Mustafa-ef. Mujkanović,
11. Šehid Hasib-ef. Ramić.

b) Ličnosti koje nisu radile u Islamskoj zajednici:

1. Mehmed-beg Kapetanović Ljubušak,
2. Dr. Safvet-beg Bašagić,
3. Osman Nuri Hadžić,
4. Dr. Muhamed Tajib Okić,
5. Akademik dr. Mehmed Begović,
6. Akademik dr. Hamdija Čemerlić,
7. Dr. Hazim-ef. Šabanović,
8. Dr. Nerkez Smailagić,
9. Dr. Muhamed Hadžijahić,
10. Dr. Sulejman Mašović,
11. Akademik dr. Smail Balić,
12. Alija Izetbegović.

Nosilac obilježavanja sjećanja na ličnosti iz I kategorije je Rijaset Islamske zajednice.

Rijaset Islamske zajednice može zadužiti naučno-istraživačke ili obrazovne ustanove Islamske zajednice da u njegovo ime vrše programske, organizacijske ili tehničke poslove obilježavanja godišnjica ili na njih djelimično ili potpuno prenese ovu obavezu.

Član 5.

(Ličnosti iz II kategorije)

U II kategoriju, s obzirom na nosioce obilježavanja sjećanja, ubrajaju se ličnosti čije se obilježavanje vrši na nivou:

1. Rijaset Islamske zajednice,
2. muftijstava,
3. obrazovnih ili naučno-istraživačkih ustanova.

a) Osobe čije sjećanje se obilježava na nivou Rijaset

Ovoj kategoriji pripadaju osobe koje su pružile cjelovit i značajan lični doprinos u djelovanju i afirmaciji najviših organa Islamske zajednice ili su stekle najviše institucionalno priznanje u organizaciji Islamske zajednice.

Ovoj kategoriji pripadaju reisu-l-uleme koje nisu uvrštene u I kategoriju, kao i zaslužni nosioci odgovornih dužnosti u predstavničkim i izvršnim organima Islamske zajednice. To su:

1. Reisu-l-ulema Sulejman-ef. Šarac,
2. Reisu-l-ulema Fehim-ef. Spaho,
3. Reisu-l-ulema Ibrahim-ef. Fejić,
4. Reisu-l-ulema Sulejman-ef. Kemura,
5. Reisu-l-ulema Naim-ef. Hadžiabdić,

6. Reisu-l-ulema Husein-ef. Mujić,
7. Reisu-l-ulema Jakub-ef. Selimoski,
8. Naibu reis Salih-ef. Bašić,
9. Zamjenik reisu-l-uleme Murat-ef. Šećeragić,
10. Abdurahman-ef. Hukić,
11. Fadil Imamović,
12. Muftija Ibrahim-ef. Halilović,
13. Salim Šabić,
14. Muhamed-ef. Salkić.

Nosilac obilježavanja sjećanja na ličnosti iz ove kategorije je Rijaset Islamske zajednice putem Uprave za obrazovanje i nauku ili drugi organi službe po nalogu Rijaseta Islamske zajednice.

b) Osobe čije sjećanje se obilježava na nivou muftijstava

Ovoj kategoriji pripadaju osobe koje su dale regionalni doprinos, ostavile utjecaj na širem geografskom području, muftiluku ili više medžlisa, bilo da je riječ o nauci vjere, primjernom i uglednom življenju islama ili u jačanju organizacijske strukture i institucija Islamske zajednice, kako slijedi:

Muftijstvo banjalučko

1. Muftija hafiz Mehmed-ef. Zahirović.

Muftijstvo gorazhdansko

1. Smail-beg-ef. Čengić – Muftijstvo, MIZ Ustikolina.

Muftijstvo mostarsko

1. Ćamil-ef. Avdić – Muftijstvo, Institut za islamsku tradiciju Bošnjaka,
2. Hivzija Hasandedić – Muftijstvo, Institut za islamsku tradiciju Bošnjaka,
3. Hafiz Omer-ef. Džabić – Muftijstvo, MIZ Mostar,
4. Sejfullah-ef. Proho – Muftijstvo, FIN, MIZ Konjic.

Muftijstvo sarajevsko

1. Hafiz Kjamil-ef. Silajdžić – Muftijstvo, Gazi Husrev-begova medresa, MIZ Sarajevo,
2. Hafiz Mahmut-ef. Traljić – Muftijstvo, Gazi Husrev-begova biblioteka,
3. Mehmed-ef. Mujezinović – Muftijstvo, Gazi Husrev-begova biblioteka,
4. Hafiz Ibrahim-ef. Trebinjac – Muftijstvo, Gazi Husrev-begova medresa, FIN,

5. Šejh hafiz Husnija-ef. Numanagić – Muftijstvo, Medresa „Osman-ef. Redžović“,
6. Ibrahim-ef. Hodžić – Muftijstvo, Medresa „Osman-ef. Redžović“.

Muftijstvo travničko

1. Šejh Mustafa-ef. Čolić – Muftijstvo, MIZ Jajce,
2. Muftija Hazim-ef. Korkut – Muftijstvo, Elči Ibrahim-pašina medresa, MIZ Travnik,
3. Kasim-ef. Mašić – Muftijstvo, MIZ Travnik.

Muftijstvo tuzlansko

1. Muftija Muhamed Ševket-ef. Kurt – Muftijstvo,
2. Redžep-ef. Muminhodžić – Muftijstvo, MIZ Tuzla,
- 3.
4. Šejh Mehmed-ef. Hafizović – Muftijstvo, Vojno muftijstvo,
5. Hafiz Ahmed Hilmi-ef. Muftić – Muftijstvo, Behram-begova medresa, MIZ Gradačac,
6. Šaban-ef. Hodžić – Muftijstvo, Institut za društvena i religijska istraživanja u Tuzli,
7. Hafiz Ahmed-ef. Redžebašić – Muftijstvo, Behram-begova medresa, MIZ Tuzla
8. Hafiz Osman-ef. Vilović – Muftijstvo, MIZ Tuzla.

Muftijstvo zeničko

1. Derviš-ef. Spahić – Muftijstvo, MIZ Zenica,
2. Husejin-ef. Smajlović – Muftijstvo, MIZ Zenica,
3. Hasan Škapur – Muftijstvo, MIZ Tešanj,
4. Abdulah Serdarević – Muftijstvo.

Vojno muftijstvo

1. Abduselam-ef. Džumhur – Vojno muftijstvo, MIZ Konjic,
2. Hafiz Abdulah-ef. Kurbegović – Vojno muftijstvo.

Nosioci obilježavanja sjećanja na ličnosti iz ove kategorije su muftijstva ili drugi organi službe po zaduženju muftijstva.

c) **Osobe čije sjećanje se obilježava na nivou obrazovnih i naučnih ustanova IZ**

Godišnjice rođenja istaknutih uposlenika ili osoba koje su dale značajan doprinos u području kojim se neposredno bave ustanove Islamske zajednice obilježavaju se kako slijedi:

Fakultet islamskih nauka u Sarajevu

1. Džemal Čehajić – FIN,
2. Hamid Hadžibegić – FIN,
3. Mesud Hafizović – FIN,
4. Ismet Kasumović – FIN,
5. Mehmed Kico – FIN,
6. Nijaz Šukrić – FIN,
7. Ibrahim Džananović – FIN,
8. Dizdar Muhamed Emin – FIN,
9. Šaćir Sikirić – FIN,
10. Mehmed Ali Čerimović – FIN,
11. Besim Korkut – FIN, Institut za islamsku tradiciju Bošnjaka,
12. Abdulah Ajni Bušatlić – FIN,
13. Hafiz Fadil-ef. Fazlić – FIN,
14. Ahmed-ef. Burek – FIN, Gazi Husrev-begova medresa, MIZ Gornji Vakuf,
15. Alija Silajdžić – FIN,
16. Nedžib Smailbegović – FIN,
17. Abdulah Škaljić – FIN.

Islamski pedagoški fakultet u Bihaću

1. Muhamed-ef. Zahirović – IPF Bihać,
2. Sadik-ef. Ribić – IPF Bihać.

Gazi Husrev-begova biblioteka

1. Salih Hadžialić – Gazi Husrev-begova biblioteka,
2. Kasim-ef. Dobrača – Gazi Husrev-begova biblioteka, Muftijstvo gorazdansko,
3. Fejzullah-ef. Hadžibajrić – Gazi Husrev-begova biblioteka,
4. Salih Sidki-ef. Hadžihuseinović Muvekkit – Gazi Husrev-begova biblioteka,
5. Selim-ef. Jelovac – Gazi Husrev-begova biblioteka, MIZ Mostar,

6. Muhamed-ef. Ždralović – Gazi Husrev-begova biblioteka, MIZ Zagreb, MIZ Bugojno,
7. Zejnil Fajić – Gazi Husrev-begova biblioteka.

Institut za islamsku tradiciju Bošnjaka

1. Salih-ef. Trako – Institut za islamsku tradiciju, Medresa „Osman-ef. Redžović“,
2. Muhamed Mujić – Institut za islamsku tradiciju, MIZ Mostar,
3. Hazim Muftić – Institut za islamsku tradiciju,
4. Derviš-ef. Korkut – Institut za islamsku tradiciju, Muftijstvo travničko,
5. Derviš Buturović – Institut za islamsku tradiciju, MIZ Konjic,
6. Adil-beg Zulfikarpašić – Institut za islamsku tradiciju.

Institut za društvena i religijska istraživanja u Tuzli

1. Ševket-ef. Šabić – Institut za društvena i religijska istraživanja, Behram-begova medresa,
2. Hafiz Mehmed Hulusija-ef. Mulahalilović – Institut za društvena i religijska istraživanja, Behram-begova medresa, MIZ Brčko,
3. Muftija Ibrahim-ef. Čokić – Institut za društvena i religijska istraživanja, MIZ Tuzla,
4. Muftija Abdurahman Adil-ef. Čokić – Institut za društvena i religijska istraživanja, MIZ Tuzla,
5. Enver-ef. Mulahalilović – Institut za društvena i religijska istraživanja, MIZ Zvornik,
6. Ahmed-ef. Mešić – Institut za društvena i religijska istraživanja, MIZ Tuzla,
7. Hafiz Sejid-ef. Zenunović – Muftijstvo tuzlansko, Institut za društvena i religijska istraživanja, MIZ Čelić.

Gazi Husrev-begova medresa

1. Hafiz Sinanudin-ef. Sokolović – Gazi Husrev-begova medresa, Muftijstvo sarajevsko,
2. Kasim-ef. Hadžić – Gazi Husrev-begova medresa, FIN,
3. Hamdija Kreševljaković – Gazi Husrev-begova medresa, FIN,
4. Muhamed Tufo – Gazi Husrev-begova medresa,
5. Muhamed Hazim Tulić – Gazi Husrev-begova medresa,
6. Abdulah Dervišević – Gazi Husrev-begova medresa,
7. Mehmed Merzić – Gazi Husrev-begova medresa,
8. Munib Cerić – Gazi Husrev-begova medresa,

9. Zehra Šoš – Gazi Husrev-begova medresa,
10. Mustafa Ševa – Gazi Husrev-begova medresa,
11. Rešid-ef. Bilalić – Gazi Husrev-begova medresa,
12. Ešref-ef. Kovačević – Gazi Husrev-begova medresa,
13. Ahmed S. Aličić – Gazi Husrev-begova medresa, MIZ Nevesinje,
14. Ibrahim Imširović – Gazi Husrev-begova medresa,
15. Muhamed Pašić – Gazi Husrev-begova medresa.

Behram-begova medresa

1. Salih Sivčević – Behram-begova medresa,
2. Hafiz Hasan-ef. Smajlović – Behram-begova medresa, MIZ Srebrenik, MIZ Zvornik,
3. Abdullah-ef. Budimlija – Behram-begova medresa, Behram-begova biblioteka, MIZ Bijeljina,
4. Muftija hafiz Muhamed Hakki-ef. Čokić – Behram-begova medresa, MIZ Brčko,
5. Hafiz Šahbaz-ef. Husić – Behram-begova medresa,
6. Hafiz Tosun-ef. Kifić – Behram-begova medresa.

Nosioci obilježavanja sjećanja na ličnosti iz ove kategorije su obrazovne i naučne ustanove Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Član 6.

(Ličnosti iz III kategorije)

U III kategoriju su uvrštene osobe koje imaju lokalni značaj ili su dale značajan doprinos na lokalnom nivou svojim uzornim življenjem vjere ili posvećenošću unapređenju i radu Islamske zajednice, džemata i medžlisa, kako slijedi:

MIZ Banja Luka

1. Hafiz Omer-ef. Džin,
2. Hafiz Fehim-ef. Gušić.

MIZ Brčko

1. Hafiz Zaim-ef. Huskanović,
2. Hafiz Šemsudin-ef. Kavazović,
3. Muderris Abdulah Abdulgani-ef. Ibrahimbegović.

MIZ Bugojno

1. Abdulah-ef. Mustajbegović.

MIZ Čelić

1. Šejh Hajrudin-ef. Abdurahmanović Muderris – MIZ Čelić, Behram-begova medresa.

MIZ Dobož

1. Husejn-ef. Hadžirašidagić.

MIZ Donji Vakuf

1. Hafiz Zakir-ef. Kaniža.

MIZ Fojnica

1. Šejh hafiz Kjazim-ef. Hadžimejlić,
2. Šejh Halid-ef. Salihagić.
3. Riza-ef. Muderizović.

MIZ Gornji Vakuf

1. Ilijaz-ef. Milanović.

MIZ Gradačac

1. Muftija hafiz Ahmed-ef. Mulaibrahimović,
2. Šejh Hasan-ef. Muslimović.

MIZ Kakanj

1. Selim-ef. Merdanović,
2. Hafiz Zahid-ef. Mušanović,
3. Abdulah-ef. Čelebić – MIZ Kakanj, Gazi Husrev-begova medresa,
4. Husejin-ef. Brodlija – MIZ Kakanj.

MIZ Kaljina

1. Atif-ef. Hamza,
2. Džemila Terović.

MIZ Kiseljak

1. Šejh hafiz Mustafa-ef. Mujić,
2. Omer-ef. Drkić.

MIZ Konjic

1. Rustem-ef. Rustempašić – MIZ Konjic,
2. Hamdija Mulić – MIZ Konjic, Karadžoz-begova medresa,

3. Ibrahim Repovac – MIZ Konjic,
4. Nasih Pajić – MIZ Konjic.

MIZ Ljubuški

1. Mehmed Šakir-ef. Mesihović – MIZ Ljubuški,
2. Mehmed Emin-ef. Krehić – MIZ Ljubuški.

MIZ Maglaj

1. Ferid-ef. Čičkušić

MIZ Mostar i Nevesinje

1. Esad Kojić – MIZ Mostar,
2. Smail-ef. Serdarević – MIZ Mostar,
3. Jusuf-ef. Handžo – MIZ Nevesinje,
4. Halil-ef. Tucović – MIZ Nevesinje,
5. Adem-ef. Omerika – MIZ Nevesinje.

MIZ Olovo

1. Abdullah-ef. Srebreniković,
2. Rasim-ef. Imširović,
3. Hamid-ef. Hadrović.

MIZ Puračić

1. Adem-ef. Skopljak,
2. Mehmed Arapčić,
3. Hafiz Mehmed-ef. Nukić,
4. Ibrahim-ef. Vehabović.

MIZ Sarajevo

1. Halid-ef. Hadžimulić,
2. Mujaga Merhemić,
3. Mehmed-ef. Potogija,
4. Abdullah-ef. Fočak,
5. Esad-ef. Sabrihafizović,
6. Smail-ef. Fazlić.

MIZ Stolac

1. Hafiz Sulejman i hafiz Halil Repak,
2. Habiba Mehmedbašić,

3. Zejna Elezović.

MIZ Teslić

1. Mujo Zukanović,
2. Bećir-ef. Jahić,
3. Mujo-ef. Haušić.

MIZ Tuzla

1. Ahmed Lutfi-ef. Čokić,
2. Hafiz Muhammed-ef. Husić – MIZ Tuzla, Behram-begova medresa,
3. Hafiz Muhamed Ali-ef. Dukatar – MIZ Tuzla.

MIZ Ustikolina

1. Mujo Duraković.

MIZ Vareš

1. Muhamed-ef. Hadžibaščaušević – MIZ Vareš, Muftijstvo sarajevsko.

MIZ Velika Kladuša

1. Hasan-ef. Hilić.

MIZ Visoko i Gračanica

1. Abdulah-ef. Ganić – MIZ Gračanica, MIZ Kakanj,
2. Osman-ef. Redžović – MIZ Gračanica, Medresa „Osman-ef. Redžović“,
3. Husni-ef. Semić – MIZ Visoko,
4. Mirsad-ef. Mahmutović – MIZ Gračanica,
5. Džemal-ef. Omerbegović – MIZ Visoko,
6. Šejh Sulhija-ef. Hadžimejlić – MIZ Visoko,
7. Šefik-ef. Beganović – MIZ Visoko.

MIZ Vitez

1. Hasan-ef. Mujkić.

MIZ Zavidovići

1. Asim-ef. Čamdžić.

MIZ Zenica

1. Hasan-ef. Ljevaković – MIZ Zenica, MIZ Maglaj,
2. Fuad-ef. Subašić – MIZ Zenica,

3. Hasib Mujić – MIZ Zenica,
4. Himzo-ef. Čelenka – MIZ Zenica.

MIZ Zvornik

1. Hifzija-ef. Suljkić,
2. Smail-beg Skopljaković,
3. Šakir-ef. Korkut,
4. Džemal-ef. Hulusić,
5. Ahmet-ef. Šehić,
6. Mehmed-ef Šljivić.

MIZ Žepče

1. Hafiz Mahmut-ef. Moranjkić.

Nosioci obilježavanja sjećanja na ličnosti iz ove kategorije su medžlisi.

Član 7.

(Način obilježavanja)

Godišnjice rođenja obilježavaju se na sljedeći način:

a) Ličnosti iz I kategorije

- Svaka zaokružena godišnjica rođenja (npr. 60., 70., 80., 90., 110., 120.) obilježava se okruglim stolom ili simpozijem.
- Naučnom konferencijom obilježava se 100 godina rođenja, 150 godina rođenja, 200 godina rođenja itd.

b) Ličnosti iz II kategorije

- Svaka zaokružena godišnjica rođenja (npr. 60., 70., 80., 90., 110., 120.) obilježava se kolokvijem ili drugom prigodnom formom sjećanja, učenjem Jasina ili Fatihe pred dušu osobe.
- Simpozijem obilježava se 100 godina rođenja, 150 godina rođenja, 200 godina rođenja itd.

c) Ličnosti iz III kategorije

- Svaka zaokružena godišnjica rođenja (npr. 60., 70., 80., 90., 100., 110.) obilježava se prigodnim podsjećanjem, učenjem Jasina ili Fatihe ili višesatnim kolokvijem.

Obilježavanje godišnjice rođenja može biti prikladan povod ne samo za podsjećanje na osobu, nego za aktuelno sagledavanje onog područja u kojem je osoba djelovala ili ostavila doprinos, odnosno ne samo za govor o osobi, nego za govor o postojećem stanju i perspektivama naučnog, organizacijskog ili praktičnog područja u kojem je osoba ostavila doprinos ili podnijela žrtvu.

Nosilac obilježavanja godišnjice rođenja unutar jedne kategorije može naglašeno istaknuti značaj određene ličnosti u odnosu na druge unutar iste kategorije kroz sadržajnu aktivnost obilježavanja godišnjice.

Član 8.

(Obilježavanje šehidskih godišnjica)

Za datum obilježavanja, odnosno sjećanja na, u agresiji na Bosnu i Hercegovinu, stradale imame šehide, učenike medresa i drugih uposlenika organa službi Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, uzet će se godišnjice stradanja, a ne rođenja kao što je to slučaj sa ostalim ličnostima.

Veličina i značaj ovih osoba je u činu žrtvovanja i borbe, i kroz sjećanje se obilježava taj čin i stoga ima opravdanje da se obilježavaju godišnjice stradanja.

Član 9.

(Kriteriji za šehidske godišnjice)

Kriteriji za uvrštavanje osoba na listu obilježavanja imama šehida, učenika medresa i drugih uposlenika organa službi su sljedeći:

- a) da je osoba bila aktivni uposlenik organa službe u vrijeme stradanja,
- b) da je osoba bila aktivni uposlenik organa službe do početka agresije na Bosnu i Hercegovinu,
- c) da je osoba bila penzioner organa službe,
- d) da je osoba bila učenik medrese ili student islamskog fakulteta.

Član 10.

(Mjesta sjećanja)

Sjećanje na imame koji su stradali u Srebreničkom genocidu, a porijeklom su iz drugih medžlisa (Bratunac, Zvornik, Vlasenica itd.) obilježava se u medžlisu njihovog rođenja, odnosno medžlisu u kojem je imao posljednje postavljenje na dužnost imama prije početka agresije na BiH.

U Žepi se sjećanje na imame šehide obilježava zajedno s obilježavanjem svih šehida Žepe. Medresa obilježava godišnjice stradanja svih učenika medrese koji su poginuli tokom agresije, a fakultet studenata.

Sjećanje na učenike medrese ili studente fakulteta, koji su poginuli kao borci u odbrani domovine, obilježava medresa, odnosno fakultet u saradnji sa Vojnim muftijstvom.

Podsjećanje na žrtvu imama šehida, učenika medrese i studenata te uposlenika organa službe vrši se kontinuirano u okviru Dana Udruženja ilmije i Dana šehida, a medžlisi iz kojih dolaze mogu to intenzivnije i sadržajnije činiti.

Imami koji su posthumno odlikovani, nosioci odlikovanja „Zlatni ljiljan“ ili drugih ratnih i vojnih priznanja, trebaju biti naglašenije istaknuti. Medžlisi iz

kojih dolaze ovi imami bit će nosioci obilježavanja i sjećanja na njih, a Vojno muftijstvo će aktivno učestvovati i saradivati u organizaciji i realizaciji prigodnih programa i sjećanja na njih.

Član 11. (Šehidi)

Stradali imami šehidi, učenici medresa i drugi uposlenici organa službi Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini su:

Red. br.	Ime šehida	Mjesto obilježavanja: medžlis, ustanova
1	Alekić Hasan	MIZ Kotor Varoš
2	Atić Hašim	MIZ Srebrenica
3	Bajramović Adem	Medresa "Osman-ef. Redžović" Visoko
4	Bajrić Sakib	MIZ Zvornik
5	Balagić Fikret	MIZ Ključ
6	Baščelić Osman	MIZ Srebrenica, MIZ Zvornik
7	Bećirević Mušan	MIZ Mostar
8	Behar Ale	MIZ Ključ
9	Bešlija Hasan	MIZ Prijedor
10	Čelebić Abdulah	Gazi Husrev-begova medresa
11	Ćeman Rasim	MIZ Prijedor
12	Cvrčak Ahmet	MIZ Maglaj
13	Delić Mehmed	MIZ Srebrenica
14	Dizdarević Fikret	Gazi Husrev-begova medresa
15	Dizdarević Sulejman	MIZ Sanski Most
16	Drkić Omer	MIZ Kiseljak
17	Dupovac Hajrudin	MIZ Sarajevo, Vojno muftijstvo
18	Duraković Amir	MIZ Olovo
19	Džafica Smail	MIZ Bihać
20	Đozić Teufik	MIZ Srebrenica
21	Efendić Redžo	Vojno muftijstvo, MIZ Derвента
22	Elkaz Hidajet	MIZ Prozor
23	Fejzić Reif	MIZ Srebrenica, MIZ Zvornik

24	Goga Mensur	Gazi Husrev-begova medresa, Vojno muftijstvo, MIZ Kakanj
25	Habibović Sabahudin	Gazi Husrev-begova medresa, MIZ Sanski Most
26	Hadžiabdić Tenzila	El-Kalem
27	Hafizović Mehmed	Vojno muftijstvo, Muftijstvo tuzlansko, MIZ Zvornik
28	Hajdarević Senid	Vojno muftijstvo, MIZ Visoko
29	Hajrić Mehmed	Vojno muftijstvo, Muftijstvo gorazdansko
30	Halilović Nermin	Gazi Husrev-begova medresa, Vojno muftijstvo, MIZ Zavidovići
31	Hasanović Esed	MIZ Bratunac, MIZ Srebrenica
32	Hasanović Sadik	MIZ Srebrenica
33	Hero Hamed	MIZ Prozor
34	Hodžić Emina	MIZ Sarajevo
35	Hodžić Hašim	MIZ Vlasenica, MIZ Rogatica
36	Hodžić Mustafa	MIZ Maglaj
37	Hodžić Sulejman	MIZ Srebrenica, MIZ Bratunac
38	Hrustanbegović Ćerim	El-Kalem
39	Huremović Dževad	Vojno Muftijstvo, MIZ Teočak
40	Husejnović Ejub	MIZ Srebrenica
41	Jusić Hasan	Vojno Muftijstvo, MIZ Bihać
42	Kabaš Zahid	MIZ Sokolac
43	Kadrić Raif	GH medresa
44	Kaltak Rasim	Vojno muftijstvo, MIZ Sanski Most
45	Karaman Safet	Muftijstvo gorazdansko, MIZ Višegrad
46	Kasapović Fadil	MIZ Mostar
47	Kovač Armin	Gazi Husrev-begova medresa, Vojno muftijstvo
48	Krajina Zijad	Vojno muftijstvo, MIZ Sarajevo
49	Kubat Abdulah	MIZ Sarajevo
50	Kurtović Šaćir	MIZ Foča

51	Lihović Ahmet	MIZ Prijedor
52	Mačković Ismet	MIZ Velika Kladuša
53	Mahmutović Šaban	MIZ Vitez
54	Makić Zahid	MIZ Banja Luka
55	Mandžić Mehmedalija	MIZ Srebrenica
56	Mekanić Junuz	MIZ Vlasenica
57	Memić Ahmed	Gazi Husrev-begova medresa, MIZ Vlasenica
58	Memić Munib	MIZ Zvornik,
59	Memić Sakib	MIZ Srebrenica, MIZ Zvornik
60	Memić Salko	MIZ Čelić
61	Memić Suljo	MIZ Srebrenica, MIZ Zvornik
62	Mešić Almir	Vojno muftijstvo, MIZ Doboј
63	Mezit Salem	MIZ Mostar
64	Milanović Ilijaz	Vojno muftijstvo, MIZ Gornji Vakuf
65	Muhić Ramo	MIZ Srebrenica
66	Mujić Hasib	Vojno muftijstvo, MIZ Fojnica
67	Mujkanović Mustafa	IZ, Bratunac
68	Murtagić Hamed	Gazi Husrev-begova medresa, Srebrenica
69	Muratović Fahrudin	Gazi Husrev-begova medresa, Bratunac
70	Musić Nurudin	Gazi Husrev-begova medresa
71	Mustafić Osman	Vojno muftijstvo, MIZ Bužim
72	Mustafić Sead	MIZ Srebrenica
73	Mušinbegović Mustafa	MIZ Visoko
74	Novalić Muhamed	Vojno muftijstvo, MIZ Travnik
75	Omerbašić Mehmed	Gazi Husrev-begova medresa, MIZ Tešanj, Vojno muftijstvo
76	Omerčević Hazim	GH medresa, Vojno muftijstvo, MIZ Cazin
77	Omerspahić Ševal	Vojno muftijstvo, MIZ Kakanj
78	Osmanović Idriz	MIZ Srebrenica
79	Osmanović Šemso	MIZ Srebrenica

80	Osmanović Mehmed	MIZ Srebrenica
81	Pašić Mehmed	Vojno muftijstvo, MIZ Visoko
82	Pašić Sinan	MIZ Rogatica
83	Pezić Mesud	Vojno muftijstvo, MIZ Busovača
84	Ramić Hasib	IZ, MIZ Sarajevo
85	Redžić Ramiz	Vojno muftijstvo, MIZ Travnik
86	Reko Salih	MIZ Foča
87	Seferović Emir	MIZ Sanski Most
88	Softić Hamid	MIZ Prijedor
89	Spahić Almasa	FIN
90	Šećerović Sinanuddin	Gazi Husrev-begova medresa
91	Šljivo Ismet	Vojno muftijstvo, MIZ Sarajevo
92	Šukrić Nijaz	Rijaset IZ, FIN
93	Terzić Fikret	Vojno muftijstvo
94	Turudić Sulejman	MIZ Kotor Varoš
95	Tuzlak Ćamil	MIZ Foča
96	Zgrčo Nedžib	MIZ Žepče

Član 12.

(Preporuke za ličnosti iz ranijeg perioda)

Radi kontinuiteta i oživljavanja sjećanja na istaknute ličnosti i postojano očuvanje tog sjećanja, kao djelotvorne veze sadašnjosti sa prošlošću, Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini ohrabruje i podstiče obilježavanje godišnjica rođenja i čuvanje sjećanja na istaknute ličnosti koje su rođene i djelovale prije 1878. godine, a koje imaju najširi i opći značaj za islam, muslimane i Islamsku zajednicu u cjelini i koje su imale istaknuti doprinos u etabliiranju i napretku muslimana, afirmaciji islamske misli, kulture i muslimanskog identiteta.

Posebno se podstiče obilježavanje sljedećih ličnosti:

1. Abdulah Abdi Bošnjak,
2. Ahmed Sudi Bošnjak,
3. Allamek, Muhamed Musić,
4. Bajezidagić Derviš-paša,

5. Behram-beg,
6. Bejazić Ahmed, sin Hasanov,
7. Gazi Husrev-beg,
8. Gazi Isa-beg,
9. Hadžiabdić Mehmed Refik-efendija, šejhu-l-islam,
10. Pručak, Hasan Kafi,
11. Hasan Kaimija, šejh,
12. Karađoz-beg hadži Muhamed,
13. Kukavica hadži Muhamed/Mehmed-paša,
14. Muhamed Hevaji Uskufi,
15. Ejubović / Ejubić Mustafa - Šejh Jujo,
16. Matrakčija Nasuh,
17. Sinan-beg, sin Bajram-agin,
18. Sokolović Ferhad-paša,
19. Skolović Mehmed-paša,
20. Turali-beg,
21. Husein-kapetan Gradašević.

Član 13. (Mešihati)

Mešihati i muftijstva u bošnjačkoj dijaspori obilježavat će datume rođenja ličnosti značajnih za islam, muslimane i Islamsku zajednicu u Bosni i Hercegovini sa svog područja, kako na nivou medžlisa tako i krovnih organizacija, uvažavajući njihove specifične zasluge, razloge i okolnosti, pri čemu će dostaviti Rijasetu Islamske zajednice svoje prijedloge radi verifikacije i uvrštavanja u jedinstvenu Tezkiretnamu.

Član 14. Završne odredbe)

Nakon stupanja na snagu ove Odluke, organi službe Islamske zajednice pristupit će obilježavanju godišnjica osoba navedenih u ovoj Odluci prema definiranim kategorijama i nadležnostima iz ove Odluke.

Član 15.

Sastavni dio ove Odluke je Prijedlog Stručne komisije za institucionalno obilježavanje ličnosti značajnih za islam, muslimane i Islamsku zajednicu u Bosni i Hercegovini koja sadrži biografije naprijed navedenih ličnosti.

Član 16.

Utvrđena lista ličnosti od značaja za islam, muslimane i Islamsku zajednicu u Bosni i Hercegovini u ovoj Odluci će se svakih pet (5) godina ažurirati i, po potrebi, dopunjavati.

Član 17.

Uprava za obrazovanje i nauku Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini donijet će uputstvo za provođenje ove Odluke.

Član 18.

Ova Odluka stupa na snagu danom njenog usvajanja i objavit će se u *Glasniku* Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 02-03-2-601-3/21

Datum: 13. redžeb 1442. h.g.

25. februar 2021. godine

Na temelju odredbe člana 17. i člana 34. Pravilnika o organizaciji i radu Rijaset, Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na 36. redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 13. redžeba 1442. h.g., odnosno 25. februara 2021. godine, na prijedlog Uprave za obrazovanje i nauku, donio je sljedeću:

ODLUKU

I

Rijaset daje saglasnost na izbor doc. dr. Mensura Valjevca u zvanje vanredni profesor za naučnu oblast Tefsir na Islamskom pedagoškom fakultetu u Zenici.

II

Odluka stupa na snagu danom donošenja.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

**IZVJEŠTAJ I PRIJEDLOG ZA INSTITUCIONALNO OBILJEŽAVANJE
LIČNOSTI ZNAČAJNIH ZA ISLAM, MUSLIMANE I ISLAMSKU ZAJEDNICU
U BOSNI I HERCEGOVINI**

(Decembar 2020)

SADRŽAJ

Uvod

Metodologija, stavovi i preporuke

I kategorija – sjećanje na nivou cijele Islamske zajednice

a. Osobe iz Islamske zajednice

b. Osobe koje nisu radile u Islamskoj zajednici

II kategorija – sjećanje na nivou Rijaseta

II kategorija – sjećanje na nivou muftijstava

II kategorija – sjećanje na nivou obrazovnih i naučnih ustanova IZ

III kategorija – sjećanje na nivou medžlisa

**Nacrt Prijedloga za institucionalno obilježavanje imama šehida, učenika i
uposlenika Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini**

Dodatak

UVOD

Odlukom Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini broj: 05-08-2-4160-2/19, od 19. septembra 2019. godine, formirana je Stručna komisija sa zaduženjem da sačini prijedlog liste značajnih ličnosti radi institucionalnog obilježavanja godišnjica njihovog rođenja ili preseljenja na Ahiret u sastavu: dr. Ismet Bušatlić, dr. Hilmo Neimarlija, muftija dr. Mevludin Dizdarević, mr. Osman Lavić i dr. Ekrem Tucaković. Ovom Odlukom je Komisiji stavljena obaveza da pristigle prijedloge institucionalnog obilježavanja godišnjica rođenja, odnosno preseljenja na Ahiret ličnosti značajnih za islam, muslimane i Islamsku zajednicu, koje su dostavile organizacione jedinice Islamske zajednice, valorizira, korigira i sistematizira, a po potrebi i dopuni, te uređenu listu putem Uprave za obrazovanje i nauku dostavi Rijasetu na usvajanje.

Komisija je održala prvu sjednicu 08. oktobra 2019. godine kojoj je prisustvovao i direktor Uprave za obrazovanje i nauku Rijaseta prof. dr. Dževad Hodžić. Na ovoj i narednim sjednicama utvrđeni su principi i metodologija rada Komisije, te detaljno razmatran svaki pojedinačni prijedlog. Komisija se vodila općim okvirom koji je određen Zaključkom Rijaseta broj: 05-08-2-631-2/19, od 07. februara 2020. godine da se, između ostalog, obilježavaju zaokružene godišnjice (5, 10, 15 itd.), a ličnosti razvrstaju prema sljedećim kategorijama:

1. **I kategorija: Ličnosti i godišnjice koje se obilježavaju cjelodnevnim simpozijem, okruglim stolom, konferencijom itd.;**
2. **II kategorija: ličnosti i godišnjice koje se obilježavaju prigodnim predavanjem, kolokvijem ili razgovorom u trajanju 1 do 2 sata;**
3. **III kategorija: ličnosti i godišnjice koje se obilježavanju prigodnim podsjećanjem i učenjem Fatihe ili Jasina;**
4. **Posebnu kategoriju čine ličnosti i godišnjice koje se uključuju i u podsjećanje u okviru hutbe na džuma namazu.**

Imajući u vidu da mnogi medžlisi nisu dostavili svoje prijedloge nakon poziva Uprave za obrazovanje i nauku Rijaseta u dopisu upućenom 19. februara 2019. godine svim organima i ustanovama na području Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Komisija je prvi radni nacrt ovog prijedloga, uz dopis Uprave za obrazovanje i nauku, 28. februara 2020. godine uputila svim organima i ustanovama Islamske zajednice uz molbu da daju svoje primjedbe na dostavljeni nacrt prijedloga i podsjećanje da jedan broj medžlisa nije dostavio svoje prijedloge i da to učine, ostavljajući im određenii rok. Nažalost jedan broj medžlisa se oglušio o ovaj zahtjev. To je razlog što se neki medžlisi nisu našli u ovom Prijedlogu.

Komisija je za početnu uzela 1878. godinu, kao veliku prekretnicu i početak novije povijesti Bosne i Hercegovine i muslimana na ovim prostorima. Zaslužne osobe, a njih je veoma mnogo, koje su rođene, djelovale i umrle prije 1878. godine Komisija nije uzimala u razmatranje, jer je intencija Zaključka Rijaseta bila na novijoj povijesti i na periodu od ulaska Bosne i Hercegovine i muslimana u evropski državopravni i kulturni prostor. Dakako, ovim se ne ograničava mogućnost institucionalnog pod/sjećanja na te ličnosti niti umanjuje potreba savremenih re/intepretiranja njihovih zasluga. Ipak, radi kontinuiteta i oživljavanja sjećanja na istaknute ličnosti i postojano očuvanje tog sjećanja kao djelotvorne veze sadašnjosti sa prošlošću, Komisija je u vidu dodatka predložila dvadeset istaknutih osoba iz ranije historije Bosne i Hercegovine koje bi trebale biti dio naše institucionalne memorije, s uvjerenjem da bi ovo moglo potaknuti nastavak napora u cjelovitom institucionalnom sjećanju na sve zaslužne ličnosti za islam, muslimane i muslimanski identitet u našoj novijoj i starijoj historiji.

Nakon 14 mjeseci rada i obrade svih prikupljenih prijedloga i vlastitih uvida i prijedloga, Komisija dostavlja Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini prijedlog za 202 osobe čije bi se godišnjice rođenja obilježavale na različitim nivoima organa i ustanova Islamske zajednice. Za osobe čije je obilježavanje predloženo na nivou cijele Islamske zajednice data su kraća objašnjenja i razlozi, odnosno njihovi doprinosi. Prvenstveno, radi se o osobama iz I kategorije. Iako je Komisija imala uvid u biografije svih predloženih osoba, njena procjena je da biografije ličnosti iz II kategorije, koje se obilježavaju na nivou muftijstava i ustanova ili međžlisa trebaju pripremiti organi i ustanove koje su nosioci obilježavanja po uzoru kako je to učinjeno za I kategoriju.

Komisija je razmatrala pitanje sjećanja i obilježavanja stradanja imama šehida, učenika medresa i drugih uposlenika organa i ustanova Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini i s tim u vezi dala preporuke i prijedloge u zasebnom dijelu ovog Prijedloga.

Metodologija, stavovi i preporuke

Kao što je u uvodnom dijelu naglašeno Komisija je za početnu uzela 1878. godinu. Zaslužne osobe iz ranijeg perioda nisu uzete u razmatranje.

Svaka ličnost, prilikom sagledavanja njenog doprinosa i značaja kao i odlučivanja za koju kategoriju da se predloži, sagledavana je kroz tri dimenzije doprinosa i značaja:

- 1) Primarno mjesto i karakter doprinosa:
islamu - u nauci vjere, tumačenju vrijednosti i ustanova islama, te primjernom i uglednom življenju vjere;

muslimanima - u unaprjeđenju i afirmiranju praktičnih formi i sadržaja islamskog života muslimana;

Islamskoj zajednici – u jačanju organizacijske strukture, institucija i integrirajućih procesa u Islamskoj zajednici.

2) Značaj doprinosa, raspon utjecaja:

opći - IZ u cjelini;

regionalni – muftiluk;

lokalni – medžlis / džemat;

ustanovni - fakulteti, medrese.

3) Karakter doprinosa:

integralan – doprinos za islam, muslimane, IZ u cjelini,

ograničen - preovlađujući doprinos za jedan od ova tri segmenta (islam, muslimani, IZ).

Komisija je mišljenja da je ovaj prijedlog otvoren za dalju dopunu i smatra je dobrodošlom.

Komisija je uvjerenja da ovaj prijedlog može podstaknuti odgovarajuće osobe u Islamskoj zajednici (imame, muftije, muderise i druge članove Islamske zajednice) da u narednom periodu predlože dopunu prijedloga zaslužnim osobama, posebno iz onih sredina iz kojih do sada nije bilo nikakvih prijedloga.

Komisija je stava da se institucionalno obilježavaju godišnjice rođenja, a ne smrti.

U vezi forme obilježavanja, Komisija predlaže da se obilježavaju zaokružene godišnjice rođenja osoba iz I kategorije na sljedeći način:

a) Svaka zaokružena godišnjica rođenja (npr. 60., 70., 80. 90., 110., 120.) obilježava se okruglim stolom ili simpozijem.

b) Naučnom konferencijom obilježit će se 100 godina rođenja, 150 godina rođenja, 200 godina rođenja itd.

Godišnjice rođenja osoba iz II kategorije obilježavaju se na sljedeći način:

a) Svaka zaokružena godišnjica rođenja (npr. 60., 70., 80. 90., 110., 120.) obilježava se kolokvijem ili drugom prigodnom formom sjećanja.

b) Cjelodnevni simpozijem obilježit će se 100 godina rođenja, 150 godina rođenja, 200 godina rođenja itd.

Godišnjice rođenja osoba iz III kategorije obilježavaju se prigodnim podsjećanjem, višesatnim kolokvijem ili učenjem Jasina ili Fatihe pred njihovu dušu.

Obilježavanje godišnjice rođenja može biti prikladan povod ne samo za podsjećanje na osobu, nego za aktuelno sagledavanje onog područja u kojem je osoba djelovala ili ostavila doprinos.

I kategorija – sjećanje na nivou cijele Islamske zajednice

U ovu kategoriju uvrštene su osobe koje imaju najširi i opći značaj za islam, muslimane i Islamsku zajednicu u cjelini, ličnosti kod kojih je doprinos bio integralnog karaktera. Neke od njih nemaju identičan doprinos u sva tri segmenta (doprinos islamu, muslimanima i Islamskoj zajednici), međutim posebno su se istakle i dale doprinos na jednom ili dva područja, gdje je snaga njihovog doprinosa, te njihova posvećenost ustanovama vjere i tradicije, tumačenju i razumijevanju islama ili islamskom obrazovanju ili kulturno-povijesnom etabliranju i napretku bosanskih muslimana i Islamske zajednice takvih dosega da ima opći značaj i da obavezuje na institucionalno obilježavanje godišnjica njihova rođenja i aktuelno intepretiranje njihova djela na nivou cijele Islamske zajednice. Pretežnim dijelom to su osobe koje su svojim životnim stremljenjima i postignućima plodonosno povezivale civilizacijska razdoblja i različite epohe u vjerskom, kulturno-povijesnom i društveno-političkom životu muslimana i Islamske zajednice.

Prijedlog osoba za kategoriju obilježavanja na nivou cijele Islamske zajednice razvrstan je u dvije kategorije: a) osobe iz Islamske zajednice, b) osobe koje nisu radile u Islamskoj zajednici.

A) Osobe iz Islamske zajednice

U ovoj kategoriji su reisu-l-uleme, alimi i imami koji su svojim djelima i svojim žrtvama obilježili kretanja u faktičkom životu i duhovnoj povijesti islama, muslimana i Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini. Doprinos ovih osoba u odbrani i afirmaciji vrijednosti vjere, prava vjernika i ustanova vjerskog zajedništva, u dostojanstvenom i djelotvornom suočavanju sa raznovrsnim pritiscima, nepravdama i nasiljima nad muslimanima, u oslobađajućem širenju starih i otkrivanju novih horizonata razumijevanja i *življenja* islama, trajna je baština i nezaobilazni element tradicije i identiteta muslimana. U ovoj kategoriji predlažu se sljedeće osobe:

1. **Reisu-l-ulema Mustafa Hilmi Hadžiomerović**, Kulen Vakuf 1816. - Sarajevo 1895., prvi reisu-l-ulema Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, ugledni alim i istaknuti sudionik u uspostavljanju novih institucionalnih formi u organizaciji i materijalnom osiguranju vjerskog života Bošnjaka pod austro-ugarskom okupacijom. Pohađao je medrese u Prije-

doru i Sarajevu, a klasične islamske nauke izučavao je u Istanbulu, gdje su mu profesori bili čuveni alimi Vidinlija i Denizlija. Bio je muderis u Gazi Husrev-begovoj medresi i skoro četiri desetljeća vršio je dužnost muftije sarajevskog. Dekretom šejhu-l-islama u Istanbulu od 9. februara 1882. godine imenovan je glavnim muftijom Bosne, i ovlašten „da sve vjerske stvari i sve šerijatske poslove izviđa i vrši, te da za okružja i kotare sposobne kadije postavlja i imenuje“. Bilo je to prvo imenovanje muftije za cijelu Bosnu i prethodilo je njegovom imenovanju za reisu-ulemu 17. oktobra 1882. godine. Dužnost reisu-uleme je obavljao do 1893. godine, održavajući vezu sa hilafetom i djelujući kao autor velikog broja risala, koje su distribuirane u lokalne sredine. Vizionarski je radio na ublažavanju posljedica austro-ugarske okupacije Bosne i Hercegovine i na utvrđivanju autentičnih bosanskih odgovora na epohalne životne izazove i civilizacijske zahtjeve koje je ona donijela. Tvrdio je da temeljni problem bosanskih muslimana nije u ugroženosti njihove vjere i vjernosti dini islamu već u ugroženosti njihove postojbine i vjernosti bosanskom vatanu. Posebno su značajna njegova nastojanja na unaprjeđenju organizacije vjerskog obrazovanja i uređenja vakufa. Umro je 10. februara 1895. Zabilježeno je da je na džeziri, koja je klanjana sutradan pred Begovom džamijom, bilo „mnoštvo odličnika svake vjere“ i toliko svijeta koliko se u Sarajevu „ovakvom zgodom još nije vidjelo“.

2. **Reisu-l-ulema Mehmed Teufik Azabagić**, Tuzla 1838. - Tuzla 1918., reisu-ulema od 1893. do 1909. godine, priznati vjerski učenjak, borac protiv iseljavanja Bošnjaka u Tursku i branilac muslimanskog prihvatanja austro-ugarske vlasti kao sistema pravne države. Najodgovorniju dužnost u Islamskoj zajednici obavljao je u okolnostima dramatičnog suočenja bosanskih muslimana sa izvjesnošću austro-ugarske okupacije Bosne i opredjeljivanja za jednu od tri uzajamno isključujuće mogućnosti: aktivno prihvatanje nemuslimanske vlasti i civilizacije, društveno izdvajanje i autonomija u organizaciji vjerskih, prosvjetnih i vakufskih djelatnosti ili neprihvatanje nemuslimanske vlasti i činjenje hidžre u Tursku. Energično se borio protiv seobe Bošnjaka i njezina vjerskog propagiranja i kao tuzlanski muftija napisao je zapaženu poslanicu „Risala o hidžri“, štampanu 1886. godine na arapskom i kasnije, u skraćenoj verziji, na turskom jeziku. U „Risali“ je iznio šerijatske i praktične argumente protiv iseljavanja u Tursku i osporio pokušaje predstavljanja iseljavanja kao vjerski naložene hidžre. Tim pokušajima je suprotstavio načelo pravedne vlasti i vjerska prava muslimana u Austro-Ugarskoj

monarhiji kao islamski mjerodavne zakonske zaloge života manjinske muslimanske zajednice u većinski nemuslimanskom društvu. Trpio je napade i uvredljivi odnos zastupnika iseljavanja, ali je ustrajao kao lider nedjeljive bošnjačke vjernosti islamu i bosanskom vatanu. Može se smatrati jednim od prvih evropskih alima priznate učenosti i visokog institucionalnog ranga koji je zastupao prihvatanje političkog i civilizacijskog ambijenta moderne Evrope kao prostora vjerskog mira i vjerodostojnog življenja islama.

3. **Muftija Ali Fehmi Džabić**, Mostar 1853. - Istanbul 1918., muftija mostarski, vođa *Pokreta za vjersku i vakufsko-mearifsku autonomiju bosanskih muslimana*, bošnjački učenjak, profesor i pisac međunarodnog ugleda. Sin mostarskog i unuk blagajskog muftije, obrazovanje u jezicima i naukama klasične islamske učenosti stekao je u rodnom gradu Mostaru. Bio je ključna ličnost u prvoj fazi *Pokreta*, koji je po njemu dobio naziv Džabića pokret i koji je bio izraz nezadovoljstva bosanskih muslimana političkim i socijalnim položajem pod austro-ugarskom okupacijom i njihova osjećanja vjerske, kulturne i materijalne ugroženosti. U zahtjevima *Pokreta* politička prava Bošnjaka kao naroda podređena su manjinskim pravima muslimana kao vjerske zajednice i *Pokret* je rezultirao 1909. godine *Štatutom o vjerskoj i vakufsko-mearifskoj autonomiji u Bosni i Hercegovini*, prvim zakonskim aktom kojim je ustanovljena autonomija i uspostavljena cjelovita organizacija Islamske zajednice. Džabić je ranije, 1900. godine, uklonjen s dužnosti muftije mostarskog, a nakon odlaska u Istanbul 1902., zabranjen mu je povratak u Bosnu pod izlikom da je odlazak bio nelegalan. Bio je profesor na Pravnom fakultetu u Istanbulu i pisao je na turskom i arapskom jeziku. Najznačajnije mu je djelo dvotomna zbirka pjesništva ashaba Božijeg Poslanika sa pjesmama i komentarima pjesničkih očitovanja šezdesetorice drugova Muhammeda alajehisselam. Kao pionirsko ostvarenje u obradi ove značajne teme arapske i muslimanske historije književnosti smatra se remek-djelom učenosti i poznavanja klasične literature na arapskom jeziku.
4. **Reisu-l-ulema Džemaludin Čaušević**, Bosanska Krupa 1870. - Sarajevo 1938., reisu-l – ulema od 1913. do 1930. godine, islamski reformator i bošnjački prosvjetitelj, ličnost jedinstvenog položaja i utjecaja u vjerskom i intelektualnom životu bošnjačkog naroda u prvim desetljećima dvadesetog vijeka. Alim vrhunske učenosti, obrazovao se na univerzitetima Istanbula i Kaira, ali i putem neposrednog upoznavanja sa duhov-

nim stanjem i životnim prilikama muslimana u Osmanskom carstvu. U vrijeme studija je kao ramazanski vaiz boravio u mnogim mjestima u Anadoliji i u Makedoniji, a kao novinar je, zahvaljujući uspješnoj saradnji sa više turskih listova, obišao veći dio arapskog svijeta. U tridesetim godinama je u svojstvu člana Ulema-medžlisa proputovao Bosnu i Hercegovinu radi upoznavanja sa organizacijom mektebske nastave i stanjem vjerskog života. Profesor u sarajevskoj Velikoj gimnaziji i Šerijatskoj sudačkoj školi, pokretač časopisa i kreator najuspješnije varijante pisma arebice u dugoj povijesti adaptiranja arapskog pisma fonetici bosanskog jezika, odlučni zagovornik reformi obrazovnih ustanova i organiziranog djelovanja pripadnika ilmije, reisu-l-ulema po čvrstom izboru bosanske uleme i duhovni vođa po najširem ugledu među muslimanima. Izabran je za četvrtog reisu-l-ulemu u četrdesettrećoj godini života zahvaljujući odlučnosti bosanske uleme koja nije podlegla pritiscima austro-ugarske vlasti i njezinim pokušajima da onemoguće njegov izbor. Kao reisu-l-ulema je hrabro branio interese muslimana i Islamske zajednice u teškim okolnostima Prvog svjetskog rata i uspostavljanja jugoslovenske države, u kojoj je nepravedan odnos vlasti prema muslimanima manifestiran ozakonjenim pljačkama muslimanske imovine i toleriranjem različitih zločina nad muslimanskim stanovništvom. Alar-mirao je međunarodnu javnost ukazujući na teško stanje muslimana u Kraljevni SHS i time internacionalizirao pitanja njihovog položaja. Dostojanstveno je reagirao na brojne institucionalne pritiske i lične uvrede koje su dolazile od vlasti iz Beograda. Podnošenjem ostavke na mjesto reisu-l-uleme izrazio je svoj protest protiv nametanja jugoslavenskog državnog zakona o Islamskoj zajednici, kojim je izvršena temeljna jugoslavenska reorganizacija Islamske zajednice i ukinuta autonomija što je izborna i ozakonjena u vrijeme Austro-Ugarske. Svestrano angažirani alim i izvorni islamski mislilac, Čaušević je pružio najznačajniji bošnjački doprinos afirmaciji univerzalnih poruka Kur'ana i individualnih odgovornosti muslimana nasuprot krutom tradicionalizmu i kolektivizmu. U tumačenju vjere i vjerskih institucija zastupao je islamsko jedinstvo istine, dobra i pravde, kao što je u osobnom životu svjedočio jedinstvo islamskog razumijevanja, doživljavanja i prakticiranja vjere. Bio je prevodilac i mufesir Kur'ana, koji nepokolebljivo slijedi i razjašnjava kur'anski poziv na razmišljanje, proučavanje i istraživanje, intepretator sufijske mudrosti, koji rasvjetljava unutarinja duhovna stanja i iskustva vjere kao ljubavi, vjerski lider, koji razgraničava vjersko i nacionalno područje i povezuje ulemu i intelektualce svjetovnog obrazovanja u

prihvatanju civilizacijskih izazova modernog doba, moralni lider koji demonstrira općeljudsku vrijednost muslimanskog suprotstavljanja nepravdi i diskriminaciji.

5. **Reisu-l-ulema hafiz Ibrahim Maglajlić**, Banja Luka 1861. - Banja Luka 1936., reisu-l-ulema od 1930. do 1936. godine, kurra hafiz, ugledni alim i bošnjački dostojanstvenik višestranog vjerskog i društvenog djelovanja, prvi predsjednik Jugoslavenske muslimanske organizacije i prva ličnost Islamske zajednice na početku njezine jugoslavenske epohe. Kao sedamnaestogodišnji učesnik u oružanom otporu okupacijskim snagama Austro-Ugarske osuđen je na višemjesečnu internaciju u Olomouc u Češkoj. Po završetku studija u Istanbulu u rodnom gradu držao je predavanja koja su zadivila banjalučku muslimansku javnost i rezultirala realizacijom civilne inicijative o podizanju medrese u kojoj bi institucionalno poučavao. Tako je osnovana banjalučka Fejzija medresa, u narodu poznata kao Maglajlića medresa. Vršio je dužnost muftije tuzlanskog i banjalučkog i bio odlučni i neumorni zastupnik političkog organiziranja i učešća Bošnjaka u izborima i parlamentarnoj vlasti prve Jugoslavije. Kao muftija tuzlanski pružio je veliki doprinos osnivanju Jugoslavenske muslimanske organizacije 1919. godine i bio njezin prvi predsjednik. Na izborima za nasljednika Džemaludina Čauševića, u kojima je dvadesetosam članova Hodžinske kurije biralo reisu-l-ulemu između peterice kandidiranih alima, dobio je najviše glasova i bio prvi reisu-l-ulema reorganizirane Islamske zajednice u Kraljevini Jugoslaviji. Dužnost reisu-l-uleme je preuzeo u izuzetno nepovoljnim okolnostima dokrajčenog hilafeta i institucije šejhu-l-islama u Istanbulu i grubog provođenja šestojanuarske diktature i srpske hegemonije u Jugoslaviji. U obavljanju dužnosti manifestirao je dostojanstveno i postojano zalaganje u šticeanju vjerskih prava i unaprjeđenju vjerskog života muslimana, a posebno u naporima na poboljšanju položaja muslimanske djece u sistemu obrazovanju i na jačanju uloge Islamske zajednice i njezina međunarodnog značaja.
6. **Muhamed Seid Serdarević**, Zenica 1882. - Zenica 1918., imam i muderis, urednik časopisa i prvi izvorni islamski pisac na bosanskom jeziku. Sin muderisa Sultan-Ahmedove medrese u Zenici, obrazovanje u tradicionalnim islamskim naukama i modernim pedagoškim i humanističkim spoznajama stjecao je u rodnom gradu i kao polaznik Hanikaha i Darul-muallimina u Sarajevu. Kao polazniku Hanikaha povjerena mu je ulo-

ga predavača i interpretiranje klasičnog udžbeničkog djela „Multeka“ Ibrahima Halebije, kao priznanje za izuzetna znanja. U tridesetdrugoj godini je imenovan za muftiju travničkog i to je bilo izuzetno institucionalno priznanje za svestrani intelektualni angažman, kojim je stekao opći društveni ugled i poštovanje u svim slojevima muslimanskog stanovništva. Obavljao je dužnosti muderisa Sultan-Ahmedove medrese i imama Zeničke kaznionice kada je Zemaljska vlade izvršila imenovanje na prijedlog Ulema-medžlisa. Premda je dužnosti muftije pripadao najviši položaj u hijerarhiji Islamske zajednice, izuzimajući samo položaj reisu-l-uleme, imenovanje nije prihvatio, a odbijanje je opravdao narušenim zdravljem. Za kratkog života iskazao se zadivljujućom učinkovitošću kao vaiz i predavač, kao istaknuti sudionik institucionalnih organiziranja i djelovanja bosanske uleme, kao autor mnoštva djela i radova na različite teme među kojima su posebno značajni prvi vjerski udžbenici na bosanskom jeziku kao zamjena za vjerske udžbenike na turskom i arapskom jeziku. Bio je autentični bošnjački zastupnik djelotvornog spajanja intelektualnih zahtjeva prosvijećenosti i moralnih potreba i vrijednosti duhovnog života naroda.

7. **Mehmed Handžić**, Sarajevo 1906. – Sarajevo 1944., alim enciklopedijskih vjerskih znanja i utjecajni zastupnik islamske obnove na osnovama tradicije i jačanja uloge uleme, pokretač značajnijih društvenih aktivnosti i autor velikog broja radova o različitim temama vjerskih nauka i historije islamske kulture i literature. Polaznik Šerijatske gimnazije u Sarajevu i El-Azhara u Kairu, gdje je stekao priznanje i položaj najistaknutijeg studenta ovog visokog učilišta. Tokom studija je, pored više tekstova objavljenih u časopisima, na arapskom napisao i u Kairu objavio obimno djelo „Blistavi dragulj: Životopisi učenjaka i pjesnika iz Bosne“, prvi arapski leksikon bošnjačkih pisaca na jezicima klasične islamske učenosti. Od tih prvih radova do prerane smrti napisao je zadivljujuće mnoštvo udžbeničkih djela i serioznih teoloških i historijskih rasprava, enciklopedijskih članaka i književnih osvrtu, popularnih vazova i prigodnih komentara. U pisanju je njegovao stil nenametljive učenosti i razumljivog jezika. Sa više od tri stotine objavljenih radova i nekoliko desetina neobjavljenih rukopisa sačinio je izvornu bošnjačku panoramu vjerskih ustanova i historijskih događaja, ličnosti i činjenica islamskog života u klasičnoj epohi i petostoljetnom bosanskom toku. Bio je muderis, upravitelj i bibliotekar u Gazi Husrev-begovoj biblioteci, profesor VIŠT-a i predsjednik udruženja „El-Hidaje“ i urednik istoime-

nog časopisa. Zastupao je stav o društvenom angažiranju ilmiye i kao kandidat Muslimanske organizacije osobno se uključio u nadmetanje političkih stranaka u Sarajevu na izborima 1938. Poražen je od protukandidata iz JMO, ali ga to nije pokolebalo u društvenim aktivnostima i pokretanju značajnih inicijativa, posebno u teškim okolnostima Drugog svjetskog rata. Kao predsjednik „El-Hidaje“ bio je u rukovodstvu predratnog pokreta za autonomiju Bosne i Hercegovine i bio je predsjedavajući Odbora narodnog spasa, koji je formiran u augustu 1942. nakon velikih četničkih pokolja muslimana. Imao je ključnu ulogu u donošenju zaključaka Skupštine „El-Hidaje“, koji su bili začetak muslimanskih rezolucija iz 1941. U rezolucijama su ugledne ličnosti i čelnici različitih institucija i udruženja bosanskih muslimana otvoreno osudili zločine i druge oblike nasilja vlasti NDH, upozorili na ustaničke zločine nad nezaštićenim bošnjačkim stanovništvom i zahtijevali sigurnost i pravdu za sve ljude neovisno o njihovoj etničkoj, rasnoj i religijskoj pripadnosti. Bio je prvi potpisnik Sarajevske rezolucije, druge u nizu rezolucija, koje su donešene u sedam bosanskohercegovačkih gradova i koje predstavljaju jedinstven primjer javne osude progona i ubijanja na rasnoj, vjerskoj i etničkoj osnovi u Evropi pod njemačkom okupacijom. Umro je u julu 1944. pri obavljanju bezazlene operacije bruha, i dvojbe koje su se tada javile oko uzroka njegove smrti nisu otklonjene niti potkrijepljene dokumentiranim nalazima.

8. **Husein Đozo**, Goražde 1912. - Sarajevo 1982., alim aktivističkih pogleda i zagovornik obnove islamske misli na načelu idžtihada; najutjecajnija ličnost u vjerskom životu bosanskih muslimana šezdesetih i sedamdesetih godina dvadesetog stoljeća. Profesor u Gazi Husrev-begovoj medresi i na Islamskom teološkom fakultetu, predsjednik Udruženja ilmijje i urednik „Takvima“, pokretač lista „Preporod“ i kreator programa i aktivnosti na unaprjeđenju obrazovnih ustanova Islamske zajednice. U godinama školovanja na Šerijatsko-sudačkoj školi u Sarajevu i El-Azharu u Kairu upoznao se i identificirao sa reformističkim djelovanjem Džemaludina Čauševića i sa idejama islamskog reformizma Muhameda Abduh, Rešida Ridaa, Mustafe Meragije i Mahmuda Šeltuta. Identifikacija je za njega imala jedinstven intelektualni i egzistencijalni značaj i odredila je njegovu misao i djelovanje, njegov kritički odnos prema tradiciji i zastupnicima vjerskog tradicionalizma i romantičarsko odnošenje prema povijesti i nosiocima povijesnih promjena. Zagovarao je obnovu islamskog mišljenja i izlazak islamskog života iz okvira tradici-

onalističkog muslimanskog poimanja i prakticiranja vjere. Pretpostavke obnove utvrđivao je u razračunu sa pasivizirajućim formalizmima i oslobađanju od pogrešnih shvatanja i raznovrsnih zabluda što su se uvukli u islam, na jednoj strani, i u „otvaranju vrata idžtihada“ i „novoj razradi islamskih koncepcija“, na drugoj strani. Kao predsjednik *Udruženja ilmije* zaslužan je za dinamiziranje njezinih aktivnosti i pokretanje tribine u Carevoj džamiji u Sarajevu, koja je krajem šezdesetih godina okupila studentsku omladinu i jedan broj bošnjačkih intelektualaca i pomogla pokretanju novina „Preporod“. Kao interpretator vladajućih pogleda i stavova u Islamskoj zajednici imao je ključnu ulogu u kreiranju institucionalnih osnova i programskih ciljeva Islamskog teološkog fakulteta. Posebno je značajan njegov doprinos pozitivnoj ulozi Islamske zajednice u procesima nacionalnog priznanja bosanskih muslimana. Procesi su imali političku formu i svjetovni intelektualni sadržaj, a odvijali su se u znaku isključivanja historijskog imena Bošnjaci i korištenja prilagođenog vjerskog naziva Muslimani. Stoga su pred vođstvo Islamske zajednice istovremeno postavljali dva protuslovna zahtjeva: jedan se odnosio na obavezu očuvanja izvornog vjerskog sadržaja imena musliman, a drugi na potrebu pozitivnog odnosa prema osiguranju ravnopravnog položaja bosanskih muslimana u državnoj zajednici južnoslavenskih naroda. U tekstovima i javnim nastupima Đozo je odlučno odbijao suprotstavljanje značenja malog „m“ i velikog „M“, vjerskog i nacionalnog identiteta, i propagirao njihovu povezanost i uzajamno upotpunjavanje. Bio je središnja ličnost među pokretačima i nosiocima obnove islamske misli i oporavljanja ustanova Islamske zajednice nakon njihova pasiviziranja i društvenog ograničavanja u prvim desetljećima druge Jugoslavije. Njegovo pisano djelo i neposredno djelovanje u institucijama Islamske zajednice šezdesetih i sedamdesetih godina dvadesetog stoljeća trajno je obilježje i neprolazna baština tog vremena kao doba preporoda u islamskom životu Bošnjaka.

9. **Ahmed Smajlović**, Srebrenica 1938. - Sarajevo 1988., predsjednik Starješinstva Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj i Sloveniji, profesor na Islamskom teološkom fakultetu, inicijator značajnih promjena u tokovima vjerskog života i u aktivnostima institucija Islamske zajednice. Pripadnik prve grupe bosanskih studenata iz socijalističke Jugoslavije na Univerzitetu Al-Azhar u Kairu i prvi Bošnjak sa doktoratom odbranjenim na ovom najstarijem učilištu muslimanskog svijeta, pokretač časopisa „Islamska misao“ i utemeljitelj organizirane

izdavačke djelatnosti u Islamskoj zajednici, uspješan vaiz i istaknuti sudionik susreta i konferencija muslimanskih intelektualaca u zemlji i inostranstvu. Kao nosilac odgovornih dužnosti u Islamskoj zajednici i kao član međunarodnih islamskih asocijacija pružio je značajan doprinos unutarnjem dinamiziranju odnosa i aktivnosti u Islamskoj zajednici i međunarodnom otvaranju Islamske zajednice, njezinom jačem predstavljanju u muslimanskom svijetu i razvijanju njezine saradnje sa međunarodnim muslimanskim organizacijama i institucijama. Posebno je cijenjen njegov doprinos u izgradnji Islamskog centra u Zagrebu. Njegov doktorski rad „Filozofija orijentalizma i njezin utjecaj na savremenu arapsku književnost“ imao je nekoliko izdanja arapskog izvornika, kao i njegov arapski prijevod romana Mehmeda Meše Selimovića „Derviš i smrt“.

10. **Šehid Mustafa Mujkanović**, Bratunac 1950. - Bratunac 1992., glavni imam Medžlisa Islamske zajednice Bratunac i član Sabora Islamske zajednice, prvi šehid među imamima šehidima, svirepo ubijen 13. maja 1992. nakon trodnevnog mučenja. Muslimani su ga voljeli i poštovali kao dobrog, uzornog imama, a mnogi nemuslimani Bratunca i okoline znali i cijenili kao plemenitu, uzornu ličnost. Pripadnici samoproglašene Vojske Republike Srpske su se tri dana nad njim izživljavali pred očima više od hiljadu zatočenih civila, njegovih džematlija, koji su sve to morali gledati. Prema iskazima preživjelih svjedoka, koji su poslije imali snage da govore o tom užasavajućem mučenju, prinudili su ga da pije alkohol i pjeva četničke pjesme, zarezivali su ga noževima po vratu i potom su mu odrezali jezik, da bi mu na kraju pucali u glavu. Mučenička smrt Mustafe efendije Mujkanovića bolan je i neprolazan primjer stradanja, žrtve i predanosti imamskom pozivu, kao što je istovremeno zastrašujući izraz organizirane mržnje i planskih zločina samozvane Vojske Republike Srpske nad imamima i onim što imami predstavljaju. Mučitelji i ubice imama Mustafe Mujkanovića, dobrog čovjeka koji nikome nije želio niti činio zlo, počinitelji su zločina koji je bez granica, bez korijena na kojima nastaju ljudska djela, postupci ljudskih bića.
11. **Šehid Hasib Ramić**, Kalesija 1954. - Semizovac 1993., imam u Semizovcu umoren mučeničkom smrću sa suprugom i četvero malodobne djece. Bio je imam na Kula-Gradu u Zvorniku i njegov plodonosan rad je bio neprihvatljiv za lokalne komunističke vlasti, tako da je bio prinuđen napustiti džemat, i 1984. godine je preuzeo imamsku dužnost u Semi-

zovcu kod Sarajeva. U novom džematu je također stekao ugled vrijednog organizatora vjerskog života, dobrog hatiba i uspješnog muallima. Krajem maja 1993. godine pripadnici samoproglašene Vojske Republike Srpske počinili su zločin nad Hasib efendijom Ramićem i njegovom porodicom o kojemu je teško misliti, zločin što izaziva nijemi užas. Osobe u vojnim uniformama zaklale su Hasib efendiju i njegovu suprugu Šefiku, a prije toga njihovu djecu: Muhameda u 13. godini, Meliku u 10. i Ahmeda u 4. godini. Najmlađu kćerku Aminu, koja je imala tek tri mjeseca, vojnici samozvane Vojske Republike Srpske su zadavili. Šehid Hasib efendija Ramić nije pružao otpor samozvanoj Vojski koja je okupirala njegov džemat. Bio je imam i sa svojom porodicom je dijelio sudbinu džemata. Samo zato nad njim i njegovom malodobnom djecom i suprugom počinjen je monstruoan zločin, zločin koji je zastrašujuća potvrda i poruka da plansko vršenje zločina samoproglašene Vojske Republike Srpske nad imamima i njihovim porodicama nije podlijegalo nikakvim ograničenjima. U mučenju i umorstvu porodice Ramić u proljeće 1993. u Semizovcu kod Sarajeva izvršio i kreatori velikosrpske agresije na Bosnu i Hercegovinu otjelovili su samo zlo, ono zlo za koje i Božiji i ljudski zakoni kažu da se ne bi smjelo dogoditi. Bol i patnja supružnika Ramić i njihove malodobne djece upisani su zauvijek u bol i patnju svijeta.

b) Osobe koje nisu radile u Islamskoj zajednici

Imajući u vidu razmjere i efekte doprinosa afirmaciji islamske misli i kulture, te općenito muslimanskom identitetu, sljedeće ličnosti, premda nisu radile u Islamskoj zajednici i njenim ustanovama, zaslužuju da se godišnjice njihovog rođenja obilježavaju na nivou cijele Islamske zajednice. Nosioci obilježavanja sjećanja na ove osobe mogu biti naučno-istraživačke ili obrazovne ustanove Islamske zajednice po zaduženju Rijaseta:

1. **Mehmed-beg Kapetanović Ljubušak**, Vitina kod Ljubuškog 1839. - Sarajevo 1902. Školovao se u Ljubuškom i Mostaru a službovao u Sarajevu. Pripadnik je bošnjačke plemićke porodice koja je iznjedrila više značajnih ličnosti. Predstavlja jednu od najznačajnijih ličnosti na prelazu kulturno-civilizacijskih i društveno-političkih epoha u Bosni i Hercegovini. Pored učešća u osmanskom parlamentu bio je i drugi gradonačelnik Sarajeva za čijeg mandata je Sarajevo dobilo električno osvjetljenje i električni tramvaj. Bio je političar, pjesnik, prevodilac, sakupljač narodnog blaga i prosvjetitelj. Značajno je njegovo djelo *Narodno blago* (1888)

i *Istočno blago* (1896). Godine 1887. objavio je *Poslanicu o moralu* latiničnim pismom koje se smatra prvom štampanom knjigom namijenjenoj za Bošnjake. Govorio je turski, perzijski i arapski jezik. Među prvima se počeo baviti onomastičkim i etnološkim istraživanjima u Bosni i Hercegovini gdje je dao veliki doprinos. Svoje političke stavove iskazivao je u časopisu *Bošnjak* koji je sam pokrenuo 1891. godine.

2. **Safvet-beg Bašagić**, Nevesinje 1870. - Sarajevo 1934. Jedna od najmarkantnijih ličnosti političkog i kulturnog života Bosne i Hercegovine u prvim decenijama dvadesetog stoljeća. Učesnik i kreator najznačajnijih kulturnih projekata Bošnjaka u razdoblju austro-ugarske monarhije. Izdanak je ugledne bosanskohercegovačke plemićke porodice. Školovao se u Konjicu, Mostaru, Sarajevu. Zvanje doktora nauka stekao je u Beču 1910. Osnivač je mnogih značajnih udruženja: *Gajret*, *El-Kamer* i *Muslimanski klub*, a zajedno sa Edhemom Mulabdićem i Osmanom Nuri Hadžićem pokreće časopis *Behar* 1900., koji se može smatrati jednim od najvažnijih kulturnih i obrazovnih časopisa u historiji Bosne i Hercegovine. U *Beharu* je, uz tekstove u kojima se zalagao za kulturno prosvjeđivanje Bošnjaka, objavljivao i tekstove u kojima je zagovarao osavremenjivanje tumačenja islama, posebno tumačenja hadisa. U njegovom književnom djelu, koje uključuje poeziju, drame, prozna djela, kritičke i historijske oglede, značajno mjesto zauzima vjersko pjesništvo sa *Mevludom* kao najvažnijim izrazom. Pored pjesničkog rada bavio se istraživanjem kulturne historije Bosne i Hercegovine. Njegovo djelo *Kratka uputa u prošlost Bosne i Hercegovine od 1463. do 1850.* (1900) predstavlja prvu cjelovitu historiju Bosne i Hercegovine i standard za proučavanje ove teme sve do djela Muhammeda Hadžijahića *Od tradicije do identiteta*. Za Safvet-bega Bašagića može se kazati da je bio pionir bosanskohercegovačke orijentalistike i utemeljitelj ovovrsnih istraživanja na temelju evropske metodologije u ovoj oblasti.
3. **Osman Nuri Hadžić**, Mostar 1869. – Beograd 1937. U Mostaru je završio mekteb, ruždiju i medresu a Šerijatsku sudačku školu u Sarajevu. Literarne radove objavljivao je pod psudonomimom Aziz-Osman u saradnji sa Ivanom Miličevićem. Osman Nuri Hadžić se 1893. godine upisao na zagrebačko Sveučilište kao prvi musliman na ovom univrzitetu. Bio je profesor a jedno vrijeme i direktor Šerijatske sudačke škole. Učesnik je mnogih značajnih nacionalnih i kulturnih projekata među kojima je i časopis *Behar*. Islam u njegovoj vizuri nije samo religijska i duhovno-

povijesna činjenica već i kulturni univerzum koji je omogućio razvoj raskošne kulture islama. U Hadžićevom opusu posebno je značajna knjiga *Islam i kultura* kao odgovor na antiislamski pamflet koji je napisao Milan Nedeljković 1892. Svoje stavove dodatno je produbio i osnažio u knjizi *Muhamed a. s. i Kur'an – osvrt na historiju islamske kulture* iz 1931. godine.

4. **Muhamed Tajib Okić**, Gračanica 1902. - Ankara, Turska 1997. Rođen je u ulemanskoj porodici, školovao se u Sarajevu, Beogradu, Zagrebu, Tunisu i na Sorboni. Radio je kao profesor teoloških predmeta na Šerijatskoj gimnaziji u Sarajevu i Velikoj medresi Kralja Aleksandra u Skoplju. Tokom Drugog svjetskog rata je radio u ambasadi Turske u Beogradu kao prevodilac i sekretar. Godine 1944. bio je interniran u Njemačku. Njegova karijera ide drugim putem kada bude pozvan u Ankaru na novoosnovani univerzitet kao predavač na predmetima Hadis a kasnije i Tefsir. Kao profesor je radio u Konji i Univerzitetu Ataturk u Erzerumu. Bio je poliglota i iznimno plodan autor. Pored toga, obrazovao je veliki broj mladih nastavnika teoloških predmeta širom Turske. Može se s punim pravom smatrati osnivačem moderne Katedre Hadisa i Tefsira na islamskim fakultetima u Republici Turskoj.
5. **Akademik prof. dr. Mehmed Begović**, Trebinje 1904. - Beograd 1990. Ukopan je u Sarajevu na greblju Bare. Školovao se u Mostaru, Sarajevu i Alžiru. Bio je redovni profesor i dekan Pravnog fakuteta u Beogradu, redovni član SANU, član Crnogorske akademije nauka i umjetnosti. Za člana Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine izabran je 1973. godine. Prilikom osnivanja Islamskog teološkog fakulteta, akademik Begović se nesebično angažirao na izradi Nacrta Nastavnog plana i programa iz šerijatskog prava. Iz oblasti šerijatskog prava, njegovih izvora, razvitka i primjene objavio je veliki broj knjiga i radova u časopisima: *O izvorima šerijatskog prava; Šerijatsko bračno pravo sa kratkim uvodom u izučavanje šerijatskog prava; Porodično pravo; Vakufi u Jugoslaviji; Izvori turskog prava od XIV-XIX veka*. Bibliografija radova akademika Mehmeda Begovića obuhvata više od 130 bibliografskih jedinica.
6. **Akademik prof. dr. Hamdija Ćemerlić**, Janja, Bijeljina 1905. – Sarajevo 1990. Školovao se u Sarajevu i Beogradu, a doktorat je stekao na Pravnom fakultetu u Parizu 1936. Početkom 1938. godine izabran je za docenta na Višoj islamskoj šerijatsko-teološkoj školi u Sarajevu, a 1942.

godine za vanrednog profesora. U Narodnooslobodilački pokret se uključio početkom 1942. godine i do kraja rata obavljao različite dužnosti u najvišim političkim tijelima i organima vlasti Bosne i Hercegovine. Po osnivanju Pravnog fakulteta 1947. godine dr. Čemerlić je izabran za profesora ustavnog prava i na tom mjestu ostao do odlaska u penziju 1974. godine. Tri puta je biran za dekana Pravnog fakulteta, a 1969. godine je izabran za rektora Univerziteta u Sarajevu. Iste godine izabran je i za člana Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine. Akademik Čemerlić je bio član najviših organa Islamske zajednice i član Matičarske komisije za izbor nastavničkog kadra za Fakultet islamskih nauka na kojem je u prvo vrijeme obavljao i dužnost dekana. Naučni i stručni opus dr. Hamdije Čemerlića čine radovi koji se bave različitim segmentima pravne nauke. Pisao je radove iz ustavnog prava, pravne historije Jugoslavije i Bosne i Hercegovine, historije državnih i političkih institucija BiH, kao i radove o islamskim ustanovama i organizaciji Islamske zajednice, i svojim radovima dao znatan i trajan doprinos pravnoj nauci kod nas.

7. **Dr. Hazim Šabanović**, Visoko 1916. - Istanbul, Turska 1971. Završio je Gazi Husrev-begovu medresu a na Višoj islamskoj šerijatsko-teološkoj školi diplomirao je 1940. godine. Radio je kao kustos Turskog arhiva u Zemaljskom muzeju u Sarajevu od 1941. do 1945. godine, zatim kao arhivist na Pravnom fakultetu u Sarajevu i direktor Gazi Husrev-begove biblioteke. Radio je u Orijentalnom institutu u Sarajevu od osnivanja 1950. godine do smrti. Predavao je od 1953. do 1957. godine turski jezik i tursku diplomatiku i paleografiju na Filozofskom fakultetu u Beogradu, gdje je 1956. godine odbranio doktorsku disertaciju. Šabanović je objavio veliki broj radova iz oblasti orijentalistike, naročito historije i osmanistike, te književnosti na orijentalnim jezicima. Pored brojnih objavljenih knjiga po značaju se ističu kapitalna djela *Bosanski pašaluk* i *Književnost Muslimana BiH na orijentalnim jezicima*.
8. **Dr. Muhamed Hadžijahić**, Sarajevo 1918. - Sarajevo 1986. Potječe iz ugledne sarajevske ulemanske porodice. Školovao se u Sarajevu i Zagrebu gdje je završio Pravni fakultet i stekao zvanje doktora nauka. Službovao je u Sarajevu, Zagrebu, Raši (Istra), Mostaru i Gradačcu. U penziju je otišao u svojstvu naučnog savjetnika na položaju sekretara Komisije za istoriju Bosne i Hercegovine pri Akademiji nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine. Autor je nekoliko stotina članaka, rasprava i studija. Bio

je pokretač mnogih akcija na polju kulturnog, prosvjetnog i znanstvenog života muslimana Bosne i Hercegovine. Bio je član komisije koja je pripremala program Islamskog teološkog fakulteta u Sarajevu, posebno angažiran za programske sadržaje izučavanja civilizacije i kulture muslimana na Balkanu. Skoro svoj cijeli radni vijek Hadžijahić se interesirao za alhamijado književnost. Pitanju bogomila, odnosno Bosanske crkve i širenja islama u Bosni i Hercegovini posvećivao je veliku pažnju, o tome pisao i često se toj temi vraćao. Autor je glavnog i najobimnijeg teksta u knjizi *Islam i muslimani u Bosni i Hercegovini* (1977), a njegovo djelo *Od tradicije do identiteta* (1974) je među najvažnijim naučnim prilozima u istraživanju historijskih osnova bošnjačkog identiteta.

9. **Dr. Sulejman Mašović**, Nova Varoš, Sandžak 1918. - Zagreb 1998. Veliku medresu Kralja Aleksandra u Skoplju je završio 1937. Radio je kao džematski imam u Prokuplju i Nišu, kao službenik Ulema-medžlisa u Skoplju i sekretar Sreskog odbora *El-Hidaje* u istom gradu. Početkom Drugog svjetskog rata došao je u Sarajevo i radio na zbrinjavanju izbjeglica iz istočne Bosne. Kasnije je otišao na studij u Zagreb i 1948. godine doktorirao na Pravnom fakultetu. Završio je i studij socijalnog rada i predavao na Višoj pedagoškoj školi i Višoj školi za socijalne radnike, a od 1972. godine i na Fakultetu za defektologiju u Zagrebu. Predavao je u Medresi „Dr. Ahmed Smajlović“ u Zagrebu i Islamskoj pedagoškoj akademiji u Bihaću. Bio je jedan od aktivnijih članova Islamske zajednice i njenih rukovodilaca. Dr. Sulejman Mašović je autor šest knjiga i brojnih radova o islamu, odgoju i obrazovanju, velikanima islama, sociologiji rada, prevenciji ovisnosti i ekonomskim pitanjima u islamu.
10. **Akademik dr. Smail Balić**, Mostar 1920. - Beč 2002. Gazi Husrev-begovu medresu završava 1940. a školovanje nastavlja na Višoj islamskoj šerijatsko-teološkoj školi i Filozofskom fakultetu u Beču. Osim u Beču, studirao je u Leipzigu (Njemačka) i Wrocławu (Poljska). Doktorirao je na Bečkom univerzitetu 1945. Nakon kraćeg studijskog putovanja u Tursku i Kuvajt, 1963. godine je počeo raditi u poznatoj Österreichische Nationalbibliothek u Beču. Od 1982. do 1985. godine radio je kao naučni saradnik u Institutu za historiju arapsko-islamskih nauka u Frankfurtu. Za dopisnog člana Jordanske kraljevske akademije za istraživanje islamske civilizacije izabran je 1984. godine. Dobro je poznao njemački, turski i arapski jezik, a služio se i engleskim, francuskim i ruskim jezikom. Dr. Smail Balić je objavio preko tri stotine dužih ili kraćih tekstova u

brojnim časopisima. Po značaju se posebno ističe njegovo djelo *Kultura Bošnjaka*, čime se svrstao u red istaknutih istraživača u ovoj oblasti.

11. **Alija Izetbegović**, Bosanski Šamac 1925. - Sarajevo 2003. Pravnik, angažirani muslimanski intelektualac i bošnjački politički lider, u periodu socijalističke Bosne i Hercegovine više puta zatvaran a posljednji put u *Sarajevskom procesu* 1983. Prvi predsjednik Predsjedništva nezavisne Republike Bosne i Hercegovine. Osnivač Stranke demokratske akcije i najvažnija politička figura među Bošnjacima u drugoj polovini dvadesetog vijeka. Smatra se najvažnijom ličnošću trećeg bošnjačkog preporoda u minulom stoljeću sa kojim su Bošnjaci prvi put samostalno istupili na historijsku pozornicu. Bio je muslimanski intelektualac koji je svojim teorijskim djelom načinio ozbiljnu kritiku ideologije socijalizma i liberalizma sa pozicija islama. Pored radova i studija posebno se ističe knjiga *Islam između istoka i zapada* zbog koje je dobio značajne međunarodne nagrade za doprinos islamskom mišljenju.

12. **Nerkez Smailagić**, Banja Luka 1927. - Zagreb 1985. Školovao se u Sarajevu, Parizu, i Ljubljani. Radio je u Sarajevu i Banja Luci, ali je najveći dio svog života proveo u Zagrebu kao ugledni profesor Fakulteta političkih nauka i istaknuta ličnost intelektualnog života. S izuzetkom djela o Danteu, koje je pisao u Francuskoj i Sarajevu, u Zagrebu su nastala njegova najznačajnija djela. Bio je pisac i prevoditelj djela iz područja pravno-političkih doktrina, historije, kulture. Prevodio je sa njemačkog, francuskog, engleskog i italijanskog jezika. U prvim godinama svog intelektulanog angažmana bavio se političkom filozofijom da bi se sedamdesetih godina okrenuo istraživanju i obradi velikih tema islama i islamske kulture. Islamski i islamološki opus Nerkeza Smailagića čini impresivni niz autorskih radova i prijevoda koji su objavljeni u reprezentativnim izdanjima. Prvo od tih izdanja je prva knjiga hrestomatijskog djela *Klasična kultura islama*, koja je tiskana 1973. Slijede 1975. *Uvod u Kur'an*, također hrestomatijsko djelo, i 1976. druga knjiga *Klasične kulture islama*. Poslije toga Smailagić je objavio, 1977., prijevođe *Historije islamske filozofije* Henry Corbina, i dvotomnog životopisa poslanika islama *Muhammed a. s.* Muhameda Hamidullaha, te 1979. trotomni prijevod *Historije Turskog (Osmanskog) carstva* Josepha von Hammera. Iza njega su ostali neobjavljeni *Leksikon islama* i prijevod djela *Nehdžul-belaqa* Imama Alija. U pripremanju programa Fakulteta islamskih nauka imao je važnu koautorsku ulogu sa Huseinom Đozom

u izradi nacrtu programa. Dozo je sačinio program vjerskih disciplina, a Smailagić program svjetovnih disciplina.

II kategorija – sjećanje na nivou Rijaseta

U ovu kategoriju spadaju osobe koje su pružile cjelovit i značajan lični doprinos u djelovanju i afirmaciji najviših organa Islamske zajednice ili su stekle najviše institucionalno priznanje u organizaciji Islamske zajednice. U ovu kategoriju spadaju reisu-l-uleme, koje nisu uvrštene u I kategoriju, i zaslužni nosioci odgovornih dužnosti u predstavničkim i izvršnim organima Islamske zajednice:

1. Reisu-l-ulema Sulejman ef. Šarac
2. Reisu-l-ulema Fehim ef. Spaho
3. Reisu-l-ulema Ibrahim ef. Fejić
4. Reisu-l-ulema Sulejman ef. Kemura
5. Reisu-l-ulema Naim ef. Hadžiabdić
6. Reisu-l-ulema Husein ef. Mujić
7. Reisu-l-ulema Jakub ef. Selimoski
8. Naibu reisu Salih ef. Bašić
9. Zamjenik reisu-l-uleme Murat ef. Šećeragić
10. Abdurahman ef. Hukić
11. Fadil Imamović
12. Muftija Ibrahim ef. Halilović
13. Salim Šabić
14. Muhamed ef. Salkić

II kategorija – sjećanje na nivou muftijstava

U ovoj kategoriji predložene su osobe koje su dale regionalni doprinos, ostavile utjecaj na širem geografskom području, muftiluku ili više medžlisa, bilo da je riječ o nauci vjere, primjernom i uglednom življenju islama ili u jačanju organizacijske strukture i institucija Islamske zajednice. Prijedlog je da muftijstvo obilježava godišnjice njihovog rođenja u saradnji sa drugim ustanovama i organima Islamske zajednice na svom području (fakulteti, medrese, biblioteke, instituti i sl.), jer su ove osobe - s obzirom da su muftijstva u ovom obliku novija organizacijska jedinica - uglavnom bile angažirane u organima i ustanovama IZ, ali njihov doprinos prevazilazi te organe. Također, muftijstva neke ličnosti mogu staviti u prvu ili drugu kategoriju za svoje područje i na taj način onima čije su zasluge veće iskazati i veći značaj.

Muftijstvo sarajevsko

1. Kjamil Silajdžić – Muftijstvo, GH medresa i MIZ Sarajevo
2. Mahmut Traljić – Muftijstvo, Gazi Husrev-begova biblioteka
3. Mehmed ef. Mujezinović – Muftijstvo, Gazi Husrev-begova biblioteka
4. Hfz. Ibrahim Trebinjac – Muftijstvo, GH medresa, FIN
5. Šejh hfz. Husnija Numanagić – Muftijstvo, Medresa „Osman ef. Redžović“
6. Ibrahim Hodžić – Muftijstvo, Medresa „Osman ef. Redžović“

Muftijstvo mostarsko

1. Ćamil Avdić – Muftijstvo, Institut za islamsku tradiciju Bošnjaka
2. Hivzija Hasandedić – Muftijstvo, Institut za islamsku tradiciju Bošnjaka
3. Hafiz Omer ef. Džabić – Muftijstvo, MIZ Mostar
4. Sejfullah ef. Proho – Muftijstvo, FIN, MIZ Konjic

Muftijstvo zeničko

1. Derviš ef. Spahić – Muftijstvo, MIZ Zenica
2. Husejin Smajlović – Muftijstvo, MIZ Zenica
3. Hasan Škapur – Muftijstvo, MIZ Tešanj
4. Abdulah Serdarević – Muftijstvo

Muftijstvo tuzlansko

1. Muhamed Ševket Kurt - Muftijstvo
2. Redžep ef. Muminhodžić- Muftijstvo, MIZ Tuzla
3. Šejh Mehmed-ef. Hafizović - Muftijstvo, Muftijstvo vojno
4. Ahmed Hilmi ef. Muftić – Muftijstvo, BB medresa, MIZ Gradačac
5. Šaban Hodžić – Muftijstvo, Institut za društvena i religijska istraživanja u Tuzli
6. Hafiz Ahmed-ef. Redžebašić – Muftijstvo, BB medresa, MIZ Tuzla
7. Hafiz Osman-ef. Vilović – Muftijstvo, MIZ Tuzla

Muftijstvo goraždansko

1. Smail-beg Čengić – Muftijstvo, MIZ Ustikolina

Muftijstvo travničko

1. Šejh Mustafa-ef. Čolić – Muftijstvo, MIZ Jajce
2. Hazim Korkut – Muftijstvo, Medresa, MIZ Travnik
3. Kasim-ef. Mašić – Muftijstvo, MIZ Travnik

Muftijstvo Banjalučko

1. Muftija hafiz Mehmed-ef. Zahirović

Vojno muftijstvo

1. Abduselam ef. Džumhur – Vojno muftijstvo, MIZ Konjic
2. Abdulah Kurbegović

II kategorija – sjećanje na nivou obrazovnih i naučnih ustanova IZ

Ustanove Islamske zajednice će organizacijom kolokvija i prigodnih predavanja obilježavati godišnjice rođenja svojih istaknutih uposlenika ili osoba koje su dale značajan doprinos području kojim se one neposredno bave.

Fakultet islamskih nauka

1. Džemal Čehajić – FIN
2. Hamid Hadžibegić - FIN
3. Mesud Hafizović - FIN
4. Ismet Kasumović - FIN
5. Mehmed Kico - FIN
6. Nijaz Šukrić - FIN
7. Ibrahim Džananović - FIN
8. Dizdar Muhamed Emin - FIN
9. Šaćir Sikirić - FIN
10. Mehmed Ali Čerimović – FIN
11. Besim Korkut – FIN, Institut za islamsku tradiciju Bošnjaka
12. Abdulah Ajni Bušatlić – FIN
13. Hfz. Fadil ef. Fazlić – FIN
14. Ahmed-ef. Burek – FIN, GH medresa, MIZ Gornji Vakuf
15. Alija Silajdžić
16. Nedžib Smailbegović
17. Abdulah Škaljić

Islamski pedagoški fakultet u Bihaću

1. Muhamed ef. Zahirović - IPF Bihać
2. Sadik ef. Ribić

Gazi Husrev-begova biblioteka

1. Salih Hadžialić
2. Kasim Dobrača – GH biblioteka, Muftijstvo gorazdansko

3. Fejzullah ef. Hadžibajrić – GH Biblioteka
4. Salih Sidki Hadžihuseinović Muvekkit
5. Selim Jelovac – GH biblioteka i MIZ Mostar
6. Muhamed Ždralović – MIZ Zagreb, GH biblioteka, MIZ Bugojno
7. Zejnil Fajić

Institut za islamsku tradiciju Bošnjaka

1. Salih Trako – Institut za islamsku tradiciju Bošnjaka, Medresa „Osman ef. Redžović“
2. Muhamed Mujić – Institut za islamsku tradiciju, MIZ Mostar
3. Hazim Muftić – Institut za islamsku tradiciju
4. Derviš Korkut – Institut za islamsku tradiciju Bošnjaka, Muftijstvo travničko
5. Derviš Buturović – Institut za islamsku tradiciju, MIZ Konjic
6. Adil-beg Zulfikarpašić – Institut za islamsku tradiciju Bošnjaka

Institut za društvena i religijska istraživanja u Tuzli

1. Ševket Šabić – Institut u Tuzli, BB medresa
2. Hfz. Mehmed Hulusija Mulahalilović - Institut u Tuzli, BB medresa, MIZ Brčko
3. Ibrahim Čokić - Institut u Tuzli, MIZ Tuzla
4. Abdurahman - Adil Čokić - Institut u Tuzli, MIZ Tuzla
5. Enver Mulahalilović - Institut u Tuzli, MIZ Zvornik
6. Ahmed Mešić – Institut u Tuzli, MIZ Tuzla
7. Hfz. Sejid Zenunović - Muftijstvo, Institut u Tuzli, MIZ Čelić

Gazi Husrev-begova medresa

1. Hfz. Sinanudin Sokolović – GHM, Muftijstvo
2. Kasim Hadžić – GHM, FIN
3. Hamdija Kreševljaković - GHM, FIN
4. Muhamed Tufo - GHM
5. Muhamed Hazim Tulić - GHM
6. Abdulah Dervišević - GHM
7. Mehmed Merzić - GHM
8. Munib Cerić - GHM
9. Zehra Šoše - GHM
10. Mustafa Ševa - GHM
11. Rešid Bilalić - GHM
12. Ešref Kovačević – GHM

13. Ahmed S. Aličić – GHM, MIZ Nevesinje
14. Imširović Ibrahim - GHM
15. Pašić Muhamed - GHM

Behram-begova medresa

1. Salih Sivčević – BB medresa
2. Hasan ef. Smajlović – BB medresa, MIZ Srebrenik, MIZ Zvornik
3. Abdullah ef. Budimlija – BB medresa, BB biblioteka, MIZ Bijeljina
4. Muderris hfz. Muhammed-Hakki ef. Čokić – BB medresa, MIZ Brčko
5. Hafiz Šahbaz-ef. Husić – BB medresa
6. Hafiz Tosun-ef. Kifić - BB medresa

III kategorija – sjećanje na nivou medžlisa

U ovu kategoriju su uvrštene osobe koje imaju lokalni značaj ili su dale značajan doprinos na lokalnom nivou svojim uzornim življenjem vjere ili posvećenošću unaprjeđenju i radu Islamske zajednice, džemata i medžlisa. Sjećanje na njih obilježavat će se učenjem Fatihe, Jasina ili prigodnim predavanjem.

MIZ Sarajevo

1. Halid Hadžimulić
2. Mujaga Merhemić
3. Mehmed ef. Potogija
4. Abdullah ef. Fočak
5. Esad ef. Sabrihafizović
6. Smail ef. Fazlić

MIZ Visoko i Gračanica

1. Abdulah Ganić – MIZ Gračanica, MIZ Kakanj
2. Osman ef. Redžović – MIZ Gračanica, Medresa „Osman ef. Redžović“
3. Husni Semić - MIZ Visoko
4. Mirsad ef. Mahmutović – MIZ Gračanica
5. Džemal ef. Omerbegović – MIZ Visoko
6. Šejh Sulhija ef. Hadžimejlić – MIZ Visko
7. Šefik ef. Beganović – MIZ Visoko

MIZ Kakanj

1. Selim-ef. Merdanović
2. Hafiz Zahid-ef. Mušanović

3. Abdulah Čelebić – GH medresa, Medžlis Kakanj
4. Husejin-ef. Brodlija

MIZ Kiseljak

1. Šejh hfz. Mustafa Mujić
2. Omer Drkić

MIZ Olovo

1. Abdullah ef. Srebreniković
2. Rasim ef. Imširović
3. Hamid ef. Hadrović

MIZ Kaljina

1. Atif ef. Hamza
2. Džemila Terović

MIZ Fojnica

1. Šejh hfz. Kjazim ef. Hadžimejlić
2. Šejh Halid ef. Salihagić
3. Riza ef. Muderizović

MIZ Vareš

1. Muhamed ef. Hadžibaščaušević – MIZ Vareš, Muftijstvo

MIZ Mostar i Nevesinje

1. Esad Kojić – MIZ Mostar
2. Smail ef. Serdarević – MIZ Mostar
3. Jusuf ef. Handžo – MIZ Nevesinje
4. Halil ef. Tucović – MIZ Nevesinje
5. Adem ef. Omerika – MIZ Nevesinje

MIZ Konjic

1. Rustem ef. Rustempašić – MIZ Konjic
2. Hamdija Mulić – Karađoz-begova medresa, MIZ Konjic
3. Ibrahim Repovac – MIZ Konjic
4. Nasih Pajić – MIZ Konjic

MIZ Ljubuški

1. Hadži Mehmed Šakir ef. Mesihović – MIZ Ljubuški
2. Mehmed Emin ef. Krehić

MIZ Stolac

1. Hafiz Sulejman i hafiz Halil Repak
2. Habiba Mehmedbašić
3. Zejna Elezović

MIZ Zenica

1. Hasan Ljevaković – MIZ Zenica, MIZ Maglaj
2. Fuad ef. Subašić – MIZ Zenica
3. Hasib Mujić – MIZ Zenica
4. Himzo ef. Čelenka – MIZ Zenica

MIZ Zavidovići

1. Asim ef. Čamdžić

MIZ Žepče

1. Hfz. Mahmut ef. Moranjković

MIZ Doboj

1. Husejn ef. Hadžirašidagić

MIZ Teslić

1. Mujo Zukanović
2. Bećir ef. Jahić
3. Mujo Haušić

MIZ Gradačac

1. Muftija hfz. Ahmed ef. Mulaibrahimović
2. Šejh hadži Hasan ef. Muslimović

MIZ Brčko

1. Hfz. Zaim ef. Huskanović
2. Hfz. Šemsudin ef. Kavazović

MIZ Tuzla

1. Ahmed Lutfi Čokić
2. Hafiz Muhammed-ef. Husić – MIZ Tuzla, BB medresa
3. Hafiz Muhamed Ali-ef. Dukatar

MIZ Puračić

1. Adem-ef. Skopljak
2. Mehmed Arapčić
3. Hafiz Mehmed-ef. Nukić
4. Ibrahim-ef. Vehabović

MIZ Čelić

1. Šejh Hajrudin Abdurahmanović Muderris – MIZ Čelić, BB medresa

MIZ Zvornik

1. Hifzija Suljkić
2. Smail-beg Skopljaković
3. Šakir ef. Korkut
4. Džemal ef. Hulusić
5. Ahmet ef. Šehić
6. Mehmed ef. Šljivić

MIZ Gornji Vakuf

1. Ilijaz-ef. Milanović

MIZ Donji Vakuf

1. Hafiz Zakir ef. Kaniža

MIZ Bugojno

1. Abdulah Mustajbegović

MIZ Vitez

1. Hasan ef. Mujkić

MIZ Ustikolina

1. Mujo Duraković

MIZ Banja Luka

1. Hafiz Omer-ef. Džin

2. Hafiz Fehim-ef. Gušić

MIZ Velika Kladuša

1. Hasan ef. Hilić

NACRT PRIJEDLOGA ZA INSTITUCIONALNO OBILJEŽAVANJE IMAMA ŠEHIDA, UČENIKA I UPOSLENIKA ISLAMSKJE ZAJEDNICE U BOSNI I HERCEGOVINI

Razmatrajući pitanje sjećanja i obilježavanja stradanja imama šehida, učenika medresa i drugih uposlenika organa i ustanova Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Komisija je stala da se obilježavaju godišnjice stradanja, a ne rođenja kao što je to slučaj s ostalim ličnostima. Veličina i značaj ovih osoba je u činu žrtvovanja i borbe i kroz sjećanje se obilježava taj čin i stoga ima opravdanje da se obilježavaju godišnjice stradanja.

Komisija se držala sljedećih kriterija za uvrštavanje osoba na listu obilježavanja imama šehida ili uposlenika Islamske zajednice:

- a) da je osoba bila aktivni uposlenik organa i ustanova Islamske zajednice u vrijeme stradanja,
- b) da je osoba bila aktivni uposlenik organa i ustanova Islamske zajednice do početka agresije na Bosnu i Hercegovinu,
- c) da je osoba bila penzioner organa i ustanova Islamske zajednice,
- d) da je osoba bila učenik medrese ili student islamskog fakulteta.

Sjećanje na imame koji su stradali u Srebreničkom genocidu, a porijeklom su iz drugih medžlisa (Bratunac, Zvornik, Vlasenica itd.) treba da se obilježava u medžlisu njihovog rođenja, odnosno medžlisa u kojem je imao posljednje postavljenje na dužnost imama prije početka agresije na BiH, jer je značajan broj imama iz Podrinja stradao u Srebrenici, a prije rata su radili u drugim medžlisima. Na ovaj način sjećanje na ove imame neće biti skoncentrirano samo na Srebrenicu, a, s druge strane, zbog veličine i obima ukupnog stradanja u Srebrenici žrtva imama ostaje u sjeni.

U Žepi će se sjećanje na imame šehide obilježavati zajedno s obilježavanjem svih šehida Žepe.

Medresa se treba sjećati svih učenika medrese koji su poginuli tokom agresije, a fakultet studenata.

Sjećanje na učenike medrese ili studente fakulteta, koji su poginuli kao borci u odbrani domovine, obilježavat će medresa, odnosno fakultet u saradnji sa Vojnim muftijstvom.

U načelu, podsjećanje na žrtvu imama šehida, učenika medrese i studenata, te uposlenika Islamske zajednice potrebno je kontinuirano vršiti u okviru Dana Udruženja ilmijje i Dana šehida, a medžlisi iz kojih dolaze mogu to intenzivnije i sadržajnije činiti.

Imami koji su posthumno odlikovani, nosioci odlikovanja „zlatni ljiljan“ ili drugih ratnih i vojnih priznanja, trebaju biti naglašenije istaknuti. Medžlisi iz kojih dolaze ovi imami će biti nosioci obilježavanja i sjećanja na njih, a Vojno muftijstvo će aktivno učestvovati i saradivati u organizaciji i realizaciji prigodnih programa i sjećanja na njih.

Spisak imama šehida i uposlenika Islamske zajednice

R.b	Ime šehida	Prijedlog za medžlis ili instituciju za sjećanje
1.	Alekić Hasan	Kotor Varoš
2.	Atić Hašim	Srebrenica
3.	Bajramović Adem	Medresa "Osman-ef. Redžović", Visoko
4.	Bajrić Sakib	Zvornik
5.	Balagić Fikret	Ključ
6.	Baščelić Osman	Srebrenica, Zvornik
7.	Bećirević Mušan	Mostar
8.	Behar Ale	Ključ
9.	Bešlija Hasan	Prijedor
10.	Čelebić Abdulah	GH Medresa
11.	Ćeman Rasim	Prijedor
12.	Cvrčak Ahmet	Maglaj
13.	Delić Mehmed	Srebrenica
14.	Dizdarević Fikret	GHB medresa
15.	Dizdarević Sulejman	Sanski Most
16.	Drkić Omer	Kiseljak
17.	Dupovac Hajrudin	Sarajevo, Vojno muftijstvo
18.	Duraković Amir	Olovo
19.	Džafica Smail	Bihać
20.	Đozić Teufik	Srebrenica
21.	Efendić Redžo	Vojno muftijstvo, Derventa,

22.	Elkaz Hidajet	Prozor
23.	Fejzić Reif	Srebrenica, Zvornik
24.	Goga Mensur	GHM, Vojno muftijstvo, Kakanj
25.	Habibović Sabahudin	GHM, Sanski Most
26.	Hadžiabdić Tenzila	El-Kalem
27.	Hafizović Mehmed	Vojno muftijstvo, Tuzlansko muftijstvo, Zvornik
28.	Hajdarević Senid	Vojno muftijstvo, Visoko
29.	Hajrić Mehmed	Vojno muftijstvo, Goraždansko muftijstvo
30.	Halilović Nermin	GHM, Vojno muftijstvo, Zavidovići
31.	Hasanović Esed	Bratunac, Srebrenica
32.	Hasanović Sadik	Srebrenica
33.	Hero Hamed	Prozor
34.	Hodžić Emina	Sarajevo
35.	Hodžić Hašim	Vlasenica - Rogatica
36.	Hodžić Mustafa	Maglaj
37.	Hodžić Sulejman	Srebrenica, Bratunac
38.	Hrustanbegović Ćerim	El-Kalem
39.	Huremović Dževad	Vojno Muftijstvo, Teočak
40.	Husejnović Ejub	Srebrenica
41.	Jusić Hasan	Vojno Muftijstvo, Bihać
42.	Kabaš Zahid	Sokolac
43.	Kadrić Raif	GHM
44.	Kaltak Rasim	Vojno muftijstvo, Sanski Most
45.	Karaman Safet	Goraždansko muftijstvo, Višegrad
46.	Kasapović Fadil	Mostar
47.	Kovač Armin	GHM, Vojno Muftijstvo
48.	Krajina Zijad	Vojno Muftijstvo, Sarajevo
49.	Kubat Abdulah	Sarajevo
50.	Kurtović Šaćir	Foča

51.	Lihović Ahmet	Prijedor
52.	Mačković Ismet	Velika Kladuša
53.	Mahmutović Šaban	Vitez
54.	Makić Zahid	Banja Luka
55.	Mandžić Mehmedalija	Srebrenica
56.	Mekanić Junuz	Vlasenica
57.	Memić Ahmed	GHM, Vlasenica
58.	Memić Munib	Zvornik,
59.	Memić Sakib	Srebrenica, Zvornik
60.	Memić Salko	Čelić
61.	Memić Suljo	Srebrenica, Zvornik
62.	Mešić Almir	Vojno Muftijstvo, Doboj
63.	Mezit Salem	Mostar
64.	Milanović Ilijaz	Vojno Muftijstvo, G. Vakuf
65.	Muhić Ramo	Srebrenica
66.	Mujić Hasib	Vojno Muftijstvo, Fojnica
67.	Mujkanović Mustafa	IZ, Bratunac,
68.	Murtagić Hamed	GHM, Srebrenica
69.	Muratović Fahrudin	GHM, Bratunac
70.	Musić Nurudin	GHM
71.	Mustafić Osman	Vojno Muftijstvo, Bužim
72.	Mustafić Sead	Srebrenica
73.	Mušinbegović Mustafa	Visoko,
74.	Novalić Muhamed	Vojno Muftijstvo, Travnik
75.	Omerbašić Mehmed	GHM, Tešanj, Vojno muftijstvo
76.	Omerčević Hazim	GHM, Vojno Muftijstvo, Cazin
77.	Omerspahić Ševal	Vojno Muftijstvo, Kakanj
78.	Osmanović Idriz	Srebrenica
79.	Osmanović Šemso	Srebrenica,
80.	Osmanović Mehmed	Srebrenica

81.	Pašić Mehmed	Vojno Muftijstvo, Visoko
82.	Pašić Sinan	Rogatica,
83.	Pezić Mesud	Vojno Muftijstvo, Busovača
84.	Ramić Hasib	IZ, Sarajevo
85.	Redžić Ramiz	Vojno Muftijstvo, Travnik
86.	Reko Salih	Foča
87.	Seferović Emir	Sanski Most
88.	Softić Hamid	Prijedor
89.	Spahić Almasa	FIN,
90.	Šećerović Sinanuddin	GHM
91.	Šljivo Ismet	Vojno Muftijstvo, Sarajevo
92.	Šukrić Nijaz	Rijaset, FIN,
93.	Terzić Fikret	Vojno Muftijstvo
94.	Turudić Sulejman	Kotor Varoš
95.	Tuzlak Ćamil	Foča, Jeleč
96.	Zgrčo Nedžib	Žepče

DODATAK

Prijedlog личности iz perioda prije 1878. godine, radi kontinuiteta pamćenja te oživljavanja sjećanja na istaknute личности i postojano očuvanje tog sjećanja kao djelotvorne veze sadašnjosti sa prošlošću.

1. **Abdulah Abdi Bošnjak** - autor i komentator prozних i pjesničkih djela iz sufizma, rođen je u Bosni u drugoj polovini 16. stoljeća. Početne nauke učio je u Bosni, a visoke u Istanbulu. Po svršetku studija 1002/1593. godine obavio je hadž, a sljedeće godine učestvovao u vojnom pohodu protiv Rumuna u Ruščuku na Dunavu. Nakon toga je otišao u Bursu gdje se posvetio izučavanju tesavvufa pred šejhom Kabaduzom koji ga je i uveo u red bajramija i dao mu šejhovsku idžazetnamu. Kao šejh bajramijske tekije Abdulah Bošnjak je obrazovao veliki broj derviša. Izvjesno vrijeme boravio je u Damasku i Kairu gdje se upoznao sa dje-lima Ibn Arebija, a zatim se nastanio u Konji. Abdulah Abdi Bošnjak je autor više djela iz oblasti tesavvufa, a književnu slavu stekao je kao komentator Ibn Arebijevih djela. U literaturi se navodi preko 60 njegovih djela na arapskom i turskom jeziku. Svoje najpoznatije djelo, ko-

mentar Ibn 'Arabijeva *Fuṣūṣ al-ḥikama*, napisao je na turskom, a zatim ga sam preveo na arapski jezik pod naslovom *Ṭağalliyāt 'arā'is an-nuṣūṣ fī mināṣṣāt ḥikam al-fuṣūṣ*. Ovim je komentaron ste kao svjetsku slavu i postao poznat pod imenom *Šāriḥ al-Fuṣūṣ* – Komentator *Fuṣūṣa*. Abdullah Abdi Bošnjak je pisao i stihove, većinom mističnog karaktera. Autor je duge poeme u formi mesnevice pod naslovom *Gülšen-i rāz-i 'arīfān*. Njegovo djelo *Ġazīra-i Maṭnawī* predstavlja komentar 360 distiha Rumijevog djela, u kojem je svaki stih originala komentiran sa 15-20 distiha na turskom jeziku (GHB, R-6854). Umro je u Konji 1054/1644. godine.

2. **Ahmed Sudi Bošnjak** – Aḥmad Sūdī al-Bosnawī, rođen u Sudićima kod Čajniča, živio je u 16. stoljeću. Početno i srednje obrazovanje završio je u Bosni, a studije u Istanbulu. Nakon toga je otišao u Dijarbekir i kod glasovitog profesora i muftije Muṣliḥuddīna Lārīja slušao predavanja iz perzijskog jezika i književnosti. Po povratku u Istanbul posvetio se profesorskom pozivu, ali se ubrzo povukao u mirovinu i počeo pisati svoja djela. Ahmed Sudi Bošnjak je autor više komentara: *Šarḥ-i Gulistān* (GHB, R-403; *Šarḥ-i Būstān Šarḥ-i Dīwān-i Ḥāfiẓ* (NUBBiH, Rs 181); *Šarḥ al-Muqaddima al-ġazariyya fī at-tağwīd* (GHB, R-5856/1); *Šarḥ al-Kāfiya* autora Ibn Ḥāġiba (GHB, R-2414; R-2770; R-4154; R-4622; HAS, R 450), *Šarḥ aš-Šāfiya* autora Ibn Ḥāġiba (BI, Ms 108); a u literaturi se navodi da je napisao i slijedeća djela: *Šarḥ al-Maṭnawī* autora Ġalāluddīna Rūmīja; *Ḥāšīya 'alā šarḥ Hidāya al-ḥikma* autora Qāḍī Mir Ḥusayna; prijevod na turski jezik djela *aḍ-Ḍaw'* autora Taġuddīna Isfarā'īnīja; prijevod na turski jezik djela *Takrīrāt 'alā ḥuṭba Farīduddīn* autora Ibn Ḥāġiba. Rukopisi pojedinih Sudijevih djela nalaze se i u bibliotekama u Istanbulu, Beču i Londonu. Umro je najranije 1006/1598. godine, jer je te godine završio komentar Sa'dijeva *Būstāna*. Ukopan je u mezarju kraj Jusuf-pašine džamije na Aksaraju u Istanbulu. U literaturi se kao godine njegove smrti navode i 1000/1592. i 1005/1596.
3. **Allamek, Muhamed Musić** muderris, pisac značajnih filoloških, logičkih i tefsirskih djela, jedan do najznačajnijih naših učenjaka, rođen je u Sarajevu 1003/1595. godine. Mekteb i Gazi Husrev-begovu medresu završio je u rodnom gradu, a 1020/1611. godine odlazi u Istanbul gdje nastavlja školovanje na *Sahn-i semanu* i završava ga oko 1025/1616. godine. Narednih desetak godina iz života Muhameda Musića Allameka se ne mogu pratiti. Njegova djela su nastala u vremenu od 1035/1626. do 1042/1633. godine, a u tom periodu je kao muderris predavao i na nekim

istanbulskim medresama, uključujući i *Sahn-i seman*, te na medresi *Mihrimah-sultanije* u Üsküdaru. Sudeći prema djelima koja je pisao u tom periodu, Allamek je predavao tefsir, te arapski jezik i njemu srodne discipline. Kada je bio imenovan za vrhovnog sudiju (*qāḍī al-quḍāt*) u Halepu u Siriji, uz redovni posao je držao predavanja iz arapske sintakse po vlastitim djelima. Sa kadijskog položaja ga je opozvao Mustafapaša Silahdar i poslao u izolaciju u tvrđavu Rumeli Hisar, nedaleko od Istanbula. Za istanbulskog kadiju imenovan je 1046/1636. godine. Sva Allamekova djela napisana su na arapskom jeziku, obuhvataju različite oblasti, a rukopisi im se nalaze u bibliotekama širom svijeta. Djelo *Šarḥ ar-Risāla aš-šamsiyya* Allamekov je komentar al-Qazwīnījevog djela iz logike, a služilo je kao udžbenik iz logike. Iz oblasti jezikoslovlja Allamek je napisao dva djela: *Hāšiya 'alā šarḥ Mullā Ğāmī 'alā al-Kāfiya* i *Ta'liqāt 'alā al-ḥāšiya li 'Išāmuddīn*. Djelo *Hāšiya 'alā šarḥ aš-Šarīf al-Ġurġānī 'alā Miḥtāḥ al-'ulūm* je iz domena stilistike, dok je iz oblasti tefsirske nauke Allamek napisao šest kraćih i dužih tekstova, od čega su tri njegovih komentari dijelova Kur'ana, a tri su glose. Komentar sure *al-Faḥ*, komentar šestog ajeta sure *at-Tawba* i njegov nedovršeni komentar Kur'ana pod naslovom *al-Hādī* spadaju u filološke tefsire. Pored dvije kraće glose, *Hāšiya 'alā tafsīr sūra al-Kahf* i *Hāšiya 'alā tafsīr sūra an-Naba'*, Allamek je napisao i glosu na al-Bayḍāwījev komentar Kur'ana, *Hāšiya 'alā Anwār at-tanzīl wa asrār at-ta'wīl*, ali je ona ostala nedovršena, došao je do sure *al-An'ām*. Iz oblasti ilmu-l-kelama Allamek je napisao glosu *Hāšiya 'alā šarḥ al-Mawāqif*, glosu na Ġurġānījev komentar djela *Kitāb al-Mawāqif fī 'ilm al-kalām*. Allamek je autor i izbora hadisa pod naslovom *Aḥādīṭ al-arba'īn*. Pored svih ovih djela koje je napisao na arapskom jeziku, Allamek je na turski jezik preveo državopolitičku raspravu *al-Ġawāhir al-muḍṭā fī al-aḥkām as-sultāniyya* autora Zaynul'ābidīna al-Munāwīja aš-Šāfi'ija. Umro je kao istanbulski kadija 1046/1636. godine.

4. **Bajeziđagić Derviš-paša** - Derviš-paša Bajeziđagić, sin Bajeziđ-agin, pjesnik i državnik, rođen je u Mostaru polovinom 16. stoljeća. Nakon osnovnog obrazovanja u rodnom gradu došao je u Istanbul i nekoliko godina proveo na školovanju u Atmejdansaraju. Posebno je proučavao lijepu književnost, naročito perzijske klasike, a jedan od glavnih učitelja i ljudi od pera koji su na mladog Derviš-pašu ostavili odlučujući utjecaj bio je komentator perzijskih klasika Ahmed Sudi Bošnjak. On mu je razvio smisao za poeziju, stilistiku i tesavvuf. Nakon završenog

školovanja u Atmejdjan-saraju Bajezidagić je primljen u carski dvor sultana Murata III (1574-1595) na dužnost carskog sokolara, a kao dvorski pjesnik je pisao pjesme u slavu sultana i za to bio bogato nagrađivan. Nešto prije 1591. godine postavljen je za glavnog carskog sokolara. Bio je i poseban savjetnik sultana Murata III i u tom svojstvu prisustvovao brojnim i važnim sastancima na Dvoru sve do sultanove smrti 1595. godine. U vrijeme vladavine sultana Mehmeda III (1595-1603) Bajezidagićev položaj postepeno se mijenjao. Učestvovao je u pohodu sultana na Egru 1005/1596., godinu dana kasnije obavljao je dužnost čakirdžibaše, a 1007/1599. godine dodijeljen mu je položaj bosanskog beglerbega. Tada je vodio korespondenciju sa neprijateljskim zapovjednicima i učestvovao u potpisivanju primirja i ugovora o preuzimanju Stolnog Biograda (Sekešfehervara). U to vrijeme učestvovao je u nekoliko bitaka na serhatu i napisao jedan gazel upućen graničnim zapovjednicima da ih osokoli na borbu. Na položaju bosanskog namjesnika Derviš-paša ostao je do pohoda na Kanjižu 1009/1600. godine. U izvorima se spominje da je 1010/1601.-02. boravio u Mostaru. Neki historičari navode da je na položaju bosanskog paše ponovo bio 1010/1602. godine, ali iz pouzdanih popisa bosanskih namjesnika taj podatak se nije mogao potvrditi. Vrijeme do 1011/1603. godine Derviš-paša je proveo u Mostaru čekajući novo postavljenje. Uskoro je bio pozvan u pomoć za odbranu ugroženih tvrđava u Mađarskoj i određen za zapovjednika vojske na otoku Kovin Adasi (Margaritin otok). Uvidjevši bezizlasnost situacije u kojoj se našao zajedno sa vojskom, Derviš-paša je noć uoči odlučujuće bitke napisao poznati gazel o sudbini, svjestan da će uskoro poginuti. Oba ova gazela, kao i njegov najčešće citirani gazel o Mostaru, te pjesma pohvalnica Sarajevu zapisani su u međzmuama (GHB, OIS), a elegiju koju je spjevao povodom majčine smrti 1010/1601. godine zabilježio je Kadić (*Zbornik*, III, str. 104). U pjesničkom opusu Derviš-paše Bajezidagića Fevzi Blagajac navodi po jedan *Divan* na turskom i perzijskom jeziku i paralelu na *Mesneviju* Dželaludina Rumija, ali ti rukopisi za sada nisu pronađeni. Poznato je da je Derviš-paša Bajezidagić pripadao mevlevijskom derviškom redu i da je u Mostaru uspostavio Katedru za izučavanje *Mesnevijske*. U literaturi se navodi da je spjevao i dva gazela posvećena Dželaluddinu Rumiju. Poznati su mu rukopisi slijedećih djela: *Murādnāma*, prijevod u stihovima Binā'ijeve *Sehānāme* s perzijskog jezika, sa Derviš-pašinim uvodom i završnim stihovima (MK, Ali Emiri Manzum 1010; Bratislava, TF 42), *Zubda al-aš'ār* (TSMK, Revan Kitaplığı 842) i *Darvīš Paša inšāsī*, opis bitaka koje su se vodile u Mađarskoj (BI,

Ms 449/5). U Podhumu u Mostaru podigao je džamiju, kraj nje mekteb, zatim medresu, a kasnije je utemeljio i biblioteku kojoj je donirao birane i veoma vrijedne rukopise, posebno one pjesničke naravi, a neke je i sam prepisao. Derviš-paša Bajezidagić poginuo je u borbama na Margaretinom otoku 4. safera 1012/14. jula 1603. godine.

5. **Behram-beg**, državnik i vakif. O njegovom porijeklu, djetinjstvu i školovanju, za sada nije poznato gotovo ništa. Iz dvora u Istanbulu izašao je kao sandžakbeg. Zna se da je na tome položaju bio u zborničkom i hercegovačkom sandžaku. Džamiju i medresu podigao je u Tuzli i za njihovo izdržavanje ostavio bogat vakuf. Kako njegova vakufnama do danas nije pronađena i dalje ostaje nepoznato šta je sve za njihovo izdržavanje uvakufio. Ne zna se kada je umro i gdje je ukopan.

6. **Bejazić Ahmed, sin Hasanov** – Aḥmad ibn Ḥasan Bayāḏī-zāde rođen je u Istanbulu 1042/1632. ili 1044/1634. godine. Nakon osnovnog i srednjeg obrazovanja slušao je predavanja kod glasovitih učenjaka Munlā Čalabija i Uzun Ḥasan-efendija. Po okončanju studija postao je mualzim kod šejhu-l-islama Abū Sa'īda. Kao muderris je predavao u Kadi Sulejmanovoj medresi u Jedrenu, a zatim i u više medresa u Istanbulu. Kadijsku službu je započeo u Halepu u Siriji 1077/1666. godine, a zatim prešao u Bursu, pa 1083/1672. godine u Mekku, gdje je u mehkemi držao predavanja iz akaida po svom djelu *Išārāt al-marām min 'ibārāt al-Imām*. Istanbulski kadija je postao 1086/1675. godine, a pet godina kasnije kazasker Rumelije. S tog položaja je opozvan i umirovljen 1094/1683. godine. Aḥmad Bayāḏī-zāde je autor više djela iz oblasti akaida i šerijatskog prava. Djelo *al-Uṣūl al-munīfa li al-Imam Abū Ḥanīfa* predstavlja klasifikaciju pitanja sadržanih u pet traktata Ebu Hanife iz oblasti akaida. Više rukopisa ovog djela čuva se u Sulejmaniji biblioteci u Istanbulu, a jedan prijepis posjeduje i Gazi Husrev-begova biblioteka (GHB, R-2427/5). Potaknut raspravama koje je vodio sa muftijom u Halepu, Aḥmad Bayāḏī-zāde je u djelu *Sawāniḥ al-muṭārahāt wa lawā'ih al-muḏākarāt fi al-'ulūm* iznio svoje misli o akaidskim pitanjima. Više prijepisa ovog djela ili njegovih fragmenata, sa različitim naslovima, nalaze se u zbirkama Sulejmanije biblioteke u Istanbulu. *Risāla al-bāḥiṭ wa al-muḡiṭ* tretira razne akaidске teme, a pisana je u stihu, u formi pitanja i odgovora. Poznata je i pod nazivima *al-Qaṣīda al-lāmīyya* i *al-'Aqīda*. Rukopisi ovog traktata, prepisanog u cjelini ili fragmentarno, nalaze se u raznim rukopisnim zbirkama, a jedan rukopis se čuva u Su-

lejmaniji biblioteci (Laleli, 3689-I). Aḥmad Bayāḏī-zāde je autor djela *Kitāb aṣ-ṣakk*, zbirka formulara, presuda i šerijatskih rješenja koje je autor izdavao kao kazasker Rumelije, a sakupio ih je i ispisao njegov pisar Ḥidr ibn 'Uṭmān. Jedan prijepis ovog djela sačinio je Yūsuf ibn Nūrī ibn Ḥasan al- Yāniyavī 1182/1769. godine (GHB, R-722/2). Aḥmad Bayāḏī-zāde je pod naslovom *Mağmū'a fī al-masā'il al-muntaḥaba* predstavio skice i bilješke kojima se koristio pri objašnjavanju određenih akaid-skih pitanja učenicima, uz citate iz brojnih akaidskih i drugih djela i navođenje izvora. Za sada nije poznat rukopis zbornika traktata i zabilješki Aḥmada Bayāḏī-zādea pod naslovom *Rasā'il wa ta'līqāt*. Najzad, u dvije rukopisne zbirke u Sarajevu postoji kratko djelo ovog autora pod naslovom *Uṣūl ad-dīn*. Detaljnije proučavanje rukopisa pokazalo bi da li je riječ o dijelu teksta iz djela *Iṣārāt al-marām min 'ibārāt al-Imām* ili nekom drugom, zasebnom djelu pod ovim naslovom (BI, Ms 459/1; GHB, R-5420/18). Umro je na svom imanju u Kanlidži kod Istanbula 1098/1687. godine, a ukopan u Üsküdaru, u turbetu pored svog oca.

7. **Gazi Husrev-beg** je rođen u Serezu u Rumeliji oko 1480. godine. Otac mu se zvao Ferhat-beg, sin Abdulgafurov, a majka Seldžuka, sultanija, kći sultana Bajazida II. O životu Husrev-begovu prije dolaska u Bosnu zna se vrlo malo. Godine 1521. bio je sandžakbeg u Smederevu, a فرمانom od 15. septembra 1521. imenovan je bosanskim sandžakbegom. Koncem septembra ili prvih dana oktobra došao je Husrev-beg u Sarajevo. Dvokratnim kraćim prekidom upravljao je Bosnom sve do svoje smrti 1541. godine. Prvo Husrev-begovo begovanje na Bosni trajalo je od 15. septembra 1521. do druge polovine 1525., dakle četiri godine, a ispunjeno je ratovima po susjednim hrvatskim i mletačkim zemljama. Kratko vrijeme je bio premješten iz Bosne. Već u januaru 1526. Husrev-beg je ponovo na čelu bosanskog sandžaka. Ovo drugo begovanje trajalo je do marta ili aprila 1534., jer se već prvih dana maja znalo u Dubrovniku za novog sandžakbega bosanskog. Podigao je više monumentalnih zgrada u Sarajevu i za njihovo uzdržavanje uvakufio ogroman imetak. Ovo je najslavnije doba povijesti Sarajeva za osmanlijske uprave a slava i hvala za to pripada Gazi Husrev-begu. Treće Husrev-begovo begovanje započelo je u maju 1536. dakle nakon pune dvije godine. Gdje je bio Husrev-beg za ovo vrijeme nije nam poznato. Za trećeg begovanja Husrev-beg je i ratovao i gradio svoje zadužbine u Sarajevu. Umro je u Sarajevu 23. safera (18. juni) 1541. godine.

8. **Gazi Isa-beg** – Sin Gazi Ishak-bega, skopskog namjesnika i vakifa, otac Gazi Mehmed-bega, sandžakbega i sarajevskog vakifa. Utemeljitelj Sarajeva i osnivač prvog vakufa u Bosni i Hercegovini. Njegovi hajrati i vakufi u Sarajevu, Novom Pazaru, Zvečanu i Skoplju zajedno čine jednu od najbogatijih zaklada na Balkanu. Uspješan kao vojskovođa, vješt kao diplomata, mudar kao državnik i nesebičan kao vakif, Gazi Isa-beg zavređuje našu višestruku pažnju. Dvije medrese u dvije države sa njegovim imenom to djelimično potvrđuju.

9. **Hadžiabdić Mehmed Refik-efendija, šejhu-l-islam** – sin Ali-efendijin, rođen je u Rogatici 1813. godine. Osnovno školovanje započeo je u Rogatici, a nastavio u Sarajevu. Nakon očeve smrti brigu o njegovom obrazovanju preuzeo je tetak Mustafa-efendija Glodo. Kada je Glodo postavljen za travničkog kadiju 1825. godine, poveo je i Mehmeda Refika sa sobom, pa je nastavio školovanje u Travniku. Po isteku kadijske službe vratili su se u Sarajevo, pa je Mehmed Refik nastavio školovanje u Gazi Husrev-begovoj (Kuršumliji) medresi. Njegovu nadarenost i sposobnost uočio je tadašnji sarajevski kadija Husejn-efendija Ispartali, koji ga je 1832. godine postavio za sekretara šerijatskog suda. Nakon završetka kadijske službe u Bosni, godinu dana kasnije, Husejn-efendija Ispartali je poveo Mehmeda Refik-efendiju u Istanbul, gdje je nastavio studije i dobio diplomu iz visokih vjerskih i pomoćnih nauka, te nasljednog prava. Sa Husejn-efendijom je otišao u Damask, gdje je studirao djela iz tesavvufa, a naročito Muhyiddīna Ibn ‘Arabija, i upoznao se sa istaknutim šejhovima toga vremena i pristupio u nakšibendijski tarikat. Godine 1838. godine Mehmed Refik-efendija se vratio u Istanbul i nastavio izučavanje iz područja šerijatskog prava, te počeo stažirati u Uredu za nadzor vakufa. Službu u Vrhovnom islamskom starješinstvu, u Uredu za fetve, dobio je 1840. godine, a godinu dana kasnije postavljen je na položaj kadije pri šerijatskom sudu na Ejjubu u Istanbulu. Na tom položaju je ostao tri godine, a 1844. godine postavljen je za kadiju u Varni. Nakon godinu dana vratio se u Istanbul u Ured za fetve i postavljen je na položaj fetva-i emina. Mehmed Refik-efendija je nosio počasne titule mule od Izmira 1847., mule od Bosne 1848., mule od Edrene 1849., te mule od Mekke, Medine i Istanbula 1853. godine. Godine 1855. postavljen je za inspektora carskih vakufa, a 1856. godine za savjetnika anadolskog i rumelijskog kazaskera i člana Komisije za izbor šerijatskih sudija. Na položaj fetva-i emina postavljen je ponovo 1857. godine, a iste godine je dobio položaj anadolskog kazaskera. I pored toga što je bio na po-

ložaju predsjednika Komisije za izbor šerijatskih sudija, postao je član Komisije za izradu zakona pri Ministarstvu pravosuđa. Mehmed Refik-efendija je 1866. godine postao šejhu-l-islam i na tom položaju ostao je nepune dvije godine, kada je smijenjen i postavljen za člana užeg ministarskog savjeta. Nosilac je visokih turskih odlikovanja. Šejhu-l-islam Mehmed Refik-efendija Hadžiabdić je autor djela *Fatāwā al-fayḍiyya ma'a an-nuqūl* koje predstavlja njegov komentar fetvi Fejzulah-efendije Erzurumija sa objašnjenjem izvora za navedene fetve. Osnovno djelo je pisano na turskom, a komentar na arapskom jeziku. Štampano je u Istanbulu 1266/1850. godine. Hadžiabdić je 1870. godine na mjestu nekadašnje Tekijske džamije u rodnoj Rogatici podigao džamiju, poznatu pod imenom Šejhul-islamija, i u njenoj blizini mekteb. Hronograme o izgradnji džamije i mekteba spjevao je na turskom jeziku Fadil-paša Šerifović. Džamija je srušena u Drugom svjetskom ratu. Umro je 20. aprila 1871. godine i ukopan blizu turbeta Mehmeda Fatih, u centru Istanbula. Hronograme smrti spjevali su mu Sāmī-paša i Fadil-paša Šerifović.

10. **Pruščak, Hasan Kafi** – Ḥasan Kāfi ibn Ṭurḥān ibn Dāwūd ibn Ya'qūb az-Zibī al-Aqḥiṣārī al-Bosnawī rođen je u Pruscu 951/1544. godine. Školovanje je započeo u dvanaestoj godini života, ali nije zabilježeno gdje se školovao. Najranije 974/1566. godine, početkom vladavine sultana Selima II, otišao je na dalje školovanje u Istanbul, gdje je pohađao neku od istanbulskih medresa, a zatim učio kod istaknutog znalca islamskog prava Hadži-efendije Kara Jilana, muida i fetva-i emina Ibn Kemal-paše i muderrisa Ali-pašine medrese u Čataldži. Tefsir i usul je slušao kod Mula Ahmeda Ensarija, poznatog kao Adžem, muderrisa u više medresa u Istanbulu i izvan njega. Nakon desetak godina boravka u Istanbulu, Hasan Kafi se 983/1575. godine vratio u zavičaj, počeo držati predavanja učenicima i pisati svoja djela. U službu bosanskog mule Bali-efendije u Sarajevu stupio je 986/1579. godine i kao njegov naib pomagao mu u ispitivanju učenja i progonima hamzevija u Bosni i kao nagradu za to dobio mulazemet. Hasan Kafi navodi Bali-efendiju kao profesora kod kojeg je slušao predavanja iz tefsira i hadisa. Godine 991/1583. imenovan je za kadiju u Pruscu i na toj dužnosti ostao dvadeset mjeseci, po propisu iz tog vremena. Nakon nekog vremena bez kadijskog angažmana oputovao je u Istanbul, gdje je 996/1587. godine imenovan za kadiju u Srijemskom vilajetu. Po isteku te službe otišao je na hadž i na tom putovanju se susreo sa mnogim učenjacima iz islamskog svijeta, među kojima kao svog učitelja navodi Mir Gazanfera, čija je predavanja slušao

u Medini. Godine 1001/1593. imenovan je za kadiju u rodnom kraju, u nekom mjestu blizu Prusca, odakle se naredne godine vratio u Prusac i nastavio držati predavanja učenicima. Godine 1005/1597. dobio je akhi-sarski kadiluk kao doživotnu mirovinu, uz uvjet da i dalje predaje učenicima. Neko vrijeme boravio je u Istanbulu, gdje je prikupljao građu, iščitavao klasična djela i družio se sa učenjacima, a 1008/1599. godine vratio se u Prusac, gdje je živio i radio još oko 20 godina i uz kadijske poslove i predavanja podigao svoje zadužbine: džamiju, medresu, han, mekteb i vodovod. Hasan Kafi Pruščak je napisao sedamnaest djela iz različitih oblasti, a nastajala su u periodu od 983/1575. do 1015/1607. godine. Filologija: *Risāla ī taḥqīq lafẓ ʿalabī* – kratka rasprava o upotrebi riječi *ʿalabī*; *Tamḥiṣ at-talḥiṣ fi ʿilm al-balāġa* – prerađena i skraćena redakcija al-Qazwīnijevog djela *Talḥiṣ*; *Šarḥ Tamḥiṣ at-talḥiṣ* – komentar prethodnog djela. Fikh: *Hadiqa aṣ-ṣalāt fi šarḥ Muḥtaṣar aṣ-ṣalāt* – komentar djela Ibn Kemal-paše o namazu; *Risāla fi ḥāšiya Kitāb ad-daʿwa li Ṣadr aṣ-Šarīʿa* – glosa na poglavlje o parničkom postupku u djelu *Šarḥ al-wiqāya* autora Ṣadr aṣ-Šarīʿa; *Sayf al-quḍāt fi at-taʿdīr* – kraća rasprava sa tumačenjem poglavlja o kaznama iz navedenog djela Ṣadr aṣ-Šarīʿa; *Risāla fi baʿd masāʾil al-fiqh*; *Šarḥ Muḥtaṣar al-Qudūri* – komentar al-Qudūrījevog djela o hanefijskom fikhu, u četiri toma, koji Pruščak ne spominje u autobiografiji, ali ga navode neki historičari književnosti; *Samt al-wuṣūl ilā ʿilm al-uṣūl*, skraćena redakcija an-Nasafijevog djela *Manār al-anwār*; *Šarḥ Samt al-wuṣūl ilā ʿilm al-uṣūl* – komentar prethodnog djela. Teologija: *Rawḍāt al-ġannāt fi uṣūl al-ʿitiqādāt min ʿilm al-kalām* – djelo je o ispravnom učenju o načelima vjerovanja nasuprot sufijskim i drugim gledanjima; *Azhār ar-rawḍāt fi šarḥ Rawḍāt al-ġannāt* – komentar prethodnog djela; *Nūr al-yaqīn fi uṣūl ad-dīn* – komentar aṭ-Ṭaḥāwījevog dogmatičkog djela *Risāla fi uṣūl ad-dīn*. Logika: *Muḥtaṣar al-Kāfi min al-manṭiq*, pisano u formi udžbenika; *Šarḥ Muḥtaṣar al-Kāfi min al-manṭiq* – komentar prethodnog kompendija do kraja trećeg poglavlja. Historija (biografije): *Nizām al-ʿulamāʾ ilā ḥatam al-anbiyāʾ* – popis i kratke biografije svih učitelja islamskog prava od poslanika Muhammeda do Pruščakovog učitelja Kara Jilana, te Pruščakova autobiografija uz navođenje trojice svojih prijatelja i najboljih učenika. Politika: *Uṣūl al-ḥikam fi nizām al-ʿālam* – rasprava o uređenju države i društva, koju je Pruščak napisao na arapskom jeziku, a zatim uz arapski tekst dodao i prijevod na turski. U Gazi Husrev-begovoj biblioteci u Sarajevu čuva se preko 70 rukopisa njegovih djela, a rukopisi se nalaze i u bibliotekama u Istanbulu, Bratislavi, Parizu, Berlinu, Leipzi-

gu, Londonu, Dresdenu, Cambridgeu, Medini. Djelo *Uṣūl al-ḥikam fi nizām al-‘ālam* objavljeno je i u prijevodima na turskom, francuskom, mađarskom i njemačkom jeziku. Umro je u Pruscu 16. ramazana 1024/9. oktobra 1615. ili 15. ša’bana 1025/28. augusta 1616. godine, a ukopan je kraj svoje džamije u turbetu pod istim krovom sa njegovom medresom.

11. **Hasan, šejh** – Šayḥ Ḥasan Qā’imī (Qā’imībābā) rođen je početkom 17. stoljeća u Sarajevu. Osnovno obrazovanje je stekao u Sarajevu, a zatim je učio kod poznatog halvetijskog šejha Muslihudina Užičanina, koji ga je uveo u halvetijski red. Nakon povratka u Sarajevo okupljao je dervise u svojoj kući, koju je kasnije pretvorio u tekiju. Zvanično je bio šejh Sinanove tekije, koja je pripadala kadirijskom tarikatu. U nedostatku historijskih izvora, u literaturi se često navodi predanje o Kaimiji kao dervišu buntovniku, koji se nije dodvoravao vlastima i ulemi. Učestvovao je u pobuni u Sarajevu 1093/1682. godine, kada su gladne mase tražile da se otvore bogataški hambari i žito podijeli sirotinji. Zbog toga je morao otići iz Sarajeva. Nastanio se u Zvorniku, gdje je služio kao imam u jednoj džamiji, širio svoje derviško učenje i pisao kaside sa predskazanjima. Hasan Kaimi je pjevao na turskom, ali i na maternjem jeziku, pa je uvrštavan u naše alhamijado pjesnike. Najpoznatija su mu pjesnička ostvarenja *Dīwān* i *Wāridāt*. U *Dīwānu* su pjesme nadahnute tesavvufom, među kojima su i ode osnivaču kadirijskog derviškog reda Abdulkadiru Gilaniju, a zbirku *Wāridāt* čine kaside koje sadrže predskazanja zasnovana na onomantiji (*‘ilm-i ḡifr*). Brojni prijepisi ovih zbirki Kaimijine poezije u rukopisnim zbirkama kod nas i u svijetu govore o njihovoj popularnosti. Isto tako, pojedine pjesme ili stihovi Hasana Kaimije ispisivani su u mnogobrojnim međmuama, što ga čini najviše prepisivanim autorom među bošnjačkim pjesnicima na orijentalnim jezicima. *Pjesmu o osvojenju Kandije* spjevao je u 37 strofa, a *Pjesmu o štetnosti pušenja duhana* u 17 strofa. Ždralović je zabilježio da je Kaimijin traktat pod naslovom *Risāla-i Qā’imī* prepisao ‘Abdullāh Naẓarī u Sarajevu (do 1992. u OIS). Umro je u Zvorniku 1103/1692. godine i ukopan na Kula Gradu, a nad njegovim mezarom je podignuto turbe, koje je kasnije prošireno i služilo kao tekija. Srušili su ga Srbi 1993. godine, a obnovili su ga povratnici na Kula Grad.
12. **Karađoz-beg hadži Muhamed**, vakif i vodeća ličnost u vrijeme gradnje Starog mosta u Mostaru, preko koje su se odvijali svi poslovi na izgradnji ovog monumentalnog zdanja. Prema predanju rodnom je iz sela Potoci

kod Mostara. Brat je velikog vezira Rustem-paše i admirala Sinan-paše. Bio je dizdar tvrđava u Jajcu i Mostaru, a potom nadzornik carskih mukata u Hercegovini. Osnivač je jednog od najbogatijih vakufa u Bosni i Hercegovini iz čijih su se prihoda izdržavali: njegova džamija, imaret, medresa i biblioteka u Mostaru, mesdžid u Potocima i četiri osnovne škole (u Mostaru, Potocima, Konjicu i Jajcu).

13. **Kukavica hadži Muhamed/Mehmed-paša, vezir i vakif.** Rođen u Foči, u Nazirovoj mahali, 1694. godine. Ocu mu je bilo ime Ibrahim, a pripadao je srednjem staležu obrtnika (esnafa). Kao *adžami oĝlan* odveden je Mehmed u Istanbul, gdje je završio vojne škole (*Mektebi harbiye*). Tridesetih godina osamnaestog stoljeća bio je čehaja u sviti Hekim-oglu Ali-paše. Godine 1163/1750. postavljen je za šefa dvorskog ceremonijala (čaušbaša) u Carigradu. Dvije godine kasnije, mjeseca zul-ka'deta 1165/19-29. septembra 1752., kao izaslanik sultana Mahmuda I (1730-1754) poslan je u Bosnu da uguši česte pobune bosanskog plemstva, posebno janjičara. Imenovan je valijom u Bosni 5. aprila 1753. godine. Na ovoj dužnosti ostao je do 6. jula 1756. godine, da bi nakon toga bio imenovan valijom u Negropontu (Grčka). Fermanom sultana Osmana III (1754-1757) iz druge dekade zu-l-hidždžeta 1170/27. augusta - 5. septembra 1757. ponovo je imenovan valijom u Bosni. Sa tog položaja smijenjen je u drugoj polovini augusta 1760. godine i postavljen namjesnikom u Janinu (Epir - Grčka). Početkom februara 1761. godine lišen je svih časti i prognan u Resmo (Retimo) na Kreti, gdje je i pogubljen. Vrijeme vezirovanja Mehmed-paše Kukavice obilježili su nemiri i česte pobune unutar Bosanskog pašaluka. Uprkos tome, on je za relativno kratko vrijeme, ukupno šest i po godina u dva maha, podigao oko osamdeset vjersko-prosvjetnih, koristonosnih, privrednih i drugih objekata u osam bosanskih gradova i sela (Foča, Goražde, Prijepolje, Sarajevo, Travnik, Visoko, Vitez, selo Slimeni). Među uvakufljenim objektima treba spomenuti četiri džamije, dvije medrese, 3 mekteba, tekiju, mostove, sebilj, česme, sahat-kulu, bezistan, hamam, karavan-saraj, dućane, itd.
14. **Muhamed Hevaji Uskufi, leksikolog,** rođen je u Dobrnji kod Tuzle 1010/1601. godine. U ranom djetinjstvu je izgubio roditelje. Nakon početnog obrazovanja u rodnom kraju otišao je u Istanbul, gdje je više od dvadeset godina proveo u službi na dvoru i dobro naučio arapski, turski i perzijski jezik. Podaci o njegovom životu su veoma oskudni. Pisao je pjesme na turskom, te stihove na arapskom i perzijskom jeziku, ali je

poznatiji po alhamijado pjesmama rodoljubivog, didaktičkog i religioznog karaktera. On je autor proznog djela *Tabšira al-‘arīfīn* sa sufijskom tematikom, pisanog na turskom i bosanskom jeziku, te bosansko-turskog rječnika u stihu pod naslovom *Maqbūli ‘arīf* ili *Potur Šāhidī*, pisanog po uzoru na perzijsko-turski rječnik *Tuḥfa-i Šāhidī* autora Ibrāhīma Šāhidīja. Rječnik je završen 1041/1631. godine. Znatno dio Hevaijevog opusa sadržavala je jedna medžmua koja se do 1992. godine čuvala u Orijentalnom institutu u Sarajevu. Njenim uništenjem nestali su stihovi i prozni tekstovi ovog autora na turskom, arapskom i perzijskom jeziku, dok su se njegove alhamijado pjesme i bosansko-turski rječnik sačuvali u drugim prijepisima ili izdanjima u kojima je predstavljena alhamijado pisana djelatnost Bošnjaka i Hevai kao jedan od autora alhamijado tekstova. Umro je poslije 1061/1651. godine.

15. **Ejubović/Ejubić Mustafa - Šejh Jujo**, muderris, muftija, pisac i patriota. Rođen je u Mostaru 1060/1650. godine. Školovao se u Mostaru i učio pred šejhom Ahmed-efendijom Opijačem, muftijom Hasan-efendijom, šejhom Ismail-efendijom Opijačem i kadijom Ismail-efendijom, a 1088/1677. godine otišao je u Istanbul na studij islamskih nauka. U Istanbulu je proveo petnaest godina, radio kao profesor u medresi i držao javna predavanja. U Mostar se vratio 1104/1692. godine da bi prihvatio dužnost mostarskog muftije i na tom položaju ostao do smrti. Pored toga, kao muderris Karadoz-begove medrese predavao je komentar Kur’ana, hadis, stilistiku arapskog jezika i druge predmete. Pripadao je mevlevijskom derviškome redu. Ostavio je veliki broj radova iz različitih oblasti. Opijač je naveo 27 naslova Ejubovićevih djela, od kojih je većina na arapskom jeziku.
16. **Matrakčija Nasuh** – Naṣūḥ ibn Qaragöz ibn ‘Abdullāh aṣ-Šilāḥī Maṭraqčī rođen je krajem 15. stoljeća u Bosni, prema nekim izvorima u Visokom. Školovao se u Istanbulu, gdje je otišao putem devširme. Nakon medrese obrazovao se na Enderunu, visokoj školi u kojoj su se izučavali arapski, perzijski i turski jezik sa književnostima, teološke i vojne nauke, sport, te lijepo umjetnosti. Nakon školovanja služio je na sultanskom dvoru, zauzimao visoka mjesta, stjecao razna priznanja i počasti. Bio je slavan i važio kao čovjek pera i čovjek mača. Otuda je prozvan i Šilāḥī – majstor oružja. Jedno vrijeme boravio je u Egiptu, gdje je učestvovao i pobjeđivao u viteškim igrama. Smatra se da je on izumio sport koji se zove matrak, koji podsjeća na mačevanje i po kojem je i nazvan Ma-

trakči. Predavao je na Enderunu i tamo ostao do kraja života. Nema pouzdanih podataka o posljednjim godinama njegova života. Bio je matematičar, geograf, historičar, pjesnik, kaligraf, slikar-minijaturista, prevodilac, sportista i vojnik. Nasuh Matrakči je napisao više djela iz raznih oblasti. Autor je dva djela iz oblasti matematike: *Ġamāl al-kuttāb wa kamāl al- ħisāb* završio je 923/1517. godine i posvetio sultanu Selimu I, a *‘Umda al-ħisāb*, iz 940/1533. godine, posvećeno je sultanu Sulejmanu. Iz historiografije je napisao nekoliko djela, od kojih su neka nastala kao rezultat njegova učešća u vojnim pohodima u kojima je nastupao u svojstvu službenog hroničara: *Maġma‘ al-manāzil*, iz 944/1537. godine, opisuje sultanov obilazak nekih krajeva u Iraku i Iranu, pa se naziva i *Bayān-i manāzil-i safar-i ‘Irāqayn-i Sulṭān Sulaymān ħān; Sulaymān-nāma* (1520-1537., prvi dio); *Fath- nāma Qaraboġdan; Tārīħ-i fath-i Šiqloš wa Estarġon wa Ustūnī Baliġrād; Sulaymān-nāma* (1543-1551., drugi dio); *Tārīħ-i Sulṭān Bāyezīd wa Sulṭān Salīm; Tawārīħ-i Āli ‘Otmān*, posvećeno Rustem-paši. Njegove hronike sadrže kraće poetske fragmente unutar prozних cjelina, a ilustrirane su njegovim minijaturama, što im daje i umjetničku dimenziju. U djelu *Tuħfa al-guzāt*, o vještinama i taktikama ratovanja, autor je također dao stihovane opise, ali i slikovne prikaze utvrda na vojnim manevrima. Umro je 972/1564. godine.

17. **Sinan-beg, sin Bajram-agin**, sandžakbeg i vakif. Spada među najveće vakife ovih prostora, pa i šire. Rođen je u Boljaniću između Čajniča i Pljevalja, vjerovatno u prvoj deceniji 16. stoljeća. Školovao se u Istanbulu odakle je došao za sandžakbega Hercegovine, a potom i za sandžakbega Bosne 1562. godine, pa - na vlastitu želju - ponovo je imenovan hercegovačkim sandžakbegom 1563-1567. godine i 1569. a potom i kasnije 1574-1580. godine. Samo dva puta je odlazio iz Hercegovine i to 1565. kada je išao na Portu u Istanbul i u januaru 1567. kada je boravio u Prištini. Bio je oženjen Šemse-kadunom, sestrom Mehmed-paše Sokolovića sa kojim je imao sina Sulejman-bega i kćeri Belkisu i Aišu. Sagradio je potkupolnu džamiju u Čajniću, tri mesdžida (u Jajcu, Sopotu u nevesinjskom kadiluku i Novoj Mahali); mektebe u Čajniću, Medoševićima i Cerniku u sandžaku Začasna; zaviju, imaret i medresu u Čajniću; dva karavansaraja (Cernik i Priboj); mostove na Vrbasu (Banja Luka), Limu (Priboj) i Janjni (Međuriječje); i hamam u Cerniku. Za njihovo održavanje ostavio je jedan od najbogatijih vakufa u Bosni i Hercegovini. Umro je 1582. godine i ukopan u turbetu uz njegovu džamiju u Čajniću.

18. **Sokolović Ferhad-paša**, sandžakbeg/beglerbeg i vakif. Spada u red najvećih ličnosti turske uprave u našim krajevima. Ono što je prije njega bio Gazi-Husrev-beg za Sarajevo, to je Ferhad-paša bio za Banja Luku i Bosansku krajinu. Iako je naše gore list, o njemu se vrlo malo zna. Istoričari su mu u svojim djelima posvetili samo po koji odsjek, a sestrić mu Pečevija svega jednu stranicu. Ferhad-paša potječe iz ugledne porodice iz istočne Bosne, koja je svojevremeno dala niz velikih državnika i vojskovođa. Rođen je u selu Sokolovićima kod Rudog, opština Višegrad, od oca Rustem-bega. Stariji mu brat Derviš-paša bijaše veliki vezir, koji je kasnije pri osvajanju Georgije poginuo kao begler-beg od Dijaribekra, a drugi mu brat Alibeg bio je pakračko-cerlički sandžakbeg i poginuo je pri padu Ostrogonu. U doba sultan Murad-hana (1574-1595. g.) Ferhad-beg obavlja visoke državne funkcije, a još vidniju ulogu igra dolaskom u Livno i preuzimanjem dužnosti kliškog sandžak-bega (1566 -1574. g.). Godine 1574. Mehmed-beg Sokolović je pozvan u Carigrad za vaspitača carevića, a na upravu Bosne došao je kliški sandžak-beg Ferhad-beg Sokolović. Godine 1579/80. Ferhad-beg gradi džamiju u Banjoj Luci, remek djelo orijentalne arhitekture. Pod njegovim vodstvom Bosna je 1580. godine službeno podignuta na rang beglerbegluka, pa je Ferhad-paša posljednji beg (1574 -1580), a prvi paša bosanski (1580 -1588). Sa promicanjem ranga i dobivanjem veće titule, povećani su i lični dohoci bosanskih namjesnika, pa se Ferhad-beg dao na izgradnju niza društveno-humanih i opštekorisnih objekata. Međutim, ovaj polet njegovog rada bude 1585. godine prekinut njegovim premještanjem u Budim u svojstvu namjesnika. Tamo je bio oko tri godine. Godine 1588. vratio se u Banja Luku, ali iste godine ode opet u Budim, gdje ga koncem septembra 1589. godine iz potaje probode jedan njegov rob, vjerovatno potplaćen od neprijatelja porodice Sokolovića. Njegovo turbe se nalazi pored Ferhadije džamije u Banjoj Luci. Iz arhivskih podataka zaključuje se da su Ferhad-begov sin Mehmed-beg, kao i sin ovoga Ferhad-beg živjeli u Banjoj Luci, a sin ovoga Mustafa-beg Ferhadpašić bio je banjalučki kapetan.
19. **Skolović Mehmed-paša**, državnik, vakif i patriota, rođen je u Sokolovićima, kod Rudog, oko 1500. godine. Sudbina ga okrenu da ostavi svoju domovinu i da sa vodičem, nepoznato kuda, krene u tuđi svijet. U Carigradu ga dočekuju rođaci, mahom sve paše i turski dostojanstvenici, Sokolovići, koji su odavno u Carigrad došli i tu se udomili. Postao je veliki vezir. Mehmed-paša Sokolović nije nikad zaboravio da je sin ponosne

Bosne, čuvao je naš jezik i u carigradskom dvoru njime je često govorio. Od njegovih dobrotvornih ustanova, koje je narodu ostavio, najznamenitija je ćuprija na Drini, u Višegradu, taj most je sagrađen 1575. g. Sagrađio je u svome zavičaju džamiju i musafirhanu i kuhinju za putnike namjernike i siromahe. Ubijen je u Istanbulu 1579. godine.

20. **Turali-beg**, sandžakbeg i vakif. Nije poznato kada je rođen. Po tome što je podigao jedan most na rijeci Prači i uvakufio dva mlina u selu Podgrađe, u blizini Mesića, H. Kreševljaković je smatrao da bi tu, ili u blizini, mogao biti i njegov zavičaj. Školovao se u Istanbulu. Nije poznato gdje je u mladosti službovao. Njegovu karijeru moguće je pratiti tek od vremena kada je unaprijeđen za sandžakbega. Za sada se zna da je upravljao hercegovačkim, zvorničkim i sremskim sandžakom i da je umro upravo u vrijeme kada je napustio smederevski sandžak. U svakom od navedenih sandžaka ostavio je svoje hajrate i vakufe: džamije u Čačku, Tuzli i Iloku; osnovne škole (mektebe) u Čačku, Tuzli i Foči. Iako nije upravljao bosanskim sandžakom njegovih vakufa je bilo u Sarajevu (petnaest dućana) i novopazarskom kadiluku (u selima Dubnica i Donji Stup).

Stručna komisija za izradu prijedloga liste značajnih ličnosti radi institucionalnog obilježavanja godišnjica njihovog rođenja:

Dr. Ismet Bušatlić
Dr. Hilmo Neimarlija
Muftija dr. Mevludin Dizdarević
Mr. Osman Lavić
Dr. Ekrem Tucaković

Broj: 02-08-2-738-3/21

Datum: 05. ša'ban 1442. h.g.
18. mart 2021. godine

Na temelju odredbe člana 17. i člana 34. Pravilnika o organizaciji i radu Rijaset, Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na 37. redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 05. ša'bana 1442. h.g., odnosno 18. marta 2021. godine, na prijedlog Uprave za obrazovanje i nauku, donio je sljedeću:

ODLUKU

I

Rijaset daje saglasnost na Odluku Školskog odbora Prve bošnjačke gimnazije u Sarajevu, broj: 187/21 od 15.02.2021. godine, za imenovanje Emele Mehmedspahić za direktoricu Prve bošnjačke gimnazije u Sarajevu, na mandatni period od četiri godine, od 18.03.2021. do 17.03.2025. godine.

II

Odluka stupa na snagu danom donošenja.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 02-03-2-948-3/21

Datum: 05. ša'ban 1442. h.g.
18. mart 2021. godine

Na temelju odredbe člana 17. i člana 34. Pravilnika o organizaciji i radu Rijaset, Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na 37. redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 05. ša'bana 1442. h.g., odnosno 18. marta 2021. godine, na prijedlog Uprave za obrazovanje i nauku, donio je sljedeću:

ODLUKU

I

Rijaset daje saglasnost na Odluku Vijeća Fakulteta islamskih nauka Univerziteta u Sarajevu broj: 03-03-3 elek. sjed.-233/21 od 11.03.2021. godine, o izboru vanrednog profesora dr. Nedžada Grabusa u zvanje redovni profesor za naučnu oblast Akaid, tesavvuf i uporedne religije, bez prihvatanja finansijskih obaveza proisteklih iz navedenog izbora mimo usvojenog budžeta.

II

Odluka stupa na snagu danom dobijanja murasele reisu-l-uleme.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 02-03-2-913-3/21

Datum: 05. ša'ban 1442. h.g.
18. mart 2021. godine

Na temelju odredbe člana 17. i člana 34. Pravilnika o organizaciji i radu Rijaset, Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na 37. redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 05. ša'bana 1442. h.g., odnosno 18. marta 2021. godine, na prijedlog Uprave za obrazovanje i nauku, donio je sljedeću:

ODLUKU

I

Rijaset daje saglasnost na Odluku Nastavno-naučnog vijeća Islamskog pedagoškog fakulteta u Bihaću broj: 03-134-O-4/21 od 19.02.2021. godine, o izboru doc. dr. Rifeta Šahinovića u naučno-nastavno zvanje vanrednog profesora iz naučne oblasti Filozofija, etika, religija, grana Kur'anske nauke na Islamskom pedagoškom fakultetu u Bihaću.

II

Odluka stupa na snagu danom dobijanja murasele reisu-l-uleme.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 02-03-2-946-3/21

Datum: 05. ša'ban 1442. h.g.
18. mart 2021. godine

Na temelju odredbe člana 17. i člana 34. Pravilnika o organizaciji i radu Rijaset, Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na 37. redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 05. ša'bana 1442. h.g., odnosno 18. marta 2021. godine, na prijedlog Uprave za obrazovanje i nauku, donio je sljedeću:

ODLUKU

I

Rijaset daje saglasnost na Odluku Vijeća Fakulteta islamskih nauka Univerziteta u Sarajevu broj: 03-03-3 elek. sjed.-234/21 od 11.03.2021. godine, o izboru višeg asistenta dr. Samedina Kadića u zvanje docenta za naučnu oblast Islamska filozofija, bez prihvatanja finansijskih obaveza proisteklih iz navedenog izbora mimo usvojenog budžeta.

II

Odluka stupa na snagu danom dobijanja murasele reisu-l-uleme.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 02-03-2-926-2/21

Datum: 05. ša'ban 1442. h.g.

18. mart 2021. godine

Na temelju odredbe člana 17. i člana 34. Pravilnika o organizaciji i radu Rijaset, Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na 37. redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 05. ša'bana 1442. h.g., odnosno 18. marta 2021. godine, donio je:

ODLUKU

o uspostavi edukativne platforme

Član 1.

(Predmet Odluke)

- (1) Ovom Odlukom Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini uspostavlja interaktivnu edukativnu platformu pod nazivom: islam.ba.
- (2) Interaktivna edukativna platforma predstavlja bazu edukativnog sadržaja Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na kojoj se nalaze tekstualni, audio i video sadržaji, te interaktivni modeli edukacije.

Član 2.

(Cilj i namjena)

- (1) Islam.ba je interaktivna edukativna multimedijalna platforma koja ima za cilj ispravno educiranje javnosti o islamu, te tumačenje islama u skladu sa tradicijom koju baštini, tumači i promovira Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini.

- (2) Platforma je namijenjena za širu javnost, ali i stručnjake koji se bave izučavanjem, tumačenjem islama, te podučavanjem islamu i u tom kontekstu ne sadrži informacije i vijesti, te analitičke tekstove o politici ili društvenim prilikama.

Član 3.

Platforma će funkcionirati u okviru Uprave za vjerske poslove.

Član 4.

(Redakcija)

- (1) Redakcija platforme kao stručno savjetodavno tijelo obavlja poslove prikupljanja, provjere, obrade, i objavljivanja sadržaja, odnosno odgovorna je za uređivanje i održavanje platforme.
- (2) Urednik rukovodi radom Redakcije i glavna i odgovorna je osoba za kreiranje i plasiranje sadržaja na platformi.
- (3) Osnovne dužnosti Redakcije i urednika su:
 - a. Komuniciranje s partnerima,
 - b. prikupljanje, obrada i objavljivanje sadržaja, odnosno uređivanje platforme
 - c. koordiniranje kreiranja sadržaja za platformu,
 - d. kreiranje sadržaja (pisanje tekstova),
 - e. organiziranje lektorisanja, prevođenja i pripreme za objavu
 - f. odobravanje i objavljivanje
 - g. da brine da je sadržaj koji se objavljuje u skladu sa ciljevima platforme
 - h. da traži nove saradnike platforme - volontere za kreiranje sadržaja
 - i. da promovira platformu i daje prijedloge za unapređenje platforme u sadržaju, funkcionalnosti, vizuelnom izgledu i dizajnu platforme,
 - j. da u svom radu održava stalne kontakte sa koordinatorom/administratorom platforme i koordinira njegove aktivnosti.
- (4) Urednika i članove redakcije imenuje Rijaset na period četiri godine s mogućnošću ponovnog imenovanja.
- (5) Redakcija se sastaje po potrebi a najmanje jednom mjesečno. Sastanak redakcije saziva urednik. Sastancima redakcije mogu prisustvovati i druga lica koja nisu članovi redakcije, zavisno od teme sastanka, o čemu odlučuje urednik redakcije.
- (6) Redakcija može formirati timove za posebna područja od značaja za rad Redakcije.
- (7) Redakcija će donijeti poslovnik o svom radu.
- (8) Uprava za vjerske poslove će koordinirati rad Redakcije.

Član 5. (Budžet)

Finansijska sredstva za rad redakcije, održavanje platforme, pripreme sadržaja, angažiranje saradnika i drugih troškova osigurat će se u budžetu Uprave za vjerske poslove.

Član 6. (Nadzor)

Direktor Uprave za vjerske poslove nadzire rad redakcije i o tome izvještava Rijaset.

Član 7. (Završne odredbe)

- (1) Organizacione jedinice Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini su dužne aktivno učestvovati u procesu uspostave, održavanja i promocije sadržaja edukativne platforme iz člana 1 ove Odluke.
- (2) Uprava za obrazovanje i nauku će koordinirati učešće kadrova iz obrazovnih ustanova, instituta i literature IC „El-Kalem“ i drugih izdavača.
- (3) Media centar će pružiti kadrovsku i tehničku podršku radu redakcije u održavanju platforme, snimanju video i audio sadržaja.

Član 8.

Odluka stupa na snagu danom donošenja i ista će se objaviti u *Glasniku* Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 02-03-2-935-2/21

Datum: 05. ša'ban 1442. h.g.

18. mart 2021. godine

Na temelju odredbe člana 17. i člana 34. Pravilnika o organizaciji i radu Rijaset, Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na 37. redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 05. ša'bana 1442. h.g., odnosno 18. marta 2021. godine, na prijedlog Uprave za obrazovanje i nauku, donio je sljedeću:

ODLUKU

Član 1.

Ovom Odlukom usvaja se jedinstveni Plan upisa učenika u prvi razred medresa i gimnazija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini za 2021/22. školsku godinu, kako slijedi:

R/b	Prijedlog Plana upisa za 2020/21. školsku godinu			Napomene
	Naziv medrese i gimnazije	Broj odjeljenja	Broj učenika	
1.	JU Gazi Husrev-begova medresa, Sarajevo	4	120	4 odjeljenja; $4 \times 30 = 120$ učenika i učenica
2.	JU Behram-begova medresa, Tuzla	4	128	4 odjeljenja; $2 \times 32 = 64$ učenika i $2 \times 32 = 64$ učenica
3.	Elči Ibrahim-pašina medresa	5	120	5 odjeljenja; $2 \times 24 = 48$ učenika i $3 \times 24 = 72$ učenice
4.	JU Medresa „Reis Džemaludin-ef. Čaušević“, Cazin	3	70	3 odjeljenja, 70 učenika i učenica
5.	Karadžo-begova medresa, Mostar	3	75	3 odjeljenja $3 \times 25 = 75$ učenika i učenica
6.	JU Medresa „Osman-ef. Redžović“, V. Čajno/Visoko	3	76	3 odjeljenja; 1×32 učenika i $2 \times 22 = 44$ učenice
7.	Medresa Gazi Isa-beg, Novi Pazar	8	184	8 odjeljenja; 56 učenika i 56 učenica-N. Pazar, 24 učenice-Tutin; 16 učenica-Rožaje i 2×16 učenika i učenica-Preševo; Ukupno= $72+112$
8.	Prva bošnjačka gimnazija, Sarajevo	5	126	$3 \times 24 = 72$; NPP gimnazija KS $2 \times 27 = 54$; Cambridge, BiC curriculum

9.	Islamska gimnazija dr. Ahmeda Smajlovića, Zagreb	1	25	1 odjeljenje, 25 učenika i učenica
Ukupno		36	924	773 medrese +151 gimnazije =924

Član 2.

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 02-03-2-917-3/21

Datum: 05. ša'ban 1442. h.g.
18. mart 2021. godine

Na temelju odredbe člana 17. i člana 34. Pravilnika o organizaciji i radu Rijaset, Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na 37. redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 05. ša'bana 1442. h.g., odnosno 18. marta 2021. godine, donio je:

P R A V I L N I K O POLAGANJU HIFZA I NOSTRIFIKACIJI IDŽAZETNAME IZ OBLASTI KIRAETĀ (HIFZA)

I OPĆE ODREDBE

Član 1

Ovim Pravilnikom reguliraju se uslovi i postupak polaganja hifza, postupak za priznavanje (nostrifikaciju) idžazetname iz oblasti kiraetā (hifza) i druga pitanja u vezi sa sticanjem zvanja Hafizu-l-Kur'ani-l-kerim.

Član 2

Pravo na zvanje Hafizu-l-Kur'ani-l-kerim (u daljem tekstu hafiz) može imati osoba koja pravilno nauči Kur'an napamet, prema verziji imama 'Asima i predaji Hafsa, i uspješno prouči napamet cijeli Kur'an pred Komisijom za polaganje hifza Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini (u daljem tekstu

Komisija) najduže za petnaest dana, tj. učeći po dva džuzna dnevno, kao i osoba kojoj Rijaset na osnovu idžazetname dodijeli zvanje Hafiza.

Član 3

Za organizaciju polaganja hifza uključujući i program svečane dodjele časnog zvanja Hafiza nadležna je Uprava za vjerske poslove Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini (u daljem tekstu Uprava za vjerske poslove).

II POSTUKPAK POLAGANJA HIFZA

Član 4

- (1) Polaganje hifza kandidatu odobrava Uprava za vjerske poslove odlukom, nakon što utvrdi da su ispunjeni propisani uvjeti, a na osnovu zahtjeva koji podnosi kandidat Rijasetu.
- (2) Uprava za vjerske poslove odobrava termin polaganja, najkasnije 15 dana po prijemu zahtjeva.
- (3) Uz zahtjev kandidat je dužan dostaviti potvrdu muhaffiza o spremnosti kandidata za polaganje hifza.
- (4) Muhaffiz može biti samo osoba koja je Hafiz.
- (5) Odluku o pristupanju polaganja hifza potpisuje direktor Uprave za vjerske poslove.

Član 5

- (1) Rijaset imenuje Komisiju za polaganje hifza koju čini predsjednik i 19 ispitivača (u daljem tekstu lista ispitivača) iz reda hafiza, na period od četiri godine.
- (2) Hifz se polaže pred Ispitnom komisijom koja se sastoji od predsjednika i tri člana sa liste ispitivača, koju imenuje Uprava za vjerske poslove.
- (3) Članovi Komisije imaju pravo na naknadu za rad u Komisiji koju određuje Rijaset na prijedlog Uprave za vjerske poslove.

Član 6

- (1) Termin početka polaganja hifza određuje Uprava za vjerske poslove uz konsultacije sa predsjednikom Komisije.
- (2) Uprava za vjerske poslove dostavlja odluku o imenovanju Komisije za polaganje hifza članovima Komisije, muhaffizu i kandidatu najmanje sedam dana prije početka polaganja hifza.

Član 7

- (1) Komisija će na usmeno dogovoreni način provjeriti znanje kandidata preslušavajući ga najmanje dva džuzua Kur'ana dnevno.
- (2) U slučaju bolesti kandidata Komisija može odrediti kandidatu pauzu shodno provjeri najviše do tri dana.
- (3) U slučaju duže bolesti kandidata Komisija će zakazati dodatno ispitivanje.
- (4) U slučaju smrti užeg člana porodice kandidata Komisija će odrediti pauzu najviše do tri dana.

Član 8

- (1) Članovi Komisije su dužni svakodnevno prisustvovati cjelokupnom preslušavanju kandidata.
- (2) Ukoliko član Komisije ne bude u mogućnosti da prisustvuje cjelokupnom dnevnom preslušavanju dužan je javiti se predsjedniku.
- (3) U slučaju češćih izostanaka sa preslušavanja predsjednik je ovlašten da upozna Upravu za vjerske poslove sa datom činjenicom.

Član 9

Polaganje hifza obavljat će se na mjestu koje odredi Uprava za vjerske poslove.

Član 10

Polaganju hifza mogu prisustvovati i drugi pripadnici Islamske zajednice, uz dozvolu predsjednika Komisije, ali bez prava na ispravljanje kandidata i ometanja rada Komisije.

Član 11

- (1) Komisija je dužna dostaviti pismeni izvještaj o rezultatima polaganja hifza Upravi za vjerske poslove.
- (2) Predsjednik Komisije određuje jednog člana Komisije koji će voditi zapisnik i isti dostaviti Upravi za vjerske poslove u roku od tri dana, po okončanju ispita.
- (3) U zapisnik se unose osnovne informacije o kandidatu kao i informacija da li je kandidat uspješno položio hifz, početak i završetak preslušavanja, broj proučenih džuzova i druge napomene koje Komisija usaglasi.
- (4) Zapisnik potpisuju članovi Komisije koji su preslušali kandidata.

Član 12

Rijaset će na osnovu zapisnika Komisije, kandidatu koji je uspješno položio hifz, izdati diplomu i promovisati ga u časno zvanje Hafiza. Diplomom potpisuje Reisu-l-ulema i predsjednik Komisije.

Član 13

- (1) Hafiska diploma kandidatu se uručuje na svečanoj ceremoniji nakon proučene hafiske dove.
- (2) Hafisku diplomu kandidatu uručuje Reisu-l-ulema ili osoba koju Reisu-l-ulema ovlasti.
- (3) Svečana ceremonija uručjenja hafiske diplome (hafiska dova) će se regulisati posebnim Protokolom Rijaseta koji će donijeti Uprava za vjerske poslove.

Član 14

- (1) Kandidat koji ne uspije položiti hifz pred Komisijom upućuje se na dodatno učenje i na ponovno polaganje hifza.
- (2) Proceduru za ponovno polaganje hifza pred Komisijom kandidat ima pravo pokrenuti nakon 90 dana od dana kada nije položio hifz pred Komisijom.
- (3) Procedura za ponovno polaganje hifza je ista kao u članu 3 ovog Pravilnika.

III POSTUPAK NOSTRIFIKACIJE IDŽAZETNAME

Član 15

Postupak nostrifikacije idžazetname iz oblasti kiraetā (hifza) provodi stručna Komisija koju imenuje Uprava za vjerske poslove.

Član 16

Zahtjev za nostrifikaciju idžazetname iz oblasti kiraetā (hifza) i priznavanje zvanja Hafizu-l-Kur'ani-l-kerima podnosi se Rijasetu putem Uprave za vjerske poslove.

Član 17

- (1) Uz zahtjev za nostrifikaciju idžazetname obavezno se prilaže sljedeća dokumentacija:
 - b) Izvod iz matične knjige rođenih
 - c) Uvjerenje o državljanstvu

- d) Idžazetnama
 - e) Uplatnica/dokaz da je na blagajni Rijasetu izvršena uplata u iznosu koji odredi Rijaset u svrhu priznavanja zvanja Hafizu-l-Kur'ani-l-kerim
- (2) Dokumentacija iz stava (1) ovog člana dostavlja se neposredno na pisarnicu Rijasetu ili putem pošte na adresu Uprave za vjerske poslove Rijasetu u Sarajevu.

Član 18

Stručna komisija će pregledati dokumentaciju, utvrditi valjanost predmetne idžazetname i u roku od 20 dana dostaviti izvještaj Upravi za vjerske poslove.

Član 19

Ukoliko se ukaže potreba Komisija ima pravo da dodatno ispita kandidata koji želi da mu se prizna zvanje Hafizu-l-Kur'ani-l-kerim.

Član 20

Komisija može angažirati i spoljnog saradnika ako procijeni da su joj potrebne dodatne informacije o idžazetnami.

Član 21

- (1) Ukoliko su ispunjeni uslovi za nostrifikaciju idžazetname Uprava za vjerske poslove će uputiti Rijasetu prijedlog za nostrifikaciju, uz izvještaj Komisije iz člana 18. ovog Pravilnika.
- (2) Rješenje o nostrifikaciji idžazetname na prijedlog Uprave donosi Rijaset.
- (3) Na osnovu Rješenja o nostrifikaciji idžazetname Rijaset će kandidatu izdati diplomu i promovisati ga u časno zvanje Hafiza. Diplomom potpisuje Reisu-l-ulema i predsjednik Komisije.

Član 22

Uručenje diplome o nostrifikaciji idžazetname provodi Uprava za vjerske poslove.

Član 23

Kandidat kojem se izvrši nostrifikacija idžazetname i prizna stečeno zvanje Hafizu-l-Kur'ani-l-kerim unosi se u evidenciju hafiza u Bosni i Hercegovini koji su časno zvanje Hafizu-l-Kur'ani-l-kerim stekli pred Komisijom za polaganje hifza.

IV POSEBNE ODREDBE

Član 24

Evidenciju o hafizima vodi Uprava za vjerske poslove u knjizi hafiza u kojoj su sadržani osnovni biografski podaci o svakom hafizu.

Evidencija iz stava (1) ovog člana može se voditi i u elektronskoj formi.

Član 25

Uprava za vjerske poslove će obezbijediti smještaj kandidatima tokom polaganja hifza pred Komisijom.

V PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 26

Tumačenje odredbi ovog Pravilnika daje Rijaset.

Član 27

Stupanjem na snagu ovog Pravilnika prestaje da važi Pravilnik o polaganju hifza broj: 05-02-1-867-1/16 od 05. džumade-l-uhra 1437. h.g., odnosno 14. marta 2016. godine.

Član 28

Ovaj Pravilnik stupa na snagu danom donošenja i bit će objavljen u *Glasniku* Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Dekreti

Broj: 03-07-1-810-2/21

Datum: 6. ša'ban 1442. god. po H.

16. mart 2021. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Livno broj: 01-07-1-91/21 od 17. februara 2021. godine, te na osnovu mišljenja Muftije mostarskog broj: 07-1-114-1/21 od 3. marta 2021. godine, u predmetu postavljenja imama pripravnika u džemat Topovi-Gornji grad, shodno odredbi člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. god. po H., odnosno 05. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T

o postavljenju imama pripravnika

Mustafić (Mufid) Sadmira, diplomirani imam, hatib i muallim, rođen 04. februara 1993. godine u Zenici, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u svojstvu pripravnika u džemat Topovi-Gornji grad, Medžlis Islamske zajednice Livno, počevši od 02. februara 2021. godine do 01. februara 2022. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Livno i Mustafić Sadmira će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama pripravnika u vremenu od 02. februara 2021. do 1. februara 2022. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Stupanjem u službu imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Imenovani je dužan po okončanju pripravnčkog staža pristupiti polaganju stručnog ispita za imama, hatiba i muallima pred ispitnom komisijom Rijaseta.

Dekret stupa na snagu 2. februara 2021. godine i važi do 1. februara 2022. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-709-2/21

Datum: 10. ša'ban 1442. god. po H.
23. mart 2021. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Konjic broj: 05-03-1-58/21 od 10. februara 2021. godine, te na osnovu mišljenja Muftije mostarskog broj: 07-1-101-1/21 od 24. februara 2021. godine, u predmetu postavljenja imama pripravnika u džemat Gradske džamije, shodno odredbi člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. god. po H., odnosno 05. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET

o postavljenju imama pripravnika

Zalihić (Remzija) Ensar, rođen 03. april 1991. godine u Konjicu, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u svojstvu pripravnika u džemat Gradske džamije, Medžlis Islamske zajednice Konjic, počevši od 09. februara 2021. godine do 08. februara 2022. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Konjic i Zalihić Ensar će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama pripravnika u vremenu od 09. februara 2021. do 08. februara 2022. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Stupanjem u službu imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Imenovani je dužan po okončanju pripravnčkog staža pristupiti polaganju stručnog ispita za imama, hatiba i muallima pred ispitnom komisijom Rijasetu.

Dekret stupa na snagu 09. februara 2021. godine i važi do 08. februara 2022. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-959-2/21

Datum: 12. ša'ban 1442. god. po H.
25. mart 2021. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Doboj broj: 02-07-245-1/20 od 21. decembra 2020. godine, te na osnovu mišljenja Muftije zeničkog broj: 01-07-1-77-2/2021 od 4. marta 2021. godine, u predmetu postavljenja imama pripravnika u džemat Habibovići, shodno odredbi člana 8 i člana 12 Pravil-

nika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. god. po H., odnosno 05. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET

o postavljenju imama pripravnika

Omerović (Hajrudin) Mehmed, diplomirani imam, hatib i muallim, rođen 26. oktobra 1990. godine u Gračanici, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u svojstvu pripravnika u džemat Habibovići, Medžlis Islamske zajednice Doboj, počevši od 01. februara 2021. godine do 31. januara 2022. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Doboj i Omerović Mehmed će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama pripravnika u vremenu od 01. februara 2021. do 31. januara 2022. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Stupanjem u službu imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Imenovani je dužan po okončanju pripravnčkog staža pristupiti polaganju stručnog ispita za imama, hatiba i muallima pred ispitnom komisijom Rijasetu.

Dekret stupa na snagu 01. februara 2021. godine i važi do 31. januara 2022. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-765-2/21

Datum: 26. džumade-l-uhra 1442. god. po H.

8. februar 2021. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Ključ broj: 08-07-1-45-1/21 od 5. februara 2021. godine, te na osnovu mišljenja Muftije banjalučkog broj: 01-07-1-35/21 od 8. februara 2021. godine, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava, te člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2008.) donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. h.g. odnosno 05. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Aščerić (Sulejman) Aldin, rođen 29. 11. 1984. godine u Zenici, do sada raspoređen na dužnosti imama, hatiba i muallima u džemat Humići, Medžlis Islamske zajednice Ključ, razrješava se navedene dužnosti zaključno sa 31.01.2021. godine i raspoređuje na dužnost drugog imama, hatiba i muallima u džemat Ključ (Gradska džamija), Medžlis Islamske zajednice Ključ, počevši od 01.02. 2021. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Ključ i Aščerić Aldin će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 01. februara 2021. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-874-2/21

Datum: 9. ša'ban 1442. god. po H.

22. mart 2021. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Gornji Vakuf br. 02-07-34/21, od 24. februara 2021. godine, shodno odredbi člana 40 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o razrješenju dužnosti imama

Brkić (Beudin) Sead, rođen 29. novembra 1991. godine u Varešu, imam, hatib i muallim u džematu Bojska-Lužani, Medžlis Islamske zajednice Gornji Vakuf, razrješava se dužnosti imama, hatiba i muallima u džematu Bojska-Lužani, zaključno sa 28. 02. 2021. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-471-2/21

Datum: 14. redžeb 1442. god. po H.
26. februar 2021. godine

Na osnovu mišljenja Muftije banjalučkog br. 01-07-1-33/21 od 3. februara 2021. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Mrkonjić Grad br. 10-13/21. od 3. februara 2021. godine, u predmetu postavljenja imama u džemat Baljvine, shodno odredbi člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 26. rebiu-l-ahira 1431. h.g. odnosno 11. aprila 2010. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Mekić (Muharem) Haris, rođen 23. septembra 1996. godine u Zenici, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Baljvine, Medžlis Islamske zajednice Mrkonjić Grad, počevši od 1. januara 2021. godine do 31. decembra 2021. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Mrkonjić Grad i Mekić Haris će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 1. januara 2021. godine do 31. decembra 2021. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2021. godine i važi do 31. decembra 2021. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-537-2/21

Datum: 14. redžeb 1442. god. po H.
26. februar 2021. godine

Na osnovu mišljenja Muftije banjalučkog br. 01-07-1-43/21 od 8. februara 2021. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Bosanska Dubica br. 03-12/21 od 8. februara 2021. godine, u predmetu postavljenja imama u džemat Polje, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava, člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održa-

noj u Sarajevu dana 26. rebiu-l-ahira 1431. h.g. odnosno 11. aprila 2010. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Kozlić (Munever) Merzuk, rođen 31. jula 1991. godine u Zenici, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Polje, Medžlis Islamske zajednice Bosanska Dubica, počevši od 1. februara 2021. godine do 31. januara 2022. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Bosanska Dubica i Kozlić Merzuk će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 1. februara 2021. godine do 31. januara 2022. godine, u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. februara 2021. godine i važi do 31. januara 2022. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-873-2/21

Datum: 9. ša'ban 1442. god. po H.
22. mart 2021. godine

Na osnovu mišljenja Muftije travničkog br. 01-07-1-047/21 od 03. marta 2021. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Gornji Vakuf br. 01-03-32/21 od 22. februara 2021. godine, u predmetu postavljenja imama u džemat Bistrica, shodno odredbi člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 26. rebiu-l-ahira 1431. h.g. odnosno 11. aprila 2010. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Lužić (Sadik) Saudin, rođen 23. maja 1990. godine u Zenici, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Bistrica, Medžlis Islamske zajednice Gornji Vakuf, počevši od 1. februara 2021. godine do 31. januara 2022. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Gornji Vakuf i Lužić Saudin će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti

Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 1. februara 2021. godine do 31. januara 2022. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. februara 2021. godine i važi do 31. januara 2022. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-731-2/21

Datum: 10. ša'ban 1442. god. po H.
23. mart 2021. godine

Na osnovu mišljenja Muftije bihaćkog br. 01-07-1-37-1/21 od 25. februara 2021. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Sanski Most br. 02-07-1-32-4/21 od 19. februara 2021. godine, u predmetu postavljenja imama u džemat Naprelje, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava, člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 26. rebiu-l-ahira 1431. h.g. odnosno 11. aprila 2010. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Spahić (Husein) Salih, rođen 8. jula 1998. godine u Zenici, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Naprelje, Medžlis Islamske zajednice Sanski Most, počevši od 1. februara 2021. godine do 31. januara 2022. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Sanski Most i Spahić Salih će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 1. februara 2021. godine do 31. januara 2022. godine, u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. februara 2021. godine i važi do 31. januara 2022. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-908-2/21

Datum: 10. ša'ban 1442. god. po H.

23. mart 2021. godine

Na osnovu mišljenja Muftije bihačkog br. 01-07-1-44/21 od 08. marta 2021. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Bosanski Novi br. 03-07-1-4199/21 od 04. marta 2021. godine, u predmetu postavljenja imama u džemat Suhača, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava, člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 26. rebiu-l-ahira 1431. h.g. odnosno 11. aprila 2010. godine, Reis-u-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Junuz (Hasan) Dželal, rođen 29. novembar 1999. godine u Priboju, Republika Srbija, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Suhača, Medžlis Islamske zajednice Bosanski Novi, počevši od 1. aprila 2021. godine do 31. marta 2022. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Bosanski Novi i Junuz Dželal će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 1. aprila 2021. godine do 31. marta 2022. godine, u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. aprila 2021. godine i važi do 31. marta 2022. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-961-2/21

Datum: 12. ša'ban 1442. god. po H.

25. mart 2021. godine

Na osnovu mišljenja Muftije zeničkog br. 01-07-1-76-2/21 od 04. marta 2021. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Doboj br. 02-07-39-1/21 od 19. februara 2021. godine, u predmetu postavljenja imama u džemat Čivčije, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava, člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održa-

noj u Sarajevu dana 26. rebiu-l-ahira 1431. h.g. odnosno 11. aprila 2010. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Čišić (Fuad) Izet, rođen 08. februar 1992. godine u Zenici, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Čivčije, Medžlis Islamske zajednice Doboj, počevši od 1. marta 2021. godine do 28. februara 2022. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Doboj i Čišić Izet će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 1. marta 2021. godine do 28. februara 2022. godine, u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. marta 2021. godine i važi do 28. februara 2022. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-960-2/21

Datum: 12. ša'ban 1442. god. po H.

25. mart 2021. godine

Na osnovu mišljenja Muftije zeničkog br. 01-07-1-75-2/21 od 04. marta 2021. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Doboj br. 02-07-257-2-20 od 19. februara 2021. godine, u predmetu postavljenja imama u džemat Gornji džemat Kotorsko, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava, člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 26. rebiu-l-ahira 1431. h.g. odnosno 11. aprila 2010. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Zulić (Rajif) Elvedin, rođen 30. april 1991. godine u Zagrebu, Republika Hrvatska, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Gornji džemat Kotorsko, Medžlis Islamske zajednice Doboj, počevši od 1. februara 2021. godine do 31. januara 2022. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Doboj i Zulić Elvedin će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na

određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 1. februara 2021. godine do 31. marta 2022. godine, u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. februara 2021. godine i važi do 31. januara 2022. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-558-2/21

Datum: 14. redžeb 1442. god. po H.
26. februar 2021. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Zenica broj: 01-07-1-20/21 od 20. januara 2021. godine, a na osnovu mišljenja Muftije zeničkog broj: 01-07-1-22-2/2021 od 10. februara 2021. godine, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava, te člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. h.g. odnosno 5. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Ahmić (Redžo) Samir, bakalaureat/bachelor imameta, hatabeta i ta'lima, rođen 31. januara 1981. godine u Željeznom Polju, općina Žepče postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Pehare, Medžlis Islamske zajednice Zenica, počevši od 16. januara 2021. godine.

Stupanjem u službu imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 16. januara 2021. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-292-2/21

Datum: 10. ša'ban 1442. god. po H.
23. mart 2021. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Visoko broj: 03-07-12/21 od 06. januara 2021. godine, a na osnovu mišljenja Muftije sarajevskog broj: 01-02-1-44/20 od 18. januara 2021. godine, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava, te člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici

Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. h.g. odnosno 5. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET
o postavljenju imama

Halilović (Vahid) Ermin, profesor islamske teologije, rođen 03. marta 1989. godine u Visokom postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Seoča, Medžlis Islamske zajednice Visoko, počevši od 1. septembra 2020. godine.

Stupanjem u službu imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. septembra 2020. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-289-2/21

Datum: 10. ša'ban 1442. god. po H.

23. mart 2021. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Visoko broj: 03-07-11/21 od 06. januara 2021. godine, a na osnovu mišljenja Muftije sarajevskog broj: 01-02-1-43/20 od 18. januara 2021. godine, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava, te člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. h.g. odnosno 5. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET
o postavljenju imama

Mušinbegović (Mehmed) Bahrudin, profesor islamske teologije, rođen 03. jula 1990. godine u Visokom postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Gornje Moštre, Medžlis Islamske zajednice Visoko, počevši od 1. septembra 2020. godine.

Stupanjem u službu imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. septembra 2020. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-1048-2/21

Datum: 17. ša'ban 1442. god. po H.

30. mart 2021. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Tuzla broj: 03-2-DŽR-342-2/21 od 11. marta 2021. godine, a na osnovu mišljenja Muftije tuzlanskog broj: 05-2-07-1-381-1/21 od 22. marta 2021. godine, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava, te člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. h.g. odnosno 5. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET

o postavljenju imama

Avdić (Nihad) Edib, diplomirani imam, hatib i muallim, rođen 28. aprila 1991. godine u Bijeljini postavlja se na dužnost muallima u Školi Kur'ana, Medžlis Islamske zajednice Tuzla, počevši od 1. marta 2021. godine.

Stupanjem u službu imenovani je dužan poslove muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. marta 2021. godine i važi do 31. decembra 2021. godine

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-1009-2/21

Datum: 17. ša'ban 1442. god. po H.

30. mart 2021. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Višegrad broj: 01-03-1-29/21 od 12. marta 2021. godine, a na osnovu mišljenja Muftije gorazdanskog broj: 01-02-1-23-01/21 od 19. marta 2021. godine, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava, te člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. h.g. odnosno 5. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET

o postavljenju imama

Skorupan (Omer) Hasan, imam, hatib i muallim, rođen 04. septembra 1978. godine u Priboju, Republika Srbija – Sandžak, postavlja se na dužnost imama,

hatiba i muallima Careve džamije, Medžlis Islamske zajednice Višegrad počevši od 1. aprila 2021. godine.

Stupanjem u službu imenovani je dužan poslove muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. aprila 2021. godine

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-598-2/20

Datum: 14. redžeb 1442. god. po H.
26. februar 2021. godine

Rješavajući po prijedlogu Muftije mostarskog br. 07-1-69/21 od 11. februara 2021. godine, shodno odredbi člana 42 i 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 17 tačka f) Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, te člana 46 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET

o postavljenju v.d. glavnog imama

Šuta (Remzo) Adem, rođen 20. novembra 1978. godine u Metkoviću, Republika Hrvatska postavlja se za vršioca dužnosti glavnog imama Medžlisa Islamske zajednice Čapljina na period od jedne (1) godine, počevši od 1. januara 2021. godine do 31. decembra 2021. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Čapljina i Adem Šuta će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i v.d. glavnog imama Medžlisa Islamske zajednice Čapljina u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Imenovani je dužan poslove glavnog imama obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2021. godine i važi do 31. decembra 2021. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-953-2/21

Datum: 12. š'aban 1442. god. po H.

25. mart 2021. godine

Rješavajući po zahtjevu Muftije travničkog br. 01-07-73/21 od 10. marta 2021. godine, shodno odredbi člana 42 i 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 17 tačka f) Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, te člana 46 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET

o postavljenju glavnog imama

Zukić (Besim) Salih, profesor islamske teologije, rođen 02. aprila 1980. godine u Travniku, postavlja se na dužnost glavnog imama Medžlisa Islamske zajednice Novi Travnik na period od četiri (4) godine, počevši od 1. aprila 2021. godine do 31. marta 2025. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Novi Travnik i Zukić Salih će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i glavnog imama u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Imenovani je dužan poslove glavnog imama obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. aprila 2021. godine i važi do 31. marta 2025. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-41-2/21

Datum: 3. ša'ban 1442. god. po H.

16. mart 2021. godine

Rješavajući po zahtjevu džemata „AIWL-WILTZ LUXEMBOURG“ iz Luxemburga od 10. januara 2021. godine, te na osnovu mišljenja Zamjenika reisu-l-uleme br. 03-07-1-556/21 od 25. februara 2021. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), i člana 5 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika

o imamima („*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*“, br. 5-6/2014.) donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Kalabić (Zajko) Fikret, rođen 16. novembra 1970. godine u mjestu Rujnica, općina Zavidovići, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat „AIWL-WILTZ LUXEMBOURG“, u Luxemburgu, počevši od 15. jula 2019. godine.

Na temelju ovoga dekreta džemat „AIWL-WILTZ LUXEMBOURG“, u Luxemburgu i Kalabić Fikret će, u skladu sa odredbama člana 11. Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor o radu. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između džemata „AIWL-WILTZ LUXEMBOURG“ u Luxemburgu i imama u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 15. jula 2019. godine i važi do 14. jula 2022. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-651-3/21

Datum: 10. ša'ban 1442. god. po H.
23. mart 2021. godine

Rješavajući po zahtjevu Islamske zajednice Bošnjaka u Belgiji br. 03-07-1-651/21, od 19. februara 2021. godine, te na osnovu mišljenja Zamjenika reisu-l-uleme br. 03-07-1-651-2/21 od 22. marta 2021. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), i člana 5 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2014.) donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Pašanović (Fahim) Berzad, diplomirani imam, hatib i muallim, rođen 10. januara 1985. godine u mjestu Jezerci, općina Travnik, postavlja se na dužnost

imama, hatiba i muallima u džemat „Ensarija“ u Gentu, Islamska zajednica Bošnjaka u Belgiji, počevši od 01. januara 2020. godine.

Na temelju ovoga dekreta džemat „Ensarija“ i Pašanović Berzad će, u skladu sa odredbama člana 11. Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor o radu. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između džemata „Ensarija“ i imama u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 01. januara 2020. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-152-2/21

Datum: 3. ša'ban 1442. god. po H.

16. mart 2021. godine

Rješavajući po zahtjevu Islamske zajednice Bošnjaka u Nizozemskoj od 14. juna 2020. godine, te na osnovu mišljenja Zamjenika reisu-l-uleme br. 03-07-1-556/21 od 25. februara 2021. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), i člana 5 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2014.) donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Nakičević (Midhat) Fahrudin, bakalaureat/ bachelor islamske teologije, rođen 10. aprila 1995. godine u Teočaku, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat IKC Bošnjak-Arnheim, počevši od 02. juna 2020. godine.

Na temelju ovoga dekreta džemat IKC Bošnjak-Arnheim, Islamska zajednica Bošnjaka u Nizozemskoj i Nakičević Fahrudin će, u skladu sa odredbama člana 11. Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor o radu. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između džemata IKC Bošnjak-Arnheim, Islamska zajednica Bošnjaka u Nizozemskoj i imama u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 02. juna 2020. godine i važi do 01. juna 2022. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-200-2/21

Datum: 4. ša'ban 1442. god. po H.
17. mart 2021. godine

Rješavajući po zahtjevu Islamske zajednice Bošnjaka u Nizozemskoj od 17. januara 2021. godine, te na osnovu mišljenja Zamjenika reisu-l-uleme br. 03-07-1-556/21 od 25. februara 2021. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), i člana 5 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2014.) donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Softić (Sejmen) Elvedin, rođen 30. septembra 1982. godine u Visokom, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat „Hajr“ Enshede, počevši od 06. marta 2019. godine.

Na temelju ovoga dekreta džemat „Hajr“ Enshede, Islamska zajednica Bošnjaka u Nizozemskoj i Softić Elvedin će, u skladu sa odredbama člana 11. Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor o radu. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između džemata „Hajr“, Islamska zajednica Bošnjaka u Nizozemskoj i imama u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 06. marta 2019. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-4720-2/20

Datum: 03. ša'ban 1442. god. po H.
16. mart 2021. godine

Rješavajući po zahtjevu Islamske zajednice Bošnjaka u Njemačkoj br. 09-HA-11/20, od 27. novembra 2020. godine, te na osnovu mišljenja Zamjenika reisu-l-uleme br. 03-07-1-556/21 od 25. februara 2021. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), i člana 5 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pra-

vilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2014.) donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Muminović (Rasim) Elvedin, rođen 06. juna 1983. godine u Brdacima Donjim, općina Maglaj postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džematu IKC Saarbrücken, Medžlis Islamske zajednice Frankfurt, Islamska zajednica Bošnjaka u Njemačkoj, počevši od 1. maja 2019. godine.

Na temelju ovoga dekreta džemat IKC Saarbrücken, Medžlis Islamske zajednice Frankfurt i Muminović Elvedin će, u skladu sa odredbama člana 11. Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor o radu. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između džemata IKC Saarbrücken, Medžlis Islamske zajednice Frankfurt i imama u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. maja 2019. godine i važi do 30. aprila 2022. godine

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-4711-2/20

Datum: 03. ša'ban 1442. god. po H.
16. mart 2021. godine

Rješavajući po zahtjevu Islamske zajednice Bošnjaka u Njemačkoj br. 09-HA-11/20, od 27. novembra 2020. godine, te na osnovu mišljenja Zamjenika reisu-l-uleme br. 03-07-1-556/21 od 25. februara 2021. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), i člana 5 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2014.) donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Džinić (Fehim) Fahrudin, diplomirani imam, hatib i muallim, rođen 24. juna 1972. godine u Zvorniku, postavlja se na dužnost imama, hatiba i mualli-

ma u džemat Wiesbaden, Islamska zajednica Bošnjaka u Njemačkoj, počevši od 28. maja 2019. godine.

Na temelju ovoga dekreta džemat Wiesbaden i Fahrudin Džinić će, u skladu sa odredbama člana 11. Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor o radu. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između džemata Wiesbaden i imama u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 28. maja 2019. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-4662-2/20

Datum: 03. ša'ban 1442. god. po H.

16. mart 2021. godine

Rješavajući po zahtjevu Islamske zajednice Bošnjaka u Njemačkoj br. 09-HA-11/20, od 27. novembra 2020. godine, te na osnovu mišljenja Zamjenika reisu-l-uleme br. 03-07-1-556/21 od 25. februara 2021. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), i člana 5 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2014.) donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T o postavljenju imama

Idriz (Idris) Benjamin, rođen 07. novembra 1972. godine u Skoplju, Republika Sjeverna Makedonija, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Penzberg, Medžlis Islamske Zajednice München, Islamska zajednica Bošnjaka u Njemačkoj, počevši od 1. januara 2021. godine do 31. decembra 2021. godine

Na temelju ovoga dekreta džemat Penzberg i Benjamin Idriz će, u skladu sa odredbama člana 11. Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor o radu na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između džemata Penzberg i imama u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2021. godine i važi do 31. decembra 2021. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-4659-2/20

Datum: 04. ša'ban 1442. god. po H.

17. mart 2021. godine

Rješavajući po zahtjevu Islamske zajednice Bošnjaka u Njemačkoj br. 09-HA-11/20, od 27. novembra 2020. godine, te na osnovu mišljenja Zamjenika reisu-l-uleme br. 03-07-1-556/21 od 25. februara 2021. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), i člana 5 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2014.) donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T o postavljenju imama

Džafić (Muhamed) Mirzet, imam, hatib i muallim, rođen 06. jula 1976. godine u Brčkom, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat „Tevhid“, Medžlis Islamske zajednice München, Islamska zajednica Bošnjaka u Njemačkoj, počevši od 01. januara 2020. godine.

Na temelju ovoga dekreta džemat „Tevhid“ i Mirzet Džafić će, u skladu sa odredbama člana 11. Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor o radu. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između džemata „Tevhid“ i imama u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 01. januara 2020. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-4663-2/20

Datum: 04. ša'ban 1442. god. po H.

17. mart 2021. godine

Rješavajući po zahtjevu Islamske zajednice Bošnjaka u Njemačkoj br. 09-HA-11/20, od 27. novembra 2020. godine, te na osnovu mišljenja Zamjenika reisu-l-uleme br. 03-07-1-556/21 od 25. februara 2021. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), i člana 5 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pra-

vilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2014.) donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Brzika (Zejir) Haris, rođen 07. oktobra 1979. godine u Bugojnu, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Regensburg, Medžlis Islamske zajednice München, Islamska zajednica Bošnjaka u Njemačkoj, počevši od 01. januara 2021. godine.

Na temelju ovoga dekreta džemat Regensburg i Brzika Haris će, u skladu sa odredbama člana 11. Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor o radu. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između džemata Regensburg i imama u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 01. januara 2021. godine i važi do 31. decembra 2021. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-818-2/21

Datum: 10. ša'ban 1442. god. po H.
23. mart 2021. godine

Rješavajući po zahtjevu Islamske zajednice Bošnjaka u Njemačkoj br. 07-HA-02/21 od 15. februara 2021. godine, te na osnovu mišljenja Zamjenika reisu-l-uleme br. 03-07-1-556-2/21 od 22. marta 2021. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), i člana 5 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2014.) donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Nezir (Nurija) hafiz Ruhid, diplomirani imam, hatib i muallim, rođen 05. 01. 1982. godine u Mostaru, do sada raspoređen na dužnosti imama, hatiba i

muallima u džematu Gradske džamije, Medžlis Islamske zajednice Konjic, razrješava se navedene dužnosti zaključno sa 31.01.2021. godine i raspoređuje na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Tuttlingen, Islamska zajednica Bošnjaka u Njemačkoj, počevši od 01.02. 2021. godine.

Na temelju ovoga dekreta džemat Tuttlingen i Nezir Ruhid će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između džemata i imama u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 01. februara 2021. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-4709-2/20

Datum: 11. ša'ban 1442. god. po H.

24. mart 2021. godine

Rješavajući po zahtjevu Islamske zajednice Bošnjaka u Njemačkoj br. 09-HA-11/20, od 27. novembra 2020. godine, te na osnovu mišljenja Zamjenika reisu-l-uleme br. 03-07-1-556-2/21 od 22. marta 2021. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), i člana 5 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2014.) donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T o postavljenju imama

Žiga (Sejdo) Rasim, imam, hatib i muallim, rođen 23. decembra 1959. godine u Rogatici, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Hagen, Medžlis Islamske zajednice Düsseldorf, Islamska zajednica Bošnjaka u Njemačkoj, počevši od 01. januara 2020. godine.

Na temelju ovoga dekreta džemat Hagen i Žiga Rasim će, u skladu sa odredbama člana 11. Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor o radu. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između džemata Hagen i imama u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 01. januara 2020. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-4705-2/20

Datum: 11. ša'ban 1442. god. po H.
24. mart 2021. godine

Rješavajući po zahtjevu Islamske zajednice Bošnjaka u Njemačkoj br. 09-HA-11/20, od 27. novembra 2020. godine, te na osnovu mišljenja Zamjenika reisu-l-uleme br. 03-07-1-556-2/21 od 22. marta 2021. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), i člana 5 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2014.) donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Mujarić (Ćazim) mr. Muamer, magistar islamske teologije, rođen 15. maja 1988. godine u Zavidovićima, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Düsseldorf, Medžlis Islamske zajednice Düsseldorf, Islamska zajednica Bošnjaka u Njemačkoj, počevši od 01. oktobra 2020. godine.

Na temelju ovoga dekreta džemat Düsseldorf i Mujarić Muamer će, u skladu sa odredbama člana 11. Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor o radu. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između džemata Düsseldorf i imama u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 01. oktobra 2020. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-4718-2/20

Datum: 11. ša'ban 1442. god. po H.
24. mart 2021. godine

Rješavajući po zahtjevu Islamske zajednice Bošnjaka u Njemačkoj br. 09-HA-11/20, od 27. novembra 2020. godine, te na osnovu mišljenja Zamjenika reisu-l-uleme br. 03-07-1-556-2/21 od 22. marta 2021. godine, shodno odredbi

člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), i člana 5 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2014.) donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T o postavljenju imama

Bašić (Hamid) Izet, imam, hatib i muallim, rođen 25. oktobra 1968. godine u Zenici, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat „Bosanski kulturni centar“ u Saarbrückenu, Medžlis Islamske zajednice Frankfurt, Islamska zajednica Bošnjaka u Njemačkoj, počevši od 01. januara 2020. godine.

Na temelju ovoga dekreta džemat „Bosanski kulturni centar“ i Bašić Izet će, u skladu sa odredbama člana 11. Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor o radu. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između džemata „Bosanski kulturni centar“ u Saarbrückenu i imama u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 01. januara 2020. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-4702-2/20

Datum: 11. ša'ban 1442. god. po H.

24. mart 2021. godine

Rješavajući po zahtjevu Islamske zajednice Bošnjaka u Njemačkoj br. 09-HA-11/20, od 27. novembra 2020. godine, te na osnovu mišljenja Zamjenika reisu-l-uleme br. 03-07-1-556-2/21 od 22. marta 2021. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), i člana 5 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2014.) donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Nuhić (Asim) mr. Nedžad, profesor islamske teologije, rođen 03. 07. 1971. godine u mjestu Konjodor, općina Bosanska Krupa, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Hamm, Medžlis Islamske zajednice Düsseldorf, Islamska zajednica Bošnjaka u Njemačkoj, počevši od 01. januara 2021. godine.

Na temelju ovoga dekreta džemat Hamm i Nuhić Nedžad će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor o radu. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između džemata i imama u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 01. januara 2021. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-4690-2/20

Datum: 11. ša'ban 1442. god. po H.
24. mart 2021. godine

Rješavajući po zahtjevu Islamske zajednice Bošnjaka u Njemačkoj br. 09-HA-11/20, od 27. novembra 2020. godine, te na osnovu mišljenja Zamjenika reisu-l-uleme br. 03-07-1-556-2/21 od 22. marta 2021. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), i člana 5 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2014.) donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Suljaković (Nezir) Ajdin, profesor islamske teologije, rođen 28. 05. 1988. godine u Doboju, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat „Saraj-Bosna“ u Osnabrücku, Medžlis Islamske zajednice Hannover, Islamska zajednica Bošnjaka u Njemačkoj, počevši od 01. januara 2020. godine.

Na temelju ovoga dekreta džemat „Saraj-Bosna“ u Osnabrücku i Suljaković Ajdin će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor o radu. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između džemata i imama u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 01. januara 2020. godine i važi do 31. decembra 2021. godine

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-4715-2/20

Datum: 11. ša'ban 1442. god. po H.
24. mart 2021. godine

Rješavajući po zahtjevu Islamske zajednice Bošnjaka u Njemačkoj br. 09-HA-11/20, od 27. novembra 2020. godine, te na osnovu mišljenja Zamjenika reisu-l-uleme br. 03-07-1-556-2/21 od 22. marta 2021. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), i člana 5 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2014.) donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Makić (Selim) Halil, svršenic Islamskog Univerziteta u Medini, rođen 01. 02. 1972. godine u Tutinu, Republika Srbija, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat „Islamski kulturni centar Bošnjak“ u Mainzu, Medžlis Islamske zajednice Fraknkfurt, Islamska zajednica Bošnjaka u Njemačkoj, počevši od 01. januara 2021. godine.

Na temelju ovoga dekreta džemat „Islamski kulturni centar Bošnjak“ u Mainzu i Halil Makić će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor o radu. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između džemata i imama u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 01. januara 2021. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-4703-2/20

Datum: 11. ša'ban 1442. god. po H.
24. mart 2021. godine

Rješavajući po zahtjevu Islamske zajednice Bošnjaka u Njemačkoj br. 09-HA-11/20, od 27. novembra 2020. godine, te na osnovu mišljenja Zamjenika reisu-l-uleme br. 03-07-1-556-2/21 od 22. marta 2021. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), i člana 5 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2014.) donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Bećirović (Hazim) Vedad, rođen 23. juna 1986. godine u Mostaru, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Bochum, Medžlis Düsseldorf, Islamska zajednica Bošnjaka u Njemačkoj, počevši od 1. januara 2021. godine.

Na temelju ovoga dekreta džemat Bochum i Bećirović Vedad će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Džemata i imama u vremenu od 1. januara 2021. godine do 31. decembra 2021. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2021. godine i važi do 31. decembra 2021. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-4716-2/20

Datum: 12. ša'ban 1442. god. po H.

25. mart 2021. godine

Rješavajući po zahtjevu Islamske zajednice Bošnjaka u Njemačkoj br. 09-HA-11/20, od 27. novembra 2020. godine, te na osnovu mišljenja Zamjenika reisu-l-uleme br. 03-07-1-556-2/21 od 22. marta 2021. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), i člana 5 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2014.) donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T o postavljenju imama

Jelovac (Alija) Asim, profesor islamske teologije, rođen 25. 07. 1977. godine u Mostaru, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Koblenz, Medžlis Islamske zajednice Frankfurt, Islamska zajednica Bošnjaka u Njemačkoj, počevši od 01. januara 2020. godine.

Na temelju ovoga dekreta džemat Koblenz i Jelovac Asim će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor o radu. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između džemata i imama u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 01. januara 2020. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-4660-2/20

Datum: 12. ša'ban 1442. god. po H.

25. mart 2021. godine

Rješavajući po zahtjevu Islamske zajednice Bošnjaka u Njemačkoj br. 09-HA-11/20, od 27. novembra 2020. godine, te na osnovu mišljenja Zamjenika reisu-l-uleme br. 03-07-1-556-2/21 od 22. marta 2021. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te

člana 8 i 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), i člana 5 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2014.) donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T o postavljenju imama

Pintol (Zejn) Hamid, rođen 10. 07. 1970. godine u Trnovu, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Nürnberg, Medžlis Islamske zajednice München, Islamska zajednica Bošnjaka u Njemačkoj, počevši od 01. januara 2020. godine.

Na temelju ovoga dekreta džemat Nürnberg i Pintol Hamid će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor o radu. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između džemata i imama u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 01. januara 2020. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-1031/21

Datum: 9. ša'ban 1442. god. po H.
22. mart 2021. godine

Na temelju odredbi člana 42., 61. i 82. Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini – prečišćeni tekst, odredbi člana 4. Pravilnika o reisu-l-ulemi Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, odredbi člana 19. Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, odredbe člana 46. Pravilnika o imamima a sve u vezi sa članom 11. Zakona o slobodi vjere i pravnom položaju crkava i vjerskih zajednica u Bosni i Hercegovini (Sl. Glasnik BiH 05/04), reisu-l-ulema Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini donosi:

D E K R E T o postavljenju v.d. glavnog imama

Alibašić (Mujo) Halim, rođen 25. marta 1957. godine u Foči, postavlja se za vršioca dužnosti glavnog imama Islamske zajednice Bošnjaka u Njemačkoj, počevši od 24. aprila 2021. godine do 31. decembra 2021. godine.

Na temelju ovoga dekreta Islamska zajednica Bošnjaka u Njemačkoj i Alibašić Halim će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Islamske zajednice Bošnjaka u Njemačkoj i v.d. glavnog imama u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Imenovani je dužan poslove glavnog imama obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 24. aprila 2021. godine i važi do 31. decembra 2021. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-1031-3/21

Datum: 9. ša'ban 1442. god. po H.

22. mart 2021. godine

Na temelju odredbi člana 42., 61. i 82. Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini – prečišćeni tekst, odredbi člana 4. Pravilnika o reisu-l-ulemi Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, odredbi člana 19. Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, odredbe člana 46. Pravilnika o imamima a sve u vezi sa članom 11. Zakona o slobodi vjere i pravnom položaju crkava i vjerskih zajednica u Bosni i Hercegovini (Sl. Glasnik BiH 05/04), reisu-l-ulema Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini donosi:

DEKRET

o postavljenju pomoćnika v.d. glavnog imama

Jelovac (Alija) Asim, profesor islamske teologije, rođen 25. jula 1977. godine u Mostaru, postavlja se za pomoćnika glavnog imama Islamske zajednice Bošnjaka u Njemačkoj na počevši od 24. aprila 2021. godine do 31. decembra 2021. godine.

Na temelju ovoga dekreta Islamska zajednica Bošnjaka u Njemačkoj i Asim Jelovac će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Islamske zajednice Bošnjaka u Njemačkoj i pomoćnika glavnog imama u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Imenovani će pomagati u obavljanju poslova vršiocu dužnosti glavnog imama, te poslove koje vršilac dužnosti glavnog imama prenese na njega obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 24. aprila 2021. godine i važi do 31. decembra 2021. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-1031-2/21

Datum: 9. ša'ban 1442. god. po H.
22. mart 2021. godine

Na temelju odredbi člana 42., 61. i 82. Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini – prečišćeni tekst, odredbi člana 4. Pravilnika o reisu-l-ulemi Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, odredbi člana 19. Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, odredbe člana 46. Pravilnika o imamima a sve u vezi sa članom 11. Zakona o slobodi vjere i pravnom položaju crkava i vjerskih zajednica u Bosni i Hercegovini (Sl. Glasnik BiH 05/04), reisu-l-ulema Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini donosi:

DEKRET

o postavljenju pomoćnika v.d. glavnog imama

Pintol (Zejnir) Hamid, rođen 10. maja 1970. godine u Trnovu, postavlja se za pomoćnika glavnog imama Islamske zajednice Bošnjaka u Njemačkoj, počevši od 24. aprila 2021. godine do 31. decembra 2021. godine.

Na temelju ovoga dekreta Islamska zajednica Bošnjaka u Njemačkoj i Hamid Pintol će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Islamske zajednice Bošnjaka u Njemačkoj i pomoćnika glavnog imama u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Imenovani će pomagati u obavljanju poslova vršiocu dužnosti glavnog imama, te poslove koje vršilac dužnosti glavnog imama prenese na njega obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 24. aprila 2021. godine i važi do 31. decembra 2021. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Napomene saradnicima

Glasnik je zvanično glasilo Rijaseta Islamske zajednice BiH. Izlazi dvomjesečno. Objavljuje akademske članke, istraživačke i stručne radove, prevedene tekstove, prikaze knjiga iz oblasti vjerskih disciplina i islamske/bošnjačke kulturne baštine kao i službena akta organa Rijaseta Islamske zajednice u BiH. Objavljuje i radove iz drugih oblasti po odluci urednika. Glasnik nastoji popularizirati naučna istraživanja iz oblasti islamskih nauka i kulturne baštine Bošnjaka te informirati čitaoce o radu službi i institucija Rijaseta IZ-e.

Svi objavljeni radovi odobreni su od strane urednika. Akademska, pravna i jezička odgovornost je na autorima radova. Osnovni jezik Glasnika je bosanski. Prilikom pisanja radova primjenjuje se norma Pravopisa bosanskog jezika sa fonetskom transkripcijom dok se naučna tran-

skripcija primjenjuje u uskostručnim tekstovima. Vrstu naučne transkripcije bira autor. Radovi mogu sadržavati arapski, turski, perzijski kao i druge jezike u transkripciji. Dostavljeni radovi su predmet provjere urednika u smislu akademskih i tehničkih kriterija. Autori prihvataju redakcijske intervencije u tekstu.

Radovi se mogu poslati putem maila glasnik_riz@yahoo.com ili na adresu: Gazi Husrev-begova 56a, 71000 Sarajevo. Rad mora biti u Microsoft Wordu ne veći od 10 stranica formata A4, font Times New Roman. Slike i svi drugi prilozi moraju biti priloženi odvojeno.

Sva prava zadržana. Nijedan dio Glasnika ne može biti umnožavan, pohranjivan u sisteme za umnožavanje bez prethodnog dopuštenja Uredništva i autora tekstova, izuzev kratkih navoda u naučne svrhe.

ISSN 1512-6609, ISSN 2233-095X (Online)

Izdavač: RIJASET ISLAMSKJE ZAJEDNICE U BOSNI I HERCEGOVINI. Urednik: MUSTAFA PRLJAČA; Redakcija: MEHO ŠLJIVO, SAMEDIN KADIĆ, SENADA TAHIROVIĆ, MEVLUDIN DIZDAREVIĆ, MUHAMED JUSIĆ i ALDINA SULJAGIĆ-PIRO; tehnički urednik: SUAD PAŠIĆ lektura: AIDA KRZIĆ; dizajn korice: TARIK JESENKOVIĆ; prijevod na arapski jezik: NURKO KARAMAN; prijevod na engleski jezik: IFET MUSTAFIĆ. DTP: El-Kalem. Štampa: Štamparija BLICDRUK, d.o.o. - Sarajevo; Uredništvo i administracija: 71000 Sarajevo, Gazi Husrev-begova br. 56A, telefon: 033/532-255, fax: 033/441-800, e-mail: glasnik_riz@yahoo.com. Glasnik izlazi dvomjesečno. Rukopise slati na adresu Uredništva. Rukopisi se ne vraćaju. Štampani tiraž 2000 primjeraka. Cijena Glasnika iznosi 10 KM. Uplata u KM na žiro-račun 1602005500015065 kod VAKUFSKE BANKE DD Sarajevo - uz naznaku za Glasnik. Glasnik je upisan u registar javnih glasila u Ministarstvu obrazovanja, nauke, kulture i sporta pod brojem 446 od 27. 08. 1994. godine.